

DICTIONAR de ADMINISTRATIE PUBLICĂ

Anton P. Parlagi

III 263.626

Anton P. PARLAGI

**DICȚIONAR
DE ADMINISTRAȚIE
PUBLICĂ**

Redactor: dr. Mihai Milca

Copertă: Adriana POPESCU

**Tehnoredactare computerizată: Gabriela CĂPITĂNESCU,
Angela COȚOFANĂ**

Revizie text: Daniela MARINESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

PARLAGI, ANTON P.

Dicționar de administrație publică/ Anton P. Parlăgi. -

București, Editura Economică, 2000

192 p.; 24 cm.

Bibliogr.

Index.

ISBN 973-590-356-3

81'374.2:35=135.1

Anton P. PARLAGI

216.552

**DICȚIONAR
DE ADMINISTRAȚIE
PUBLICĂ**

025801
B.C.U. - IASI

EDITURA ECONOMICĂ

ISBN 973-590-356-3

Copyright © Editura Economică, 2000

EDITURA ECONOMICĂ

78101, BUCUREȘTI, sector 1,

Calea Griviței nr.21, etaj VII,

tel./fax:231.55.77; 231.55.78;

231.55.79; 231.55.80;

312.97.17; 312.22.48; 650.73.45;

E-mail adress: edecon@edecon.ro;

[http: //www.edecon.ro](http://www.edecon.ro)

Difuzare: Calea Dorobanților nr. 31-33;

Comenzi la fax: 210.73.10

3. AUG. 2001

ABATERE (Lat. „*abdo, didi, itum, ere*“ = *a depărta*). •În sens larg, (A) definește orice îndepărtare de la o regulă, normă de conduită sau direcție prestabilită. •În sens restrâns, (A) desemnează încălcarea unei obligații de către o persoană.

ABATERE ADMINISTRATIVĂ •Fapta ilicită a persoanei care încalcă normele de procedură, comite fapte sau emite acte administrative neconforme cu normele dreptului administrativ. •În sens larg prin noțiunea de (AA) se definește și contravenția

ABATERE DISCIPLINARĂ (Lat. *disciplina, ae* = *învățătură, principiu, sistem*). •Formă de abatere administrativă manifestată prin fapta ilicită comisă de către o persoană care are calitatea de salariat în legătură cu sarcinile sale de serviciu. (AD) sunt sancționate în funcție de gravitatea lor (măsura în care afectează instituția) și caracterul repetat al faptelor.

ABATERE POLITICĂ •În cadrul structurilor interne ale unui partid prin (AP) se înțelege de fapt încălcarea statutului, a disciplinei sau a valorilor politice stabilite de acel partid. •În sistemul politic prin (AP) se înțelege modificarea, devierea ideologică, doctrinară sau faptică a unui partid de la programul său inițial.

ABDICARE (Lat. „*abdico, avi, atum, are*“ = *a renunța*). •Este cert că la origini termenul de „abdicare“ era înțeles ca o renunțare voluntară la un drept, așa cum se regăsește în expresia „*tutela me abdicare cogito*“ (Cicero). •În sens restrâns prin (A) se înțelege renunțarea unui monarh la prerogativele puterii în mod voluntar. •În sens larg prin (A) se înțelege orice renunțare la o magistratură

sau funcție care implică exercițiul puterii. •În relațiile internaționale (A) unui stat de la anumite drepturi trebuie să exprime voința sa liberă și suverană; în cazul amenințării sau utilizării forței (A) este nulă.

ABILITARE (Lat. „*habilitas, atis*“ = *iscusință, dibăcie*) •Cu sensul de putere, noțiunea de abilitare apare la Vergiliu în expresia „*Vigor habilitis*“. •În dreptul parlamentar prin (A) se înțelege procedura constituțională prin care parlamentul împuternicește guvernul pentru emiterea de ordonanțe în anumite domenii de activitate și pentru o perioadă determinată de timp. •Lato sensu, prin (A) se înțelege orice act prin care o autoritate publică investeste o persoană/instituție să exercite atribuțiile sale în condiții de formă determinate.

ABOLIRE (Lat. „*abolitio, onis*“ = *ștergere, nimicire, desființare*). •Inițial, termenul avea sens de dispariție treptată (*occisime aboleri*) așa cum întâlnim în scrierile lui Plinius cel Tânăr. •În dreptul constituțional prin (A) se înțelege înlăturarea unui regim politic și înlocuirea lui cu alt tip. •În sens larg, prin (A) se exprimă ideea dispariției unei forme de organizare, instituție politică sau regim de putere.

ABOLIȚIONISM (Lat. „*aboleo, evi*“ = *a șterge, a nimici*). •Mișcare politică de sorginte umanistă, care a determinat, desființarea sclaviei prin lege: în anul 1833, în Anglia, 1848, în Franța și în 1865, în SUA. Sclavia a fost interzisă pe plan internațional de abia în anul 1956 prin Convenția de la Geneva. •Mișcare socială din țările cu religie protestantă prin care se cerea desființarea regimului polițienesc de supraveghere a femeilor. Mișcarea (A) cerea scoaterea prostituției de sub incidența codului penal, întru-

cât această practică nu se datora femeii, ci prejudecăților sociale, mijloacelor precare de existență, formelor anacronice de relații sociale. • În sens larg, (A) definește orice doctrină, mișcare, acțiune prin care se urmărește desființarea unei instituții/regim social.

ABSENTEISM (Lat. „*absentia, ae*“ = *lipsă de undeva*). • În dreptul constituțional prin (A) se înțelege lipsa alegătorilor de la vot, constatată matematic ca diferență între numărul total de alegători înscriși pe liste și numărul celor care au votat. • Noțiunea de (A) se referă la absența de la urne, din cauze subiective sau obiective, care l-au împiedicat pe alegător să voteze fără nici o conotație politică. • Sub aspect psihic, (A) este determinat de o distragere temporară a atenției individului de la acțiunea pe care trebuia s-o execute. • În sens larg, prin (A) se înțelege fenomenul absenței unei persoane de la o anumită activitate la care are dreptul și obligația de a participa.

ABSOLUTISM (Lat. „*absolutio, onis*“ = *hotărârea judecătorului de a scoate de sub învinuire o persoană, declarând-o nevinovată*). • Lato sensu, prin (A) se înțelege concentrarea puterii politice în mâna unui singur individ/grup care exercită atribuțiile legislativului, executivului și jurisdicției concomitent. • Marxismul a definit (A) ca formă de dominație a unei clase de către alta, confundându-l cu dictatura. • Sub aspect teoretic, (A) a fost justificat de J. Bodin și T. Hobbes pe dreptul nelimitat al monarhului de a guverna fără a fi supus controlului societății. Mai mult decât atât, puterea nici nu trebuie limitată, din moment ce populația este de acord cu ea (J. Locke). • În ceea ce privește (A) monarhic, se consideră că acest tip de guvernământ s-a instalat în Europa sub Elisabeta Tudor, în Anglia, sub Ludovic al XIV-lea, în Franța și sub Petre Cel Mare, în Rusia. • Specific pentru (A) este faptul că administrația devine singura autoritate publică, exercitând atât atribuțiile legislative, cât și pe cele judecătorești.

ABSORBȚIE (Lat. „*absorbo, ui, ptum, bere*“ = *a înghiți*). • Forma de fuziune prin care o persoană juridică (absorbantă) înglobează o altă persoană juridică (absorbită) preluând toate bunurile, creanțele și datoriile celei din urmă. În sens larg noțiunea de (A) este utilizată în legătură cu orice modificare a unei structuri administrative prin care un birou, serviciu, direcție sau funcție este preluată de altă asemenea structură.

ABSTENȚIONISM (Lat. „*abstinentia, ae*“ = *înfrânare, abținere, post*). • Sub aspect social, noțiunea apare în lucrările lui Cicero „*abstinere ab aliqua re*“ (reținerea cuiva de la un anumit lucru). • Sub aspect parlamentar, (A) definește refuzul conștient al deputaților și senatorilor de a participa la lucrările în plen sau comisii. • În dreptul internațional (A) nu influențează rezultatul votului, deoarece abținerile nu sunt luate în calcul pentru stabilirea majorității. • În sens larg, prin (A) se poate considera orice abținere de la activitatea politică a unui cetățean, fie datorită convingerilor (fronda) sau interdicției (religioase).

ABUZ DE AUTORITATE (Lat. „*auctoritas, atis*“ = *putere, dovadă, proprietate, voință*). • Noțiunea de „*autoritate*“ era utilizată în antichitate și cu sens de act administrativ, politic, așa cum apare în expresia „*auctoritas senatus*“ (Cicero). • Prin (AU) se înțelege fapta funcționarului public care utilizează puterea atribuită în scopul exercitării funcției în mod nejustificat sau în alte scopuri decât cel pentru care a fost investit.

ABUZ DE DREPT (Lat. „*abusus, us*“ = *exces, întrebuițare greșită*). • Forma ilicită de exercitare a unui drept subiectiv de către o persoană, având ca scop prejudicierea intereselor altor persoane. În relații necontractuale (AD) se manifestă fie ca exercitare a unei acțiuni în justiție cu scop de șicanare, fie prin introducerea unei căi de atac sau pur și simplu neexercitarea la timp a unor drepturi, ceea ce are ca efect vătămarea intereselor altor persoane. În raporturile contractuale (AD) se manifestă fie la încheierea contractului (prin

impunerea unor clauze ilicite) pe parcursul derulării contractului (prin neexecutarea întocmai a obligațiilor) sau la încetare (prin rezilierea nejustificată). Teoria (AD) a fost sistematizată de prof. Louis Losserand.

ABUZ DE PUTERE (Lat. „*potentia, ae*“ = *stăpânire, tiranie, tărie*). •La origini, noțiunea de „putere“ se referea exclusiv la dreptul de a stăpâni așa cum apare în expresia „*potentia administrari*“ (C.C. Nepos). •Fapta persoanei care a fost investită cu o funcție publică, dar a folosit-o dincolo de limitele stabilite prin actul de investitură. •Actul unei autorități sau instituții publice prin care se încalcă competența, ori regulile de funcționare stabilite prin lege.

ABUZ INTERNAȚIONAL •Folosirea în mod arbitrar a drepturilor conferite unui stat pentru restrângerea exercitării drepturilor altui stat, prin neexercitarea drepturilor (având însă ca efect restrângerea amintită). •Ca și abuzul de drept, (AI) nu este recunoscut de organizațiile internaționale.

ACADEMISM (Gr. „*akademos*“ = *școală*). •Școala filosofică înființată de Platon într-o grădină de lângă Atena în cinstea eroului Akademos. •Orientarea politologică neoptimistă care neagă axiologia științelor sociale bazându-se pe opoziția dintre știința pură și aplicațiile ei. •Poziția (A) susține supremația așa-zisei „Republici a științei“ în fața societății (Res publica). •Pentru (A) este esențială apărarea științei de orice vulgaritate (E. Voegelin), ceea ce poate duce uneori la manie, la o „boală“ a măsurării, „*cuantofrenia*“ (P. Sorokin).

ACCEPTARE (Lat. „*accepto, are*“ = *a primi*). •Termenul de (A) apare la Sallustius Crispus, în sens de „popularitate“ „*Acceptus popularibus*“. •Procedură simplificată prin care un stat poate deveni participant la un tratat internațional fără a fi necesară o procedură de ratificare. •În sens larg, prin (A) se înțelege orice act juridic prin care o autoritate pu-

blică își exprimă aprobarea față de un fapt/act.

ACCES (Lat. „*accessus, a, um*“ = *intrare*). •Mijlocul utilizat de orice persoană/grup pentru a determina o instituție publică să facă, să modifice sau să aplice legea (O. Garceau, C. Silverman). •Prin (A) se poate defini gradul de libertate pe care îl au cetățenii pentru a accede la putere pentru a putea participa la istorie în prezent (C. W. Mills).

ACHIESARE (Lat. „*acqiesco, evi, etum, escere*“ = *a fi de aceeași părere*). •Cu sensul de acord întâlnim (A) la Ulpianus Domitius în expresia „*Ego Celso acquiesco*“. •Recunoașterea, de către persoana pârâtă, a pretențiilor formulate de reclamant. •Renunțarea la calea de atac împotriva hotărârii judecătorești, ca urmare a acceptării soluției date.

ACHIZIȚIE DE BUNURI (Lat. „*acquire, isivi, ii, itum, rere*“ = *a spori, a câștiga*). •Mod de dobândire a bunurilor sau a investițiilor publice de către o autoritate a statului (Parlament, Guvern, Consiliu local etc.) prin cumpărare, leasing, închiriere, cu mijloace financiare de la bugetul central/local, ori cu credite garantate de stat. •În sens larg, prin (AB) se înțelege și sfera serviciilor necesare utilizării bunurilor sau investițiilor publice.

ACHIZIȚIE DE TERITORII •Mod de dobândire de către un stat a unor teritorii care nu i-au aparținut. •În dreptul internațional se recunoaște (AT) prin orice mod de dobândire a proprietății recunoscut de legea națională. •În mod unilateral, (AT) se realizează prin ocuparea inițială sau prin luarea în posesie a unui teritoriu nou descoperit (*terra nullius*); nu sunt recunoscute ocuparea prin forță sau anexarea.

ACLAMARE (Lat. „*acclamo, avi, atum, are*“ = *a striga*). •La Cicero întâlnim sensul de „aprobare“ în expresia „*Populus aclamavit ipsa esse*“. •Formă de manifestare colectivă a adeziunii față de o persoană, lider politic, exteriorizată prin strigăte, urale etc.

ACOLIT (Gr. „*akolithos*“ = *servitor, însoțitor*). •Divinitate de rang inferior care însoțea pe zei, conform mitologiei elene. •Aju-torul preotului în cultul catolic. •În sens peio-rativ prin (A) se desemnează acea persoană care în mod neoficial ajută un șef în activități secrete sau chiar ilegale.

ACORD (Fr. „*accord*“ = *înțelegere*). •Actul administrativ prin care o autoritate publică ierarhic superioară autorității emitente își manifestă aprobarea față de actul emis. •Act administrativ prin care se exprimă manifestarea unilaterală de voință a mai multor autorități publice de a se asocia, de a colabora sau de a coopera în scopul realizării unui obiectiv/lucrare din interes comun. •(A) nu poate acoperi viciile actului administrativ, dar antrenează răspunderea autorității emitente în cazul actelor ilicite.

ACORD INTERNAȚIONAL •Actul juridic prin care mai multe state stabilesc sfera drepturilor și obligațiilor dintre ele (sau față de terți) într-un anumit domeniu. •De regulă, (AI) se stabilesc la nivel guvernamental, fără a fi necesară ratificarea lor de către parlamente. •În cazul aderării la un (AI) preexistent se utilizează procedura juridică a acceptării.

ACORD PENTRU RESURSE MINE-RALE •Actul administrativ prin care se permite prospecțiunea sau exploatarea unor zăcăminte minerale, contractele de cercetare geologică, contractele de servicii, licențele și atestatele în domeniul industriei extractive (cu excepția închirierii).

ACREDITARE (Lat.: „*accredo, crevi, cretum, crescere*“ = *a da crezare*). •Sensul actual se regăsește în scrierile lui Plaut „*Quisnam istuc accredit tibi?*“ •Împu-ternicirea acordată unei persoane pentru a reprezenta o autoritate publică în fața altei autorități. •În diplomație prin (A) se definiște numirea în funcție a diplomaților de către șeful statului. •Scrisorile de (A) sunt actele juridice prin care statul acreditant cer-

tifică faptul că o persoană este împuternicită să reprezinte statul respectiv.

ACT (Lat. „*acta, orum*“ = *fapte de vitejie; „actus, us” = reprezentarea unei piese de teatru; „actus, a, tum” = a mișca, a împinge*). •La Cicero termenul este utilizat în sens concret de „fapt” (Acta Cesaris servanda censeo). La Ulpianus Domitius întâlnim și sensul de „acțiune” (Actus est jus vitelē agendi vel jumentum, vel vehiculum). •În sens larg, prin (A) se înțelege orice înscris din care rezultă voința unei persoane de a da naștere, de a modifica sau de a stinge anumite raporturi sociale/juridice.

ACT ADIȚIONAL (Lat. „*addo, didi, ditum, dere*“ = *a pune lângă ceva*). •Cu sensul modern, întâlnim la Titus Livius expresia: „*Adde huc quod*“. •Protocol, înțelegere, adendum, anexă la un act juridic principal. •Între autoritățile publice (AA) au rolul de a completa, de a interpreta sau chiar de a modifica un acord încheiat anterior.

ACT ADMINISTRATIV •Manifestare unilaterală de voință a unei autorități a administrației publice cu scopul de a naște, modifica sau stinge raporturi juridice în regim de putere. •(AA) pot avea caracter intern, atunci când își produc efectele în interiorul sistemului administrativ, sau caracter extern, atunci când produc efecte în afara sistemului. •În funcție de momentul în care se produc efectele (AA), întâlnim acte care retroactivează (produc efecte pentru trecut) concomitente (care produc efecte din chiar momentul emiterii) sau acte care ultra-activează (produc efecte la o dată ulterioară emiterii). •În cazul actelor constitutive se nasc și obligații pentru viitor, spre deosebire de actele declarative, care recunosc existența unor drepturi anterioare.

ACT ADMINISTRATIV DE JURISDICȚIE •Specie a actului juridic caracteristic pentru faptul că soluționează un litigiu născut din fapte/acte administrative de către o autoritate publică expres investită de lege cu

această atribuție. •(ADJ) este de regulă un act juridic de speță prin care o autoritate a administrației publice soluționează în regim de contradictorialitate și deplin independentă un litigiu tipic administrativ. •Forța juridică a (AAJ) este superioară actelor administrative datorită faptului că dobândesc autoritatea de lucru judecat.

ACT ATIPIC •Formă a actului administrativ emis prin delegare, care provine de la alte instituții decât cele statale; (ex., de la prestatorii de servicii). •(AA) sunt supuse controlului judecătoresc potrivit producerii de contencios deoarece, chiar dacă sunt emise de alte instituții decât cele administrative, ele reglementează raporturi administrative (tipice).

ACT CU CARACTER INDIVIDUAL

•Actele administrative prin care se stabilesc drepturi sau obligații intuite persoane; sau se conferă un anumit statut personal (ex. carnetul de conducere auto); ori acte prin care se aplică o sancțiune administrativă (ex. procesul verbal contravențional). •În principiu, (ACI) produc efecte cu caracter retroactiv deoarece recunosc drepturi personale preexistente ocrotite prin Constituție sau lege.

ACT CU CARACTER NORMATIV

•Actele administrative prin care o autoritate publică stabilește reguli obligatorii pentru toate persoanele fizice/juridice din unitatea administrativ-teritorială în care funcționează. •(ACN) sunt supuse obligatoriu publicității sub sancțiunea inexistenței lor pentru a se asigura principiul de drept al lui „nemo censetur ignorare legem”. •Spre deosebire de actele individuale, (ACN) produc efecte numai pentru viitor.

ACT DE AUTORITATE

•Actul administrativ emis în realizarea puterii de stat, fapt pentru care se numesc și „acte de putere”. •Plecând de la premisa că administrația publică realizează funcția executivă a statului, prin (AA) se realizează în concret această putere executivă în regimul juridic special al dreptului administrativ.

ACT DE CONTROL •Actele administrative încheiate în urma unor verificări asupra persoanelor/serviciilor subordonate. •(AC) poartă denumirea de „proces-verbale”, notă de constatare, referat, informare. Valorificarea (AC) se poate realiza direct în chiar momentul controlului prin aplicarea măsurilor de corecție, sau ulterior (indirect).

ACT DE STAT (teoria) •Doctrina potrivit căreia persoanele oficiale ale unui stat nu răspund pe teritoriul altui stat în cazul comiterii unor fapte ilicite, pe temeiul preluării răspunderii de către statul căruia îi aparțin. •În dreptul internațional teoria (AS) nu este recunoscută, fiind aplicată răspunderea personală pentru infracțiunile săvârșite pe teritoriul altui stat, indiferent de funcția îndeplinită.

ACȚIUNE SOCIALĂ (Lat. „*actio, onis*” = *totalitatea discursului pe care-l prezintă un orator, cuvinte, gesturi, înfățișare*). •Noțiunea este întrebuițată de Cicero cu scop precis în locuțiunea „Res quibus actio vitae continetur” pentru a sublinia aspectul vital. •Sub aspect social, prin (AS) se înțelege activitatea unui grup/instituție, având ca scop impunerea unor sarcini administrației publice, în scopul obținerii unor facilități, servicii etc. •Psihologic, prin (AS) se înțelege fie o activitate rațională (atingerea unui scop), fie axiologică (în raport cu anumite valori) sau afectivă (dictată de sentimente) cf. Max Weber.

ADERENT (Lat. „*adeo, ii, itum, ire*” = *a merge, a veni, a se duce la ceva*). •La Cicero întâlnim expresia „adire in jus” adică a trimite în judecata cuiva. •În semnificația politică (A) este persoana care și-a însușit o doctrină, este de acord cu ea și militează pentru partidul care o expune, fără a fi neapărat membru al acelui partid. •În sens larg, prin (A) se înțelege persoana/grupul care împărtășește opinia șefului ierarhic, fără a analiza dacă este corectă sau nu.

ADEZIUNE (Lat. „*addo, didi, ditum, dere*“ = *a adăuga, a pune lângă ceva*). •Semnificația spirituală a noțiunii o întâlnim la Titus Livius în expresia „*adeo ad praetorem in jus*“ adică a te inspira din cărțile sibiline. •În sens larg, prin (A) se înțelege acordul unei persoane față de ideile promovate de un grup, partid, stat. •În știința administrației (A) este actul scris prin care o persoană aderă la o structură/instituție și se angajează să acționeze pentru realizarea obiectivelor acelei structuri/instituții.

AD-HOC (Lat. „*ad hoc*“ = *pentru acest scop*). •La Titus Livius sintagma „*ad hoc*“ avea sensul: „pe lângă aceasta“. •În sens larg, (AH) definește orice instituție creată temporar pentru realizarea unei sarcini specifice. •Adunarea (AH) din Moldova s-a format după convenția de la Paris din anul 1856 și a stabilit un an mai târziu cele patru principii: unirea, principe străin la căma țării (ales de români sau numit de Puterile Garante) autonomia Principatelor și neutralitatea lor. •Adunarea (AH) din Țara Românească a adoptat aceleași principii și a stabilit în plus „chězășia autonomiei“ a drepturilor internaționale a Principatelor.

ADHOCRAȚIE (Lat. *ad hoc* + gr. *kratos* = *putere*). •Noțiunea introdusă de doctrina futurologică pentru a desemna noile forme de conducere, tipurile noi de structuri statale, metodele științifice de guvernare. •(A) pune accentul pe flexibilitatea structurilor de comandă socială care sunt nevoite să se adapteze pe loc la modificările sistemului social pentru a-l putea dirija. Spre deosebire de tehnocrație, care susține guvernarea prin specialiști, (A) susține numai posibilitatea de a crea forme noi de guvernare, în funcție de necesitățile de moment.

AD INTERIM (Lat. *ad-interim* = *provi-zoriu*). •În dreptul administrativ noțiunea (AI) definește situația în care o funcție publică este îndeplinită de către o altă persoană decât titularul. •În dreptul internațional public (AI) definește situația în care lipsa șe-

fului unei misiuni diplomatice atrage după sine exercitarea funcției de către persoana care îndeplinește următoarea funcție în grad.

ADMINISTRARE (Lat. „*administro, are*“ = *a ajuta, a sluji, a avea grijă de ceva*). •În sens larg, prin (A) se înțelege grija față de un lucru, iar în sens restrâns, ansamblul operațiilor pe care le face persoana împuternicită cu privire la exploatarea unor bunuri mobile sau imobile. •În știința administrației se folosește noțiunea de (A) pentru a desemna grija față de interesul public sau altfel spus însăși guvernarea.

ADMINISTRAREA CRIZEI •Concept utilizat de P.H. Stone pentru a defini formarea unor structuri de compromis în administrație, tot mai complexe și mai instituționalizate, cu sarcina de a echilibra interesele divergente și să susțină modelul fordist de creștere economică. •În doctrina anglo-saxonă „*crisis management*“ se utilizează pentru a defini modul specific prin care puterea politică a reușit să stabilizeze depresiunea economică și aplanarea conflictelor sociale.

ADMINISTRAREA LIBERALĂ •Noțiune utilizată de H. Puget pentru a desemna poziția administrației sub autoritatea directă a guvernului în cazul regimului politic liberal, dar conform unor principii de organizare și funcționare impuse de aleșii cetățenilor în condițiile în care aceste principii sunt rezultatul confruntării egale-dintre partidele politice.

ADMINISTRAREA PATRIMONIULUI •În sens larg, prin (AP) se definește activitatea desfășurată de către o persoană fizică/juridică pentru buna folosire a bunurilor sale. •În dreptul administrativ (AP) definește obligația autorităților administrației publice de a gestiona bunurile aflate în domeniul public sau privat din raza lor administrativ-teritorială, potrivit regimului juridic special aplicabil (bunurile din domeniul public fiind inalienabile, insesizabile, imprescriptibile).

ADMINISTRAREA POLITICĂ • În scrierile lui Cicero se întâlnește expresia „administrare exercitum“, adică însuși exercițiul puterii. • În știința administrației (AP) se referă la conducerea structurilor executive de către partide/persoane politice. • În doctrina franceză (AP) este acțiunea puterii executive prin procedee de putere publică potrivit concepției politice de guvernare în regim constituțional (M. Duverger).

ADMINISTRAREA PROBELOR • Procedura jurisdicțională prin care se încuviințează, se aduc, se prezintă și se încredințează probele instanței administrative/judecătorești investite cu soluționarea speței. De regulă, (AP) se face direct și nemijlocit, iar în cazuri excepționale prin intermediul comisiei rogatorii. • În principiu, (AP) în cazul activității jurisdicționale administrative permite numai acte scrise, nu și probe cu martori.

ADMINISTRAREA RAȚIONALĂ • Concept utilizat de doctrina tehnocrată pentru a justifica transferul puterii din domeniul politicului în domeniul științei prin „raționalizarea“ deciziei. (J. Elul). • (AR) este benefică societății industriale deoarece răspunde mai rapid și mai tehnic la problemele colectivității „deprindând procesul democratic de adoptare a deciziilor de obiectul său“ (J. Habermas).

ADMINISTRAȚIA INFORMAȚIONALĂ • Concept utilizat de doctrina tehnocrată cu privire la necesitatea trecerii de la guvernarea celor neinformați la guvernarea celor informați. În acest context, (AI) semnifică faptul că, guvernarea oamenilor informați, (întrucât impune participarea mai largă și mai elevată a cetățenilor la decizia colectivă) trebuie realizată pe calea convingerii participanților cu privire la valoarea deciziilor luate. Altfel spus, difuzarea în masă a informațiilor erodează puterea, astfel încât trebuie renunțat la sistemul piramidal de structurare a administrației.

ADMINISTRAȚIA POLITICĂ • Pentru prima dată caracterul politic al administrației a fost relevat de Cicero, care definea tirania ca mod de a conduce fără sprijinul oamenilor „sine hominum administrationae“. • Aparatul de stat prin care se realizează deciziile politice. • În doctrina anglo-saxonă (AP) este numită „birocrație“ pentru a delimita astfel aparatul politic al guvernării, de aparatul privat prin care sunt realizate interesele civile. • În doctrina franceză (AP) este formată din sistemul autorităților publice, structurate ierarhic, subordonate la nivel central guvernului și șefului statului prin care se implementează deciziile politice și se organizează executarea lor pe întreg teritoriul statului. (M. Duverger).

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ • Noțiunea „public“ apare în opera lui Ulpian pentru a desemna modul de organizare a statului, în contradicție cu dreptul privat, care se referă la interesele particularilor. • În știința administrației (AP) se utilizează pentru a indica faptul că o activitate/instituție are legătură directă cu organizarea statului. • În dreptul administrativ prin (AP) se înțelege sistemul autorităților administrației centrale și locale prin intermediul căruia se realizează puterea executivă. • În doctrina franceză (AP) cuprinde ansamblul autorităților, agenților și organismelor însărcinate sub comanda puterii politice să asigure multitudinea de interese ale statului modern (A. Laubadere). • În doctrina americană (AP) se referă primordial la management, adică la arta și știința conducerii aplicate în sectorul public (J.M. Shafritz).

ADMINISTRAȚIA TEHNICĂ • Sintagmă utilizată în știința administrației pentru a defini caracterul informatizat, specializat, modern al administrației publice. • În doctrina franceză (AT) este rezultatul revoluției tehnologice prin faptul că mărește controlul asupra materiei, spațiului și timpului, determină evoluția economică, schimbarea modului de viață și a tiparelor de gândire; în funcție de modul în care tehnologia va fi ad-

ministrată, efectul asupra dezvoltării economice poate fi pozitiv sau negativ. (F. Mitterand).

ADMINISTRAȚIA TERITORIALĂ • Ansamblul autorităților administrației publice prin care se realizează puterea executivă pe suprafața unui stat, respectiv a unei unități administrativ-teritoriale (comună, oraș, municipiu, județ). • În dreptul internațional public (AT) se referă la dreptul unui stat de a guverna un teritoriu fără dreptul de a dispune de el și fără dreptul de suveranitate. • Potrivit legislației române, (AT) se realizează prin intermediul unor autorități deliberative (consiliile locale) și al autorităților executive (primării), la nivel local.

ADMINISTRAȚIA UNIPERSONALĂ • Concept specific doctrinei americane potrivit căreia Președintele, în virtutea faptului că îndeplinește și rolul de șef al executivului, își subordonează întreg aparatul administrativ. Acest caracter unipersonal rezultă din faptul că însăși administrația primește numele șefului executiv (ex. administrația Reagan; administrația Carter etc.) pe durata exercitării funcției. • Prin extensie, sintagma s-a folosit și în cazul unor funcții administrative mai mici; prefectura, primăria etc.

ADMINISTRAȚIE (Lat. „*administro, are*“ = a ajuta, a servi, a sluji). • În opera lui Caius Iulius Caesar întâlnim expresia „*Ut administrarent ea quae imperasset*“, ceea ce înseamnă că trebuie dus la îndeplinire ceea ce s-a poruncit. • În doctrina socialistă (A) avea un sens strict determinat de aparat menit să realizeze funcția executivă a statului în condițiile unicității puterii. • În doctrina occidentală prin (A) se definește totalitatea funcționarilor din aparatul guvernamental, fiind aproape sinonim cu burocrația în termeni francezi (J. M. Shafritz).

ADMITERE (Lat. „*admitto, isi, issum, itere*“ = a primi, a îngădui). • Inițial, sensul cuvântului (A) era circumscris de un raport de putere între cel care permitea ceva și cel

căruia i se permitea. În acest sens îl utiliza Cicero când afirma că: „*Caesar neminem admissit*“. • Procedura potrivit căreia se dă curs unei cereri, a unui drept invocat de o persoană fizică în fața unei autorități publice. • În relațiile internaționale prin (A) se definește procedura urmată de către un stat pentru a deveni membru într-un organism, sau parte într-un tratat, inițiate de alte state.

ADOPTARE (Lat. „*adopto, are*“ = a alege, a înfia). • De la sensul inițial, așa cum apare în scrierile lui Cicero „*adoptare sibi filium*“ de adopție, astăzi se înțelege prin (A) procedura conform căreia un proiect de act dobândește forță juridică pe baza votului. • (A) actelor legislative se referă la votarea legilor de către Parlament, (A) actelor administrative se referă la votarea lor de către autoritățile deliberative (guvern, consilii județene, consilii locale etc.). • Indiferent de nivelul la care se realizează (A) actelor este necesară o anumită procedură, de regulă stabilită prin lege.

ADOPTIE • Prin (A) ca instituție juridică se înțeleg normele referitoare la înfiere, ca act juridic un acord de voință, iar ca raport juridic, o legătură de rudenie civilă între înfiat și descendenții săi, pe de o parte, și înfiator și rudele acestuia, pe de altă parte. • (A) cu efecte depline și (A) cu efecte restrânse se realizează pe baza anchetei sociale a autorității administrației publice locale din raza judecătoriei competente să soluționeze cererea.

AD REFERENDUM (Lat. „*ad*“ – către și „*refero, tuli, latum, rere*“ = a mulțumi, a răspunde). • Cu semnificația actuală de răspuns întâlnim la Titus Livius expresia „*Referre idem illud responsum*“, adică a răspunde același lucru. • Termenul a fost împrumutat din dreptul public internațional, potrivit căruia un act putea fi semnat sub condiția aprobării lui ulterior de către celelalte state participante la un tratat. • În sens larg, prin locuțiunea (AR) se atrage atenția asupra ne-

cesităţii aprobării ulterioare a actului de către persoana/instituţia ierarhic superioară.

ADUNARE PUBLICĂ • Forma organizată de întrunire a cetăţenilor în scopul dezbaterii unor probleme de interes general, cu acordul autorităţilor administraţiei publice. • Orice (AP) trebuie să se organizeze şi să se desfăşoare numai după declararea şi acceptarea ei de către administraţie, cu respectarea locului de întrunire, a duratei şi a traseelor pe care se deplasează participanţii. Organizatorii (AP) răspund de menţinerea ordinii şi disciplinei, administrativ, material sau penal, după caz.

AFFIDAVIT • S-ar putea ca originea cuvântului să provină din „ad-firmo“, aşa cum apare de pildă la Tacitus „affirmatur“ cu sensul de confirmare, dovadă. • Procedură permisă de unele state cu privire la depunerea mărturiei sub jurământ în faţa unei autorităţi publice, evident în formă scrisă. • În ştiinţa administraţiei se utilizează în sens larg noţiunea de (A) pentru a desemna confirmarea scrisă făcută de către o persoană cu privire la autenticitatea unui document.

AFILIERE (*Lat. filius, a = fiu, fiică*). • În sens clasic, prin fiu se înţelege acel copil, indiferent de vârstă, care se află sub puterea familiei/tatălui, aşa cum întâlnim la Cicero: „Filius familias“. • Procedura prin care un individ/grup se asociază la o altă structură socială, la un partid, la o organizaţie sindicală etc. • În principiu, (A) se realizează prin acordul reciproc al părţilor menţionat într-o convenţie prin care se înscriu şi obligaţiile celui afiliat. • Organizatoric, (A) presupune procedura de aderare a unor organizaţii locale la organizaţia centrală de stat sau privată.

AGENT (*Lat. „agens, tis“ = aducător, mişcător*). • Cuvântul latin era utilizat de Cicero pentru a defini un lucru viu (imagines agentes). • Funcţionarul public a cărui autoritate se manifestă în mod unipersonal în principiu pentru asigurarea poliţiei într-un domeniu (circulaţie, sănătate, mediu etc.). • În sens restrâns, (A) este persoana împuternicită

de un stat să-i reprezinte interesele în cadrul organismelor de jurisdicţie comerciale, bursiere, de navlosire ca un mandatar.

AGENT ECONOMIC • Persoana fizică/juridică a cărei activitate are caracter economic. • (AE) pot fi clasificaţi în regii autonome, societăţi comerciale, asociaţii, cooperaţii şi instituţii financiar-bancare. Cu excepţia regiilor autonome al căror capital este public, în cazul celorlalţi (AE) capitalul poate fi privat, sau public/privat.

AGENŢIE • Organism partenerial care funcţionează ca un comitet de dezvoltare. • (A) constituie un mecanism de coordonare care integrează reprezentanţi ai autorităţilor publice, agenţilor economici, sindicatelor, întreprinzătorilor privaţi şi altor persoane interesate într-un anumit domeniu de dezvoltare. • Reprezentantă, sucursală sau birou al unei instituţii/stat cu sediul în altă localitate decât sediul central, având ca scop derularea operaţiunilor cu centrala fără deplasarea la sediul ei.

AGENŢIE DE DEZVOLTARE LOCALĂ • Organizaţie neguvernamentală constituită cu scopul de a atrage capital străin şi autohton necesar implementării unui proiect de dezvoltare economică, edilitară, comercială etc. • În cadrul (ADL) administraţia publică locală este reprezentată de un funcţionar public, care, de regulă, îndeplineşte funcţia de preşedinte al organului de conducere cu drept de veto (această prerogativă se justifică prin dreptul administraţiei de a se opune unei decizii contrare interesului public).

AGENŢIE DE INFORMAŢII • Instituţie specializată în culegerea, prelucrarea şi stocarea informaţiilor referitoare la alte instituţii, agenţi economici, persoane private, fie cu privire la activitatea acestora, fie cu privire la proiecte. • (AI) pot avea caracter de stat sau privat; în primul caz, ele furnizează informaţii exclusiv persoanelor cu funcţii de conducere în stat; în cel de-al doilea caz, informaţiile pot fi vândute contra cost celor interesaţi.

AGENȚIE NAȚIONALĂ •Instituție centrală a administrației publice, subordonată direct guvernului, care are ca scop realizarea politicii acestuia într-un domeniu de importanță strategică. •(AN) pentru dezvoltare are ca scop atragerea investițiilor străine, precum și promovarea întreprinderilor mici și mijlocii; •(AN) pentru privatizare are ca scop realizarea reformei economice prin privatizarea societăților comerciale cu capital de stat; •(AN) pentru depozitul legal are ca obiect controlul bibliografic al tipăriturilor, statistica oficială a edițiilor naționale, atribuirea de numere de depozit legal, numere internaționale de standardizare a cărților (ISBN) și a publicațiilor în serie (ISSN). •(AN) pentru resurse minerale are ca obiect cercetarea, exploatarea, valorificarea și protecția resurselor minerale, precum și controlul asupra acestor activități.

AGITAȚIE (Lat. „*agitatio, onis*“ = *mișcare, ațatare*). •Accepțiunea actuală a termenului se regăsește în scrierile lui Cicero, care definea tulburările sociale ca „*rebus agitatis*“. •Noțiunea definește generic orice formă de activitate desfășurată de activiștii unui partid pentru a atrage simpatizanți sau pentru a determina o anumită reacție. •(A) este o activitate preponderent orală, specifică partidelor comuniste, care nu au personal cu pregătire superioară în domeniul propagandei.

AGREMENT (1) (Lat. „*agreditor, essus, sum, gredi*“ = *a merge către ceva*). •Sensul cel mai apropiat de actualitate se întâlnește în scrierile lui Tacitus „*agredi aliquem precibus, largitione*“ (a ispiti pe cineva prin rugăminți). •Încuviințare pe care o autoritate publică o dă unei persoane. Permisune acordată de statul acreditat unui funcționar public al altui stat (acreditat) de a-și desfășura activitatea pe teritoriul său. Ca urmare a (A), funcționarul respectiv devine „*persona grata*“; în cazul retragerii încrederii devine „*persona non grata*“. (2) (Lat. „*agrestis, e*“ = *câmpne-nesc, țărănesc*). •Inițial, prin locuțiunea: „*Agreste genus hominum*“, folosită de Sallustius, se înțelege sălbăticia, cruzimea. •În sens larg,

prin (A) se înțelege astăzi activitatea omului în mijlocul naturii pentru refacerea sa fizică și psihică. •În dreptul administrativ (A) este un serviciu public asigurat de administrația centrală/locală care constă în punerea la dispoziția cetățenilor a spațiilor special amenajate pentru distracție.

AGRESIUNE ARMATĂ (Lat. „*aggressio, onis*“ = *atac, începutul discursului*). •Potrivit definiției adoptate de ONU „*agresiunea este folosirea forței armate de către un stat împotriva suveranității, integrității teritoriale sau independenței politice a altui stat sau orice alt mod incompatibil cu Carta ONU*“. Orice achiziție teritorială sau alt avantaj obținut prin forță sunt considerate nule „*ab initio*“.

AIDE-MEMOIRE (Fr. „*aide*“ = *ajutor și „memoire*“ = *memorie*). •Nota pe are un agent diplomatic o înmânează interlocutorului său cu scopul de a rezuma anumite probleme avute în discuție. •Prin extensie, (AM) este folosit pentru a desemna orice notă scrisă pe care un funcționar public o înmânează șefului său ierarhic pentru a-i aminti anumite probleme; ca atare, nota este datată și precizează locul remiterii fără a fi semnată și fără a cuprinde alte formule de politețe.

ALEGEREA FUNCȚIONARILOR (Lat. „*eligo, egi, ectum, igere*“ = *a aduna, a culege*). •Semnificația modernă a termenului se regăsește în locuțiunea lui Cicero „*eligere constantes amices*“ (a alege prieteni constanți). •Selecționarea funcționarilor publici în mod liber de către șeful unei autorități publice. Recrutarea liberă a funcționarilor are avantajul de a acorda șefului încredere în propria echipă, dar și dezavantajul că deschide poarta subiectivismului. •Recrutarea la liberă alegere a funcționarilor trebuie însă să respecte legislația în vigoare cu privire la condițiile de studii, vechime sau incompatibilități.

ALEGEREA POSTULUI (Lat. „*eligo*“...). •Procedura administrativă potrivit căreia o persoană își exprimă acordul cu privire la

ocuparea unei anumite funcții din mai multe disponibile. • În principiu, (AP) de către absolvenții învățământului superior era utilizată în statele socialiste în funcție de rezultatele obținute, deși adesea acestea erau viciate politic. • În doctrina occidentală se afirmă că (AP) nu este liberă pentru cei care vor să facă o carieră deoarece „postul le este sugerat, apoi propus și în cele din urmă impus, astfel încât nu au nici o șansă de a ocupa postul dorit“. (A. Grelon)

ALEGERI (Lat. „*eligo*“...) • Procedura legală de desemnare a reprezentanților la nivel local sau național de către cetățeni, prin vot universal, egal, secret și liber exprimat. • La nivel local prin (A) sunt constituite autoritățile administrației publice cu caracter deliberativ (consiliile locale), iar la nivel național se constituie Parlamentul. • Definiția (A) în doctrina occidentală diferă: pentru unii sunt „formă a luptei sociale, reglementată prin norme, prin intermediul căreia se obține puterea în stat“ (G. Eisermann) sau „forma politică de soluționare a conflictelor sociale“ (R. Heberle).

ALIANȚĂ (Lat. „*allego, egi, ectum, gere*“ = *a alege, a adăuga*). • În funcție de nivelul și modul în care se realizează înțelegerile dintre partidele politice avem (A) parlamentară, încheiată între partidele reprezentate în parlament; (A) guvernamentală, între membrii partidelor ce compun guvernul; (A) electorală între candidații în alegeri (M. Duverger). • (A) politică este forma de cooperare dintre două partide/instituții politice prin care se adoptă o anumită strategie de acțiune. În principiu, pentru viabilitatea unei (A) politice sunt necesare precizarea exactă a sarcinilor (W. Bernsdorf), compatibilitatea ideologică a fiecărui participant (E.A. Shils), precum și coeziunea internă a fiecăruia dintre aliați (E. Ross). • (A) pot fi publice, astfel încât ele sunt cunoscute de cetățeni, dar pot fi și secrete.

ALIENARE (Lat. „*alienus, a, um*“ = *străin, potrivit, nepotrivit*). • În scrierile lui Cicero

întâlnim expresia „*aliena verba*“ pentru a defini utilizarea unor cuvinte nepotrivite. • În doctrina marxistă noțiunea de (A) se referea la munca înstrăinată, adică a condițiilor socio-economice care scapă controlului proletariatului. • (A) politică se manifestă în patru forme: lipsa puterii politice; lipsa valorii politice; absența unor norme politice; absența participării la viața politică. (A. Finifter) • În sens larg, termenul de (A) se utilizează pentru a arăta o contradicție între cetățean și grupul/instituția care trebuie să-i reprezinte interesele.

ALINIAMENT (Lat. „*allicio, lexi, lectum, licere*“ = *a trage la sine, a ademeni*). • Sensul primordial apare la Cicero în locuțiunea: „*Magnes ad se ferrum allicit*“ (magnetul atrage fierul). • În domeniul urbanismului și sistematizării prin (A) se înțelege linia imaginară care unește extremitățile unei construcții, drum public etc. • Prin (A) arborilor se desemnează compoziția peisagistă rezultată prin dispunerea regulată sau ritmată a copacilor pe trasee liniare (curbe sau rectangulare).

ALOCAȚIE (Lat. „*aliquo*“ *adv.* = *a se mișca spre ceva*). • În scrierile lui Titus Livius expresia „*aliquo dare nomina*“ însemna a se înscrie undeva, la ceva. • În sens larg, prin (A) se desemnează orice transfer financiar de la bugetul statului către bugetul local pentru a permite colectivităților locale să decidă asupra modului în care îl vor folosi. • În sens restrâns, (A) sunt fonduri destinate unei cheltuieli precise (alocații pentru copii) a căror destinație nu poate fi modificată.

ALTERNAT (Lat. „*alternus, a, um*“ = *unul după altul, cu rândul*). • Semnificația cea mai apropiată de noi se întâlnește la Horațiu în expresia „*alternus sermo*“, adică a vorbi unul după altul. • Procedură potrivit căreia conducerea unui organism/instituții se realizează pe rând de către persoanele cu funcții de conducere. • În raporturile dintre state (A) exprimă regula conform căreia fiecare stat are dreptul de a fi menționat primul pe documentul care-i revine (tratat, acord etc.).

ALTERNATIVĂ (Lat. „*alteruter, trā, trum*“ = *unul sau altul; unul din doi*). •Variantă aleasă, din mai multe posibile, pentru realizarea unei activități. •În știința administrației prin (A) se definește opțiunea cetățeanului pentru o anumită acțiune/act al administrației publice referitor la un drept al său. (P. Sweezy)

ALUMNI (Lat. „*alumnus, i = școlar*). •La Cicero expresia „*alumnus disciplinae meae*“ se referea la ucenicii săi. •În sens larg prin (A) se înțeleg persoanele care au absolvit o universitate, o școală superioară sau un curs de pregătire într-o anumită specialitate.

AMENAJAREA TERITORIULUI •Programul de măsuri coerente destinat dezvoltării echilibrate a tuturor localităților prin repartitia eficientă a resurselor, a populației și a activităților. •În știința administrației (AT) este cunoscută și sub denumirea de concentrare geografică a activităților (Y. Bernard) sau de creștere economică echilibrată.

AMENDAMENT (Lat. „*amento, are, amentum*“ = *a atașa, a adăuga*). •În sens originar, cuvântul se referea precis la cureaua de piele atașată la armă pentru a putea fi purtată; în acest sens, Cicero folosea expresia „*Amentatae hastae*“ (arme pregătite de luptă). •În procedura legislativă Parlamentul poate adopta texte de lege diferite față de cele propuse de Guvern, conform regulamentului propriu de organizare și funcționare (Y. Bernard & J.C. Colli). •În doctrina franceză se consideră că (A) este o tehnică de inițiativă legislativă care are vocația de a deveni lege (J.P. Camby). •În sens larg, (A) se înțelege orice text prin care se completează, se modifică sau se înlocuiește un act normativ sau o parte a acestuia (capitol, articol, alineat).

AMENDĂ CONTRAVENȚIONALĂ (Lat. „*mendum, i.*“ = *plată, greșeală, cusur*). •Sanctiune administrativă aplicată pentru faptele care prezintă pericol social mai redus decât infracțiunea, dar prezintă pericol mai mare decât cele pentru care se folosește aver-

timentul. •Denumirea de (A) contravențională este necesară pentru a distinge această sancțiune de cele cu caracter penal, aplicabile persoanelor care săvârșesc infracțiunea. •Executarea (AC) se face prin plata unei sume de bani în condițiile stabilite de actul normativ în care se prevede contravenția.

AMFICTIONIE (Lat. „*amphictyones, um*“ = *magistrații greci care reprezentau cetățile la adunările de pace*). •Prima formă de instituție politică internațională la care participau cetățile Greciei antice. Adunarea reprezentanților cetăților avea ca scop sărbătorirea în comun a zeilor, apărarea templului și pedepsirea profanatorilor. Datorită faptului că pe durata sărbătorii luptele erau interzise, (A) a devenit o instituție a păcii.

AMIABIL •Probabil că termenul provenit din franceză (*aimable*) cel care iubește, să derive din latinescul „*amo, avi, atum, are*“, așa cum se regăsește la Cicero: „*Amabo te*“ cu sensul de fi recunoscător. •Termen generic pentru orice procedeu nejurisdicțional de soluționare a unei dispute, diferend. •Stricto sensu, noțiunea (A) se referă la modul pașnic și direct de tratative menite să concilieze două părți în fața unei instanțe/arbitru ales de comun acord.

AMORTIZARE (Lat. „*mortus, a, um*“ = *decedat, mort*). •În mitologia latină MORTA era una dintre cele trei Parce. •Sensul actual al (A) este a face să moară o anumită sarcină într-un anumit interval de timp prin fracționarea ei în mai multe sarcini succesive (egale sau nu) calculate pe anumite perioade, astfel ca la sfârșit sarcina să fie compensată complet.

ANALIZA MUNCII •Studiul determinat cu privire la natura unei activități specifice. •Prin (AM) se face descrierea activității, adică ce înseamnă acea muncă și care sunt îndatoririle, responsabilitățile și condițiile generale de lucru. •Noțiunea de (AM) implică și specificarea muncii, adică trebuie să descrie calificarea necesară persoanei care execută munca.

ANARHISM (*gr. a = lipsa și arche = șef*).

• Doctrină politică elaborată la jumătatea sec. XIX care proclamă libertatea absolută a individului, desființarea autorității publice, acțiunea socială directă și proprietatea privată. • Exponenții (A) sunt W. Godwin, Max Stirner, Pierre-Joseph Proudhon, care elaborează teoria (A) pozitiv sau a „democrației industriale“ bazate pe contracte de cooperare între micii producători și auto-gestiunea muncitorească în cadrul unei societăți fără lupte politice.

ANARHISM COMUNIST • Doctrina comunistă a anarhismului a fost elaborată de P. Kropotkin, J. Grave, E. Reclus și E. Malatesta, având drept scop formarea unor federații compuse din unități de producție independente în paralel cu desființarea aparatului de stat. • După cel de-al doilea război mondial (AC) a preluat idei din filosofia existențialistă, din freudism și personalism, dar continuă să nege democrația parlamentară, viața politică și statul.

ANARHO-SINDICALISM • Denumire generică atribuită tuturor mișcărilor sindicale care au preluat doctrina anarhismului și au aplicat-o în lupta politică. • Cei mai cunoscuți reprezentanți ai (AS) din prima parte a secolului XX sunt G. Sorel, H. Lagardelle, E. Pouget. • Doctrina (AS) are ca idei fundamentale lupta economică (în special greva generală) ca metodă de înfăptuire a revoluției sociale, separarea sindicatelor de partidele politice; desființarea statului și formarea de federații ale „consiliilor sindicale“.

ANCHETĂ • Operațiune preparatorie a actului administrativ prin care se face cercetarea faptelor cu scopul de a justifica necesitatea actului. • Prin (A) parlamentare efectuate de comisiile permanente se realizează o cunoaștere directă a fenomenului înainte de elaborarea avizelor necesare adoptării legii.

ANEXE • Documentele scrise prin care se detaliază cuprinsul unui act administrativ. • Prin noțiunea de (A) se definește, în sens

larg, orice înscris adițional la un act juridic deja încheiat prin care se oferă informații suplimentare față de cuprinsul actului.

ANGAJAMENT • Actul prin care se constituie o anumită obligație în raport cu terții; ansamblul obligațiilor contractate care nu au fost încă executate. • În dreptul administrativ (A) este actul prin care o autoritate publică creează sau constată o obligație/datorie ce urmează a se stinge prin plată ulterior încheierii actului (Bernard & Colli).

ANOMIE (*gr. a = fără și „nomos“ = lege*).

• Noțiune introdusă de Emil Durkheim în sociologie pentru a defini abaterea indivizilor de la normele sociale și starea de dezordine ca efect al acestor abateri. • Pentru comunitatea umană (A) este o disfuncție socială născută din contradicția dintre aspirațiile grupurilor sociale și imposibilitatea atingerii acestora în condițiile sociale date (K. Merton). • În știința administrației (A) definește dihotomia dintre forma și conținutul activității administrației; cu cât administrația este mai „dură“ cu atât mai rapid se realizează scopul, dar scade, în aceeași măsură „valoarea“ socială a activității administrației.

ANTITRUST • Termen generic pentru a desemna orice reglementare prin care se asigură libera concurență și se previne monopolizarea pieței. • Prima reglementare (A) a fost „legea Sherman“ adoptată de congresul american în anul 1890. • Reglementările (A) au drept scop interzicerea fuziunii dintre marile companii comerciale, a cartelurilor, a aranjamentelor de exclusivitate, și oricărui practici comerciale restrictive.

ANUALITATE (*Lat. „annus, i“ = cercul*

anual al celor 12 luni). • Principiu al dreptului public potrivit căruia se stabilește bugetul pe durata unui an. • În dreptul administrativ (A) definește faptul că creditele deschise la începutul unui an corespund cheltuielilor pentru 12 luni ale tuturor colectivităților (statul, comunitățile locale, instituțiile publice) • Principiul (A) s-a impus din

punct de vedere istoric o dată cu apariția controlului parlamentar asupra execuției bugetare și se aplică indiferent dacă anul calendaristic nu se suprapune cu anul legal/bugetar.

ANUITATE (Lat. „*annuus, a, um*“ = *perioadă anuală*). •La Cicero se întâlnește sensul actual în expresia „*annua provincia*“ adică guvernarea unei provincii pe durată de un an. •Cota anuală de amortizare a unui activ/mijloc fix (sau cota anuală de rambursare a unui împrumut).

ANULAREA OBLIGAȚIILOR FISCALE (Lat. „*nullus, a, um*“ = *nimic, nimic*). •În expresia „*ob rem nullam*“ folosită de Terentiu se regăsește semnificația unui lucru desființat. •Modalitate de stingere a unei obligații fiscale, fie ca urmare a unui act normativ cu caracter general, fie prin actul administrativ al autorităților publice locale. În principiu, (AOF) intervine la cererea debitorilor cu privire la penalitățile de întârziere la plată, a unor amenzi sau taxe speciale.

APATRID (Lat. *a* = *fără* și „*patria*“ = *țara natală*). •Denumire generică pentru persoana fizică lipsită de cetățenie. •Regimul aplicabil apatrizilor este cel stabilit de statul pe teritoriul căruia se găsesc persoanele respective. •În principiu, (A) nu se poate bucura de aceleași drepturi ca cetățenii statului în care se află: nu pot alege și nu pot fi aleși în funcții publice.

APĂRARE CIVILĂ (Lat. „*civilis, e*“ = *cetățenesc*). •Cicero folosea expresia „*jus civile*“ pentru a desemna acea putere cetățenească devenită lege (dreptul civil). •Activitatea specifică de pregătire a funcționarilor publici cu funcții de conducere în administrație în domeniul apărării cetățenilor în caz de război sau alte catastrofe naturale. •Activitatea de (AC) este coordonată profesional de Ministerul apărării naționale și asigurată logistic de autoritățile administrației publice locale.

APĂRARE COLECTIVĂ •Formă de colaborare interstatală bazată pe acordarea de sprijin reciproc în cazul unei agresiuni

armate. •Dreptul de (AC) este recunoscut prin art. 51 al Cartei ONU.

APEL (Lat. „*appellatio, onis*“ = *chemare, strigare de nume*). •La Suetoniu se regăsește sensul de chemare oficială în expresia „*Respublica est modo appellatio*“. •În știința administrației prin (A) se definește orice chemare făcută de cetățean către o autoritate publică în legătură cu o acțiune sau inacțiune a administrației. •Al doilea grad de jurisdicție prevăzut de legea română pentru atacarea hotărârilor pronunțate de judecătorii în primă instanță.

APEL NOMINAL (Lat. „*nomine, avi, atum, are*“ = *a striga pe nume*). •Inițial, verbul „*nomino*“ avea semnificația numirii în funcție a unei persoane. (Titus Livius) •Procedură specifică autorităților deliberative de a adopta un act normativ prin exprimarea votului oral la apelul președintelui de ședință, fiecare membru strigat trebuind să-și exprime opțiunea prin „*da*“ sau „*nu*“ în plenum ședinței la care participă.

APLICAREA SANȚIUNII •Moment consecutiv constatării contravenției de către agentul constatator materializat în avertisment, amendă sau închisoare contravențională. •Procedura (AS) are la bază principiile legalității și individualizării sancțiunilor; pentru o faptă se aplică o singură sancțiune în limitele prevăzute de actul care instituie contravenția, ținându-se cont de împrejurările, timpul, instrumentele și a celorlalte elemente caracteristice persoanei care a săvârșit contravenția.

APOLITISM (Gr. *a* = *fără* și „*polis*“ = *cetate*). •În sens larg, lipsa de interes a unei persoane/grup față de sistemul politic. •Ca doctrină (A) s-a manifestat prin refuzul unui anumit regim politic (C. Maurras). •În știința administrației americane se folosește noțiunea de (A) a cetățeanului mediu pentru a justifica abandonul puterii către elitele competente să conducă statul; „*săracii și persoanele fără educație se exclud singure din cauza pasivității lor politice*“ (Robert Dahl).

APOLITISMUL ADMINISTRAȚIEI • Teoria dreptului administrativ referitoare la excluderea elementelor politicii din aparatul administrației publice. • Potrivit doctrinei (AA), administrația publică trebuie să funcționeze după reguli proprii, specifice colectivităților umane, făcând abstracție de caracterul puterii politice, de alternanța partidelor la guvernare sau de culoarea politică a șefului.

APOLITISMUL FUNCȚIONARULUI PUBLIC • În știința administrației (AFP) definește lipsa de apartenență a funcționarului la un partid politic. • În dreptul administrativ (AFP) este impus prin norme legale care interzic funcționarilor să se manifeste politic pe durata exercitării unei funcții publice (limitele impuse se referă în principal la participarea la campaniile electorale, la solicitarea de mandate și înscrierea în partide).

APORT LA CAPITAL • Contribuție materială sau financiară a unei persoane la capitalul unei societăți comerciale care dă dreptul de participare la beneficii. • Autoritățile administrației publice pot în principiu să participe cu bunuri din domeniul lor privat la constituirea de societăți comerciale; • (AC) poate fi în numerar (prin vărsământ în bani) în natură (cu excepția bunurilor din domeniul public) sau alte valori necorporale (know-how, informații etc.).

APRECIEREA FUNCȚIONARULUI (*Lat. „pretiosus, a, um” = valoros, prețios*). • La origine termenul latin avea semnificație morală, referindu-se la virtute, neprihănire. • În știința administrației (AF) definește caracterizarea făcută persoanei care îndeplinește o funcție publică în legătură cu nivelul pregătirii sale profesionale, rezultatele obținute, conduita în cadrul compartimentului în care lucrează, executarea obligațiilor de serviciu. • În dreptul administrativ (AF) este o condiție obligatorie pentru încadrarea, promovarea sau schimbarea în funcție a persoanei caracterizate.

APROBARE (*Lat. „adprobo, are” = a încuviința, a face dovada*). • În accepțiunea actuală regăsim la Cicero expresia „ad probo sententiam alicujus” (A considera drept bună părerea cuiva“). • În dreptul administrativ (A) este o condiție de valabilitate a actului administrativ atunci când legea prevede confirmarea lui de către o autoritate publică ierarhic superioară; • În sens larg, prin (A) se înțelege un acord pe care o instituție îl exprimă față de o cerere care i-a fost adresată.

APROVIZIONARE (*Lat. „provisio, onis” = a prevedea, a lua măsuri din timp*). • De la semnificația originară cu caracter preponderent spiritual, astăzi prin (A) se înțelege aspectul material al cumpărării, închirierii sau procurării sub orice fel a bunurilor și serviciilor necesare desfășurării activității oricărei instituții publice. • În sens larg, (A) include toate activitățile legate de achiziționare, servicii și lucrări de construcții, inclusiv prin descrierea cerințelor, selectarea surselor, pregătirea contractelor și parcurgerea tuturor etapelor contractului administrativ.

ARBITRAJ (*Lat. „arbitrium, i” = bunul plac, libera alegere*). • Încă de la origini cuvântul (A) a avut semnificație diferită de ceea ce se înțelege astăzi prin judecată; chiar Cicero afirma că: „Aliud est iudicium, aliud arbitrium” (una este judecata, alta este arbitrajul). • Procedură de soluționare a litigiilor prin intermediul unei persoane desemnate de comun acord de către părți. • În dreptul socialist a existat (A) de stat ca instituție administrativă independentă, dar fără a putea fi supusă controlului judecătoresc. • În dreptul financiar prin (A) se definește operațiunea combinată de cumpărare și vânzare de bunuri/valori, care se bazează pe aprecierea diferențelor de curs al acestora, prezente sau viitoare.

ARENDĂ • Contractul prin care proprietarul pământului cedează folosința acestuia către un arendaș care se obligă să plătească anual proprietarului o arendă fixă, anterior stabilită și independentă de rezultatul gestiunii. • (A)

în parte se referă la cedarea folosinței pământului către un locatar în schimbul unui anumit procent din produsele obținute.

ARGUMENTARE (*Lat. „argumentum, i” = dovadă, cuprins, icoană*). • În scrierile lui Cicero se găsește expresia „maledicere sine argumento” (lipsit de dovezi). • În știința administrației prin (A) se definește procedeul de prezentare a actelor și faptelor care impun luarea unor decizii. • În domeniul licitațiilor publice prin (A) se înțelege documentația pusă la dispoziția vânzătorului de bunuri/servicii cuprinzând toate argumentele de natură să determine interesul cumpărătorilor (inclusiv răspunsurile la eventuale obiecțiuni ridicate de prezumtivii cumpărători).

ARMONIGRAMĂ • (Armonia = numele unei zeități din mitologia greacă venerată pentru calitatea de a stinge disputele) • Document prin care știința administrației prezintă în formă accesibilă și actualizată stadiul armonizării legislației din diferite domenii de activitate. • (A) este o bază de date referitoare la stadiul atins de statele candidate în fiecare din cele 23 de sectoare ale Cartei Albe pentru integrarea în Uniunea Europeană.

AROZARE • Actul administrativ prin care Guvernul sau altă autoritate a administrației publice centrale dispune majorarea ratei dobânzii pentru a atrage încrederea creditorilor săi.

ARTICOL (*Lat. „articulo, are” = a despărți, a silabisii*). • În timpul lui Domițian retorul M. Fabius Quintilianus folosea cuvântul (A) pentru a se opune fragmentării cuvintelor „Noster sermo articulos non desiderat”. • Partea cea mai mică din structura unui act administrativ care cuprinde, de obicei, o prevedere de sine stătătoare. La rândul său, (A) poate cuprinde alineate și paragrafe. • Prin (A) bugetar se înțelege cea subdiviziune a clasificății bugetare care exprimă natura economică a unei cheltuieli (materiale, diurnă, prestări de servicii cu caracter funcțional etc.).

ASIGURARE SOCIALĂ • Contract prin care o persoană/asiguratul se obligă să plătească o sumă de bani (primă) către o instituție specializată/asigurator care la rândul ei se obligă să plătească o despăgubire în cazul producerii riscului pentru care s-a încheiat contractul. • În cazul (A) obligatorii condițiile contractului sunt prestabilite prin lege, părțile având obligația de a le respecta. • În cazul (A) facultative condițiile contractului se stabilesc de către părți la data încheierii contractului. • (A) socială întrunește trei elemente specifice: caracterul obligatoriu al asigurării, existența unui contract de muncă și regimul financiar legal.

ASISTENȚĂ SOCIALĂ • Ansamblul prestațiilor bănești, alocații și servicii sociale, constituite într-un sistem coerent, destinat unor persoane aflate în situații dificile, având ca scop depășirea crizei și scoaterea persoanelor respective din starea lor de dependență. • În dreptul administrativ prin (AS) se definește obligația administrației publice de a executa o anumită prestație pentru anumite categorii de persoane sub forma unui serviciu public (distribuția hranei, asigurarea adăposturilor etc.).

ASOCIAȚIE (*Lat. „societas, atis” = tovărășie, alianță*). • Titus Livius utiliza expresia „sociari facinoribus” pentru a desemna pe cei care sunt părtași la nelegiuiri. • Persoană juridică formată prin liberul consimțământ al membrilor săi cu privire la desfășurarea unei activități fără scop lucrativ în folosul tuturor asociaților. • În relațiile dintre state (A) se realizează la nivel neguvernamental pentru cooperarea în anumite domenii specifice. • În limbaj politic se folosește noțiunea de (A) pentru a desemna uniunile cu caracter politic dintre state (fedații, confederații, uniuni reale sau personale).

AȘEZAREA IMPOZITULUI • Operațiunea fiscală de identificare și evaluare a materiei impozabile. • (AI) este prima etapă a administrației fiscale (cronologic) care presupune constatarea unei creanțe fiscale și evaluarea

bazei de impozitare; celelalte două etape sunt lichidarea și recuperarea.

ATAȘAT •Rangul diplomatic cel mai mic îndeplinit de regulă de persoane specializate în anumite domenii: militar, comercial, cultural, de presă etc. •(A) speciali sunt trimiși în misiune diplomatică de către ministerele statului acreditant pentru a întreține raporturi de colaborare în domeniul lor de specialitate.

AUDIENȚĂ (*Lat. „audientia, ae.“ = atenție, ascultare*). •La origini, așa cum spune Titus Livius „facere audientiam“ însemna facerea tăcerii pentru ca judecătorul să poată auzi părțile în proces. •Formă directă de discuție a cetățeanului cu conducătorul unei instituții publice garantată de dreptul la opinie și la informație stipulat prin Constituție.

AUDITORIU (*Lat. „audio, ivi, itum, ire“ = a asculta*). •Pentru Virgiliu „audire dolos“ avea înțeles de ascultare a rugămintilor. •Grupul de persoane care participă la o întrunire, conferință, ședință pentru a asculta ceea ce se expune verbal/oral. •Prin (A) specific se înțelege un grup de persoane care au aceeași profesie/preocupare și pentru care expunerea se realizează în limbajul și cu metodele specifice profesiei lor.

AUTENTIFICARE •Procedură prevăzută de lege prin care un funcționar public conferă unui înscris valoare juridică. •Prin (A) actul conferă garanția legală cu privire la realitatea semnăturilor, data încheierii, libertatea de voință a părții semnatare, cunoașterea conținutului. •Actele autentice fac dovada deplină (până la înscrisul în fals) numai pentru mențiunile pe care funcționarul public le-a făcut potrivit limitelor sale de competență.

AUTOCONTROL (*Lat. „auctor, oris“ = întemeietor, părinte*). •Cu sensul apropiat de termenul actual întâlnim la Tacitus expresia „sibi quisque auctor“ adică fiecare își este sieși sfătuitor. •Formă a controlului administrativ specifică prin faptul că se realizează de

către funcționarul/compartimentul care a elaborat actul/acțiunea. •Forma (A) prezintă avantajul corectării imediate a eventualelor abateri sau ilegalități ale actului/activității.

AUTOEXTINDERE •Noțiunea utilizată în doctrina americană pentru a desemna acele structuri administrative care se prevalează de sprijin politic pentru a dobândi o competență nelimitată și care excede, evident în plan legal, sfera atribuțiilor stabilite (D.J. Elazar). •În principiu, prin (A) se înțelege faptul că autoritățile administrației publice locale își extind competența în sfera atribuțiilor specifice autorităților centrale.

AUTOFINANȚARE •Finanțarea de către autoritățile administrației publice a investițiilor din resurse proprii. •În dreptul administrativ (A) se referă la dreptul colectivităților locale de a utiliza excedentul de resurse (provenit din impozite sau prestări de servicii) pentru cheltuielile necesare bunei organizări și funcționării a administrației.

AUTOGESTIUNE •Regim specific de funcționare a unei instituții publice caracterizat prin faptul că gestiunea se realizează de către toți lucrătorii/funcționarii. •În cazul (A) puterea de decizie nu depinde de proprietate. •În tipul socialist de (A), datorită faptului că mijloacele de producție erau colectivizate, gestiunea era transferată statului care, la rândul său, o delega unei conduceri numite de el.

AUTONOMIE ADMINISTRATIVĂ •Concept introdus în știința administrației de Max Weber pentru a caracteriza neutralitatea și profesionalitatea structurilor administrației în raport cu puterea politică. •Independența relativă a funcționarilor/structurilor administrației față de presiunile politice specifice „spoil system-ului“. •Formă de „dictatură“ a birocrăției care nu se subordonează altor autorități (Xavier Frege).

AUTONOMIE FINANCIARĂ •Principiu al dreptului administrativ referitor la com-

petența autorităților publice de a-și administra direct și independent bugetul. •Conceptul de (AF) are la bază ideea de personalitate juridică, nefiind posibilă în cazul acelor instituții subordonate administrației, dar fără personalitate juridică. •În sens larg, prin (AF) se înțelege faptul că autoritățile administrației publice locale nu depind de bugetul de stat.

AUTONOMIE LOCALĂ •Conceptul european de (AL) exprimă dreptul recunoscut și garantat de lege pentru colectivitățile locale în limitele competenței date de a-și soluționa problemele ce interesează membrii acestora. •Prin (AL) se exprimă o dimensiune actuală a democrației occidentale deoarece colectivitățile locale se autoguvernează (Dicey). •În știința administrației se întâlnește ca sinonim și termenul de „independență operativă”. •Principiul (AL) se referă, lato sensu, la exercitarea funcției decizionale de către autoritățile administrației publice locale, adoptarea de politici și aplicarea de măsuri proprii pentru dezvoltarea comunei, orașului sau județului în conformitate cu necesitățile specifice cetățenilor. •Sub raport financiar, (AL) presupune ca administrația să dispună de resurse financiare proprii, adecvate și să poată dispune liber de utilizarea lor.

AUTONOMIE PARLAMENTARĂ •Concept specific dreptului parlamentar potrivit căruia Parlamentul este independent în activitatea sa, nefiind afectat nici măcar de o lege prin care se reglementează activitatea proprie (Georges Burdeau). •Noțiunea de (AP) se numește uneori și autonomie regulamentară deoarece atât Camera Deputaților, cât și Senatul își stabilesc regulamentele de organizare și funcționare.

AUTONOMIE PATRIMONIALĂ •Concept al dreptului administrativ care definește principiul proprietății autorităților publice asupra patrimoniului propriu. •Potrivit normelor constituționale, proprietatea publică aparține statului, precum și unităților administrativ-teritoriale (comune, orașe și județe), noțiunea de (AP) se referă la trecerea

din patrimoniul statului în patrimoniul comunităților locale a bunurilor de interes local încât acestea să fie administrate direct de consiliile locale.

AUTORITATE (*Lat. „auctoritasm atis” = putere*). •Inițial, termenul se referea la dreptul părintelui asupra copilului și ulterior la puterea conducătorilor asupra supușilor cum apare în expresia lui Titus Livius: „Esse în auctoritate patrum”. •În știința administrației (A) definește capacitatea unei persoane sau instituții de a obține supunerea altor persoane în virtutea unei împuterniciri (Julien Freund). •Pentru politologi (A) reprezintă o manifestare de voință a celui care deține puterea materializată într-o decizie politică excluzând alte alternative, consfințită prin lege și asigurată prin forța publică (G. Burdeau). •În doctrina americană prin (A) se înțelege un cod instituționalizat prin care se definesc drepturile de participare la sistemul de putere; așa cum cineva poate dona dreptul său de proprietate, fără a dona instituția proprietății, tot așa titularul puterii poate renunța la exercițiul ei fără a anula puterea (T. Parsons).

AUTORITATE CENTRALĂ •Denumire generică pentru toate organele centrale ale administrației publice: guvern, ministere, comisii naționale, agenții, consilii naționale, secretariate de stat sau bănci. •Noțiunea de (AC) provine de la faptul că aceste organe cu competență materială specială sunt organizate la nivel central și au competența teritorială asupra întregii țări.

AUTORITATE COMUNALĂ •Funcție de conducere pe plan local; la nivelul târgurilor și orașelor conducerea era asigurată de un soltuz și 12 pângari, în Moldova, sau de către județ ajutat de 12 pângari în Muntenia. •Astăzi, la nivel local funcționează ca (AC) primarul și consiliul local aleși prin vot direct, egal, secret și liber exprimat de către locuitorii comunei.

AUTORITATE DELIBERATIVĂ •Denumire generică pentru orice organ care adoptă decizii prin votul majoritar al membrilor care-l compun. •În dreptul administrativ funcționează ca (AD) consiliile județene, municipale, orașenești și comunale. Modul de organizare și funcționare al (AD) este stabilit prin lege începând de la constituire, convocare, cvorum, majoritate și până la suspendare și dizolvare.

AUTORITĂȚI PUBLICE •Denumirea generică atribuită instituțiilor care își exercită autoritatea conferită de lege pentru realizarea funcției specifice (legislativă, executivă sau judecătorească). •În știința administrației (AP) se definesc prin prisma raporturilor de putere dintre o instituție și cetățeni; între patron și salariați; între guvernanți și guvernați (Dahren Dorf). •În doctrina americană noțiunea de (AP) este utilizată pentru a desemna modul în care se instituie puterea formală: „a spune despre cineva că are autoritate nu înseamnă că face puterea, ci că formula politică i-o atribuie și că i se recunoaște unei persoane în mod just și convenabil să exercite puterea“ (H. Lasswell; D. Kaplan).

AUTORITĂȚI PUBLICE INDEPENDENTE •Persoane/instituții care îndeplinesc o funcție publică în mod autonom, fără a se subordona guvernului sau altor autorități. •În dreptul anglo-saxon (API) sunt considerate instituții de reglaj al activității administrației (quasi autonomons non governmental organizations). •În principiu, aceste (API) sunt create pentru a realiza protecția drepturilor cetățenești în raport cu administrația (Avocatul poporului, Ombudsman, Defensor del Pueblo etc.).

AUTORITĂȚI PUBLICE DE SPECIALITATE •Denumire generică pentru toate structurile administrației publice dintr-un anumit domeniu de activitate prin intermediul cărora se realizează politica ministerială: direcții, inspectorate, servicii și oficii sau agenți. •La nivel central, (APS) sunt ministerele și celelalte organe de interes național,

iar pe plan local sunt descentralizate la nivelul unităților administrativ-teritoriale.

AUTORITĂȚI TUTELARE •Denumire utilizată pentru a desemna serviciul administrației publice locale prin care se organizează tutela, supravegherea, controlul și îndrumarea activităților de ocrotire a minorilor și a altor persoane lipsite de capacitate de exercițiu, ori cu capacitatea de exercițiu restrânsă, sau chiar cu capacitate deplină, dar fără a-și putea apăra interesele. •Nu trebuie confundată noțiunea de (AT) care definește însuși serviciul public administrativ, cu noțiunea mai largă de „exercitare a atribuțiilor de autoritate tutelară“ pe care o îndeplinesc și alte instituții publice.

AUTORIZAȚIE •Act administrativ emis de către autoritățile administrației publice în virtutea puterii lor discreționare prin care se permite unei persoane să facă un act, o activitate sau operațiune. •În dreptul administrativ se face distincția între (A) libere, adică acelea care sunt lăsate la aprecierea autorității emitente, și (A) impuse, adică acelea pentru care administrația are doar obligația de a verifica îndeplinirea condițiilor prealabile.

AUTORIZAȚIE DE COMERCIALIZARE •Actul administrativ prin care ministerele (alte autorități ale administrației publice) permit efectuarea de către un agent comercial a faptelor și actelor de comerț într-un anumit domeniu și pentru o perioadă determinată de timp. •Obținerea (AC) se face numai după depunerea documentației cerute de administrația publică în vederea autorizării.

AUTORIZAȚIE DE CONSTRUIRE •Actul administrativ prin care autoritatea administrației publice competente permite executarea lucrărilor de construire menționate în documentație. •Eliberarea (AC) se face după ce s-a achitat taxa de autorizare, s-a obținut certificatul de urbanism, se face dovada titlului de folosință a terenului și s-a executat

proiectul (piesele scrise, piesele desenate) și s-au obținut avizele. •Administrația publică are dreptul de a stabili condițiile în care se vor executa construcțiile: amplasamentul, destinația, structura și aspectul, protecția mediului, folosința domeniului privat/public, paza contra incendiilor.

AUTORIZAȚIE PENTRU PRESTAREA DE SERVICII

•Actul administrativ prin care autorități ale administrației publice locale/centrale dau dreptul unor persoane fizice sau juridice să facă o anumită prestație în schimbul unui tarif pentru cetățenii din raza administrativ-teritorială. •(APS) se eliberează după verificarea specializării agentului prestator în domeniul în care va presta serviciul și a capacității lui de a-l asigura, permanent, continuu și echitabil.

AUTORIZAȚIE PROVIZORIE •Act administrativ care permite beneficiarului efectuarea unui act/fapt pe o durată redusă de timp, de regulă mai mică de 1 an. •În ceea ce privește domeniul public, (AP) numite și permisiuni simple nu dau beneficiarului nici un drept cu privire la executarea vreunei lucrări; în schimb, autorizațiile privind ocuparea temporară a domeniului public dau dreptul beneficiarului să execute anumite lucrări (racord electric, canalizare, telefon etc.).

AUXILIARE (Lat. „*auxiliaris, e*“ = *care ajută*). •La origini, cuvântul latin se referea strict la armată așa cum afirmă Tacitus, Cezar și Titus Livius „*auxilium*“ fiind oastea ajutoare. •Denumire generică pentru orice materiale grafice, instrumente, mijloace și instalații care sunt utilizate pentru activitatea principală a unei instituții. •Prin personal (A) se înțeleg angajații care prestează un serviciu ajutător altor compartimente sau instituții.

AVANSARE •Procedura după care funcționarul public trece de la un grad/treaptă profesională la alt grad/treaptă în cadrul aceleiași funcții sau de la o funcție inferioară la una superioară. •(A) în funcții, grade sau trepte profesionale și trecerea în gradații superioare

de salarizare se face potrivit legii speciale; de regulă, (A) se face numai pe funcții vacante (sunt interzise atât numirile cu anticipație, cât și cele cu efect retroactiv).

AVANSURI •Sumele de bani pe care instituțiile publice le acordă agenților economici, prestatorilor de servicii sau furnizorilor pentru executarea contractelor încheiate. •Pentru acordarea (A) ordonatorii de credite au obligația de a solicita garanții din partea partenerilor, astfel încât, în cazul neexecutării contractului să poată fi recuperate sumele avansate, precum și prejudiciile cauzate prin imobilizarea fondurilor publice.

AVERTISMENT (Lat. „*adverto, erti, ersum, tere*“ = *îndreptare, returnare*). •Cu semnificația cea mai cunoscută întâlnim la Virgiliu expresia „*Paucis adverte docebo*“ (ia aminte la ce-ți spun). •În dreptul muncii (A) constă în prevenirea în scris a salariatului cu privire la faptul că săvârșirea unei noi abateri atrage după sine sancțiuni mai grave (până la desfacerea disciplinară a contractului de muncă). •În dreptul administrativ (A) este sancțiunea care se aplică de către agentul constator unei persoane care a comis o contravenție cu un grad redus de pericol social; sancțiunea se aplică de regulă oral (ca excepție la forma scrisă a actului administrativ) avându-se în vedere că persoana a înțeles gravitatea faptei și nu o va mai repeta.

AVIZARE •Procedura potrivit căreia o autoritate a administrației publice de specialitate își elaborează opinia cu privire la un proiect de act normativ. Activitatea de (A) se realizează potrivit legii care reglementează domeniul în care se va aplica actul normativ.

AVIZE •Denumire generică pentru actele de aprobare emise de administrația publică centrală/locală. •Stricto sensu, (A) exprimă opinia unei instituții de specialitate cu privire la un act/fapt administrativ ce urmează a produce efecte juridice. •Clasificarea (A) în funcție de obligativitatea obținerii și res-

pectării lor cuprinde (A) conforme (subzistă atât obligația de a le solicita cât și aceea de a le respecta); consultative (subzistă numai obligația de a le solicita) și facultative (lăsate la aprecierea autorității emitente).

AVIZ DE PLATĂ • Documentul scris prin care administrația publică îi comunică cetățeanului (contribuabil) suma datorată și condițiile de exigibilitate a contribuției. • Uneori se utilizează pentru termenul de (P) și noțiunea aviz de impunere. • (AP) fiscal este emis pentru recuperarea unor contribuții mai vechi (taxe locale de pildă) a impozitului pe venit sau altor obligații.

AVOCATUL POPORULUI • Autoritate publică independentă, investită prin lege cu dreptul de a controla actele de autoritate cu scopul de a-i proteja pe cetățeni contra abuzurilor administrației publice. • În țările nor

dice (AP) se numește „ombudsman“; în Marea Britanie, „comisar parlamentar“ numit de Coroană; în Franța, „mediator“. • Pentru a-și îndeplini misiunea (AP) are acces la actele administrației publice, se bucură de dreptul de a cere explicații, precum și de a propune soluționarea individuală/colectivă prin inițiativă legislativă ori de reglementare.

AZIL (*Lat. „assilio sau adsilio“ = a sări pe cineva*). • În limba latină termenul se utilizează numai cu semnificația de mișcare fizică. • Instituție de ocrotire a persoanelor lipsite de adăpost organizată de comunitatea locală fie în regim public, fie privat. • În dreptul internațional prin (A) se înțelege dreptul unei persoane refugiate din țara de origine de a primi protecție în alt stat. Dreptul de (A) nu conferă însă drepturi și libertăți specifice statului în care s-a cerut protecția.

B

BAKUNINISM (M.A. Bakunin, 1814-1876), revoluționar rus). •Doctrină care justifică desființarea statului ca necesară pentru că se întemeiază pe o ficțiune privind esența „divină” a acestuia. •Unele mișcări teroriste contemporane au preluat de la (B) ideile desființării organizațiilor religioase, egalizarea claselor, metodele violente de luptă socială.

BALANȚA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR •Contul statistic în care se evidențiază schimburile de mărfuri și servicii efectuate într-o anumită perioadă între un stat și restul lumii. •În (BBS) figurează cheltuielile de transport, comisioanele bancare sau primele de asigurare, circulația veniturilor din salarii, dobânzi, dividende, operațiunile financiare legate de utilizarea licențelor și a celor legate de turism.

BALANȚĂ COMERCIALĂ •Contul în care sunt evidențiate importurile și exporturile unui stat într-o anumită perioadă în scopul de a cunoaște soldul dintre ele. •Utilizată la nivel național, (BC) permite cunoașterea rolului comerțului exterior în realizarea echilibrului dintre resurse și modul lor de utilizare. (BC) excedentară arată că producția a fost superioară cererii agenților economici, iar o (BC) deficitară arată că producția națională a fost inferioară cererii agenților economici.

BALANȚĂ DE VERIFICARE •Situatie care se întocmește periodic și recapitulează totalul soldurilor debitoare și creditoare, făcând posibilă compararea acestora și aprecierea rezultatelor unei activități. •În sens larg, documentul contabil care evidențiază echilibrul dintre debit și credit. •În contabilitatea instituțiilor publice (BV) este folosită pentru încheierea socotelilor grație caracteristicilor sale de a fi dublă, recapitulativă și periodică.

BALANȚĂ MATERIALĂ •Contul contabil care evidențiază resursele de bunuri exprimate în unități fizice. •Tehnica (BM) a fost utilizată de contabilitatea statelor socialiste pentru planificarea economică pentru că permitea stabilirea unor programe de alocare a resurselor în funcție de obiectivele stabilite de puterea politică.

BALIZARE •Activitatea desfășurată de administrația portuară, terestră sau aeriană pentru semnalizarea porturilor, aeroporturilor sau a altor obiective pentru evitarea coliziunilor sau accidentelor. •Operațiunea de (B) se realizează în principal prin surse de lumină.

BANCĂ •Instituție publică sau privată specializată în constituirea de depozite cu fondurile primite și derularea pe cont propriu a operațiunilor de scont, de creditare sau financiare. •În principal (B) desfășoară două tipuri de operațiuni: gestionarea depozitelor și acordarea de credite. •Posibilitatea pe care (B) o are pentru a crea monedă scriptică prin creditele acordate creează venituri care la rândul lor determină un supliment de depozite.

BANCĂ DE DATE •Ansamblul tuturor informațiilor stocate în memoria unui calculator și care pot fi accesate de către un utilizator aflat la distanță, fie pentru a consulta, fie pentru a utiliza o parte din date. •În limbaj comun, termenul de (BD) se utilizează pentru orice depozit de date textuale sau numerice gestionat de o anumită instituție.

BANCROFT (convenția ~) •Denumire generică pentru convențiile referitoare la acordarea cetățeniei potrivit procedurilor inițiate de George Bancroft, reprezentant diplomatic al SUA în Germania (1868).

BAREM • Nivelul de cunoștințe, aptitudini sau calificare cerut unei persoane pentru a lucra în cadrul unei structuri administrative alcătuite din funcționari cu aceleași caracteristici. • În doctrina tehnocrată a administrației publice se consideră că (B) este limita dintre politică și administrație, întrucât nu permite trecerea unei persoane dintr-o structură în alta (Robert Dahl).

BAZĂ DE IMPOZITARE (*Lat. „basis, is“ = postament, soclul de statuie*). • În sens strict, (BI) cuprinde toate elementele care pot fi impozate sau, altfel spus, volumul materiei impozabile. • (BI) se poate calcula la nivel local pentru stabilirea taxelor și impozitelor locale sau la nivel central pentru taxele și impozitele preluate la bugetul statului.

BAZĂ MILITARĂ • Zona administrativă amenajată de unități ale forțelor armate pentru pregătirea activităților cu caracter militar; (BM) cuprinde clădiri pentru comandamente, trupe, mașini de luptă, depozite supraterane sau subterane instalații specifice, fiind protejată prin pază armată, sisteme de alarmă etc.

BEHAVIORISM (*Engl. „behaviourism“ = studiul comportamentului*). • Doctrina economică potrivit căreia fenomenele pieței sunt rezultatul comportamentului uman. • În domeniul sociologiei administrației, prin (B) se definește acțiunea colectivă a unui grup social în direcția atingerii unui obiectiv dorit de către membrii grupului (Alain Touraine).

BEI (BEG) • Grad în ierarhia militară otomană echivalent pentru un pașă cu două tuiuri. • Denumire echivalentă cu titlul de rege la sasanizi. • Beilerbei (șeful șefilor) era purtat inițial de comandantul șef al armatei și ulterior de guvernatorul unei provincii; la jumătatea secolului al XVI-lea erau în funcție 40 de beilerbei ai Imperiului Otoman. • Beilicul era demnitarul turc care transmitea porunca Înaltei Porți către domnitorii Țărilor Române și avea rezidența în București pe „Podul belicului“ (calea Șerban Vodă).

BELIGERANT (*Lat. „belligero, are“ = a se lupta, război*). • Posibil ca termenul de „bellum“ să fi derivat din „duellum“ prin consonantizarea literei „u“ (așa cum s-a întâmplat cu bis din „dmis“ și cu bonus din „duonus“). • Dreptul cutumiar al războiului recunoaște revoluționarilor calitatea de (B) dacă ocupă o anumită suprafață din teritoriul statului, dacă au organe proprii de conducere și dacă desfășoară operațiuni militare în mod organizat.

BENEFICIARIUS (*Lat. „beneficiarius, ii“ = persoana care are funcția unui protector*). • După Caesar, beneficiarul este acela care dă-torează recunoștință altei persoane pentru obținerea unui grad militar. • În inscripțiile găsite pe teritoriul Dobrogei se arată expres că acești veterani erau împroprietăriți, deci recompensați în momentul lăsării la vatră.

BENEFICIU (*Lat. „beneficium, ii“ = binefacere, recompensă*). • Foarte important este aspectul meritului, întrucât la origine (B) era rezultatul unei activități, al faptei, după cum afirmă Cicero în expresia „beneficii causa“. • În domeniul administrației fiscale se utilizează (B) profesiilor necomerciale pentru a defini veniturile realizate din drepturile de autor, onorariile consultanților, drepturile din brevete etc. • (B) comercial se referă la produsul net supus impozitării în cazul societăților comerciale de persoane (nu și de capitaluri).

BEȚIE (*Lat. „bibo, i, itum, era“ = a bea*). • Cea mai veche expresie „bibere mandată“ se întâlnește la Plaut pentru a arăta că cineva s-a îmbătat pentru a uita sancțiunea primită. • Una dintre cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei în dreptul administrativ (prin similitudine cu dreptul penal care recunoaște expres că înlătură caracterul penal deși fapta prezintă un pericol social mai grav decât contravenția) cu condiția de a fi involuntară.

BICEFALISM (*Lat. „bis“ = dublu și gr. „chefalos“ = cap*). • Conducere cu două caete. • În știința administrației se utilizează noțiunea de (B) pentru a caracteriza regimurile semipre-

zidențale în care atât șeful statului, cât și guvernul sunt conducătorii administrației publice. •În dreptul administrativ se definește (B) ca regim juridic specific pentru șeful statului deoarece îndeplinește atribuții pur administrative: șef al armatei; șef al funcționarilor civili și militari pe care îi numește în funcție; șef al guvernului atunci când îl prezidează (G. Vedel).

BILANȚ •Situția contabilă care se întocmește periodic sub forma unei balanțe între activul și pasivul unei instituții publice, agent economic, sau chiar la nivel național. •(B) cuprinde un activ, în care sunt menționate valoric clădirile, mașinile; stocurile, sumele ce urmează a fi primite de la clienți, banii din bancă și cei din casă; în pasiv se înscriu valoric capitalul social, rezervele rambursabile, totalul datoriilor (pasivul exigibil).

BILET DE TREZORERIE (*Fr. „billet de tresorerie“ = instrument de finanțare care se prezintă sub forma unui titlu la purtător*). •Titlul negociabil emis de o persoană juridică în scopul obținerii unei finanțări pe termen scurt și mediu. Întrucât este un titlu negociabil, (BT) poate fi cedat înainte de scadență de către titular către achizitorii pieței secundare.

BIPARTIDISM (*Lat. „bipartite“ adv. = a se compune din două părți*). •Sistemul politic caracterizat prin faptul că este dominat de două partide puternice care alternează la guvernare. •În cazul unui (B) rigid de tip anglosaxon liderul partidului aflat în opoziție devine automat prim-ministru în cazul câștigării alegerilor legislative de către partidul său. •În cazul (B) specific SUA există mai multe combinații posibile pentru guvernare (chiar și opțiuni diferite în cadrul aceluiași partid).

BIPATRID (*Lat. „bis“ = dublu și „patria“ = țara natală*). •Persoana fizică având două cetățenii. •Pentru a obține cea de-a doua cetățenie (B) trebuie să beneficieze de legile statului care i-a acordat-o pe prima, astfel încât să nu o piardă în cazul dobândirii celei de-a doua cetățenii. Pentru terți (B) poate fi considerat

cetățean al oricăruia dintre statele care i-au acordat cetățenia.

BIPOLARISM •Noțiune a dreptului public internațional prin care se definește faptul că două puteri pot polariza în jurul lor celelalte state. •În știința administrației (B) semnifică faptul că societatea se polarizează între cei doi poli ai administrației și economiei, formând așa-numitul „complex militaro-birocratic“ (J.K. Galbraith).

BIROCRATISM (*Gr. „cratia“ = putere*). •Denumirea generică a fenomenului de formalizare a administrației, în așa fel încât aceasta lucrează după propriile sale reguli, fără nici o legătură cu cerințele sociale. •În știința administrației s-au exprimat mai multe opinii cu privire la faptul că (B) este „instrumentul administrativ prin care guvernării se mențin la putere“ (R. Bendix); faptul că administrația devine „independentă față de puterea politică“ (Max Weber); ori faptul că monopolul puterii este deținut de către tehnocrați de către „elita profesională“ (J. Elul).

BIROCRATIE PUBLICĂ •Denumire pentru cea de-a patra putere în stat utilizată în știința americană pentru a sublinia faptul că administrația publică deține tot atâta forță cât și celelalte puteri în stat. •În sociologia administrației (BP) definește mai concret simbioza dintre administrație și tehnostuctura capitalistă (J.K. Galbraith). •În sens larg, prin (BP) se înțelege sfera funcționarilor, tehnicienilor, juriștilor și publiciștilor care acționează exclusiv pentru a pune de acord activitățile economice cu cele ale administrației publice.

BIROU •Compartiment de activitate ce cuprinde mai mulți funcționari. •(B) face parte din structura unui serviciu sau a unei direcții dintr-o instituție publică, având de regulă un șef administrativ. •(B) de presă este compartimentul special organizat pentru strângerea și difuzarea informațiilor legate de activitatea instituției la care funcționează. •(B) special este de regulă compartimentul specializat pentru păstrarea unor documente cu caracter

secret. •(B) comercial are ca obiect de activitate documentarea, ofertarea, negocierea, contractarea și derularea activităților de comerț ale instituției.

BLOC MILITAR •Denumire generică pentru alianțele politico-militare dintre state. •În perioada războiului „rece“ s-au constituit alianțele dintre statele capitaliste (NATO) și cele socialiste (Tratatul de la Varșovia) care au scindat Europa în două.

BOICOT •Formă specifică de constrângere aplicată împotriva unui organism/instituții, care constă în întreruperea oricăror raporturi economice, informaționale, financiare sau a relațiilor diplomatice. •Potrivit Cartei ONU, în raporturile dintre state dreptul de a institui (B) aparține Consiliului de Securitate.

BON DE TEZAUZ •Efecte publice reprezentând împrumuturi pe termen scurt contractate de stat/comună cu populația sau cu instituții bancare române sau străine. •Pentru termenul de (BT) se mai folosesc noțiunile: „certificat de tezaur“, „bon de stat“, „certificat de trezorerie“. •Utilitatea (BT) s-a impus la începutul secolului al XX-lea datorită creșterii nevoii publice, adaptării la mecanismele financiare și interesului creditorilor față de securitatea titlurilor.

BOSS •Termen american pentru „șeful“ unei instituții/afaceri. •În doctrina anglo-saxonă se acceptă faptul că recrutarea politică a șefilor administrației publice la nivel de municipalitate, district sau stat, are ca efect transformarea șefului administrativ în „boss politic“. •În știința administrației se face delimitarea dintre (B) politic și lider pentru a accentua calitățile politice ale liderului în raport cu cele „administrative“ ale (B). (D.J. Elazar).

BREVET (Lat. „*brevis*, *e*“ *adj.* = *scurt*, *redus*, *comprimat*). •Sub forma adverbului „breviter“ întâlnim la Cicero expresia „dici breviter“ (a rosti scurt). •Titlul eliberat de o autoritate publică specializată unui inventator prin care i se conferă și i se asigură protecția

dreptului de proprietate asupra unei invenții, precum și asupra exploatării acesteia. •Instituția (B) de invenție apare în 1944 în Franța. •În limbaj comun se face adesea confuzie între (B) și autorizațiile emise de administrația publică pentru exercitarea unei meserii.

BUGET (Fr. „*bouge*“ = *pungă cu bani*). •Termenul de (B) s-a impus în Parlamentul britanic datorită trezorerului care păstra documentele oficiale ale Coroanei privind veniturile într-o pungă din piele. •În România termenul de (B) apare prima dată în Regulamentele Organice și apoi în Constituțiile din 1866, 1923. •Actul administrativ prin care se stabilește obligatoriu și executoriu nivelul veniturilor și cheltuielilor pentru o perioadă dată și o anume colectivitate.

BUGET INCREMENTAL •Formă specifică de buget caracterizată prin faptul că se bazează pe bugetele anilor anteriori și se modifică în raport de inflație sau alți factori economico-financiar. •În principiu, (BI) este posibil numai dacă o instituție publică funcționează de cel puțin cinci ani pentru a avea elementele de comparație necesare.

BUGET PUBLIC •Denumire generică pentru mai multe tipuri de organizare a veniturilor și cheltuielilor pe o perioadă dată și pentru o anume colectivitate. •După criteriul nivelului la care se formează, (BP) se constituie la nivel național sau local: comune, orașe, municipii, județe. •După destinație, (BP) poate fi structurat pe programe, adică pe obiectivele ce trebuie atinse de către administrație, mijloacele ce le sunt alocate și formele concrete de realizare. •Din punct de vedere funcțional, (BP) exprimă modul în care sunt repartizate creditele între diferite domenii de intervenție a statului (educație, învățământ, cultură etc.).

BUGET SOCIAL •Formă specifică de buget pentru țările social-democrate pentru faptul că prevede, pe lângă operațiunile de transfer cu ajutorul cărora se plătesc salariile și plata unor servicii sociale. •Prin (BS) se alimentează conturile de cheltuieli curente prin care se

realizează unele sarcini specifice pentru ameliorarea situației familiilor: boală, invaliditate, maternitate, instruire profesională, șomaj, accidente de muncă etc.

BULĂ (papală) (*Lat. "bulla, ae" = biluță de aur purtată de tinerii nobili*). •Document oficial emis de Sfântul Scaun de la Roma prin care se reglementează probleme de drept canonic sau chiar politice. •Denumirea provine de la faptul că documentul elaborat de cancelaria papală se semnează de către Papă și se autentică printr-o pecete sferică (bulă).

BULETIN DE IDENTITATE •Actul administrativ emis de o autoritate publică civilă sau militară prin care se atestă statutul unei persoane fizice: numele și prenumele, vârsta, domiciliul, locul nașterii, numele părinților etc. •În unele state (BI) se eliberează de către autoritățile administrației publice locale (primării) în altele, cum este România, de către servicii publice descentralizate (poliție).

BULETIN DE VOT •Documentul tipărit pe care se înscriu denumirea partidelor sau numele candidaților care participă la alegeri. •În funcție de procedura electorală specifică unui stat pe (BV) pot fi lăsate neșterse numele tuturor candidaților, sau se pot șterge cu o linie orizontală numele candidaților nedoriți, ori se pot adăuga chiar numele altor candidați. •Completerea (BV) se face, de regulă, în mod secret după care acesta se împătorește, se ștampilează cu ștampila de control a comisiei și se introduce în urnă. •După închiderea alegerilor (BV) se desfac, se numără și se clasează pe grupe diferite, după partide sau numele candidaților, stabilindu-se astfel numărul obținut de fiecare.

BUNĂSTARE (*Lat. „bona, orum“ = avere, bogăție*). •Concept de sorginte liberală prin

care sărăcia, înțeală ca lipsă pecuniară, poate fi contracarată prin acordarea de ajutoare sociale din fonduri publice. •Conceptul s-a lansat sub forma unor programe cum au fost „Family assistance plan“ și „Wellfare Reform“ în Statele Unite ale Americii. •Soluțiile pentru garantarea (B) se bazează pe faptul că administrația publică poate redistribui veniturile suplimentare prin intermediul unor servicii publice prestate cetățenilor. •Sursele necesare statului (B) au la bază ideea venitului minim garantat de către societate.

BUNE OFICII (*Lat. „bonus“ și „officium“ = datorie, simț moral; lat. „bona, orum“ = avere, bogăție*). •Formă de stingere a divergențelor dintre două state/instituții publice prin intermediul unui terț a cărui misiune este să aducă părțile litigante la masa tratativelor. •Instituția (BO) a fost înființată prin Convențiile de la Haga din 1899 și 1907, unde s-a stipulat că statele participante trebuie să solicite (BO) ale unor țări prietene înainte de a recurge la forța armată. •În sens larg, prin (BO) se înțelege activitatea desfășurată de o instituție pentru aplanarea conflictelor dintre persoane juridice pe plan internațional, național sau local.

BUNURI PUBLICE (*Lat. „bonus, a, um“ (din duonus) = bun, mare, nobil*). •Cu sensul actual întâlnim la Titus Livius expresia „Quod bonum reipublicae sit“ (ceea ce este spre binele obștei). •În sens larg, prin (BP) se înțeleg acele lucruri destinate folosinței tuturor fără a constitui o privațiune pentru altă persoană. •În sens strict, (BP) aparțin domeniului public fie prin uz (piețe, străzi, ape etc.), fie prin destinație (arsenale, stabilimente) fiind supuse unui regim juridic special guvernat de trei restricții: inalienabilitatea, imprevizibilitatea și insesizabilitatea.

C

CABOTAJ • Formă specifică de transport maritim, fluvial sau aerian care se efectuează între două localități de pe teritoriul aceluiași stat. • Prin Convenția de la Chicago din 1944 privind aviația civilă internațională nu se recunoaște (C) aerian. • În limbajul comun (C) are uneori semnificația unui transport de marfă sau de pasageri efectuat de o companie aviatică străină pe teritoriul altui stat.

CADASTRU (Lat. „*cado, cecidi, casum, dere*“ = *ceea ce se cade, potrivit, sfârșit*). • La Cicero se întâlnește expresia „Cădere sub imperio“ adică a intra sub puterea cuiva. • Registru special pentru inventarierea imobilelor în care se înscriu proprietarii, bunurile, vecinătățile, precum și reprezentarea lor topografică. • Prin (C) funciar se evidențiază proprietățile funciare și imobilele publice în scopul asigurării certitudinii juridice asupra proprietății. • Scopul inventarierii (C) rezidă în opozabilitatea față de terți, realizarea drepturilor reale imobiliare, siguranța creditului financiar și fundamentarea sistemului fiscal funciar cert.

CADUCITATE (Lat. „*caducus, a, um*“ = *pieritor, trecător*). • Inițial, a existat și semnificația „bunului fără stăpân“ așa cum se regăsește la Cicero „*Possessio in quam homines quasi caducam involaverunt*“. • În sens larg, prin (C) se înțelege căderea în desuetudine, inutilitatea unei norme/legi fie din cauză că nu mai corespunde realității social-economice, fie pentru că nu mai este folosită de nimeni.

CALIFICARE • Procesul prin care o persoană este pregătită să răspundă adecvat la o situație dată/ previzibilă. • Procesul de (C) presupune parcurgerea a patru stadii: evaluarea trebuințelor, elaborarea unui program,

implementarea lui și evaluarea rezultatelor. • În sens larg, prin (C) se definește nivelul de instruire teoretică și pregătire practică pentru satisfacerea cerințelor unui post/funcții publice.

CALIFICATIV • Aprecierea activității unui funcționar public prin puncte, note, de către șeful său ierarhic. Pentru funcționarii numiți de o autoritate a administrației publice superioare (C) se acordă de către acea autoritate. • La acordarea (C) se ține cont de cunoștințele profesionale, competență, calitatea lucrărilor, disciplină, comportament și alte elemente specifice activității desfășurate de un funcționar public.

CAMERA DE COMERȚ (Lat. „*camera, ae*“ = *încăpere boltită, cupolă*). • Instituție privată autonomă care promovează economia la nivel statal sau local prin facilitarea comunicării și a relațiilor de afaceri între agenții economici, realizarea sistemelor proprii de reconversie și pregătire profesională, participarea la investiții de interes public și atragerea de resurse financiare suplimentare pentru dezvoltare.

CAMERA DE CONTURI • Instanță de judecată cu caracter administrativ care controlează modul în care sunt cheltuiți banii publici de către instituțiile bugetare (Franța). • Echivalentul (CC) în România este Curtea de Conturi. • Magistrații (CC) sunt recrutați dintre absolvenții Școlii Naționale de Administrație franceză (ENA) sunt inamovibili, au obligația de a păstra secretul profesional și prestează un jurământ înaintea numirii în funcție.

CANALIZARE (Lat. „*canalis, is*“ = *șanț de scurgere a apei*). • Serviciu public asigurat de

administrația locală pentru evacuarea apelor reziduale în mediul urban. •Organizarea și funcționarea serviciilor de (C) se realizează pe baza unui caiet de sarcini și a regulamentelor stabilite de consiliile locale județene/municipale.

CANCELARIE (Lat. „*cancellarius*“ = *ușier la palatul regal*). •În latină se folosea și verbul „*cancello, are*“ cu sensul mai aproape de cel actual, prin care se înțelegea ștergerea unor rânduri dintr-o scrisoare prin linii trase deasupra. •În Moldova ispravnicii administratori, iar în Muntenia cărmuitorii aveau (C) compusă din funcționari numiți sameș, ajutor de sameș și scribi. •În cazul misiunilor diplomatice (C) este un serviciu/birou în care se redactează, transmit sau recepționează acte cu caracter diplomatic, se arhivează documentele și se îndeplinesc formalitățile de competența agenților diplomați.

CANTINĂ DE AJUTOR SOCIAL •Instituții de asistență socială de interes local care se organizează și își desfășoară activitatea sub controlul autorităților administrației publice locale. •Prin intermediul (CAS) se realizează o formă de asistență socială care constă în prestarea de servicii gratuite sau cu costuri reduse pentru persoane aflate în situații economice, sociale sau medicale dificile.

CAPITAL SOCIAL (Lat. „*capital, alis*“ = *vălul pe care-l purtau preotesele în timpul jertfelor; păcat de moarte*). • În sens larg, prin (CS) se înțelege în doctrina administrației publice occidentale „totalitatea sumelor puse în mod permanent la dispoziția societății de către proprietar/asociați sub formă de aport“ (Bernard & Colli) •În cazul societăților comerciale (CS) poate fi constituit prin aporturi în natură (imobile, materiale, instalații etc.) și/sau prin aporturi în numerar (bani), fiind de regulă împărțit în acțiuni ce se distribuie între fondatorii societății.

CAPITULARE (Lat. „*capitaliter*“ *adv.* = *care amenință viața unei persoane*). •Termen militar prin care se înțelege încetarea opera-

țiunilor de luptă de către o armată/unitate militară semnalizată prin ridicarea unui drapel alb. •Acordul de (C) cuprinde numai elementele referitoare la trupe, armament și tratamentul aplicabil acestora, fără a include ocuparea teritoriului. •În cazul (C) condiționate încetarea ostilităților se face pe baza negocierilor dintre beligeranți, iar în cazul (C) necondiționate învingătorul nu-și asumă nici o obligație față de învins.

CAPTIVITATE (Lat. „*captivus, a, um*“ = *prizonier*) •Situația specifică persoanelor capturate în timpul conflictelor armate și aflate sub autoritatea inamicului. •Tratamentul persoanelor aflate în (C) este reglementat prin Convenția de la Geneva referitoare la soarta prizonierilor de război.

CARACTER FORMAL (Lat. „*forma, ae*“ = *chip, înfățișare, tipar*). •La Seneca expresia „*Un forma percussa*“ avea semnificația de (copii) făcute la același tipar. •Modul obișnuit, în care se prezintă un fapt/act administrativ. •În sens larg, prin (CF) se înțelege modul prestabilit, unanim acceptat, pentru o anumită procedură acte sau fapte ce trebuie îndeplinite de un funcționar public. •În limbaj comun se face adesea confuzie între (CF) și condițiile de formă ale actului administrativ.

CARANTINĂ (Lat. „*carrago, inis*“ = *tabără formată din căruțe*). •Situația de izolare a persoanelor/animalelor/mărfurilor dispusă de autoritățile administrației publice în cazul unor epidemii/epizootii. •Această măsură de precauție durează de regulă o perioadă de timp egală cu perioada de incubație a bolii care se presupune a fi fost contractată.

CARIERĂ •Noțiune specifică dreptului administrativ care definește statutul legal al funcționarului public care avansează pe scara ierarhică și se bucură de garanții privind securitatea activității sale. (Franța, Italia, Spania) •În alte sisteme administrative prevalează activitatea funcționarului public, recrutat pentru o activitate specifică, nu pentru

a se menține în cadrul ierarhiei (Marea Britanie, Olanda).

CARTĂ (Lat. „*Charta, ae*“ = *hârtie din papirus, tăbliță, carte*). •Actul administrativ prin care se stabilesc principiile și normele ce trebuie respectate de către participanții la o anumită activitate/instituție. •În dreptul internațional (C) este o variantă a tratatului care stă la baza constituirii organizațiilor internaționale sau regionale; ex. Carta ONU.

CARTE DE ALEGĂTOR •Actul administrativ care conferă dreptul cetățenilor de a participa la vot potrivit legii electorale. •Aceste (CA) se întocmesc și se eliberează de către primari pe baza listelor electorale permanente (actualizate).

CARTEL •Înțelegere între mai mulți agenți economici cu privire la cooperarea dintre ei în scopul limitării sau înlăturării concurenței. Deosebirea (C) față de trust constă în faptul că agenții economici își păstrează autonomia. •În limbaj diplomatic, (C) definește înțelegerea dintre state cu privire la schimbul/răscumpărarea prizonierilor.

CARTOGRAMĂ •Mod de reprezentare grafică a unor unități statistice cu două dimensiuni după o caracteristică (uneori mai multe). •Exemplul de (C) cel mai frecvent utilizat este acela al unităților geografice.

CASUS BELLI (Lat. „*casus*“ = *motiv și „bellum*“ = *război*). •În sens diplomatic prin (CB) se înțeleg actele ce amenință sau violează drepturile fundamentale ale unui stat și care justifică astfel declarația de război. •În limbaj comun se folosește expresia (CB) pentru a desemna un fapt care provoacă divergențe și trebuie sancționat ca atare.

CATALOG •Document scris în care sunt sistematizate fișele documentelor grafice aflate într-o bibliotecă, arhivă sau memorie informatică. •În funcție de criteriul sistematizării fișelor, (C) pot fi alfabetice, cronologice, geografice, după titluri etc.

CAUȚIUNE (Lat. „*caveo, cavi, cautum*“ = *a se păzi, a da cheazășie*). •Semnificația cuvântului apare la Cicero în expresia „*Non tibi solvam, nisi prius a te cavero*“ (Nu-ți voi plăti dacă nu voi lua mai întâi măsuri de siguranță). •Angajamentul luat de către o persoană de a satisface o obligație ce revine alteia în cazul în care aceasta din urmă nu și-o poate îndeplini. •Beneficiarul (C) se numește debitor principal, iar cel ce garantează se numește fidejutor (garant).

CAZ FORTUIT (Lat. „*fortuitus, a, um*“ = *întâmplător*). •În dreptul administrativ prin (CF) se definește una din cauzele ce înlătură caracterul contravențional al unei fapte deoarece lipsește vinovăția făptuitorului. •Există (CF) ori de câte ori o persoană prin acțiunea/inacțiunea sa a produs o contravenție fără să fi dorit sau să fi urmărit producerea acesteia. •Împrejurările fortuite se datorează cauzelor naturale (avalanșe, inundații) tehnice (explozii, scurtcircuite) medicale (sănătate).

CĂSĂTORIE •Potrivit Codului Familiei, (C) este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată cu respectarea dispozițiilor legale, în scopul întemeierii unei familii. •Ca act juridic, (C) este manifestarea de voință a viitorilor soți de a se afla într-o stare de fapt specifică persoanelor căsătorite, adică prin exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor conjugale. •Încheierea (C) se face de către delegatul stării civile pe baza consimțământului liber exprimat public de viitorii soți.

CEDULĂ (Lat. „*cedo, cessi, cesum, cedere*“ = *a se retrage, a ceda*). •La Titus Livius prin „*Caedere praedae*“ se definea ca luare de pradă, iar la Tacitus în expresia „*Epulae pro stipendio cedunt*“ apare semnificația „hranei în schimbul plății“. •Formă specifică de impozit aplicat asupra venitului global ca „a douăzecea parte“ (adică patru cedule).

CENTRE DE SERVICII •Organizații non-guvernamentale implicate în dezvoltarea economică locală prin asigurarea de consultanță,

informații, cooperare și coordonare a activității agenților economici. •Centrele de servicii și instruire pentru afaceri (CDIMM) sunt de regulă destinate facilitării dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii.

CENTRU ADMINISTRATIV •Denumire generică pentru desemnarea orașului/comunei în care își au sediul autoritățile publice deliberative sau executive ale statului, respectiv ale unităților administrativ-teritoriale. •De regulă sunt (CA) capitalele statelor contemporane. •În sens larg, în știința administrației se utilizează noțiunea de (CA) pentru a defini un anumit nivel de structură ierarhică pentru luarea deciziilor.

CERERE (*Lat. „cedo“ imperativ înseamnă „dați, arătați“*). •După Breal „cedo-ce“ se regăsește și în expresia „ceteri“ cu sensul „dă aici“. •Actul de regulă scris prin care o persoană solicită unei autorități publice soluționarea unei pretenții/respectarea unui drept. În principiu (C) se înregistrează la sediul autorității publice solicitate și presupune un răspuns scris din partea serviciului public de specialitate competent în domeniul la care se referă cererea. •Formal, răspunsul/refuzul de a răspunde sunt considerate acte administrative obligatorii pentru procedura prealabilă a contenciosului administrativ.

CERERE DE DEGREVARE (*Lat. degredior, gressus sum, gredi“ = a ieși, a se depărta*). •Solicitarea adresată de către debitorii autorităților administrației publice cu scopul de a li se reduce sarcinile fiscale în condițiile legii din cauza pauperității contribuabililor sau lipsei mijloacelor financiare. •(CD) se poate referi fie la anularea unor datorii, fie la eșalonarea lor pe o durată mai mare de timp, fie doar pentru ștergerea penalităților de întârziere la plată.

CERTIFICAT DE OMOLOGARE •Actul administrativ prin care o autoritate a administrației publice de specialitate dă dreptul unei persoane să folosească un anumit produs în condiții prestabilite. •Pentru obținerea (CO)

beneficiarul are obligația de a depune o documentație tehnică din care să rezulte caracteristicile produsului, domeniul de aplicare, efectele utilizării lui și alte elemente de identificare.

CERTIFICAT DE TREZORERIE •Titlul de valoare emis de către stat/unitate administrativ teritorială destinat vânzării lui către persoane fizice sau juridice. •De regulă, (CT) se pun în vânzare prin procedura subscripției publice la o anumită valoare nominală urmând a fi răscumpărate la scadență la aceeași valoare. •Avantajul cumpărării (CT) constă în faptul că, de principiu, emitentul oferă un discount în momentul vânzării, echivalent cu rata profitului (randament).

CERTIFICAT DE URBANISM •Actul administrativ emis de autoritățile administrației publice locale prin care se precizează regimul juridic, economic și tehnic al terenurilor destinate pentru construirea de imobile. •Pentru construcțiile cu destinație de locuință și anexe gospodărești (CU) se eliberează de către consiliile locale pentru terenurile intravilane sau de către consiliile județene pentru terenurile extravilane. •Obținerea (CU) nu dă dreptul beneficiarului de a începe construcția până când nu se emite autorizația de construire.

CERTIFICAT PROFESIONAL (*Lat. „professio, onis“ = declarație despre avere, meserii*). •Actul administrativ prin care o autoritate a administrației publice de specialitate atestă că o anumită persoană are competența și experiența necesare îndeplinirii unei funcții/exercitării unei profesii. •Certificate de atestare profesională se obțin de regulă prin examen sau concurs de verificare a cunoștințelor din domeniul în care urmează a se atesta persoana în cauză.

CETĂȚENIE •Principiu instituit prin Declarația Universală a Drepturilor Omului potrivit căruia „orice persoană are dreptul de a avea cetățenie“ (art. 15-1). •Relația juridică

dintre o persoană fizică și un stat în temeiul căreia se dobândesc drepturi și obligații specifice. Dobândirea (C) se realizează de regulă prin naștere, dar este posibilă și prin înfierea sau la cerere, iar pierderea (C) intervine de regulă ca sancțiune împotriva persoanei nedemne, prin infiere sau la cerere. •În cazul dublei (C) trebuie să existe o prevedere de natură constituțională care să permită unei persoane care are deja cetățenia unui stat să obțină cetățenia altui stat. •Căsătoria nu produce efecte „ipso facto“ asupra (C) femeii, dar permite, la cerere, o procedură privilegiată pentru obținerea aceleiași cetățenii ca a soțului. •În dreptul public internațional se utilizează recent noțiunea de (C) europeană în conformitate cu acordul de la Maastricht privind crearea Uniunii Europene.

CHARISMĂ •Denumire generică pentru un complex de însușiri psihomorale specifice unei persoane cu rol dominant în colectivitate. •Domenia charismatică ne duce la ideea vocației prin trăsăturile sale specifice întrucât „atoputernicia profetului, a comandantului de oști sau a demagogului par efectul unei chemări interioare în virtutea căreia aceste persoane exercită conducerea socială“. (Max Weber)

CHELTUIELI BUGETARE •Plățile efective sau virtuale care afectează structura financiară a unităților administrativ-teritoriale. •(CB) se aprobă de către consiliile locale, județene, prin bugetele locale, bugetele instituțiilor publice, ale serviciilor publice, precum și ale activităților finanțate integral din venituri extrabugetare, ce urmează a se efectua în limita prevăzută din resursele acestor bugetare, în conformitate cu dispozițiile legale. •În doctrina occidentală se utilizează și noțiunea de „cheltuieli publice“ ori de câte ori administrația publică folosește bani din buget pentru a susține economia sau sectoare sociale deficitare (P.A: Samuelson).

CHELTUIELI SOCIALE •Ansamblul vărșămintelor în bani sau în natură pe care

statul/unitățile administrativ-teritoriale le efectuează fie direct salariaților, fie către instituții de asigurări sociale, pentru acoperirea unor nevoi sociale. •(CS) pot avea caracter legal-obligatoriu sau convențional benevol, în funcție de modul în care statul, sau, dimpotrivă, o organizație nonguvernamentală îndeplinește această activitate. •Din ansamblul (CS) distingem mai multe categorii: plata concediilor sau sărbătorilor legale; cotizațiile de asigurări sociale obligatorii cu titlu de asigurări de boală, maternitate, deces; cotizațiile sociale convenționale cu titlu de ajutoare de șomaj, pensii suplimentare etc.; taxe și impozite pentru instruire profesională.

CIRCUMSCRIPTIE (Lat. „*circumscriptio, onis*“ = *întinderea mărginită de cerc*). •Trebuie amintit că sensul inițial avea și semnificația „vicleniei“, datorită faptului că se referă la încercuirea dușmanului așa cum se întâlnește în „*circumscriptus*“. •În cazul (C) consulare este vorba de acea parte din teritoriul statului de reședință, stabilită prin înțelegerea dintre două state pentru exercitarea funcțiilor consulare. •În ceea ce privește (C) electorală se acceptă ideea delimitării teritoriale pe criteriul numărului de cetățeni care au dreptul de a participa la alegerea unui deputat/senator sau a primarilor/consilierilor locali.

CIVIC (Lat. „*civicus, a, um*“ = *ceea ce aparține cetății, cetățenesc*). •Atât la Quintilianus, cât și la Cicero se întâlnește expresia „*civica*“ pentru a desemna meritele unei persoane în cadrul comunității. •În știința administrației cuvântul (C) se utilizează pentru a defini sfera activității cetățenești în comparație cu activitatea instituțiilor publice.

CIVIL (Lat. „*civilis, e*“ = *blând, popular, demn de un cetățean*). •Inițial, termenul de „*civilis*“ desemna în limbaj juridic un lucru diferit de ceea ce este natural. Ulterior, noțiunea capătă semnificații politice la Cicero în expresii ca „*civile ratio*“ (elocvența politică).

•În dreptul administrativ se utilizează noțiunea de acțiune (C) pentru a distinge procedura de drept privat de procedura de drept public (acțiune în contencios, sesizarea din oficiu etc.). •În știința administrației noțiunea de (C) se utilizează pentru a defini structurile specifice de organizare cetățenească, în opoziție cu structurile militarizate (armată, poliție, gardă financiară etc.).

CLASĂ DIPLOMATICĂ (Lat. „*classis, is*“ = *oaste, flotă, subdiviziune*). •Semnificația politică a cuvântului se întâlnește la Cicero în expresia „*Prima classis vocatur*“ (Este chemată la vot clasa întâia, adică bogată). •În administrația diplomatică prin (C) se înțelege o anumită categorie de funcționari (ranguri). •Convenția de la Viena din 1961 împarte șefii misiunilor diplomatice în trei categorii: a) ambasadorii sau nunții acreditați pe lângă șefii de state; b) trimișii, miniștrii sau inter-nunții acreditați pe lângă șefii de state; c) însărcinații cu afaceri.

CLASIFICĂȚIE BUGETARĂ •Gruparea într-o ordine obligatorie și după criterii unitare a veniturilor și cheltuielilor cuprinse în bugetele locale, în bugetele instituțiilor și serviciilor publice și în bugetele activităților finanțate din venituri extrabugetare. •Această (CB) se utilizează atât în faza de elaborare a bugetelor, cât și în etapa de execuție, servind la înscrierea în buget a veniturilor, în funcție de sursa lor, cât și a cheltuielilor în raport de destinația acestora.

CLASE DE FUNCȚIONARI •Denumire generică pentru a distinge între diferitele categorii de funcționari publici. •Organizarea în (CF) este specifică serviciilor publice britanice: clasa I cuprinde funcționarii de decizie și poartă denumirea de „clasă administrativă“; clasa a II-a cuprinde funcționari cu calificare superioară ca atribuții de control sau tehnice, numită „clasa executivă“; clasa a III-a cuprinde funcționari superiori fără putere de decizie, numiți „funcționari clericali“; clasa a IV-a cuprinde angajații cu funcții minore. Fiecare clasă se subdivide în

grade: primele două clase au câte 5 grade, ultimele două clase au câte 4 grade. Pentru a trece dintr-o clasă în alta este obligatorie parcurgerea tuturor gradelor din clasa inferioară.

COABITARE POLITICĂ (Lat. „*habito, are*“ = *a locui și particula „co“ -împreună*). •În sens actual s-a păstrat cuvântul „*habitudine*“ obișnuință. •Situatie specifică de coexistență politică a unui președinte de stat (cu anumită apartenență politică) cu un guvern având o altă coloratură politică. •În sens larg, prin (CP) se înțelege sistemul „*bicefal*“ de guvernământ în cadrul căruia sistemul autorităților administrației publice este condus de șeful statului și primul ministru.

COALIȚIE (Lat. „*coalesco, alui, alitum, alescere*“ = *a se lipi, a se contopi*). •Titus Livius în expresia „*coalesco in populi unius corpus*“ se referea la semnificația alianței dintre oameni în formarea unei singure nații. •Înțelegere, alianță, colaborare între partide sau facțiuni politice cu scop determinat și pe durată limitată. •În cazul (C) electorale se realizează o înțelegere între partide diferite pentru obținerea majorității voturilor și a mandatelor în organismele reprezentative. •În cazul (C) guvernamentale este vorba de formarea unui guvern din reprezentanții mai multor partide pe baza unui program comun de guvernare negociat între parteneri.

COD (Lat. „*codex, icis*“ = *tăbliță de scris, carte, condică*). •În sens larg, (C) reprezintă o culegere de legi dintr-o ramură a dreptului. •În dreptul internațional prin (C) sunt denumite culegerile de documente referitoare la o anumită activitate sau proceduri specifice unor ramuri de drept (al muncii, al transportului etc.). •În știința administrației prin (C) de conduită se desemnează normele, principiile și valorile specifice funcționarilor publici, sau, altfel spus, ale deontologiei profesionale.

CODICIL (Lat. „*codicillus, i*“ = *scrisoare, scriere, cerere*). •În sens larg, prin (C) se

înțelege o adăugire la un text scris anterior, o completare. •Manuscrisele care se realizau în antichitate pe pergament se completau adesea cu alte foi de pergament, prinse la una din margini, de foile anterioare, născându-se astfel un codex, codice, filadă sau catastif.

COERCITIUNE (Lat. „*coerceo, ui, itum, ere*“ = a ține, a opri, a pedepsi). •În scrierile lui Sallustius Crispus se regăsește sensul actual al termenului în expresia „*coercere socios utque cives*“ (a ține în frâu pe cetățeni). •În sens larg, prin (C) se definește activitatea de constrângere prin care statul/autoritățile publice constrâng pe cetățeni să respecte legea. •În dreptul internațional se întâlnește și noțiunea de (C) morală pentru a desemna ansamblul presiunilor exercitate asupra unui stat pentru a-l determina să respecte normele de drept.

COHORTĂ (Lat. „*cohors, tis*“ = loc împreună, ogradă). •În administrația militară prin (C) romanii defineau a zecea parte dintr-o legiune (aprox. 400 soldați). •În sens larg, termenul de (C) se întrebuințează pentru a desemna grupul de oameni care însoțește un lider, grup, în cazul unui eveniment.

COLABORARE (Lat. „*cum*“ și „*laborare*“ = a munci împreună). •În dreptul administrativ prin raporturi de (C) se definesc relațiile dintre două autorități ale administrației publice bazate pe egalitate în scopul producerii unor fapte/emiterii unor acte comune. •În administrația publică locală se utilizează noțiunea de (C) pentru a desemna activitatea comună a două sau mai multe consilii locale pentru realizarea unor lucrări de interes comun (drumuri, irigații, alimentări cu apă etc.).

COLAȚIONARE (Lat. „*collatio, onis*“ = a da de bună voie). •Inițial, substantivul „*collatus*“ avea sens de luptă, de confruntare om la om, așa cum se întâlnește în opera lui Cicero, dar și la Titus Livius în expresia „*Collatis signis*“. •Activitatea de verificare a unui document sub aspectul corectitudinii lui, al corespondenței cu originalul. •În sens

peiorativ, se utilizează noțiunea de (C) pentru încercarea de plagiat. •În știința administrației de (C) depinde eficacitatea faptelor și actelor administrației publice deoarece de corectitudinea exemplarelor (reproduse de pe un original) depinde execuția acestora în concret.

COLOCVIU (Lat. „*colloquium, ii*“ = convorbire, dezbateri). •În sens larg, prin (C) se înțelege orice dezbateri pe temă științifică. •În învățământ prin (C) se desemnează forma de examinare orală a elevilor/studentilor de către profesori.

COLONIE (Lat. „*colonia*“ = grup de oameni trimiși să întemeieze o cetate). •Inițial, „*colonii*“ erau agricultorii obligați să plătească proprietarilor de pământ o dijmă, fără a avea însă condiția de sclavi. •Cetate întemeiată de un stat pe teritoriul altuia în principal cu scop comercial. •În dreptul internațional prin (C) se desemna situația unui teritoriu lipsit de independență aflat sub jurisdicția unei metropole care își asumă administrarea lui prin guvernatori și/sau funcționari numiți. •Noțiunea de (C) națională definește grupul de persoane având aceeași cetățenie, care locuiesc într-o altă țară/oraș decât acelea a căror cetățenie o au.

COMANDĂ (Lat. „*cum*“ și „*mandare*“ = a porunci). •Cel mai reprezentativ comandant de oști al antichității, Iulius Caesar, utiliza expresia: „*Mandat (ei) ut revertatur*“ pentru porunca întoarcerii, supunerii. •Funcție specifică puterii executive prin intermediul căreia se asigură implementarea deciziei politice. Datorită funcției de (C), administrația asigură, pe de o parte, elementele necesare adoptării deciziei politice, iar pe de altă parte, aparatul și mijloacele concrete de execuție a deciziei politice. •Pentru știința administrației (C) trebuie definită atât ca un ordin al unei structuri de conducere, cât și ca argument logic pentru execuția lui.

COMANDO •Grup de persoane cu pregătire militară/paramilitară care acționează în spa-

tele frontului, într-o țară inamică sau într-o comunitate umană pentru a intimidă, sau a distruge bunuri și persoane cu mijloace teroriste. •În sens larg, prin noțiunea de (C) se desemnează orice grup constituit în scopul de a soluționa rapid și prin mijloace dure o situație conflictuală.

COMBATANT •Persoană care participă la acțiuni militare, indiferent dacă este militar activ sau voluntar. •În sens larg, prin (C) se înțelege persoana care militează activ pentru o idee, o schimbare socială sau politică.

COMINATORIU (Lat. „*comminatio, onis*“ = *amenințare*). •Inițial, termenul se referea strict la amenințarea verbală, așa cum reiese din expresia lui Cicero: „*Orationis est comminatio*“. •În drept, noțiunea de (C) se referă la o sancțiune care intervine în cazul încălcării unor clauze contractuale; astfel, clauzele (C)-ii sunt clauzele penale dintr-un contract civil; daunele (C)-ii sunt cele care rezultă din clauza penală a contractului.

COMISAR (Lat. „*commissarius*“ în *Evul Mediu* = *delegat, împuternicit*). •În cadrul structurilor militare prin (C) se desemnează funcționarul care conduce un birou. •În administrația publică specifică dictaturilor comuniste prin (C) era desemnat delegatul puterii politice însărcinat cu conducerea unui domeniu social-economic, corespunzător atribuțiilor unui ministru. •În aparatul administrației diplomatice (C) este persoana desemnată pentru exercitarea unei funcții cu caracter tehnic sau de specialitate, fie în cadrul unor delegații, fie ca reprezentantă a unui stat în cadrul unor organisme internaționale.

COMISORIU (Lat. „*commissum, i*“ = *greșeală, nelegiuire*). •La Ovidiu întâlnim expresia: „*Commissi praemia habet*“ cu sensul „după plată și răsplată“. •Prin termenul de (C) se referă la clauza anulării, rezilierii sau încetării unui contract.

COMISIE (Lat. med. „*commissio, onis*“ = *partea de început a unei piese de teatru*).

•Grup de persoane constituit prin numire/alegere de către o autoritate publică pentru executarea unor sarcini cu caracter social. •Comisia de anchetă are ca scop cercetarea unui fapt/act administrativ, întocmirea unui raport și prezentarea lui în fața unei autorități deliberative. •La nivel parlamentar (C) de anchetă au dreptul de a dispune audierea oricărei persoane și chiar dreptul de a aplica sancțiuni (subpoenas) persoanelor care refuză audierea.

COMITET (Lat. „*committo, misi, misum, mittere*“ = *a încredința, a făptui*). •Cu o semnificație foarte aproape de cea actuală, întâlnim la Cornelius Nepos expresia (C) - *summum imperium alicui*“ (a încredința toată puterea cuiva). •Persoana fizică/juridică abilitată să comande și să supravegheze o altă persoană cu privire la modul în care aceasta își realizează sarcina primită. •Pe cale de consecință, (C) răspunde pentru faptele ilicite comise de persoana împuternicită (prepus).

COMPANIE •Subunitate militară care face parte din structura batalionului. •Societate comercială recunoscută de lege ca persoană juridică având ca scop exploatarea unor bunuri/servicii de importanță strategică (resurse minerale, telecomunicații, transporturi etc.). •Agent economic subordonat unei autorități centrale a administrației publice.

COMPARTIMENT (Lat. „*partior, itus, sum, iri*“ = *a împărți*). •În lucrările lui Cicero termenul se referea strict la analiză oratorică a unui discurs. •În sens larg, prin (C) se înțelege tip de împărțire a unui sector în mai multe părți. •În știința administrației se utilizează noțiunea de (C) pentru a desemna un sector de activitate, din cadrul unei instituții: (C) de muncă, (C) de producție, (C) de marketing.

COMPENSARE (Lat. „*compensatio, onis*“ = *schimb, echivalare*). •Mod specific de stingere a obligațiilor fiscale potrivit căruia sumele plătite în plus, peste cele datorate legal, se pot recupera din obligații bănești

reciproce sau se restituie plătitorului. •Procedură de plată a salariaților cu sume fixe, egale pentru toți, indiferent de mărimea salariului, pentru a acoperi o anumită cotă din creșterea prețurilor. •Procedeu de decontare între debitori și creditori care permite limitarea utilizării mijloacelor de plată la regularizarea soldului net al acestor relații economice.

COMPETENȚĂ (Lat. „*competentia*” = *pricepere, capacitate*). •În sens larg, prin (C) se înțeleg toate atribuțiile pe care le exercită o autoritate a administrației publice. În sens restrâns, (C) se referă la drepturile și obligațiile pe care legea le recunoaște unei autorități publice în scopul realizării atribuțiilor sale. •(C) materială delimitează obiectul/domeniul autorității care poate fi general (pentru orice activitate) sau special (pentru o singură activitate). •(C) teritorială delimitează în spațiu zona de autoritate a unei instituții publice și poate fi locală (la nivelul unităților administrativ-teritoriale) sau centrală. •(C) funcțională delimitează gradul de autonomie în elaborarea procedurilor de acțiune; în principiu, autoritățile deliberative având o (C) funcțională mai mare decât cele executive.

COMPETENȚĂ PERSONALĂ •În sens larg, (CP) se referă la capacitatea funcționarului public de a-și îndeplini atribuțiile sub aspect profesional. •În dreptul administrativ (CP) interesează sub aspectul regimului juridic special aplicabil unor persoane care îndeplinesc anumite funcții; în cazul militarilor, de exemplu, plângerea împotriva procesului verbal de constatare a contravenției se soluționează numai de comandantul unității militare.

COMPLETIV (Lat. „*completivus, a, um*”). •La C.I. Caesar „*complete legio*” se referea la înlocuirea soldaților morți cu alții pentru întregirea legiunilor. •În sens larg, prin noțiunea de (C) se înțelege propoziția ce îndeplinește funcția de complement pe lângă propoziția regentă. •În știința administrației

se utilizează noțiunea (C) pentru a desemna un text ajutător/lămuritor pentru înțelegerea actului principal.

COMPROMIS (Lat. „*compromitto, misi, missum, mittere* = *a făgădui, a se învoi*). •În sens larg, prin (C) se definește înțelegerea dintre mai multe persoane cu privire la soluționarea unei divergențe. •Stricto sensu, prin (C) se înțelege actul juridic prin care un stat se angajează să respecte arbitrajul internațional în cazul apariției unor diferențe cu alte state.

COMPROMISORIU •Actul în care se specifică procedura soluționării divergențelor. •Hotărârile compromisorii sunt deciziile adoptate de arbitrii care soluționează un diferend. •Clauza (C) este prevederea cuprinsă într-un contract cu privire la modul de soluționare și organismul abilitat să soluționeze divergențele dintre părți (arbitrajul).

COMPUTERDEMOCRAȚIE •Termen creat de Pierre Dubarle, adept al doctrinei tehnocrate, prin care se definește un sistem de guvernare pur tehnic/cibernetice capabil să înlocuiască structurile politice și administrative. •Necesitatea (C) derivă din faptul că deciziile politice nu pot sintetiza toate informațiile dintr-un domeniu și ca atare nu pot oferi soluții viabile, spre deosebire de computer, care are capacitatea de a analiza, prelucra și rezolva problemele socio-economice.

COMUNĂ (Lat. „*commune, is*” = *comunitate, cetate, stat*). •Cetate medievală așezată pe drumurile comerciale, care avea o oarecare autonomie politică. •Unitatea administrativ-teritorială, cu personalitate juridică, administrată de o autoritate deliberativă numită consiliu și o autoritate executivă numită primar. •(C) poate cuprinde unul sau mai multe sate.

COMUNICARE (Lat. „*communicare*” = *a împărtăși, a împărți prada*). •Cu semnificația de a transmite un mesaj, întâlnim la

Ovidiu expresia „Sua mecum communicat acta“ (Mi-a făcut cunoscut cuprinsul actelor sale). •În dreptul administrativ prin (C) se definește operațiunea tehnică prin care actul juridic se transmite spre luare la cunoștință acelei persoane căreia îi este destinat. •(C) este obligatorie în cazul actelor administrative intuitu personae pentru a putea face dovada momentului de la care se nasc, se modifică ori se sting raporturile juridice. Pe de altă parte, (C) dă dreptul la exercitarea unei căi de atac (plângere).

COMUNICAT •Actul administrativ cu caracter militar prin care comandantul armatei aduce la cunoștință publică anumite operațiuni de pe câmpul de luptă. •Mesajul oficial difuzat de către o autoritate publică prin mass-media cu privire la evenimentele socio-economice, politice etc. •În cadrul administrației diplomatice, (C) exprimă punctul de vedere al reprezentantului unui stat cu privire la o anumită problemă de interes internațional. În unele cazuri se folosește (C) comun pentru a desemna rezultatul unor tratative dintre state.

COMUNICAȚIE (Lat. „*communicatio, onis*“ = figură de stil utilizată de oratori pentru a simula că cer părerea ascultătorilor). •În știința administrației prin (C) se înțelege modul în care circulă informația în interiorul unei structuri administrative; pe verticală, în cazul în care este vorba de funcționari aflați pe trepte ierarhice diferite sau pe orizontală între funcționarii de la același nivel. •După caracterul (C) se disting cele oficiale care urmează o anumită procedură birocratică sau officioase (zvonică), iar după forma pe care o îmbracă poate fi (C) scrisă sau orală. •În dreptul anglo-saxon prin (C) politică se înțelege sistemul legiferat de transmitere a deciziei politice către structurile administrației publice. (C) politică este în același timp obiect al relațiilor politice, dar și instrument prin intermediul căruia puterea politică poate controla celelalte instituții ale statului.

COMUNITATE (Lat. „*communitatis, a is*“ = legătură socială, solidaritate). •Grup social caracterizat prin faptul că se bazează pe coeziunea dintre membrii, datorată aspirațiilor și intereselor lor comune. •Noțiunea de (C) socială a fost introdusă de Talcott Parsons pentru a defini sistemul de integrare al unei societăți având ca funcție principală înștituirea unor norme de organizare colectivă bazate pe unitate și coeziune. •Totalitatea locuitorilor dintr-o localitate, care împărtășesc aceleași credințe, norme, valori și idei despre viață.

CONCEDENT (Lat. „*concedo, cessi, cessum, cedere*“ = a da, a îngădui). •La Sallustius noțiunea este întrebuițată în expresia: „Concedere in dominationem“ pentru a indica un transfer al dreptului de stăpânire. •Persoana de drept public (statul sau unitatea administrativ-teritorială) care încredințează folosința unui bun imobil altei persoane (concesionar) pe o durată limitată de timp.

CONCESIUNE •Contract administrativ prin care o persoană de drept public transmite dreptul de folosință asupra unui bun imobil către o altă persoană fizică/juridică numită concesionar, pentru un preț determinat și plata unei taxe anuale fixe numite redevență, în condițiile impuse de concedent. •(C) bunurilor din domeniul public trebuie să îmbrace forma unui act juridic complex, format dintr-o parte reglementară (cu condiții impuse de concedent) și o parte contractuală (cu clauze convenite de părți). E.D. Tarangul. •În relațiile internaționale (C) presupune și numirea unui administrator care supraveghează exploatarea bunurilor concesionate pe teritoriul altui stat.

CONCILIERE (Lat. „*concilio, are*“ = a intermedia, a împăca, a căsători). •Cicero utiliza expresia „conciliare mihi amicitiam cum aliquo“ (pentru că acum este posibilă prietenia cu cineva) •Procedură specifică de stingere a unor divergențe pe cale amiabilă. •Pe plan internațional funcționează comisii de (C) care arbitrează diferende între state și

propun soluții de rezolvare a acestora (fără a avea caracter obligatoriu). •Actul general de (C), de reglementare juridică și de arbitraj s-a aprobat în 1928 la Sesiunea a IX-a a Adunării Societății Națiunilor.

CONCILIABUL (Lat. „*Conciliabulum, i*“ = *loc de adunare*). •Întrunire secretă între persoane care pun la cale acțiuni ilicite. •În sens larg, prin (C) se desemnează orice ședință cu ușile închise, adică fără accesul publicului.

CONCORDAT (Lat. „*concordo, are*“ = *a se înțelege, a se potrivi*). •Pentru a sublinia sensul de „acord“ a noțiunii, Ovidiu folosea expresia „*Concordant carmina nervis*“ (cântec în acord cu sunetul lirei). •Actul juridic de drept public internațional prin care Papa de la Roma, în calitate de șef al bisericii catolice, îl încheie cu un stat, pentru a reglementa probleme de cult, de învățământ sau statut pentru preoții catolici. •Contractul de (C) încheiat între un comerciant falimentar și creditorii săi, prin care se permite comerciantului să-și continue activitatea în anumite condiții.

CONCURS (Lat. „*concursum, us*“ = *întrecere la alergare*). •Termenul dobândește semnificația juridică la Ulpianus, care se referă la „drepturi egale“ (Concursu partes habere). •În știința administrației prin (C) este definită forma principală de recrutare a funcționarilor publici prin verificarea pregătirii acestora în domeniul în care urmează să-și exercite atribuțiile. •După forma de desfășurare (C) poate fi o selecție a dosarelor (în care candidații dovedesc experiența, studiile, stadiile de perfecționare, lucrările, caracterizările primite) sau pe bază de examen (supunerea candidaților la teste specifice de verificare a cunoștințelor și aptitudinilor profesionale).

CONDIȚII DE FOND (Lat. „*conditio, onis*“ = *pregătirea alimentelor pentru conservare*). •Împrejurare, fapt, clauză de care depinde producerea unor efecte juridice.

•Prin (CF) se definesc în dreptul administrativ caracteristicile obligatorii oricărui act: legalitatea (conformitatea actului cu legea) competența (conformitatea actului cu atribuțiile legale) sau procedurale (conform unor reguli). •Nerespectarea (CF) atrage după sine nulitatea absolută a actului administrativ.

CONDIȚII DE FORMĂ •În dreptul administrativ prin (CF) se înțeleg acele caracteristici neesențiale pentru actul administrativ (forma, datarea, înregistrarea etc.) a căror nerespectare atrage doar sancțiunea nulității relative, dacă, și numai dacă, ulterior actului se pot îndeplini condițiile de formă omise, atunci nulitatea relativă se acoperă (teoria salvagărdării actului administrativ).

CONFEDERAȚIE (Lat. „*confero, conferre tuli, collatum,*“ = *a aduna, a strânge*). •Inițial, termenul semnifica și confruntarea dintre cei care se adună, așa cum reiese din scrierile lui Cicero sau Titus Livius „*conferro capita*“ (a dezbate o problemă, a apropia părerile). •Uniune de state sub o conducere centrală în cadrul căreia fiecare stat își păstrează autonomia administrativă. •Pactul (C) este actul juridic prin care statele își desemnează reprezentanții în organismul de conducere, drepturile și obligațiile participantelor, interesele comune etc.

CONFIRMARE (Lat. „*confirmo, are*“ = *a încuraja, întări, a aproba*). •În scrierile lui Sallustius Crispus apare pentru prima dată semnificația politico-administrativă a termenului: „*Confirmare opes factionis*“ (a întări puterile unui partid). •Actul administrativ prin care o autoritate ierarhic superioară recunoaște valabilitatea unui act administrativ emis de o autoritate subordonată. •În știința administrației prin (C) se definește orice operațiune prin care se recunoaște îndeplinirea unei proceduri, act sau fapt administrativ.

CONFISCARE (Lat. „*confingo, xi, xum, gere*“ = *a prinde, a bate în cuie*). •Chiar de la început, termenul a avut semnificația unei sancțiuni, așa cum rezultă din expresia

„confingere filios suos sagittis“ (a-și străpunge copiii cu săgeți) menționată de Cicero. •În dreptul administrativ (C) este o sancțiune complementară pentru alte sancțiuni contravenționale, care constă în preluarea de către stat a bunurilor produse prin contravenție, a celor care au servit la comiterea ei, ori au fost dobândite prin săvârșirea contravenției. •În relațiile internaționale (C) definește însușirea, fără despăgubire, a bunurilor care au aparținut inamicului în temeiul unui act administrativ sau de jurisdicție.

CONFLICT DE COMPETENȚĂ (*Lat. „confligo, xi, ctum, gere“ = ciocnire, confruntare*). •Atât Cicero, cât și Titus Livius utilizau expresia: „confligere cum hoste“ pentru a desemna lupta cu adversarul. •În dreptul administrativ se înțelege prin (CC) situația în care două autorități ale administrației publice se consideră simultan îndreptățite să-și exercite atribuțiile (conflictul pozitiv) sau neîndreptățite să-și exercite atribuțiile (conflictul negativ). •În știința administrației se utilizează termenul de (CC) pentru a desemna de fapt o formă de comunicare greșită, o interpretare eronată a unui act/fapt care conduce la intervenția mai multor autorități publice în același caz. (H. Whyte Jr.).

CONFORMITATE (*Lat. „conformo, are“ = a da formă, a alcătui*). •Pentru Lucretius omul a fost creat de natură pentru cele mai bune scopuri: „Ad majora nos natura conformativ“. •În dreptul administrativ prin (C) se înțelege una dintre condițiile valabilității actului, și anume concordanța conținutului cu legile sau alte acte normative. •În sens larg, prin (C) se definește în știința administrației modul în care funcționarul/serviciul public răspunde deciziilor luate de conducător, întocmai și la timp.

CONSEMN (*Lat. „con“ + „signo, avi, atum, are“ = a pune semn*). •Inițial, termenul avea semnificație materială, așa cum rezultă din sintagma folosită de Cicero „Signare aurum argentumque“ (a bate moneda de aur

și argint). •În administrația militară prin (C) se înțelege un ordin cu privire la paza/supravegherea unui obiectiv de către o santinelă. •În sens larg, prin (C) se înțelege o interdicție cu privire la un act/fapt/procedură ce poate fi îndeplinit/ă numai în anumite condiții strict determinate.

CONSENSUAL (*Lat. „consensus, us“ = înțelegere, potrivire*). •La origini, cuvântul derivă din „sensus“ (simțire) și ca atare semnifica în special o potrivire de sentimente; Titus Livius, Tacitus, Suetoniu, Pliniu și Lucretius Carus foloseau cuvântul pentru a arăta unitatea dintre trup și suflet. •În drept, prin act (C) se înțelege actul juridic încheiat cu acordul de voință al părților. •În sens larg, în administrația publică se utilizează noțiunea de (C) pentru a arăta că există acordul mai multor persoane/autorități la încheierea unui act sau producerea unui fapt.

CONSILIU (*Lat. „consilium, ii“ = sfat, dezbateri, hotărâre*). •Caracterul politic al cuvântului apare în expresia lui Cicero „Fit publici consilii particeps“ (la parte la sfatul obștesc). •În sens larg, prin (C) se definește autoritatea executivă a unui organism/instituție publică internă sau internațională: (C) de miniștri sau (C) de securitate al O.N.U.

CONSILIU LOCAL •Autoritatea deliberativă a comunei/orașului, formată din consilieri aleși prin vot universal, direct, liber și secret, care adoptă hotărâri pe baza principiilor autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității funcțiilor de conducere și consultării cu cetățenii. •(C) județene sunt alese la nivel județean, iar în alte state funcționează și (C) alese la nivel regional. •(CL) înseamnă pentru libertate ceea ce reprezintă școala pentru știință; ele aduc libertatea la îndemâna poporului, îl învață s-o folosească și să-și guste binefacerile. O națiune poate avea o guvernare liberă, dar fără aceste instituții comunale ea

nu-și poate exercita spiritul libertății“ (Alexis de Tocqueville).

CONSTRÂNGERE (Lat. „*constringo, inxi, ictum, ingere = a lega, a sili*). •În dreptul administrativ (C) constituia una dintre cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei. •În cazul (C) fizice este vorba de forța materială care se exercită asupra unei persoane, în timp ce (C) morală constă într-o amenințare la adresa unei persoane pentru a o determina să comită/omită o anumită faptă. •În dreptul internațional (C) definește acțiunea exercitată de un stat/grup asupra altuia, de regulă prin amenințare cu forța militară.

CONSULTARE (Lat. „*consulo, ui, ultum, ere*“ = *a se sfătui, a dezbate*). •Senatus consultus reprezenta decizia adoptată de Senat în Roma antică. •Avizul dat de un arbitru/autoritate internațională asupra unei probleme litigioase existente între două state •Plebiscit, referendum cu privire la voința cetățenilor dintr-un anumit stat cu privire la o lege ce urmează a fi adoptată. Principiul (C) cetățenilor la adoptarea hotărârilor consiliilor locale asigură administrației locale caracterul democratic.

CONTENCIOS (Lat. *contendo, di, tum, dere*“ = *a trage, a întinde, a se luptă*). •Cicero utiliza expresia „*Haec contra... contendere*“ pentru a sublinia caracterul teoretic al confruntării. •În dreptul administrativ prin (C) se înțelege controlul de legalitate și de oportunitate asupra actelor administrative efectuat de o instanță specială conform unei proceduri specifice. •În cazul (C) constituțional activitatea de control asupra actelor administrative este reglementată prin norme de drept constituțional. •În relațiile internaționale (C) definește controlul exercitat de instituțiile cu caracter permanent (cum este Curtea Internațională de Justiție) sau de instanțe constituite ad-hoc.

CONTESTAȚIE (Lat. „*contestatio, onis*“ = *rugămintă, cerere, dovadă*). •În sens larg, prin (C) se înțelege orice cerere prin care se

urmărește modificarea sau anularea unui act/fapt administrativ. •Cererea contencioasă prin care un contribuabil solicită administrației financiare corectarea unei impuneri sau beneficiul unui drept (Y. Bernard & J.C. Colli). •Prin (C) la executare se înțelege cererea persoanei fizice/juridice de anulare a executării unei hotărâri judecătorești în cazurile în care s-au produs vicii de formă.

CONTRACT ADMINISTRATIV (Lat. „*contractus, a, um*“ = *adunat, unit, învoială*). •Semnificația inițială a cuvântului era „*măsura, moderația*“, așa cum rezultă din sintagma lui Horațiu „*Contractus leget*“ (a citi cu măsură). •Formă specifică a contractului, caracterizată prin faptul că se încheie de o autoritate/instituție a administrației publice și are ca obiect folosința bunurilor din domeniul public sau privat al unităților administrativ-teritoriale. •Regimul juridic aplicabil (CA) este complex datorită faptului că sunt aplicabile atât normele de drept administrativ (pentru partea de reglementare), cât și norme de drept civil (pentru partea de contract propriu-zis). •Cele mai uzitate forme de (CA) sunt concesiunea, locația de gestiune și închirierea bunurilor/serviciilor publice.

CONTRAVENȚIE •Fapta săvârșită cu vinovăție care prezintă pericol social mai redus decât infracțiunea și este prevăzută și sancționată ca atare prin legi sau prin acte normative ale altor organe arătate de lege. •În sens larg, prin (C) se înțelege orice abatere de la lege. •Trăsăturile (C) se referă la vinovăția (indiferent dacă delictul contravențional constă într-o acțiune, o inacțiune, sau fapte comisiv-omisive) la pericolul social (raportat la sancțiunile penale), precum și la reglementarea legală (exclusiv de către autorități ale administrației publice).

CONTRIBUABIL (Lat. „*contribuo, bui, butum, buere*“ = *a da, a împărți*). •Chiar de la început termenul avea conotație fiscală, așa după cum rezultă din expresia lui Cicero „*Contribuo pecuniam*“ (a da partea sa de bani). •Persoana fizică sau juridică în sarcina

căreia există obligații de plată la bugetul de stat/local. • Prin extensie, termenul de (C) este utilizat în toate cazurile în care impozitul se percepe potrivit rolului fiscal pentru a pune în evidență caracterul personal al contribuției.

CONTRIBUȚIE (Lat. „*contributus, a, um*“ = *unit, grupat*). • Termenul a fost introdus în circuitul mondial la 1791, când Adunarea Constituantă din Franța a interzis cuvântul „impozit“ și l-a înlocuit cu (C) pentru a scoate în relief solidaritatea tuturor cetățenilor față de nevoile publice. • Prin (C) financiară se definește obligația constituțională a cetățenilor de a contribui prin taxe și impozite la cheltuielile publice. De regulă, (C) financiare sunt diferențiate între cetățeni pe baza criteriilor obiective (venituri și cheltuieli diferite). • Noțiunea de (C) funciară se referă la impozitul datorat de proprietarii terenurilor construite sau nu.

CONTROL • Termenul de (C) provine din franceză „*contre-rolle*“ unde semnifica numai verificarea contabilă; ulterior, noțiunea s-a extins, în sensul verificării rezultatelor unei activități. • Formă de apreciere a eficienței activității administrației de corecție și/sau de sancționare al cărei scop principal duce la intensificarea activității executive pentru a se realiza funcțiile administrației publice (H. Puget). • În știința administrației se mai utilizează noțiunea de (C) pentru a defini un atribut informațional al conducerii, o formă de transmitere a informației către autoritatea de decizie (B. Gournay). • În managementul administrației publice se utilizează (C) pentru a confrunța administrația așa cum este (sau cum a fost) cu ceea ce trebuie (sau trebuia să fie) în mod normal (D. Levy).

CONTROL ADMINISTRATIV • Activitatea de verificare a modului în care sunt îndeplinite sarcinile administrației publice de către persoane/instituții administrative. • (CA) intern se realizează de către persoane din interiorul instituției publice (de regulă, de

către persoane ierarhic superioare asupra celor ierarhic inferioare) și poate avea caracter general sau special. • În cazul (CA) extern activitatea se realizează de către autorități ale administrației publice ierarhic superioare autorităților controlate și poate fi, de asemenea, general sau special. (CA) extern, numit și ierarhic, se execută din oficiu.

CONTROL FORMAL • Formele controlului administrativ se grupează după mai multe criterii; în funcție de momentul exercitării, controlul poate fi prealabil, concomitent sau posterior unei activități; în funcție de locul unde se desfășoară există controlul direct (la fața locului) sau în afara instituției controlate; în funcție de modul de pregătire, controlul poate fi anunțat sau inopinat; • Sub aspectul persoanelor competente să exercite (CF) se pot întâlni echipe de control sau control unipersonal, care pot acționa liber (fără reguli impuse) sau dirijat, prin colaborare cu cei controlați sau unilateral.

CONTROL SPECIALIZAT • Activitatea de verificare a modului în care sunt realizate sarcinile dintr-un anumit domeniu specific al administrației publice. (CS) se exercită de către persoane/instituții special create pentru supravegherea și corectarea abaterilor de la normele de drept public. • La nivel central, (CS) se realizează de către serviciile specializate ale ministerelor, iar la nivel local, prin intermediul unor servicii de specialitate descentralizate în teritoriu (administrația financiară; inspectoratele și direcțiile județene; serviciile și oficiile pentru protecția mediului, sanitare, veterinar etc.).

CONTUBERNIU (Lat. „*contubernium, ii*“ = *tovărășie, legătura robilor*). • Termenul provine din cuvintele „cum“ (împreună) și „tabarna“ (cort) și desemna inițial grupul de zece soldați care dorm în același cort. • În dreptul roman prin (C) se înțelegea de fapt concubinajul. • Noțiunea de (C) era folosită și pentru a descrie viața unui tânăr împreună

cu generalul de la care învață tainele războiului.

CONVENȚIE (Lat. „*convenio, veni, ventum, venire*“ = *a veni împreună, a se potrivi, a se căsători*). •La Cicero se întâlnește semnificația politică a termenului în expresia „*convenire in consilium*“ (a se aduna la sfat). •Înțelegere realizată între mai multe persoane/instituții cu privire la atitudinea ce trebuie urmată într-o anumită situație. •După încheierea (C), părțile semnatare sunt obligate să o respecte cu bună credință potrivit principiului „*pacta sunt servanda*“. •În cazul (C) internaționale, după încheierea lor, este necesară și ratificarea de către Parlament sau aprobate de către Guvern.

CONVERSIA DATORIEI PUBLICE (Lat. „*conversio, onis*“ = *mişcare circulară, metamorfoză*). •În cazul gestiunii datoriei publice (C) se realizează de către creditor cu scopul de a modifica obligațiile unui împrumut cu dobândă mare și termen scurt de rambursare, într-un nou împrumut cu dobândă mai mică și termen mai lung de rambursare.

COOPERARE LOCALĂ (Lat. „*operaria, ae*“ = *femeia care lucrează cu mâinile*). •Noțiune specifică administrației publice locale prin care se înțelege colaborarea dintre autoritățile comunale, orașenești sau județene limitrofe pentru gestionarea în comun a unor servicii publice sau realizarea unor lucrări de interes comun. •În știința administrației noțiunea de (CL) definește și modul în care cetățenii participă la realizarea obiectivelor de interes general în mod direct (prin muncă în folosul obștii) sau indirect (prin plata taxelor necesare).

COORDONARE (Lat. „*ordino, avi, atum, are*“ = *a așeza în șir, a aranja, a numi pe cineva în funcție*). •Din aceeași familie de cuvinte provine și „*ordinatio*“ (ordinul) pentru numirea în funcție a magistraților de către împărat. •În știința administrației prin (C) se definește funcția administrației publice exprimată în conducerea coerentă simultană

și oportună a activităților de realizare a deciziei politice. •În managementul administrativ prin (C) se definește rolul autorităților publice în conducerea, corelarea, corectarea și eficientizarea deciziilor implementate la nivelul structurilor administrative.

CORECȚIONAL (Lat. „*correctio, onis*“ = *îndreptare, îmbunătățire*). •Pentru a sublinia necesitatea reformei morale Suetoniu folosea expresia „*Correctio morum*“. •Termenul (C) este utilizat pentru a defini în general o pedeapsă privativă de libertate aplicată persoanelor condamnate. •În cazul caselor (C) este vorba de reclusiunea minorului, iar în cazul închisorilor (C), de încarcerarea majorului.

CORESPONDENȚĂ (Lat. „*respondeo, di, sum, dere*“ = *a-și asuma o obligație ca urmare a unei promisiuni făcute*). •De la sensul inițial s-a ajuns la „a răspunde“ în general și mai târziu la „a se potrivi“ (Breal). •La Aemilius Paulus Papianianus se regăsește pentru prima oară semnificația politică a noțiunii: „*Qui salvam rempublicam fore responderent*“ (cei ce răspund de salvarea statului). •În știința administrației prin (C) se înțelege totalitatea documentelor primite/trimise într-un anumit interval de timp între autorități și cetățeni. •În cazul (C) diplomatice se are în vedere totalitatea documentelor oficiale trimise de către instituțiile statului către misiunile diplomatice acreditate în alte state.

CORPORATISM (Lat. „*corporatus, a, um*“ = *care are trup, corp material*). •Prin expresia „*corpus civitatis*“ romanii defineau cetatea. •Doctrină socioeconomică inspirată din practica breslelor care susține organizarea societății pe criteriile organizațiilor profesionale. •Variantă a simbiozei dintre sectorul public (format prin naționalizarea unor întreprinderi după cel de-al doilea război mondial în Franța și Marea Britanie) cu principiile de funcționare ale sectorului privat.

CORPORAȚIE PUBLICĂ •Denumire generică pentru societățile comerciale pe

acțiuni din Statele Unite ale Americii. •Societăți comerciale create de stat, cu personalitate juridică, având autonomie financiară, având ca scop furnizarea de produse și servicii către populație. După adoptarea de către Congresul SUA a „Actului guvernamental pentru controlul corporațiilor“ în anul 1945 a încetat activitatea statului de reglementare a corporațiilor. •Societăți comerciale care, deși sunt create de administrația publică, nu sunt supuse regimului juridic de drept administrativ (Georges Vedel).

CORUPȚIA FUNCȚIONARULUI PUBLIC (Lat. „*corrumpo, upi, uptum, umpere*“ = *a strica, a slăbi, a mitui*). •Termenul și-a păstrat semnificația din antichitate, așa după cum se poate constata în sintagma lui Sallustius „*Corrumperem aliquem pecunia*“ (a mitui pe cineva cu bani). •Denumirea generică pentru infracțiunile comise de funcționarul public care ia mită, face trafic de influență, primește foloase necuvenite sau se bucură de alte avantaje pentru a îndeplini o atribuție pe care este obligat s-o îndeplinească. •Corupția poate fi activă (acțiunea de a da) sau pasivă (acțiunea de a primi) ceva necuvenit.

COTĂ DE IMPUNERE (Lat. „*quotus*“ = *cât*). •Cota-parte din baza impozabilă ce urmează a se prelua la bugetul central/local. Cuantumul concret al venitului bugetar este dependent de volumul bazei impozabile și de mărimea cotei de impozit sau a taxelor. •(CI) pot fi fixe (adică determinate în funcție de mărimi naturale cum este metrul pătrat de teren sau construcție) sau procentuale (adică prin calcularea unui anumit procent din veniturile bănești).

CREDITE BUGETARE (Lat. „*creditus, a, um*“ = *împrumutat, încredințat*). •După Breal, cuvântul provine din rădăcina sanscrită pentru că avea inițial semnificație pur morală, încredere. •La Cicero întâlnim însă expresia „*Crederem pecunia alicui*“ (a împrumuta bani cuiva). •În gestionarea finanțelor publice prin

(CB) se înțeleg sumele aprobate prin bugetele locale, ale instituțiilor publice și ale serviciilor publice finanțate integral din venituri extrabugetare (fixându-se o limită maximă până la care pot fi angajate cheltuieli).

CREDIT FISCAL •Creditul acordat persoanelor fizice/juridice care beneficiază de dividende distribuite de societățile care suportă impozit pe societate. Tehnic, operațiunea se realizează prin restituirea către beneficiarul dividendelor a unei părți din impozitul pe societate, (care a afectat inițial aceste dividende).

CREDIT FUNCİAR •Denumire generică pentru orice instituție specializată în acordarea de împrumuturi ipotecare și care, prin statut, oferă creditorilor garanții speciale. •Instituțiile care acordă (CF) pot fi publice sau private; în sistemul francez funcționează ca societăți pe acțiuni la care capitalul este repartizat între cetățenii dintr-o comunitate locală.

CRITERIU ALTIMERIC (gr. „*kriterion*“ = *măsura judecării*). •Argument utilizat în știința administrației pentru a defini un grup care deține controlul deoarece se află la vârful ierarhiei sociale. •Potrivit (CA), oricine se află la vârf deține puterea sau, altfel spus, puterea te aduce la vârf. •După Giovanni Sartori, (CA) sanctifică o stare de fapt, și anume, că aceia care ajung la vârf rămân la vârf.

CRIZĂ DE MODERNITATE •Termen introdus de Ralf Dahrendorf pentru a defini impasul în care a ajuns modelul de dezvoltare bazat pe raționalizarea vieții comunităților occidentale. •În știința administrației se utilizează noțiunea (CM) pentru a demonstra că nici o ideologie nu poate susține prin sine însăși dezvoltarea unei comunități umane.

CRONICĂ (gr. „*kronos*“ = *timp*). •Lucrarea scrisă în ordinea cronologică a evenimentelor din istoria unui popor. •Letopiseț, anale.

CUBICULAR (Lat. „*cubicularius, ii*) = *slujitori ai împăraților romani care aveau grijă de dormitor*). •Piedestalul de pe care împărații romani priveau jocurile. •Un termen actual „cubitus“ (cot) a rămas datorită faptului că romanii se sprijineau în cotul stâng pe pat.

CULTURĂ TEHNICĂ •Noțiune introdusă în știința administrației de către F. Bon și Burnier prin lucrarea „*Les nouveaux intellectuels*“ din 1971 prin care ansamblul de metode și tehnici administrative utilizate pentru elaborarea deciziei politice aparțin culturii. •În sens larg, noțiunea de (CT) se referă la toate procedeele, metodele și structurile cu caracter științific utilizate de un popor.

CURATELĂ (Lat. „*cura, ae*“ = *îngrijire*). •Atât la C. Iulius Caesar, cât și la Titus Livius întâlnim forma „*Est mihi curae*“ (am eu grijă). •Instituție de ocrotire a persoanelor aflate în imposibilitatea de a-și apăra interesele (asigurată de administrația publică locală) prin serviciul de autoritate tutelară. •Regimul juridic al curatelei depinde de existența sau inexistența capacității de folosință a persoanei ce trebuie ocrotită; în cazul persoanei care are capacitate sunt aplicabile regulile mandatului, iar pentru persoana fără capacitate, regulile tutelei. •Atât instituirea, cât și încetarea (C) se face prin actul administrativ al autorității tutelare.

CURIER (Lat. „*curro, cucurri, cursum, curere*“ = *a curge, a trece, a fugi*). •Persoană delegată de o autoritate publică pentru preluarea, transportul și predarea documentelor oficiale către alte instituții publice sau private. •Prin (C) diplomatic se înțelege persoana împuternicită de un stat pentru transportul corespondenței diplomatice pe teritoriul altui stat și care se bucură de imunitate (nu poate fi reținută, sechestrată sau percheziționată)

CURRICULUM VITAE (Lat. „*curriculum, i*“ = *alergare, întrecere*). •Expresia „*curriculum vivendi*“ apare în scrierile lui Cicero

pentru a înfățișa cursul vieții unei persoane. •Documentul scris în care sunt menționate date autobiografice, școlile absolvite, experiența și funcțiile îndeplinite într-un domeniu de o anumită persoană care dorește să ocupe o funcție publică.

CURSUL DEMNITĂȚILOR (Lat. „*cursus honorum*“ = *ansamblul demnităților pe care o persoană le putea obține în cursul carierei sale*). •La romani, ordinea ascensiunii pentru anumite demnități era determinată de ierarhia socială; pentru „*honestiores*“ (senatori și cavaleri) existau ordinele senatorial și equestru; pentru „*humiliores*“ demnități mai mici. (J. Guademet). •În sens larg, astăzi (CD) înseamnă o anumită carieră, ascensiunea de la funcția cea mai mică la cea mai mare.

CURTE CONSTITUȚIONALĂ (Lat. „*constitutio, onis*“ = *stare, fel, mod de organizare*). •Verbul „*constituo, ui, utum, ere*“ avea sensul de a hotărî, a statua (de la statuu) așa cum se regăsește în expresia (C) „*plebem in agris publica*“ (a da plebei pământuri publice). •Autoritate de jurisdicție cu caracter independent care are competența de a se pronunța asupra constituționalității unei legi anterior promulgării ei, la sesizarea președintelui țării, a președinților Camerelor, a Curții Supreme de Justiție, a minimum 25 de senatori sau din oficiu. •(CC) se pronunță asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești, veghează procedura de alegere a președintelui, a referendumului și a contestațiilor împotriva partidelor politice.

CURTEA DE CONTURI •Instituție financiară care exercită controlul asupra modului de formare, administrare și întreținere a resurselor financiare aparținând statului ori sectorului public, având și dreptul de a exercita atribuții jurisdicționale. •(CC) prezintă anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public

național din perioada exercițiului bugetar expirat, precum și neregulile constatate.

CUTUMĂ • Denumire generică pentru orice regulă de conduită recunoscută de societate/instituție. • Obiceiul care, prin recunoașterea lui oficială, devine regulă juridică, fiind aplicată de instanțele judecătorești cu ocazia soluționării unor spețe. • Primele documente scrise în care s-au menționat (C) au fost: „Oglinda saxonă“ din 1230, „Oglinda șvabă“ din 1273, „Așeză-mintele lui Ludovic cel Sfânt“ din 1270 și „Pravila Rusă“. • În

cazul (C) se regăsește atât dimensiunea subiectivă, dată de convingerea oamenilor cu privire la valoarea ei juridică, dar și dimensiunea obiectivă, dată de valoarea ei practică pentru relațiile interumane.

CVORUM (Lat. „*quorum*“ provenit din *sanscrită* *Ka-ti* ऋ *câți, câte*.) • Numărul suficient de participanți pentru adoptarea unei hotărâri valabile. • În adunările internaționale (C) se stabilește fie prin actul constitutiv al organizației respective, fie prin regulamentul de procedură al conferinței/adunării plenului.

D

DAMNATIO MEMORIAE (Lat. „damno, are“ = a condamnă, a însărcina). • În scrierile lui Ulpian „Damnare heredem suum“ avea semnificația de a „obliga pe moștenitori să facă ceva“. În sens mai apropiat de cel actual întâlnim la Cicero expresia „Damnare aliquem furti“ (a condamna pe cineva pentru furt). • Pedepsa care se pronunța împotriva persoanelor vinovate de atentat împotriva „măreției“ statului, iar ulterior, împotriva împăratului. Pedepsa se putea aplica împăraților după moartea lor și consta în distrugerea statuiilor, precum și în ștergerea numelor de pe mormintele publice (rasura).

DATORIE PUBLICĂ (Lat. „dator, oris“ = cel ce dă și „publicus“ = de stat, public). • În latina veche circula și verbul „dato, are“ pentru a sublinia dreptul cuiva de a da (dărui) averea după bunul său plac. • Termen generic pentru sfera împrumuturilor contractate de stat de pe piața financiară internă sau externă. • Totalitatea obligațiilor de plată angajate de o autoritate a administrației publice locale pe bază de acorduri sau contracte de împrumut cu un creditor, persoană fizică sau juridică. În principiu, beneficiarii împrumutului sunt obligați să primească avizul Ministerului de Finanțe care îi garantează pe creditori în numele statului.

DAUNĂ (Lat. „Damnum, damni“ = cheltuială, pierdere, prejudiciu). • În scrierile lui Cicero: „Aliquid damni contrahere“ semnifică „a suferi o pagubă“. • Prejudiciile suferite de creditor ca urmare a neîndeplinirii obligațiilor de către debitor. • (D) cominatorii sunt sumele de bani pe care debitorul este obligat să le plătească creditorului pentru fiecare zi de întârziere până la momentul executării obligației. • (D) compensatorii sunt datorate de debitor pentru neexecutarea sau

executarea necorespunzătoare a obligațiilor sale. • (D) moratorii sunt acordate pentru simpla întârziere în executarea unei obligații contractuale.

DECES (Lat. „decedo, cessi, cessum, cedere“ = a ieși, a pleca, a renunța, a ieși din viață). • „Sol decedens“ soarele apunând (Ovidiu). • „Decedere de bonis suis“ a renunța la averi (Cicero). • „Decedere de officio“ a nu-și îndeplini slujba (Titus Livius). • Înregistrarea (D) se face de către autoritățile administrației publice de la locul în care s-a produs moartea persoanei. • Certificatul de (D) se completează de către ofițerul de stare civilă, iar acolo unde lipsesc date se lasă rubricile goale (pentru ca actul să poată fi completat ulterior pe cale judecătorească). • Comunicarea (D) se face atât la actul de naștere, cât și la locul căsătoriei, dacă este cazul.

DECIZIE (Lat. „decido, cidi, cisum, dere“ = a hotărî, a se înțelege). • „Decidere de rebus societatis“ a se ocupa de treburile societății (Cicero). • Hotărârea luată de către o autoritate administrativă ierarhic superioară asupra celor aflați în subordine. Sentință pronunțată de instanța judecătorească superioară asupra unui recurs. • Pentru ca o (D) să fie considerată rațională trebuie următoarele condiții: cunoașterea exhaustivă a soluțiilor; cunoașterea efectelor fiecărei soluții; cunoașterea ierarhiei valorilor sociale (J. Meynaud).

DECIZIE ADMINISTRATIVĂ • Specie a genului deciziei manageriale caracterizată prin faptul că hotărârea adoptată aparține unei autorități a administrației publice, are ca obiect organizarea executării sau executarea în concret a legilor, îmbracă forma actului scris și produce efecte juridice în regim de putere publică.

•(DA) poate îmbrăca forma scrisă ca hotărâre, dispoziție, ordin, instrucție, circulară etc.

DECIZIONIST •Model de raționalizare a domeniului politic pe baza divizării complete a muncii între experți (care cunosc mijloacele științifice și tehnice) și politicieni (care cunosc scopurile). •Modelul (D) a fost enunțat de M. Weber și dezvoltat ulterior de J. Schumpeter și Carl Schmidt. În viziunea acestora omul de știință nu poate decât să accepte scopurile propuse de politicieni, având deci rolul redus de a da sfaturi celor aflați la guvernare (H. Flohr).

DECIZION-MAKING •Fabricarea de decizii. •Activitate specifică instituțiilor publice care transmit mesaje politice sub forma unor comunicate elaborate științific, pe baza „ingineriei sociale“, a programelor de evaluare a eficienței deciziilor politice anterior comunicării (evaluation research), precum și a activității de fundamentare a programelor politice (feasibility studies) ulterior comunicării deciziei. •În administrația publică funcționează birourile de „public relations“ al căror scop este, pe de o parte, de a comunica cetățenilor decizia politică, iar pe de altă parte, a sarcinilor pe care le au de îndeplinit.

DECLARAȚIE (Lat. „*declaro, are*“ = a face cunoscut, a proclama, a arăta). •Relatarea făcută de o persoană în fața unei autorități a administrației publice cu privire la un fapt/act determinat. •Actul politic prin care un partid, guvern sau stat își exprimă public opinia cu privire la un eveniment intern sau internațional. •După participanți, (D) poate fi unilaterala, bilaterală sau multilaterală.

DEFICIT BUGETAR •Totalitatea cheltuielilor care nu pot fi acoperite din venituri bugetare. •Existența (DB) conduce la formarea datoriei publice deoarece statul/instituții publice trebuie să se împrumute sau să emită titluri de valoare pe care să le vândă populației.

DELEGARE •Actul administrativ prin care șeful unei structuri administrative transmite către funcționarii din subordine anumite sar-

cini. Prin actul delegării se stabilesc: a) activitățile ce urmează a se executa; b) rezultatele ce trebuie obținute; c) autoritatea de care se bucură funcționarul delegat; d) răspunderea delegatului față de șeful ierarhic.

DELEGARE DE AUTORITATE •Act administrativ specific administrației publice prin care persoana/autoritatea transmite unui subordonat competența de decizie într-un anumit domeniu. De regulă, (DA) se face către decidenți persoane fizice pentru a se obține: a) creșterea eficienței muncii funcționarului delegat; b) creșterea operativității de soluționare a problemelor; c) creșterea responsabilității funcționarilor.

DELEGARE DE COMPETENȚĂ •Procedura administrativă prin care o autoritate publică desemnează o altă autoritate deliberativă/executivă să exercite numai unele dintre atribuțiile sale. •Potrivit normelor de drept administrativ, (DC) nu operează decât în cazul în care legea prevede expres această posibilitate. În principiu, (DC) operează între o autoritate deliberativă și una executivă, în așa fel încât, între două sesiuni ale deliberativului, executivul să exercite acele atribuții ce i-au fost delegate.

DELEGARE LEGISLATIVĂ •Procedura parlamentară de abilitare a guvernului pentru emiterea unor ordonanțe de urgență în domenii care nu sunt rezervate legilor organice. •(DL) se caracterizează prin două elemente de drept public: a) durata de timp limitată și domeniile de reglementare limitate; b) intrarea în vigoare după aprobarea Parlamentului.

DELEGAT (Lat. „*delegatus, a, um*“ = trimis, încredințat). •Persoană fizică, (de regulă, funcționar public) numită de o autoritate de stat pentru a participa în numele său la o anumită activitate internă sau internațională. Persoana delegată este ținută de obligațiile specifice delegărilor de autoritate. •Împuternicitul unei persoane juridice în efectuarea de operațiuni comerciale pe baza unui mandat special.

DELEGAȚIE •Grup de persoane împuternicite de stat/autoritate publică să reprezinte statul sau instituția delegatară, în cadrul unor anumite activități. •(D) guvernamentală este misiunea împuternicită de Guvern pentru a-l reprezenta la negocieri economice, conferințe sau sesiuni ale instituțiilor internaționale. •(D) permanentă, autoritate executivă a consiliului județean formată din consilieri, președinte și vicepreședinți. (DP) îndeplinește hotărârile Consiliului județean și adoptă decizii în exercitarea acelor atribuții expres conferite de lege.

DELIBERARE (Lat. „*delibero, are*“ = *a cumpăni, a dezbatē*). •Procedură specifică de adoptare a unor decizii administrative de către autoritățile cu caracter colegial, prin analiza, discutarea, dezbateră, modificarea și adoptarea prin vot majoritar a soluției optime.

DEMERS (Lat. „*demereo, ere*“ = *a câștiga, a merita*). •Acțiunea pe care o autoritate a administrației publice o întreprinde pe lângă altă autoritate publică cu scopul de a obține un anumit rezultat. •(D) se poate realiza în scris, prin note, declarații, memorandumuri sau oral, prin solicitarea unor informații, întrebări etc.

DEMIURG (Gr. „*damiourgoi*“ = *magistrați*). •Autoritate a administrației publice locale în coloniile grecești de pe malul Mării Negre, formată din cinci magistrați care conduceau aparatul executiv. Se pare că acest colegiu a fost înlocuit ulterior de către arhonți, în cazul cetăților de proveniență milesiană.

DEMOCRAȚIE (Gr. „*demos*“ = *popor și „cratia*“ = *putere*). •Sistem politic în care cetățenii au un control suficient pentru schimbarea guvernărilor, dar nu și competența necesară pentru a se autoconduce (G. Sartori). •Principiu de conducere politică în care „Guvernarea aparține poporului, se exercită de către popor și pentru popor“ (Abraham Lincoln). •Opțiune a societății civile prin care cetățeanul nu este obligat să aibă vreo părere, dar să poată cu părerea lui să schimbe societatea, astfel ca „drepturile omului să devină puteri cetățenești“ (Jean Rivro). •Formă de-

gradată a cetății (politeia) în care conducerea revine celor mulți, dar săraci (Aristotel).

DEMOCRAȚIE CAPITALISTĂ •Concept utilizat de M. Novak pentru a defini legătura indisolubilă dintre „capitalism și democrație într-un raport de consolidare reciprocă“. Potrivit autorului citat, „preceptele religioase nu trebuie introduse în sistemul politic, preceptele politice nu trebuie să ruineze activitatea economică, iar economia de piață nu trebuie să submineze valorile morale.

DEMOCRAȚIE INDUSTRIALĂ •Noțiune introdusă de soții S. și B. Webb la sfârșitul secolului XIX pentru a defini microdemocrațiile operaționale de la nivelul uzinelor și aglomerărilor muncitorești. •Ulterior, conceptul de (DI) a cunoscut două forme de evoluție: pe de o parte, sistemul cointeresării (în care muncitorii dețin o parte din capital și participă la conducere), iar pe de altă parte, sistemul autoconducerii muncitorești (promovată de economia fostei Iugoslavii).

DEMOCRAȚIE MILITARĂ •Formă a suprastructurii politice specifică comunei primitive, caracterizată prin faptul că în timpul războiului conducerea comunității era încredințată unei aristocrații. Din punct de vedere politic, (DM) se justifică prin faptul că apărarea prioritatea comună, interesul general în fața agresorilor, însă ulterior ea este cea care permite inegalitatea economică deoarece conducătorii militari aveau posibilitatea de a acumula mai multe bunuri din prada de război.

DEMOCRAȚIE SOCIALĂ •Concept introdus de Alexis de Tocqueville pentru a caracteriza sistemul american al egalității dintre cetățeni, indiferent de avere, de origine sau de poziție socială. •În sens larg, noțiunea de (DS) se utilizează în știința administrației pentru a defini libertatea de asociere, dreptul cetățenilor de a se constitui în grupuri, asociații sau organizații ale societății civile.

DEMOLATRIA (Gr. *în sens literar = vorbărie despre popor*). •În concepția lui Georges

Burdeau, (D) este posibilă deoarece politicienii consideră un sacrilegiu „dezvăluirea secretului prin care poporul este în fapt separat de puterea pe care o deține“. •Formă a demagogiei în care se vorbește de drepturile unui popor fără ca, în realitate, să fie luate în considerație.

DENEGARE (Lat. „denego, are“ = a tăgădui, a nega). •La C. Iulius Caesar expresia „Colloquia denegate“ semnifică refuzul dezbaterilor. •Procedură administrativă prin care nu se permite participarea străinilor la procese sau abținerea instituțiilor publice de a îndeplini unele acte pentru străini. •Întârziere abuzivă a instituțiilor publice în soluționarea unor cauze referitoare la cetățeni străini.

DEROGARE (Lat. „derogo, are“ = încălcarea a legii). •Semnificația actuală a noțiunii o întâlnim la Cicero în sintagma „Derogatur aeliquid de lege“ (a se abate într-o măsură de la lege). •Act administrativ cu caracter de excepție prin care se aprobă abaterea de la o anumită reglementare, în principiu pentru o perioadă scurtă de timp și potrivit unei proceduri speciale. •(D) este de strictă interpretare și impune celui care derogă să se conformeze condițiilor exprese pentru ieșirea de sub incidența normei/regimului aplicabil.

DEONTOLOGIA FUNCȚIONARULUI

•Termen de origine greacă introdus de R. Bentham ca sinonim pentru „știința moralității“. •În sens literal, (DF) înseamnă „discurs asupra ceea ce trebuie făcut“ (de către o persoană). •În știința administrației se utilizează pentru a defini sfera de obligații moral-juridice ale unui funcționar public: probitate, loialitate, responsabilitate etc.

DEPARTAMENT (Lat. „partitio, onis“ = împărțire, clasificare, analiza oratorică pe baza întrebărilor și răspunsurilor). •Structură organizatorică specifică administrației publice centrale care funcționează independent sau în cadrul guvernului sau al ministerelor. •Unitate administrativ-teritorială specifică pentru statul francez și condusă de un prefect. •Denumirea oficială a ministerului de externe în SUA.

•Organizarea (D) pe activități specifice: culte, administrație locală, integrare, control etc.

DEPOZIT (Lat. „depono, posui, positum, ponere“ = a pune jos, a asigura, a încredința, a se culca). •Mai aproape de semnificația actuală a termenului (D) întâlnim la Cicero expresia „Jus populi in vestra fide depono“ (dreptul popoului îl încredințez onoarei voastre). •În administrația publică (D) legal de tipărituri indică un stoc de documente grafice și audiovizuale produse în serie, care se constituie la nivelul unor instituții de interes național sub controlul Ministerului Culturii. •În administrația diplomatică (D) tratatelor definește modul în care tratatele internaționale sunt încredințate spre păstrare unuia sau mai multor state semnatare.

DESCENTRALIZARE (Lat. „centrum, ii“ = locul geometric în care se întâlnesc razele unui cerc). •Sub aspect politic, (D) reflectă caracterul democratic al unui stat care permite comunităților locale să aibă puterea de decizie cu privire la problemele lor. •Sub aspect juridic, (D) presupune doar autonomie administrativă (nu și politică) sub control de legalitate al statului. •Noțiunea de (D) a serviciilor publice definește un principiu esențial al autonomiei locale, care constă în organizarea, funcționarea, controlul și desființarea serviciilor publice de către autoritățile administrației locale. •Formă a delegării de autoritate de la centru către autoritățile administrației publice locale în domenii expres prevăzute de lege.

DESCONCENTRARE (Lat. „concentrum, a, us“ = adunat la mijloc, aglomerat, de jur împrejur). •Principiu de organizare administrativă care definește transferul unor atribuții de la autoritățile centrale la serviciile publice de specialitate locale. •Sub aspect funcțional, (D) se opune descentralizării deoarece autoritățile sunt numite, se află sub controlul ierarhic al ministerelor și se subordonează administrației centrale.

DESFIINȚAREA CĂSĂTORIEI •Sanctiune judecătorească aplicată pentru încălcarea

condițiilor de fond cerute la încheierea unei căsătorii. •În materia (DC) operează nulitățile absolute, care pot fi invocate de orice persoană, precum și nulitățile relative, ce pot fi invocate în cazul unor vicii de consimțământ. •(DC) poate fi cerută numai de soțul al cărui consimțământ a fost viciat și este de competență exclusivă a instanței judecătorești.

DESISTARE (Lat. „desero, rui, rtum, erere“ = a părăsi). •La Cicero se regăsește expresia „Deserere spes alicujus“ (a înșela așteptările cuiva). •În sens larg, prin (D) se înțelege renunțarea la o pretenție sau la o acțiune în justiție. •În administrația diplomatică (D) se referă la renunțarea părților de a se judeca în fața unei instanțe, care ia act de acesta printr-o ordonanță.

DESUETUDINE (Lat. „desuetudo, inis“ = dezvățare, pierderea unui obiect). •În domeniul dreptului administrativ (D) se referă la încetarea efectelor juridice ale unui act administrativ, ca urmare a faptului că nu se aplică pe o perioadă mare de timp. •A cădea în (D) semnifică faptul că o normă/procedură a fost uitată din cauza trecerii timpului.

DEZACORD •În sens larg, lipsa de acord între două persoane fizice sau juridice. •În știința administrației (D) se referă la actul administrativ prin care un funcționar sau o autoritate a administrației publice își manifestă opoziția față de o prevedere/alt act administrativ. •În relațiile internaționale (D) se manifestă cu ocazia supunerii la vot a unei propuneri/act și manifestarea votului împotriva sau prin abținerea de la vot.

DEZAVUARE •În sens larg, orice dezmințire a unui act sau comunicat. •În știința administrației (D) definește actul prin care șeful unei autorități administrative se desolidarizează de actele/faptele unui funcționar din subordine care a acționat contrar ordinilor. •În administrația diplomatică (D) atrage rechemarea reprezentantului care și-a depășit mandatul încredințat de statul care l-a trimis în misiune.

DEZBATERE (Lat. „battuo, ere“ = a se bate). •Formă specifică de adoptare a actelor normative pe baza analizei, discutării și interpretării în plenul unei autorități deliberative. Adoptarea unui act prin procedura deliberării se poate realiza fie într-o singură ședință, fie în mai multe: procedura britanică prevede o primă lectură, pentru luarea la cunoștință, o a doua lectură, pentru analiza elementelor de fond și o a treia pentru concluziile formulate de comisiile de specialitate. •În SUA proiectele de legi sunt supuse (D) în comisii pentru a se evita discuțiile interminabile în Congres. •În Germania (D) proiectelor se face la nivelul unor comitete formate numai din parlamentarii care și-au manifestat interesul pentru domeniul în discuție.

DEZIDEOLOGIZARE (Lat. „idoneus“ = cum se cuvine, potrivit și „des“ = fără). •Istoricul Sallustius Crispus utilizează expresia „Idoneum visum est“ pentru a defini (ceea ce este potrivit). •Conceptul modern de (D) este utilizat de R. Dahrendorf pentru a sublinia trecerea de la faptul politic la politica faptelor. • Pentru O.K: Flechtheim (D) exprimă atitudinea specifică a acelor politicieni care „soluționează doar probleme singulare în mod oportunist pragmatic“. •Sfârșitul ideologiei, în sensul dispariției ideilor, convingerilor și atitudinilor orientate spre viitor.

DEZMINȚIRE (Lat. „mentior, itus, sum, iri“ = a minți). •Jurisconsultul T: Gaius în epoca lui Marc Aureliu folosea sintagma „Mentire alicui apud aliquem“ pentru a defini mărturia mincinoasă. •Actul prin care Guvernul sau o altă autoritate a administrației publice declară că un anume fapt/act nu corespunde adevărului. •De regulă, (D) se face în scris și se publică în presă pentru a putea fi cunoscută de publicul larg.

DEZVOLTARE LOCALĂ (Lat. „disvolvere“ = a crește, a evolua). •Concept actual în știința administrației prin care se definește procesul de dezvoltare, în principal economică, într-o anumită regiune sau unitate administrativ-teritorială, care determină o

creștere a calității vieții la nivel local.

- Dezvoltarea socioeconomică locală (DSEL) are ca obiectiv prosperitatea economică și bunăstarea socială prin crearea unui mediu favorabil pentru afaceri, concomitent cu integrarea în comunitate a grupurilor vulnerabile, folosirea resurselor endogene, dezvoltarea sectorului privat (B. Milanovic).

DIAGRAMĂ (Gr. „*diagramma*“ = *prezentare grafică, desen*). •Planșă desenată în care sunt puse în evidență raporturile dintre mărimi, cantități, numere etc. pentru a facilita compararea, măsurarea și interpretarea unor fapte.

- În știința administrației se utilizează uneori termenul de (D) pentru a defini o schemă de repartizare a compartimentelor sau a posturilor funcționale.

DICASTER (Gr. „*dikazein*“ = *a judeca*). •Denumirea unei secțiuni din cadrul tribunalului heliastic (de la Helios=soare) în Atena antică.

- Instanță de judecată ecleziastică competentă pentru a judeca procesele de divorț.
- În sens larg, se folosește (D) pentru a indica o instanță judecătorească.

DICTAT (Lat. „*dico, xi, ctum, cere*“ = *a arăta, a indica, a impune*). •Este probabil cel mai vechi termen cu caracter juridic, întrucât rădăcina „dic“ se regăsește atât în latină, cât și în greacă și germană; istoricul Sallustius Crispus folosea sintagma „*Ut dictum era*“ pentru a arăta că s-a respectat o poruncă.

- Actul utilizat de un stat, sau mai multe, pentru a impune altui stat anumite condiții sub amenințarea utilizării forței militare sau a blocadei economice.
- Pe plan juridic internațional nu se recunosc acordurile încheiate sub imperiul constrângerilor politico-militare sau de altă natură.

DICTATURĂ (Lat. „*dictator, oris*“ = *magistrat investit temporar cu puteri excepționale în momente de primejdie*). •În Italia (D) era exercitată de primul dintre magistrații mai multor orașe.

- Forma de guvernământ în care o singură persoană concentrează puterile

statului și le exercită în mod discreționar.

- Sub aspect juridic, (D) se caracterizează paradoxal prin creșterea rolului justiției deoarece: sunt supuse controlului și actele politice; se permite șefului statului să-și asigure autoritatea; se legitimează abuzul de putere. Sub Napoleon al III-lea s-a lărgit competența Consiliului de Stat asupra abuzurilor de putere, în timpul lui Mussolini s-au extins atribuțiile de contencios ale Consiliului de Stat; Hitler a întărit controlul judecătorec; sub Franco s-a creat un nou recurs jurisdicțional pentru contenciosul administrativ; în cazul dictaturilor comuniste s-au creat așa-numitele instanțe populare pentru a se controla politic actul de justiție.

DIETĂ (Gr. „*diata*“ = *regim*). •Adunare legislativă cu caracter politic.

- În Transilvania (D) era formată din reprezentanți ai nobilimii, ai clerului și ai burgurilor, având atât atribuții legislative, cât și administrative.

DIFEREND (Lat. „*diffido, fisus, sum, dere*“ = *a se îndoii, a nu avea încredere*). •Atât la Titus Livius, cât și la Ulpian se regăsește însă verbul „*diffindo, idi, fissum, findere*“ pentru amânarea unei legi, sau a unei judecăți (mai aproape de semnificația actuală).

- Neînțelegere, dezacord, deosebire de păreri cu privire la un act/fapt juridic.
- În cazul neînțelegerilor dintre state, (D) capătă caracter juridic internațional și se soluționează, în principiu, printr-un arbitraj.

DIGESTE (Lat. „*digesta, orum*“ = *denumire generică pentru lucrările cu caracter juridic*). •Culegere de texte juridice extrase din operele celor mai buni jurisconșulți romani, întocmită în timpul împăratului Iustinian, formată din 50 de cărți cu aproximativ 150.000 de rânduri.

- Denumirea greacă a (D) este „*pandecte*“.
- Conform definiției lui Iustinian, (D) sunt „*adevăratul și preasfântul templu al dreptății*“.

DIN OFICIU •Din proprie inițiativă, fără a fi sesizat de cineva.

- Obligație specifică autorităților administrației publice de a se autosesiza

în cazul unor acte/fapte care încalcă normele legale pentru a restabili legalitatea.

DIOCEZĂ (Lat. „*dioecesis, ae*“ = *gospodar, îngrijitor*). • Probabil termen preluat de la greci, unde „*diokesis*“ înseamnă conducere, administrare. • Una dintre cele 14 unități administrativ-teritoriale ale Imperiului roman, create de Dioclețian, care cuprindea mai multe provincii și care era condusă de un „*praefecti praetorio*“. • Regiune aflată sub jurisdicția ecleziastică a unui episcop (sau arhiepiscop) catolic.

DIPLOMĂ • Documentul format din două tăblițe de bronz care atestau cetățenia romană (*civitas Romana*) sau se legaliza o căsătorie (*ius conubii*) a soldaților din trupele auxiliare după ce terminau serviciul militar. • Act administrativ care confirmă o anume calitate persoanei fizice: studii, profesie etc.

DISCIPLINĂ (Lat. „*disciplina, ae*“ = *învățătură, deprindere, principiu moral*). • „*Disciplina puerilis*“ educarea copiilor (Cicero). • „*Disciplina juris*“ știința dreptului. • Conduită impusă de regulamentele unor instituții publice: școală, armată, administrație etc. • (D) de stat, termen desuet al perioadei dictatoriale, potrivit căruia personalul din toate instituțiile statului trebuie să se supună legilor, decretelor și celorlalte acte normative. • (D) financiară, obligația autorităților administrației publice de a respecta normele referitoare la formarea, gestionarea, executarea și încheierea bugetelor.

DISCREȚIONAR (Lat. *discretus, a, um*“ = *particip.verb.dicerno = a deosebi*). • Posibilitatea acordată unui individ/autoritate publică de a acționa în anumite împrejurări conform părerii sale fără a fi necesară autorizarea altei autorități. • Modalitatea de a acționa, chiar și prin încălcarea legii, în virtutea puterii pe care o deține o anumită persoană/guvern/stat.

DISCRIMINARE (Lat. „*discrimen, inis*“ = *deosebire, despărțire*). • „In discrimine est humanum genus“ neamul omenesc este diferit. • Modul de a deosebi oamenii după criteriile de

rasă, sex, religie, limbă, opinie, situație socială sau materială, având ca efect defavorizarea unora și favorizarea altora. • (D) negativă constă în plasarea unui cetățean într-o poziție socială inferioară statutului său; (D) pozitivă constă în crearea de facilități unei persoane pentru a avea șanse mai mari decât alții.

DISIDENT (Lat. „*dissideo, edi, essum, idere*“ = *a nu se înțelege, a se lupta*). • „*Dissidet milles*“ soldat răsculat (Tacitus). • În sens larg, orice persoană care are păreri contrare majorității. • În sens restrâns, prin (D) se înțelege persoana care își apără opinia luptând împotriva aparatului administrativ represiv: poliție, armată, securitate etc.

DISPOZITIV (Lat. „*dispositus, a, um*“ = *așezat la locul potrivit*). • „*Consilia in omnem fortunam disposita habebat*“ avea soluții potrivite pentru orice s-ar fi întâmplat (Titus Livius). • Partea finală a actului administrativ în care se menționează conduita juridică pentru persoanele fizice/juridice (drepturile și obligațiile). • De regulă, (D) este structurat pe articole din rațiuni logico-formale, astfel că, împreună cu titlul actului și cu preambulul, formează structura actului administrativ.

DISPOZIȚIE (Lat. „*dispono, posui, positum, ponere*“ = *a așeza la locul cuvenit, a hotărî, a organiza*). • „*Arbiter disponere non potest ut...*“ ceea ce nu poate hotărî un magistrat - arbitru (*Digestae*). • Actul administrativ prin care o autoritate, în principiu unipersonală, ia o anumită hotărâre în exercitarea atribuțiilor care-i revin (D) primarului.

DIURNĂ (Lat. „*per diem*“ = *pe zi*). • Suma de bani pe care are dreptul să o primească un funcționar public pentru a-și acoperi cheltuielile de zi cu zi, pe durata în care desfășoară o activitate comandată de autoritățile administrației publice în altă localitate decât aceea în care este salariat.

DOCTRINA ESTRADA (Lat. „*doctrina, ae*“ = *învățătură, știință, teorie*). • Principiul enunțat de Ministrul de Externe al Mexicului,

Cajigal Estrada în 1930 potrivit căruia nici un guvern nu are dreptul de a se pronunța asupra legitimității altor guverne, atunci când se pune problema recunoașterii lor. •(DE) este opusă teoriei lui Tobar și Wilson care consideră că nu trebuie recunoscute guvernele ajunse la putere ca urmare a revoluțiilor sau a războaielor civile.

DOCUMENT (Lat. „*documentum*, *i*“ = *lecție, sfat, pildă*). •Prin termenul de „documenta“ românii înțelegeau manualele: „documenta exempli docendi causa dicuntur“. •Termen generic prin care se desemnează orice tip de obiect purtător de informații scrise ce poate fi consultat, verificat, transmis, fără a se modifica elementele informaționale pe care le conține (H. Chamier). •(D) grafic este documentul scris sau desenat sub forma manuscriselor, textelor imprimare, desenelor tehnice etc. •(D) istorice conțin informații de natură socioeconomică din anumite momente ale evoluției societății și poartă denumirea de cronici, zăpisi, poruncă, hrisov, izvod, scriptură etc.

DOCUMENTARE •Activitate specifică cercetătorilor care constă în studierea documentelor grafice, audiovizuale, colecțiilor de artă, a monumentelor sau altor obiecte purtătoare de informații. •Centrele de (D) propuse de filosoful Leibniz în cadrul unor academii au luat ființă în 1700 la Berlin și 1724 la Petersburg. •Activitatea de (D) este exercitată de documentarist, persoană calificată în domeniul de cercetare vizat, împreună cu personalul auxiliar: bibliotecari, bibliografi, arhiviști.

DOCUMENTAȚII DE URBANISM •Acte administrative care conțin reguli cu privire la modul de construcție și sistematizare a teritoriului; fac parte din (DU) planurile de amenajare a teritoriului (zonale, județene, orașenești sau intercomunale), planurile urbanistice generale (PUG), planurile urbanistice zonale (pentru anumite zone funcționale) și planurile urbanistice de detaliu (pentru un obiectiv sau mai multe).

DOMENIUL ADMINISTRATIV (Lat. „*dominium*, *ii*“ = *drept de proprietate*,

stăpânire). •Denumire utilizată de E.D. Tarangul pentru a desemna totalitatea bunurilor mobile și imobile pe care administrația are nevoie să le folosească pentru a gestiona serviciul public (fără a include drepturile subiective și valorile în numerar din patrimoniul autorităților administrației publice).

DOMENIUL PRIVAT (Lat. „*dominium*“ și „*privatus*“ = *pentru folosul persoanelor în parte*). •Bunurile mobile și imobile aflate în proprietatea unităților administrativ teritoriale (stat, județ, oraș, comună) dobândite pe căile și mijloacele prevăzute de lege, și care nu folosesc interesului general. •Regimul juridic aplicabil (DP) este dreptul civil, bunurile fiind în circuitul civil și ca atare putând fi vândute, donate, schimbate.

DOMENIUL PUBLIC (Lat. „*dominium*“ și „*publicum*“ = *interesul obștesc*). •Pentru Cicero noțiunea de „*publicum*“ semnifică teritoriul unui stat. •La Suetoniu „*teneri publico*“ însemna plata impozitelor. •Pentru Horațiu, „*Publica conducere*“ se folosea pentru a arăta luarea în arendă a activității de strângere a taxelor. •Totalitatea bunurilor mobile și imobile care aparțin statului, județului, orașului sau comunei, întrebuintate pentru satisfacerea intereselor generale (Paul Negulescu). •După natură (DP) poate fi terestru (șosele, căi ferate, linii de transport al energiei, construcții), maritim (porturile, țărmurile și marea teritorială), aerian (spațiul atmosferic graniței la frontierele statului) și riveran (râurile navigabile și flotabile). •Regimul juridic aplicabil (DP) este exorbitant, în sensul că excede dreptului civil (bunurile fiind inalienabile, insesizabile și imprescriptibile).

DOMINAT (Lat. „*dominium*, *i*“ = *stăpânire, proprietate*). •Sistemul de guvernământ specific Imperiului Roman târziu, caracterizat prin faptul că împăratul era șeful absolut al armatei, al administrației și al tezaurului. •După reorganizarea militară începută de Diocletian și încheiată de Constantin cel Mare structurile administrației militare s-au separat de cele civile. Datorită centralismului excesiv, al creș-

terii aparatului birocratic, al epuizării tezaurului public și creșterii nemulțumirii populației, s-a impus religia creștină.

DOMINION (Lat. „*dominium, i*“ = *stăpânire, proprietate*). •Denumire generică atribuită fostelor colonii britanice anterior primului război mondial: Africa de Sud, Australia, Canada și Noua Zeelandă. •Între cele două războaie mondiale (D) au dobândit calitatea de subiecte de drept internațional și ca atare au devenit membre ale Societății Națiunilor. •După 1931, în baza Tratatului de la Westminster (D) au dobândit autonomie deplină, fiind considerate egale în drepturi cu metropola Anglia; sub aspect administrativ rămân însă subordonate șefului statului, regele. •În prezent, denumirea de (D) nu se mai folosește, fiind înlocuită cu aceea de țară membră a Commonwealth.

DREPT ADMINISTRATIV •Ansamblul de reguli juridice aplicabile administrației publice, atât cu privire la propria organizare, cât și cu privire la cei administrați (lato sensu) sau „reguli distincte de dreptul privat care pot fi invocate în instanța de contencios (stricto sensu). A. de Laubadere. •Dreptul comun al puterii publice în virtutea activității de reglementare a administrației (comparativ cu activitatea legislativă care are caracter de excepție) Georges Vedel.

DREPT DE CAPTURĂ (Lat. „*captatus, a, um*“ = *căutat, prins, înșelat*). •Drept specific învingătorului dintr-o bătălie navală de a lua ca pradă de război nava inamică și bunurile aflate la bordul ei. •(DC) nu permite distrugerea navei sechestrate decât în cazuri excepționale și cu asigurarea vieții personalului.

DREPT DE HABITAȚIE (Lat. „*habito, are*“ = *a locui, a sta într-un anume loc*). •„Habitare in Forum“ a locui în for (Cicero). •Dreptul de uz având ca obiect o casă de locuit care, în principiu, nu poate fi cedat sau închiriat. •Are (DH) soțul supraviețuitor asupra locuinței soțului precedent dacă imobilul de locuit face parte din moștenire. •Titularul

(DH) poate, pe cale de excepție, să închirieze partea de locuință pe care nu o folosește (excedentară).

DREPT DE LEGAȚIE (Lat. „*legatus, i*“ = *sol, trimis, ambasador*). •Dreptul unui stat de a trimite și de a primi trimiși diplomati ai altor state, indiferent de rangul acestora, în virtutea atributelor de independență și suveranitate. •În cazul statelor federale (DL) îl are numai federația, nu și statele componente.

DREPT DE PETIȚIONARE (Lat. „*petitum, i*“ = *cerere*). •„Petere consilium“ a cere sfat (Plinius). •Dreptul recunoscut de lege cetățenilor, individual sau în asociație, de a adresa cereri autorităților administrației publice. •De principiu, (P) induce obligația pentru autoritățile publice de a răspunde la petiții în condițiile și în termenele prevăzute de lege. •Exercitarea (DP) este scutită de orice taxă pentru a nu se aduce nici un fel de îngrădire acestui drept.

DREPT DE URMĂRIRE •Dreptul unui stat riveran de a prinde o navă comercială străină în marea liberă pentru încălcarea legilor din statul urmărit. •(DU) începe din momentul în care nava străină se află în marea teritorială, în apele interioare sau în zona contiguă, și încetează în momentul în care nava ajunge în apele teritoriale ale statului sub pavilionul căruia navighează.

DREPT PUBLIC (Lat. „*publicus*“ = *care aparține tuturor, statului*). •„Publicum jus est quod ad statum rei romanae spectat“ dreptul public privește treburile statului (Ulpian). •Ansamblul normelor juridice referitoare la raporturile dintre stat și cetățeni, precum și dintre instituțiile ce compun statul. •Fac parte din (DP) dreptul constituțional, administrativ, fiscal, penal, financiar.

DREPTATE DISTRIBUTIVĂ •Noțiune utilizată de John Rawls pentru a justifica redistribuirea veniturilor în societate pe baza a două principii: a dreptului egal la libertate (fiecare persoană trebuie să aibă drept egal la

libertate, atât de cuprinzător, cât poate fi compatibilă cu libertatea similară a celorlalți) și a principiului maxim (inegalitățile sociale și economice trebuie reglementate în așa fel încât să existe o speranță rezonabilă că avantajează pe toată lumea și că asigură accesul la poziții sociale și servicii egale).

DUBLĂ CETĂȚENIE (Lat. „*duo, ae*“ = *doi, dublu*). • În expresia „*duum virum arbitatum (judicio)*“ pentru a desemna judecata făcută de magistrați. • Situația juridică a persoanei fizice care are cetățenia a două state. • Recunoașterea (DC) se face prin acordurile internaționale la care România este parte.

DUBLĂ COMPETENȚĂ (Lat. „*competo, ivi, ii, itum, ere*“ = *a se potrivi, a fi în stare*). • În expresia „*Mihi competit adversus te actio*“ (am dreptul de a acționa împotriva ta), utilizată de Ulpian, se regăsește semnificația actuală. • Situația în care două autorități publice au același tip de competență. • În știința administrației (DC) se referă nu la faptul că două autorități administrative au aceeași competență, ci la faptul că o autoritate a administrației publice este „dublată“ de altă instituție, de regulă politică (de exemplu, în domeniul controlului asupra unor sectoare).

DREGĂTOR (Lat. „*derigesco, ere*“ = *a înțepeni, a înlemni (de frică)*). • Denumire generică pentru conducătorii administrației publice din Țările Române după sec. XIV- XV.

• Cel mai mare (D) din Muntenia a fost „Marele Vornic” judecător suprem, șef al poliției și siguranței statului; în Oltenia îndeplinea aceleași funcții „Marele Ban”. • Sursele de venituri ale (D) proveneau din „havaeturi” (cote-părți din veniturile statului) și „rușeturi” (plocoane de la funcționarii numiți în slujbe).

DUPLICARE (Lat. „*duplex, duplicis*“ = *îndoit, format din două părți, viclean*).

• Fenomen specific birocrăției administrative caracterizat prin faptul că autorități diferite ale sistemului au ca obiect de activitate același domeniu. • Procesul de creare a unor servicii publice de specialitate descentralizate în teritoriu care „dublează” serviciile publice proprii ale consiliilor județene, orașenești sau comunale. • Activitate redundantă a administrației publice prin faptul că execută aceleași sarcini cu persoane/instituții diferite de la care primește informații diferite; astfel, pe lângă organismele de conducere ale instituțiilor subordonate se creează la nivelul consiliilor locale direcții cu același obiect de activitate.

DUOVIRI (Lat. „*duo, ae*“ = *doi și „viri” = bărbați*). • Anterior, în limba latină se folosea termenul „*duum*“ așa cum se regăsește în expresia „*duum virum arbitatus*“. • Magistrați supremi în orașele romane, cu atribuții judecătorești, administrative, financiare și organizatorice.

E

ECHILIBRU BUGETAR • (Lat. „*aequus*“ = egal și „*libra*“ = balanță) • Situație în care există concordanță între cele două capitole esențiale ale bugetului de stat, județean sau local: veniturile și cheltuielile. • Existența (EB) este o stare ideală, întrucât în practică pentru reglarea vieții socioeconomice se utilizează împrumuturi și alte mijloace financiare de echilibrare.

ECHITATE (Lat. „*aequitas, atis*“ = dreptate, nepărtinire) • Aequitate rempublicam gerere – a conduce statul cu dreptate. • Principiu de drept potrivit căruia normele juridice se aplică în mod corect tuturor părților dintr-un raport juridic. • Obligație a funcționarului public de a respecta drepturile și obligațiile ce-i revin în mod corect și de a satisface în mod egal interesele, drepturile și libertățile tuturor cetățenilor.

EDIL (Lat. „*sedilis, is*“ = magistrat însărcinat cu supravegherea construcțiilor din oraș) • Funcționarul roman care avea în administrare drumurile, apeductele, jocurile obștești și aprovizionarea orașelor. • În sens larg, prin (E) se înțelege orice persoană care, prin natura atribuțiilor de serviciu, răspunde de un sector al dezvoltării urbane: apă, canalizare, transport, sistematizare etc.

EDITARE (Lat. „*aedilitas, tis*“ = a construi). • Procesul de publicare, de producere a textelor sub formă de carte, broșură, pliant etc., în mod inteligibil. • În știința administrației, acțiune preparatoare a actului administrativ care constă în a da formă scrisă (editată) unui proiect în vederea supunerii sale spre adoptare.

EFEB (Gr. „*efebos*“ = tânăr de 18 ani). • La Atena efebă consta într-un serviciu militar de

doi ani, în timpul căruia tinerii învățau să lupte cu armele și la sfârșitul căruia depuneau jurământul de credință față de patrie. • Ulterior, efebă s-a redus numai la aspectele educative și sportive.

EGALITATEA ȘANSELOR • Doctrină care susține că individul nu poate fi împiedicat în carieră de factori extraprofesionali (rasă, sex, religie etc.). • În administrație principiul (ES) a fost aplicat de Napoleon Bonaparte care a reformat instituțiile franceze în așa fel încât avansarea în carieră să se facă numai pe baza meritului personal (performanță plus competență).

EGALITATE DE TRATAMENT (Lat. „*aequalis, e*“ = neted, deopotrivă, de aceeași vârstă). • Gloria *aequalis cum multis viris* = Gloria asemănătoare cu a multor bărbați (Salustius Crispus). • Principiu de drept potrivit căruia părțile unui raport juridic se bucură de aceleași drepturi și au obligații similare. • Acordarea unui regim național pentru resortisanții altor state. • Fundamentul (ET) în relațiile dintre state este egalitatea juridică a subiectelor de drept internațional pe plan politic, economic, și instituțional (în cadrul organismelor la care sunt parte).

EGALITATE ÎN DREPTURI • Principiu de drept potrivit căruia nimeni nu este mai presus de lege. • (ED) pentru cetățeni presupune lipsa privilegiilor sau a discriminărilor, în raporturile acestora cu statul/autoritățile publice. • Garantarea constituțională a (ED) constă în dreptul oricărei persoane, indiferent de religie, sex, rasă, apartenență politică, naționalitate, limbă, origine sau avere socială, de a avea aceleași condiții de afirmare socială, culturală, economică, juridică sau politică.

EGALITATE SUVERANĂ •Principiu de drept internațional, conform căruia orice stat, în temeiul suveranității sale, trebuie să se bucure de drepturi egale în materie politică, economică, juridică etc. •Principiul (ES) concentrează atât atributele suveranității, cât și pe cele ale egalității în drepturi ale statelor, așa cum sunt enunțate în documentele O.N.U. (Declarație asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și cooperarea dintre state).

ELIGIBILITATE (Lat. „*eligo, egi, ectum, igere.*“ = a culege, a selecta, a alege). •Eli-gere constantes amicos, (a ști) să alegi prieteni constanți (Cicero). •Principiu de organizare și funcționare a administrației publice locale potrivit căruia autoritățile (consiliile locale și primarii) sunt alese prin vot universal, egal, secret și liber exprimat de către cetățenii din unitatea administrativ-teritorială în care funcționează.

ELITE (Lat. „*eligere*“ = a alege). •Concept utilizat de V. Pareto pentru a defini structura socială pe baza a două legi: 1) polarizarea societății între un grup superior, numit elită, și un grup inferior, numit masă; 2) circulația socială are loc atât în interiorul celor două grupe, cât și între ele; •În administrația publică se folosește noțiunea de (E) pentru a defini grupurile conducătoare în virtutea meritelor științifice și tehnice (care au înlocuit grupurile bazate pe avere) în stat sau instituțiile statului (L. Heibroner). •Puterea (E) se menține atâta timp cât ele admit în cadrul lor indivizi dotați intelectual din cadrul grupurilor inferioare, evitând astfel conflictele dintre grupuri.

EMBARGO •Măsura luată de un stat împotriva altui stat, considerat inamic, care constă în interzicerea importurilor și exporturilor și/sau sechestrarea navelor străine în porturile proprii. •În cazul (E) de presă se interzice publicarea în mass-media a unor date considerate strict confidențiale de către guvern sau publicarea lor sub anumite condiții. •În sens larg, noțiunea de (E) se folosește în raporturile dintre o autoritate publică supraordonată și in-

terdicțiile impuse unei autorități publice subordonate.

EMFITEOZĂ (Gr. „*Emphyteusis*“ închiriere). •Drept real de folosință asupra imobilului altei persoane în temeiul unei locațiuni perpetue (sau de lungă durată). •Noțiunea de (E) a fost elaborată de dreptul roman, a cunoscut cea mai mare amploare în dreptul medieval, a fost reglementată de Codul Calimach și Codul Caragea, s-a restrâns prin Codul Civil din 1864 și a fost desființat prin Legea agrară din 1921.

EMIGRAȚIE (Lat. „*Ex* = în afară și „*migrare*“ = a se deplasa). •Totalitatea cetățenilor unui stat care au părăsit țara de origine pentru a se stabili într-un alt stat. •Stare juridică a persoanei care a emigrat, caracterizată în primul rând de absența unor drepturi și libertăți specifice cetățenilor din țara respectivă.

ENCICLIC (Gr. „*enkylos*“ = circular) •Actul papal prin care Papa de la Roma comunică tuturor clericilor și credincioșilor catolici poziția oficială a Bisericii față de anumite evenimente internaționale sau naționale. •În sens larg, se utilizează uneori termenul de (E) pentru a defini directivele pe care șefii le transmit subordonaților.

EPARHIE (gr. „*eparhia*“ lat. „*ephoris*“ = magistrat). •Subdiviziune administrativ-teritorială specifică administrației romane de pe teritoriile de limbă elenă cucerite. •Aceste (E) erau conduse de un prefect sau de un guvernator (legatus).

EROARE DE FAPT (Lat. „*error, oris*“ = furie, nebunie, înșelare) •În *errore esse* „a fi în greșală“ (Pliniu). •*Me malus abstulit error* „O nebunie maladivă m-a pierdut“ (Virgiliu). •În drept (EF) este o reprezentare falsă (inexactă) cu privire la situația reală din momentul încheierii actului/comiterii faptei. •(EF) este una dintre cauzele care înlătură caracterul contravențional al unei acțiuni/inacțiuni și, pe cale de consecință, a răspunderii contravenționale (nu și civilă).

EUROCENTRISM (Lat. „Europa“ și „centrum“ = mijloc). •Teorie care consideră că funcțiile administrației publice de implementare a deciziilor politico-economice sunt comune tuturor țărilor Europei și ca atare se poate concepe un model unic de administrație publică pentru acestea (Frank Moderne). •Model ideal de administrație publică bazându-se numai pe atributele avantajoase ale instituțiilor: raționalitate, eficacitate, servire optimă a cetățenilor, adaptabilitate etc. •Activitatea specifică științei administrației de identificare a pachetului de caracteristici comune diferitelor administrații europene pe baza căruia să se elaboreze un model (ipoteză) unic.

EVALUARE (Lat. „valeo“, a avea putere, a fi sănătos). •Ut lex valeret „pentru ca legea să aibă putere“ (Ulpian). •Procedură specifică de măsurare a eficienței unei activități desfășurate de funcționarul public prin acordarea de calificative (note) pentru fiecare dintre atribuțiile de serviciu. •(E) tehnologică, termen introdus în știința administrației de Harvey Brooks, pentru a distinge între „avantajele“ inovațiilor tehnico-științifice (privite individual) și „dezavantajele“ inovațiilor necontrolate social (privite în evoluție).

EX AEQUO (Lat. „ex aequo et bono“ = potrivit echității, conform moralei). •Principiu de drept potrivit căruia părțile unui contract pot conveni să soluționeze eventuale diferențe pe baza echității (și nu pe baza dreptului). •În sens larg, se utilizează expresia (EA) pentru a defini poziția de egalitate în care se află două persoane/instituții față de arbitru/instanță.

EXCEPȚIE (Lat. „exceptio, onis“ = deosebire). •Sine ulla exceptione, „fără nici o abatere“ (Cicero). •Mijloc de apărare în justiție pentru a pune capăt judecății înainte de a se intra în fondul litigiului. •Cauze care exclud anumite acte administrative de la controlul judecătoresc (fine de neprimire) datorită caracterului lor (acte de gestiune) sau scopului (politic, de siguranță, fiscal etc.).

EXECUTAREA ACTULUI ADMINISTRATIV (Lat. „exerceo, cui, citum, recere“

= a urmări, a face să lucreze, a face (o meserie), a goni). •Exercere acționem, accusationem, cognitionem, exceptionem = „a intenta o acțiune, (a face) o reclamație, (a face) o cercetare, a face o întâmpinare“ (Digestae). •Punerea în aplicare a actului în scopul de a produce efectele juridice pentru care a fost emis. •În principiu, (EAA) se face de la momentul intrării lor în vigoare conform regulii producerii efectelor numai pentru viitor; în cazul retroactivității se produc efecte pentru trecut, iar în cazul ultraactivității se produc efecte pentru viitor de la un moment ulterior intrării în vigoare. •(EAA) este garantată, în caz de nevoie, de forța publică a statului.

EXECUTAREA AMENZII •Punerea în executare a amenzii contravenționale se face prin reprezentantul autorității publice, care a constatat contravenție (în caz că procesul verbal de contravenție nu a fost atacat) sau prin intermediul administrației financiare de la domiciliul/sediul contravenientului. •Punerea în (EA) se face asupra veniturilor sau a bunurilor; în principiu, pentru persoanele salariate se aplică procedura „popririi“, iar pentru agenții economici, prin decontare bancară.

EXECUTAREA ÎNCHISORII •Executarea sancțiunii închisorii contravenționale se face potrivit procedurilor penale în „locurile anume destinate“, în penitenciare, sau în arestul poliției, unde cei sancționați sunt obligați să presteze activitățile „de interes obștesc“. •Procedura (EI) cuprinde prevederi referitoare la amânarea, întreruperea și suspendarea executării pedepsei.

EXECUTARE SILITĂ •Formă a constrângerii administrative care constă în obligarea persoanelor fizice/juridice să execute direct (în cazul arestului) sau indirect (asupra bunurilor) o datorie. •Formele (ES) sunt diverse: sechestrul sau poprirea asiguratorie (indisponibilizarea bunurilor sau a sumelor de bani); vânzarea silită (sechestrarea, evaluarea și vânzarea unor bunuri pentru despăgubirea unui creditor); rechiziția (confiscarea bunurilor).

EXECUTARE SILITĂ A CREANTELOR FISCALE • Procedura (ESCF) este dată în competența materială a autorităților financiare locale. • Încasarea creanțelor fiscale se realizează după îndeplinirea cumulativă a condițiilor: existența titlului executoriu, notificarea debitorului și împlinirea termenului de plată. • Procedeele de (ESCF) sunt: încasarea directă a veniturilor bugetare; reținerea și vărsarea la buget a impozitelor datorate; impunerea și debitarea efectuate de organele financiare; anularea de timbre fiscale sau emiterea de recipise CEC; decontarea bancară.

EXECUTIV • Denumire generică pentru cea de-a treia ramură a puterii (alături de „legislativ“ și „jurisdicțional“) reprezentată în principiu de guvern. • (E) monocratic se caracterizează prin faptul că puterea executivă se exercită de către o singură persoană/autoritate fie că este unipersonală (rege, dictator, președinte) sau colegială (consulatul roman, Directoratul francez, Consiliul federal elvețian etc.). Acest regim monocratic a fost înlocuit o dată cu revoluțiile antimonarhice din Europa de către principiul separației puterilor în stat. (E) dualist se caracterizează prin exercitarea puterii executive de către două autorități: șeful statului și primul ministru, indiferent dacă a fost ales sau nu direct de către cetățeni (în cazul primului) sau dacă a fost numit de Parlament sau de monarh (în cazul celui de-al doilea).

EXECUȚIA BUGETULUI • Realizarea integrală, și la termenele legale, a tuturor veniturilor bugetare în vederea asigurării finanțării acțiunilor cuprinse în capitolul de cheltuieli și în concordanță cu destinațiile stabilite. • Execuția de casă a bugetului se referă la încasarea, păstrarea și eliberarea mijloacelor bănești pentru efectuarea cheltuielilor bugetare. (ECB) are la bază două principii: a) separarea atribuțiilor între autoritățile care dispun de mijloace și cele care încasează, păstrează și eliberează mijloace financiare; b) unitatea de casă (veniturile bugetare se concentrează în cont la organul de casă) care interzice efectuarea de plăți direct din veniturile bugetare.

EXERCITIUL BUGETAR • Denumire generică pentru anul bugetar (perioada de timp egală cu 12 luni pentru care se elaborează și se execută bugetele instituțiilor publice). • În principiu, (EB) corespunde cu anul calendaristic: 1 ianuarie – 31 decembrie.

EX GRATIA (Lat. „*ex gratia*“ = din bunăvoință). • Formă de activitate a unei persoane/instituții bazată pe bunăvoință, nu din obligație. • Atribut al conduitei funcționarului public care nu acționează în virtutea unei obligații legale, ci din curtoazie.

EXIL (Lat. „*exilium, ii*“ = izgonire, *surghiun*). • În exilium aliquem eijcere „a trimite pe cineva afară (din țară)“ (Cicero) sau „expellere“ (Cornelius Nepos). • Sancțiune care constă în expulzarea unui cetățean de pe teritoriul statului al cărui resortisant este, ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni (delict politic). • În cazul (E) voluntar părăsirea teritoriului unui stat are semnificația unui protest față de regimul politic al statului respectiv.

EXPERTIZĂ (Lat. „*experior, ertus, sum, eriri*“ = a încerca, a cerceta). • Jurisconsultul Domitius Ulpianus folosea numai termenul „experire“ (a alerga la tribunal). • Operațiuni pregătitoare pentru actul administrativ, de regulă a celor cu caracter individual. • Document cu caracter tehnic, de specialitate, întocmit în formă scrisă, prin care se stabilește un anumit fapt concret (valoare, cantitate etc.) de către o persoană/serviciu competent/ă în domeniu.

EXPROPRIERE (Lat. „*ex*“ în afară și „*proprius*“ = propriu). • Trecerea din proprietatea privată în proprietate publică a unor bunuri aparținând persoanelor fizice/juridice private. • Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire; pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi subsolul oricărei proprietăți imobiliare, cu obligația de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantațiilor sau construcțiilor; despă-

gubirile se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin justiție.

EXPULZARE (Lat. „*expulsio, onis*“ = *izgonire, alungare*). •Procedură administrativă tipică pentru a îndepărta o persoană dintr-un stat pe considerent că a devenit indezirabilă ca urmare a activității sale antiguvernamentale. •Actul juridic prin care se dispune alungarea unei persoane de pe teritoriul statului în care se află.

EXPUNERE DE MOTIVE (1) (Lat. „*exponi, osui, ositum, onere*: = *a arăta, a povesti, a debarca*). •Exponere vitam suam ad imitandum juventuti „A-și povesti viața pentru a fi exemplu pentru tineri“ (Cicero). •Document preparator pentru adoptarea actului administrativ în care sunt expuse cauzele, motivele, fundamentele sau scopurile pentru care se emite actul. În practica administrației (EM) se întocmește de către persoana/serviciul care este specializat în domeniu și se contracsemnează de către șeful ierarhic. (2) (Lat. „*expono, osui, ositum, onere*“ = *a scoate, a alunga, a arăta*). •Inițial, verbul indică o expulzare așa cum se regăsește la Maccius Plautus *Istos hoc ictu exponam*“ (pe acesta îl scot afară cu o lovitură). •Partea introductivă a actului administrativ în care se arată de ce este necesar să fie adoptat; poate fi întocmită separat, ca anexă la actul ce urmează a fi adoptat. •De regulă, (EM) cuprinde temeiul de drept și de fapt, eventualele avize, procedura de adoptare, scopul și destinatarul actului.

EXTERITORIALITATE (Lat. „*ex*“ = *afară și „territorium“ = țară*). •Denumire generică pentru situațiile în care persoanele dintr-un stat se află pe teritoriul altuia și se bucură de imunitate de jurisdicție (șefi de state, reprezentanți diplomatici etc.). •Se utilizează noțiunea de (E) și în cazul imobilelor ce aparțin reprezentanților diplomatici, precum și în cazul navelor de război. •În dreptul internațional se consideră că imunitatea de jurisdicție nu mai este efect al (E), ci a devenit o formă de recunoaștere a principiilor suveranității și cooperării dintre state.

EXTRAVILAN (Lat. „*ex*“ = *afară și „villanus“ = rustic*). •Denumire generică pentru toate terenurile care sunt în afara orașelor/municipiilor și ca atare nu sunt construite. •Terenurile din (E) pot fi trecute în intravilan conform procedurii administrative prevăzute de lege de către autoritățile administrației publice locale în principiu pentru construirea unor obiective de interes public.

EXTRĂDARE (Lat. „*ex*“ = *afară și „traditio, onis*“ = *a da pe cineva altcuiva*). •Procedura de predare a unei persoane care a săvârșit o infracțiune către statul al cărui cetățean este, pentru a putea fi judecat sau pentru a executa pedeapsa. •Actul administrativ prin care un stat remite altui stat, la cererea celui din urmă, o persoană condamnată; •(E) nu funcționează în cazul propriilor cetățeni, al persoanelor care au cerut azil, sau al persoanelor fără cetățenie domiciliate în țară.

F

FABIANISM • Termen intrat în limbajul politic de la numele generalului roman Fabianus (Quintus Maximus) care a reușit să înfrângă armata lui Hannibal, după ce a hărțuit-o timp îndelungat. În accepțiunea actuală, (F) desemnează acel tip de strategie politică bazată pe amânare și temporizare a confruntării directe cu scopul de a epuiza adversarul.

FACILITARE (Lat. „*facilitas, atis*“ = *ușurință, îndemânare, talent*). • Termen introdus de F. Allport pentru a desemna faptul că o situație colectivă este superioară unei situații individuale atunci când trebuie îndeplinită o sarcină. • În știința administrației (F) desemnează ansamblul de situații, norme sau mijloace prin care se ușurează realizarea unei sarcini publice.

FACTOR (Lat. „*factio, onis*“ = *puterea de a face ceva*). • În dreptul roman desemna clasa (grupul social) al persoanelor care aveau aceeași profesie. • În accepțiunea actuală, prin noțiunea de (F) se definește un element al sistemului social, de producție, politic, administrativ etc. Astfel, munca este unul dintre factorii producției, așa cum producția este un factor al economiei, iar economia, un factor al sistemului social global.

FALS (Lat. „*fallo, fefelli, falsum, fallere*“ = *a înșela*). • În sens larg, prin (F) se definește înscrisul întocmit cu viclenie, care nu reflectă adevărul și ca atare nu este valabil. Sub aspectul modului de realizare (F) poate fi „material“, adică prin contrafacerea scrierii sau alterarea lui (F) „intelectual“, adică prin înscrierea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului sau prin omiterea înscrierii lor. În cazul realizării (F) de către un funcționar public, sancțiunea este mai mare.

FALSIFICARE (Lat. „*falsificus, a, um*“ = *înșelător, neadevărat*). • Operațiune care constă în modificarea realității în mod intenționat. În perioada antică (F) monedelor se pedepsea cu deportarea și confiscarea averilor celor bogați sau cu moartea pentru cei săraci (Legile împăratului Sulla). În Evul Mediu, prin cunoscuta Pravilă a lui Vasile Lupu se arătau: „Oricine va face bani mincinoși, dintâi să i se taie capul, după aceea să-i arză trupul în foc, iar câte bucate (averi) va avea să fie domnești (confiscate)“. • (F) instrumentelor oficiale se referă la fabricarea de sigilii, ștampile sau alte instrumente de autentificare de către persoane neautorizate, cu scopul de a induce în eroare autoritățile publice. Legea pedepsește de asemenea (F) de timbre, mărci poștale, înscrisuri de valoare, cecuri etc.

FALS ÎN DECLARAȚII • Infracțiune prevăzută și sancționată de codul penal care constă în fapta acelei persoane care face declarații neadevărate în fața unei autorități publice în scopul obținerii unor avantaje pentru sine sau pentru altul, ori pentru a se sustrage răspunderii. (FD) săvârșit de funcționarii publici se pedepsește mai grav decât în celelalte cazuri, ca urmare a obligației de serviciu referitoare la apărarea legalității.

FALS PRIVIND IDENTITATEA • Infracțiune ce constă în fapta unei persoane de a-și atribui altă identitate, sau de a atribui altei persoane o identitate falsă, pentru a induce în eroare o autoritate publică, cu scopul de a obține avantaje pentru sine sau pentru altul. Cea mai frecventă formă de (FI) constă în folosirea actelor de identitate a altor persoane pentru obținerea de autorizații, ajutoare sociale, repații de locuințe etc. de la diverse autorități ale administrației publice.

FANATISM (Lat. „*fanaticus, a um*“ = *furios, exaltat sub influența zeilor, sfânt*). •După Juvenal, fanaticii erau preoții Cybelei, Belonei sau Isis care aiurau în timpul slujbei religioase. •(F) se manifestă prin comportament exagerat, ajungând până la violență, datorat în special unor idei fixe cu privire la o cauză, scop, ideal ce trebuie atinse prin orice mijloace. •(F) politic se caracterizează prin intoleranță față de adversar, care merge până la eliminarea fizică a acestuia, fie pe criterii religioase (fundamentalismul islamic), rasiale (nazismul), instituționale (anarhismul) etc.

FACT ADMINISTRATIV (Lat. „*factum, i*“ = *faptă, lucrare*). •După Titus Livius (n. 695), termenul se opunea celui de intenție, voință (elementul subiectiv), fiind materializat (elementul obiectiv). „Distingue voluptatem a facto“. (FA) este în primul rând un fapt social, adică o activitate desfășurată în cadrul unei comunități umane; în al doilea rând, realizează o serie de valori stabilite de puterea politică pentru o anumită societate; în al treilea rând, presupune organizarea coerentă pentru realizarea valorilor social-politice; în sfârșit, este condiționat la nivel ierarhic superior de valoarea ce trebuie realizată, iar la nivel inferior de realizarea în concret, practic, a acelei valori. •Unii autori consideră că activitatea administrativă se realizează ca un sistem: „o serie de mecanisme cibernetice așezate unul într-altul“ (Lucien Mehl), astfel că (FA) este un simplu „circuit“.

FAPTE SOCIALE •Acțiuni ale indivizilor care compun societatea cu scopul de a modifica modul de organizare, funcționare sau normare a acesteia. Potrivit lui E. Durkheim, (FS) sunt definite de două reguli fundamentale: prima constă în obiectivitatea acestora, în faptul că ele se produc independent de individ; a doua constă în interrelația dintre ele, fiecare (FS) fiind generat de alt (FS). •În dreptul administrativ (FS) sunt reglementate prin normele de drept public. Pentru știința administrației (FS) constituie baza de cercetare în elaborarea formelor și mijloacelor de creștere a eficienței administrației publice.

FASCISM (Lat. „*fascis, is*“ = *legătură, mănunchi, snop*). •La romani securea înconjurată de un mănunchi de nuiele simboliza puterea, onoarea, fiind semnul distinctiv al consulatului (Fasces, ium). •Ca tip de regim politic, (F) se caracterizează prin dictatură, monopartidism, utilizarea violenței pentru obținerea puterii de stat. Ca ideologie, (F) promovează virtuțile liderului, ale elitei, ale etniei (nazismul), încercând să distrugă formele vieții sociale, pentru a remodela societatea în conformitate cu propria sa viziune asupra lumii (H. Arendt). În cadrul statelor (F) administrația publică devine exclusiv militară, acționând conform ordinilor liderului politic (R. Boudon).

FAYOLISM •Doctrină inspirată de teoria lui Fayol, referitoare la funcțiile fundamentale ale unei întreprinderi: funcția tehnică (a produce), funcția comercială (vânzare-cumpărare), funcția contabilă (evidență și control), funcția financiară (rentabilitatea) funcția de securitate (reproducția) și funcția administrativă (coordonare și decizie). Plecând de la aceste șase funcții, s-au făcut încercări de extrapolare în domeniul politic, al administrației etc.

FEDERALISM (Lat. „*foedus, eris*“ = *legătură, prietenie, alianță*). •În opera lui Titus Livius întâlnim semnificația de „alianță“ în sintagma „Foedere jungere alicui“, a face tratat cu cineva. •Mod de organizare și funcționare politică în cadrul căruia guvernarea se realizează pe două niveluri: la nivelul suprem, printr-un guvern național, la nivel statal, printr-un guvern propriu. (F) vertical definește relațiile care se stabilesc între Guvernul central și cele locale, iar (F) orizontal, la relațiile dintre două sau mai multe state componente ale unei federații. Conceptul de (F) transnațional a fost utilizat în Europa cu privire la constituirea unei confederații a statelor europene (F. Mitterand).

FEDERATIV •Principiu specific doctrinei anarhismului potrivit căruia indivizii au dreptul de a se regrupa liber în funcție de ocupație în producători, comercianți, consumatori etc. și de a stabili între ei relații contractuale.

Conceptia (F) propune înlocuirea statului cu o federație de federații, formate din comune și orașe libere (Proudhon).

FEDERAȚI (Lat. „*foedus, eris*“ = alianță).

•La origini, termenul era utilizat cu semnificație de „legătură“, așa cum se întâlnește la Ovidiu, Cicero sau Titus Livius cu privire la legătura matrimonială „*Foedus coniugalis*“. •Popoarele vecine Imperiului Roman, care asigurau frontierele acestuia în schimbul unor subsidii anuale în bani sau produse (*annonae foederatae*). •Cei care compun un stat federal.

FEDERAȚIE •Tip de organizare și funcționare politico-administrativă a mai multor state asociate. Fiecare stat asociat își păstrează autonomia în domenii cum sunt administrația, economia, cultura, dar renunță la unele atribuții în favoarea autorităților centrale (în materie de politică externă). Din punct de vedere al dreptului internațional, statele competente ale (F) își pierd calitatea de subiecte de drept. Raporturile dintre (F) și statele componente se stabilesc prin Constituție. În lumea contemporană există și forme de asociere numite confederații, caracterizate prin faptul că statele asociate își păstrează independența și suveranitatea, autoritățile centrale având prerogative reduse.

FENOMEN ADMINISTRATIV •Activitatea socială desfășurată în mod organizat pentru realizarea unor valori stabilite de autorități superioare și exterioare administrației. (FA) se caracterizează prin: se desfășoară între două limite, și anume, cea superioară (obiectiv) și cea inferioară (executarea în concret a obiectivului); autoritățile care stabilesc obiectivele sunt exterioare și superioare administrației, de regulă politice; executarea în concret a obiectivului este la rândul său exterioară administrației; realizarea obiectivului se face organizat prin combinarea rațională a mijloacelor și metodelor; atingerea obiectivului presupune intenție și deci capacitate de decizie (P. Bandet, L. Mehl).

FIEF (Fr. „*fief*“ = feudă, domeniu). •Noțiunea de (F) definește generic o anumită unitate

administrativ-teritorială în care un lider politic sau un partid au cea mai mare aderență. Este evident că popularitatea unui lider sau a unui partid într-o anumită localitate, județ, regiune depinde de caracteristicile specifice acestora; în circumscripțiile electorale cu specific muncitoresc sunt preferate partidele de stânga; în circumscripțiile cu specific social mijlociu sunt agreeate partidele de centru etc. Importanța cunoașterii (F) constă în faptul că, în perioada campaniei electorale, partidele își dirijează acțiunile în alte zone, în care aderența lor este mai scăzută, economisind astfel resurse materiale și financiare.

FILIALĂ (Lat. „*filia, ae*“ = fiică). •În limbaj politic (F) desemnează organizația locală a unui partid. •Sub aspect economic, societățile comerciale pot avea răspândite pe plan național sau internațional două tipuri de (F): comerciale, adică acelea care se ocupă de vânzarea-cumpărarea produselor necesare centrale; productive, adică acelea care fabrică componente ale unui produs care, pe plan local, nu este cerut. (M. Delapierre). Pentru administrația publică este obligatorie înființarea (F) regiilor sau societăților comerciale care prestează servicii publice pentru a asigura egalitatea, continuitatea și calitatea serviciului prestat.

FILIBUSTERIAN •Tip de discurs interminabil care are ca scop amânarea sau chiar renunțarea la votarea unui proiect de lege, hotărâre etc. Recordul de durată s-a stabilit în anul 1957 când senatorul S. Thurmond (Carolina de Nord) a vorbit timp de 44 ore în Congres. Autoritățile deliberative stabilesc de regulă prin regulamente proprii durata maximă ce poate fi utilizată de un vorbitor, limitând astfel metoda (F) de blocare a procedurii de decizie.

FILIERĂ (Lat. „*filius, ii*“ = fiu, copil).

•Denumirea generică de (F) indică un ansamblu de elemente (persoane) legate între ele care asigură transmiterea unor bunuri (informații). Atunci când rețeaua funcționează autorizat suntem în prezența unei (F) legale, în caz contrar (F) este ilegală „subterană“.

FINANȚARE • Ansamblu de mijloace și metode care permit găsirea de resurse financiare necesare pentru realizarea unui obiectiv economic, social, politic etc. Dacă (F) se realizează prin prelevarea unor fonduri din venituri proprii (din profit), atunci se realizează o autofinanțare; dacă se recurge la fonduri din afară, atunci (F) este externă (contractarea de credite).

FINANȚARE POLITICĂ • Modalitate de sprijin pentru partidele politice aflate de regulă în campania electorală, care constă în principiu în alocarea de la buget a unor sume prestabilite. Pentru a se asigura egalitatea de șanse a partidelor în confruntarea electorală trebuie respectate două principii ale (FP): obligația fiecărui partid de a declara public sursele de finanțare, precum și ținerea evidenței contabile potrivit legii. De regulă, sunt interzise sursele externe de (FP).

FINANȚE LOCALE • Ansamblul metodelor, mijloacelor și operațiunilor financiare pe care le realizează o autoritate a administrației publice locale pentru realizarea sarcinilor proprii sau de interes național, în limitele stabilite de lege și conform mandatului încredințat de cetățeni. Modul de formare a (FL) este în principiu dat de finanțarea de la buget, resurse proprii și resurse atrase.

FINANȚE PUBLICE • Totalitatea mijloacelor financiare de care dispune statul, respectiv unitățile administrativ teritoriale, incluzând veniturile și cheltuielile. Scopul principal al (FP) este acela de a acoperi cheltuielile cu caracter social pe care statul este obligat să le facă pentru menținerea echilibrului social (M. Duverger). • În ceea ce privește volumul, structura sau destinațiile, prin (FP) statul are posibilitatea de a regla economia; reducerea sau creșterea impozitelor poate favoriza sau dimpotrivă frâna dezvoltarea unor sectoare economice. Alți autori consideră că prin (FP) se realizează redistribuirea venitului național (J.K. Galbraith). Importantă este distincția dintre (FP) și cele private, care constă în aceea că: în primul rând, sunt reglementate prin lege; în al doilea rând sunt, afectate unor destinații

prestabile; în al treilea rând, sunt limitate sub aspectul cuantumului, duratei sau procedurii.

FINE DE NEPRIMIRE (Lat. „*finio, ivi*“ = a hotări, a grănițui, a sfârși). • La Cicero termenul este întrebuintat cu semnificația de „scop“ în expresia „*Quem ad finem*“; la Quintilianus termenul are semnificația de „variat“ așa cum rezultă din „*Rhetorice varie finitur*“. • În limbaj juridic, (FN) este un mijloc de apărare pe care pârâtul solicită instanței respingerea unei cereri mai înainte de a se dezbate fondul. • În dreptul internațional (FN) desemnează refuzul destinatarului de a lua în considerație cererea primită. • În materia contenciosului administrativ (FN) constituie excepția, prevăzută de lege, prin care unele categorii de acte administrative nu sunt supuse controlului jurisdicțional.

FISCALITATE (Lat. „*fiscus, i*“ = coș, ladă de bani, vistierie). • În sens larg, (F) desemnează ansamblul normelor referitoare la strângerea și utilizarea impozitelor. (F) trebuie să rezolve trei probleme esențiale: volumul banilor colectați, modalitățile de colectare (impozite directe, indirect, pe avere, pe venit etc.) și modul de utilizare rațională a acestor venituri. (J. Bremond și A. Geledan). Principiile (F) sunt egalitatea și randamentul. Egalitatea în materie de impozitare poate fi matematică (adică printr-un procent aplicat tuturor contribuabililor asupra venitului) sau o egalitate personală (la același venit se aplică procente de impozitare diferite, în funcție de situația socială a persoanei). Randamentul, ca bază a impozitării, trebuie să ia în considerație productivitatea, stabilitatea și elasticitatea (M. Duverger).

FLEXIBILITATE (Lat. „*flecto, exi, xum, ere*“ = a se îndoi, a se întoarce, a îndupleca). • La Cicero termenul definește schimbarea: „*Flecte vitam*“; la Sallustius întâlnim termenul cu semnificația a modifica: „*Flectere ingenium alicujus aversum*“. • În limbaj comun, (F) definește capacitatea de adaptare la situații diverse, în opoziție cu rigiditatea. În diferite domenii de activitate (F) capătă aspecte diferite datorită specificului adaptării: la piața

de capital, la muncă, la sistemul social, politic etc. •În știința administrației (F) definește capacitatea unui funcționar, serviciu, autoritate publică etc. de a se autoregla în funcție de fenomenul social.

FLUCTUAȚIE DE PERSONAL (Lat. „*fluo, xi, xum, ere*“ = a curge). •La Cicero întâlnim și semnificația cauzalității în expresia „Res fluit ad interregnum“. •În genere, prin fluctuație se înțelege ansamblul de creșteri și scăderi ale unui fenomen, proces, fără a se preciza ritmul sau intensitatea acestor mișcări ascendente și descendente. •(FP) constituie pentru administrație suma angajărilor, transferurilor, respectiv plecărilor funcționarilor din aparatul autorităților publice, locale și centrale.

FOND FUNCİAR (Lat. „*fundo, fudi, fusum, fundere*“ = a împrăști, a întinde, a semăna). •La Cicero apare cu semnificația de „limită“ în: „Ne vitis nimia fundatur“. •Prin (FF) se înțelege totalitatea terenurilor existente pe teritoriul unui stat, indiferent de proprietarii acestora sau de destinație. Intră în categoria (FF) terenurile cu destinație agricolă, terenurile forestiere, terenurile de sub ape (inclusiv maritime), terenurile destinate construcțiilor, intravilane sau extravilane, terenurile cu destinație specială (militare, feroviare, telecomunicații etc.). Caracteristica (FF) constă în faptul că terenurile circulă după un regim special, derogatoriu de la dreptul civil. În cazul terenurilor aparținând domeniului public, este aplicabil numai regimul juridic administrativ, ele fiind inalienabile, imprescriptibile și insesizabile.

FOND LOCATIV (Lat. „*locus, i*“ = loc, stare). •În variante „locuples“ are semnificația de „proprietate“. La Sallustius întâlnim semnificația urbană în: „Loco munitae urbes“. •Prin (FL) se înțelege totalitatea locuințelor, camerelor sau altor suprafețe proprii pentru locuit, aflate în proprietate publică și administrate de stat sau la nivel local, de autoritățile administrației publice locale. Agenții economici cu capital de stat sau privat pot avea un (FL) propriu realizat din fondurile speciale pe

care îl administrează în regim privat. Pentru locuințele din (FL) aflate în domeniul public se aplică regimul juridic administrativ.

FOR (Lat. „*forum, i*“ = piața publică). •În (F) din Roma se organizau adunări, inclusiv tribunale, se efectuau schimburi comerciale, târguri de vite etc. Semnificațiile diferă de la autor la autor: la Plaut întâlnim semnificația de „subiectivitate“; „Res in foro vertitur“; la Tacitus este asociat cu viclenia; „Calliditates fori“; în sfârșit, la Cicero are sens de publicitate: „In foro“ (a vorbi în public). •Astăzi, termenul de (F) are semnificația de organism colegial la nivelul căruia se dezbate probleme deosebite; astfel, Parlamentul este (F) legislativ, Academia este (F) științific etc.

FORMALISM (Lat. „*formalis, e*“ = obișnuit, comun, repetabil). •În sens larg, prin (F) se definește caracterul excesiv, greoi, de îndeplinire a sarcinilor de către o persoană/instituție. •În limbaj juridic, (F) desemnează doctrina potrivit căreia actele juridice trebuiau încheiate într-o anumită formă solemnă pentru a putea produce efecte juridice (specific dreptului roman incipient). •În știința administrației (F) desemnează activitatea lipsită de temei logic și logic pe care o desfășoară un funcționar/autoritate publică.

FORMAT (Lat. „*formato, are*“ = a da o formă). •Aspectul exterior al unei cereri/act administrativ care se referă la modul de aranjare a titlurilor, articolelor, a rândurilor și chiar a caracterelor de litere folosite pe o pagină.

FORMĂ (Lat. „*forma, ae*“ = chip, figură, fel, plan). •La Suetonius întâlnim semnificația tiparului în „Forma aedificii“. La Plinius este utilizat cu sensul de „topografie“, iar la Ulpianus cu sensul de conținut al actului: „Forma edicti“. •Prin (F) unui act juridic în genere se înțelege modul în care acesta poate arăta voința celor care l-au încheiat. Spre deosebire de actul civil, în cazul actului administrativ se cere (F) scrisă „ad validitatem“ – adică pentru însăși valabilitatea lui – „ad probationem“ – pentru a se putea face dovada

cu privire la drepturile și obligațiile dintre părți. De la (F) scrisă a actelor administrative există o singură excepție, și anume „avertismentul“ care se aplică de către agentul de poliție unui contravenient.

FORMĂ DE GUVERNĂMÂNT (*Lat. „guberno, are“ = a cârmui corabia*). •În sens larg, prin (FG) se înțelege modul în care se exercită puterea în cadrul statului. Sub aspect politic în (FG) trebuie luate în considerație și relațiile dintre guvernanți și guvernați, iar din punct de vedere juridic, normele prin care se reglementează accesul la putere. Principalele (FG) sunt monarhia (absolută, constituțională sau parlamentară) și republica (parlamentară, prezidențială sau semiprezidențială).

FORMĂ INSTITUȚIONALĂ •Modul în care este organizată și funcționează o instituție, fie pe baza unei reglementări legale, fie pe baza tradiției (cutuma). •Pentru știința administrației prezintă importanță evoluția (FI), precum și procesualitatea acestora, din perspectiva înlocuirii unor instituții cu altele; astfel, centralismul ca (FI) specifică sistemului administrației publice trebuie înlocuit cu descentralizarea și autonomia locală.

FORMĂ SOCIALĂ (*Lat. „socialis, e“ = iubitor de societate*). •Sub forma „socialiter“ semnifică dimensiunea politică, alianța, dar se întrebuișă și substantivul „socius, a, um“ în sens de ajutor dat de altă persoană, așa cum întâlnim la Tacitus: „Socia precum mater“. •În doctrina marxistă (FS) definea modul în care se organiza societatea pe baza relațiilor de producție, indiferent de voința indivizilor. •În sociologie, prin (FS) se înțelege o anumită expresie structurată a raporturilor sociale: artă, religie, modă etc., care se manifestă autonom în raport de cei care le-au creat (G. Simmel). •În știința administrației (FS) constituie scopul oricărei activități publice, atât sub aspectul adaptării instituțiilor la necesitățile sociale, cât și sub aspectul eficienței activităților publice.

FORMULARE TIPIZATE •Înscrisuri tipărite autorizate de către guvern, ministere sau

alte autorități ale administrației publice, pentru înscrierea unor date necesare analizei și sintezei unui anumit domeniu de activitate. Cele mai cunoscute (FT) sunt cele pentru stabilirea, evidența, încasarea și raportarea impozitelor, taxelor și altor obligații, cele referitoare la activitatea bugetară, de trezorerie, de control și de sancționare a contravențiilor la normele legale.

FORMULĂ GUVERNAMENTALĂ •Modul concret de organizare și funcționare a unui guvern (consiliu de miniștri). Natura (FG) rezidă în modul în care pune în valoare voința puterii legislative pentru realizarea funcției executive a statului (Lorenz von Stein). Cele mai uzuale (FG) sunt: a) biroul prezidențial, specific S.U.A., în care președintele statului este în același timp șeful guvernului; b) Cabinetul, specific Marii Britanii, în care șeful partidului de guvernământ este în același timp prim-ministru și are cele mai mari prerogative; c) guvern bicefal, în care președintele republicii este secondat de un prim-ministru specific celei de-a V-a Republici franceze; d) militară, specifică regimurilor totalitare, în care membrii guvernului răspund direct față de liderii politici/militari și, eventual, față de Parlament.

FORMULĂ POLITICĂ •Sintagma (FP) este utilizată în două sensuri. Prima semnificație se referă la ideologia pe care o promovează un partid pentru a câștiga aderența maselor sau pentru a se menține la putere (G. Mosca). În ultima perioadă, prin (FP) se înțelege acordul dintre mai multe partide cu privire la modul de guvernare rezultat în urma unor negocieri.

FORȚĂ MAJORĂ (*Lat. „fortis, e“ = tare, puternic, mare*). •La Cicero este utilizat cu sensul de pericol în: „Vir ad pericula fortis“. •Prin (FM) se înțelege un eveniment imprezvizibil și de neînălăturat care împiedică pe debitor să-și execute obligația. Sintagma „situație de (FM)“ se referă la imposibilitatea executării unei obligații din cauza unor evenimente exterioare voinței debitorului și care îl absolvă pe acesta de răspundere. Totuși

va exista răspunderea debitorului în cazul (FM) în următoarele situații: când producerea evenimentului s-a datorat culpei debitorului; când debitorul fusese pus în întârziere, astfel că, dacă și-ar fi executat obligația în termen, (FM) n-ar fi avut efect; dacă prin contract debitorul și-a asumat riscul (FM).

FORȚĂ PUBLICĂ • Totalitatea mijloacelor/instituțiilor pe care puterea politică le utilizează în scopul menținerii ordinii și liniștii publice. Atribut al puterii executive care constă în dreptul de a constrânge pe cetățeni să respecte legea. Putere aflată la dispoziția șefului statului, care cuprinde atât forța armată, cât și forța civilă de administrație și poliție (W. Wilson). În ceea ce privește rolul (FP) de a impune voința publică, trebuie amintit principiul din dreptul roman numit „imperium“, care cuprindea atât auspiciul (consultarea voinței divine), cât și coerciția (condamnarea infractorilor și executarea sentinței).

FRAȚIONISM (Lat. „*fractus, a, um*“ (part, de la *frango*) = *sfărâmat, rupt*). • La Cicero se întâlnește și cu semnificația „slab“ în expresii ca „*spes fractior*“. • În sens larg, prin (F) se înțelege tactica distrugerii din interior a unui sistem, instituție, proces. • În limbaj politic (F) exprimă tactica unui grup din interiorul partidului care încearcă să producă o sciziune. Spre deosebire de dizidență, care exprimă opoziție față de o anumită problemă, sau deviaționism, care definește o atitudine exagerată, (F) constituie o acțiune deliberată pentru ruperea unei asociații, sindicat sau partid.

FRAȚIUNE (Lat. „*fractura, ae*“ = *țandără, ruptură*). • Parte dintr-un organism colegial, instituție politică sau autoritate publică având caracteristici de organizare și funcționare distincte față de întreg. (F) parlamentară cuprinde grupul parlamentarilor ce aparțin aceluiași partid și acționează în concordanță cu doctrina acestuia. Pe criteriu politic se pot organiza (F) la orice nivel, dar în prezent este preferat termenul de „grup“.

FRAUDĂ ELECTORALĂ (Lat. „*fraudo, are*“ = *a înșela*). • Mod de falsificare a alegerilor generale/locale care constă fie în utilizarea de instrumente contrafăcute (ștampile, liste, buletine), fie în modul de stabilire a rezultatelor (numărare, anulare, centralizare). Constatarea și sancționarea (FE) se află sub jurisdicția exclusivă a Biroului Electoral Central, care poate anula rezultatele și organiza noi alegeri.

FRAUDĂ FISCALĂ • Denumire generică pentru orice încercare de a se sustrage plății impozitelor. (FF) este o formă de evaziune care se bazează pe încălcarea legii. Cauzele (FF) pot fi unele dintre cele mai diferite, începând chiar cu modul în care statul organizează activitatea de strângere a impozitelor și sfârșind cu ilegalitățile pe care tot statul le tolerează; în Franța, de pildă, deși prostituatele nu sunt recunoscute oficial, totuși ele plătesc impozit (M. Duverger).

FRAUDĂ LA LEGE (Lat. „*fraudare*“ = *a înșela*). • Încălcarea cu viclenie a legii, fie din momentul încheierii unui act juridic, fie în momentul executării lui. Efectul juridic al (FF) este nulitatea actului juridic astfel încheiat ori a actelor de executare. • Eludare a legii; simulație. • Eludarea cu intenție a unei dispoziții legale, de natură prohibitivă, prin utilizarea altei dispoziții dintr-o normă juridică în scopul de a paraliza producerea unor efecte; prin (FL) se încearcă obținerea în mod indirect a unor efecte interzise de altă normă juridică, în interes propriu.

FRONTIERĂ (Lat. „*frons, tis*“ = *frunte*). • Limitele teritoriale ale unui stat în cadrul căroră acesta își exercită suveranitatea, iar popoarele au drept la autodeterminare. Indiferent dacă (F) sunt naturale sau convenționale, ele sunt linii continue care despart teritoriul unui stat de teritoriul altor state. După elementele constitutive (F) pot fi terestre, fluviale, maritime, aeriene și, mai recent, cosmice. În funcție de interesele politice se vorbește de (F) geopolitice, între zone de interes strategic pentru marile puteri sau (F) etnopolitice, între civilizații/culturi diferite.

FUNCȚIE DE EXECUȚIE (*Lat. „executio, ussi, ussum, utere“ = a desfășura, a lămuri*).

•La Cicero avea semnificația de „tulburător“ în „executio cogitata“, dar și „lămuritor“ în „executio verbum“. •În sens larg, (FE) definește în limbaj modern puterea executivă, pentru a o distinge de celelalte puteri, respectiv legislativă și judecătorească. În știința administrației (FE) cuprinde în primul rând pregătirea execuției deciziilor politice; organizarea executării; execuția în concret; asigurarea acestei execuții fie prin convingere, fie la nevoie cu ajutorul forței publice.

FUNCȚIE EXECUTIVĂ •Definirea politicii generale a țării, elaborarea proiectelor de legi necesare acestei politici, adoptarea actelor normative cu caracter normativ și individual pentru aplicarea acestora, luarea deciziilor necesare funcționării serviciilor publice, executarea materială, ordinea publică (J. Cadart). •Termen care înlocuiește vechea noțiune de putere executivă pentru a defini mai exact funcțiile statului: legislativă, jurisdicțională și administrativă (A. de Laubardere).

FUNCȚIE PUBLICĂ (*Lat. „functio, onis“ = aducere la îndeplinire, plată – la Cicero în expresia „muneris functio“*). •Complex de puteri și competențe, organizat de lege pentru satisfacerea unui interes general, în vederea ocupării sale, chiar temporar, de un titular (persoană fizică) care urmărește realizarea scopului pentru care a fost creată funcțiunea (P. Negulescu). Caracterele (FP) rezidă în faptul că este instituită în mod unilateral de către o autoritate publică; realizează atribuții de stat, se desfășoară continuu; se corelează cu sistemul ierarhizat de funcții, fie în raporturi de subordonare, fie în raporturi de supraordonare. Cea mai importantă clasificare a (FP) este în funcții de conducere (fie pur administrative, fie de specialitate) și funcții de execuție (la rândul lor, fie administrative principale și auxiliare, fie de specialitate).

FUNCȚIONALISM •Teorie care explică adaptarea instituțiilor/autorităților publice prin intermediul funcțiilor specifice. •Sursele teo-

retice ale (F) provin din doctrina socială a valorilor prin care se justifică/explică anumite instituții (K. Marx, E. Durkheim, M. Weber). •Apariția ciberneticii a creat posibilitatea explicării sistemului politic ca pe un sistem de intrare – prelucrare – ieșire informații (D. Easton) sau ca pe o structură specifică separației puterilor în stat (G. Almond, J. Coleman, Verba). •Structurofuncționalismul încearcă să demonstreze că obiectivele majore ale oricărui sistem social sunt generate de „elementele structurale“ ale acestuia (T. Parsons) sau de conflicte (L. Coser).

FUNCȚIONAR •Categorie a salariaților care realizează venituri mijlocii (E. Lederer) reprezentând segmentul social aflat între proletariat și burghezie. • Pentru alți autori, (F) se caracterizează prin faptul că participă la o anumită relație socială, spre deosebire de muncitor, care se află în relație numai cu obiectul „inert“ al muncii (M. Halbwahos) sau prin posibilitatea de a schimba situația socială (M. Crozier). •Expansiunea categoriei (F) a determinat în primul rând birocratizarea administrației publice și mai apoi a întreprinderilor (M. Weber). •În limbaj modern, (F) au fost definiți ca „gulerele albe“ sau „terțiarii“ (M. Praderie).

FUNCȚIONAR INTERNAȚIONAL •Persoană împuternicită de un anumit stat să exercite o funcție de reprezentare în alt stat sau într-o instituție internațională, cu acordul statului/instituției în care își desfășoară activitatea. •(FI) nu pot primi sarcini de la alt guvern/stat; trebuie să se abțină de la orice acțiune incompatibilă cu statutul lor; sunt obligați să respecte secretul informațiilor despre care iau cunoștință în virtutea funcției. •În vederea îndeplinirii misiunii în cele mai bune condiții (FI) beneficiază de imunități (cum ar fi aceea referitoare la actele săvârșite în exercitarea funcției) sau privilegii (scutiri de taxe vamale).

FUNCȚIONAR PUBLIC •Persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de

orice natură, retribuită sau nu, în serviciul instituțiilor publice sau al altor persoane juridice de interes public. •În dreptul administrativ noțiunea de (FP) are caracter mai restrâns, fiind circumscrisă cadrului legal în care un funcționar exercită autoritatea de stat, are anumite drepturi și obligații și, pe cale de consecință, îndeplinește atribuții specifice.

•Sub aspectul statutului juridic s-au conturat două opinii cu privire la (FP): potrivit teoriei contractuale, între stat și funcționar se încheie un contract (ca în cazul mandatului) prin care părțile, de comun acord, își stabilesc drepturile și obligațiile; potrivit teoriei statutului legal, nu poate exista un contract, ci numai o funcție publică, astfel că, indiferent de persoana care ocupă acea funcție, ea are obligația de a îndeplini aceleași atribuții.

FUNDAȚIE (Lat. „*fundo, are*“ = a întemeia, a așeza, a pune temelie). •Persoană juridică având ca obiect o activitate nonprofit destinată în principiu realizării unui interes public. •Subiect de drepturi și obligații, care iau naștere printr-un act juridic unilateral prin care o persoană juridică sau fizică constituie un patrimoniu distinct și autonom de patrimoniul propriu și-l destinează, în genere, în mod permanent, realizării unui scop ideal, de interes obștesc (T.R. Popescu). •Membrii

fondatori au obligația de a afecta printr-un act cu titlu gratuit o parte/întreg patrimoniul lor pentru realizarea scopului (F). •În comunitățile mici (F) au rolul de a prelua o parte din serviciile publice cu caracter social de la autoritățile administrative locale pentru a se realiza interesul public.

FUZIUNE (Lat. „*fusio, onis*“ = *împrăștiere, topire*). •Formă de concentrare a două sau mai multe persoane juridice, având ca efect formarea unei singure persoane (cu un capital, personal, conducere, organizare etc.). •În fapt, (F) este de cele mai multe ori o formă deghizată de absorbție a unei persoane juridice de către alta, chiar dacă încetează și personalitatea juridică a celei din urmă. •În sfera politicii, (F) are ca scop încetarea activității politice a unui partid (sau mai multe) care se contopește într-o nouă formațiune politică.

FUZIUNE STATALĂ •Proces politic având ca efect unificarea mai multor state și formarea altora, fie unitare, fie compuse (uniune personală, uniune reală, confederație, federație). Prin apariția unui stat unitar se formează un singur subiect de drept internațional; prin formarea statelor compuse apar însă subiecte de drept internațional distincte, așa cum este cazul statelor ce compun o confederație.

G

GARANȚIE (Lat. „*garanzia*“ = *a încredința, a chezașui*). •Obligație în virtutea căreia o persoană/instituție asigură pe altcineva de o pagubă eventuală sau pentru despăgubire în cazul unei pagube suferite. •În cazul (G) produsului se au în vedere caracteristicile tehnice ale acestuia; în cazul (G) implicite se asigură faptul că realizarea unei construcții va corespunde tehnic destinației; în cazul (G) execuției se are în vedere numai obligația contractorului de a proteja cumpărătorul împotriva pagubelor ce s-ar putea produce prin nereușita ofertanțului de a-și îndeplini toate sarcinile/condițiile. •În relațiile internaționale (G) semnifică obligația pe care și-o asumă un stat, printr-un tratat, pentru respectarea, asigurarea și apărarea unei anumite situații de fapt.

GARDĂ FINANCIARĂ •Corpul de control financiar, militarizat, dar neîncazarmat, care funcționează ca serviciu de specialitate al Ministerului de Finanțe. •Atribuțiile principale ale (GF) sunt: controlul modului în care sunt respectate legile fiscale și vamale, pentru împiedicarea oricărei sustrageri de la plata taxelor și impozitelor; controlul modului în care sunt respectate regulile de comerț, pentru împiedicarea contrabandei și a altor infracțiuni.

GENERARE (Lat. „*genero, are*“ = *a da viață, a naște*). •Ansamblul operațiunilor care concură la producerea unui document. •Denumire generică pentru orice tip de activități prin care se aleg, se vizualizează, se desenează, se scriu actele.

GENRATIVITATE •Termen utilizat în știința administrației de Steven E. Pauley și Daniel G. Riordan pentru a defini procesul de formare a noilor generații de manageri (specialiști) în diverse domenii de activitate pe baza

însușirii unor deprinderi noi și a definirii strategiilor.

GENTLEMEN'S AGREEMENT (Engl. „*înțelegere pe cuvânt*“). •Formă de acord între persoane/instituții, încheiat verbal, fără întocmirea unui document scris; forma verbală nu exclude însă obligativitatea înțelegerii. •În relațiile internaționale nu se utilizează (GA) din cauza faptului că lipsa unui document scris nu poate asigura cunoașterea exactă a conținutului actului.

GESTIONAREA SERVICIILOR PUBLICE (Lat. „*gestio, ire*“ = *a se bucura, a dori*). •Gestire *vota reddere* „a dori să se închine“ (Suetoniu). •Forma de organizare și funcționare a serviciilor publice sub autoritatea administrației centrale/locale care cuprinde: modul de finanțare, stabilirea tarifelor pentru utilizatori, modul de plată a prestatorului, adaptarea la comanda publică și răspunderea prestatorului de servicii, pentru calitatea și cantitatea serviciilor.

GESTIUNE DELEGATĂ •Forma de organizare și funcționare a serviciilor publice pe bază contractuală între o autoritate a administrației și un prestator de servicii, de regulă privat. •Cele mai cunoscute forme de (GD) sunt concesiunea, închirierea, arendarea și locația de gestiune a bunurilor și serviciilor publice. •Avantajul principal al (GD) este eficiența prestației exprimată ca raport cost/beneficii; dezavantajul constă în faptul că administrația trebuie să asigure condițiile (infrastructura) pentru prestator.

GESTIUNE PUBLICĂ •Forma de administrare directă de către stat/instituțiile publice a bunurilor și serviciilor. •Principalul avantaj al (GP) constă în controlul direct pe care statul îl

exercită asupra bunurilor și serviciilor, dezavantajul esențial rezidă în lipsa de eficiență (birocrație, lipsa concurenței, intervenția politică, absența motivației etc.).

GHETOU (It. „Ghetto“ = *insulă lângă Venezia unde au fost surghiuniți evreii în sec. XVI*). •Cartierul în care erau obligați să trăiască evreii în timpul ocupației fasciste. •În sens larg, (G) este orice cartier în care locuiesc dezmoșteniții sortii, lipsit de dotări social-edilitare sărac și promiscuu.

GIMNAZIU (Gr. „gymnos“ = *corpul gol, dezbrăcat*). •Inițial, termenul de (G) desemna terenul de sport pe care se jucau copiii; ulterior, în afara activităților sportive, s-au adăugat prelegeri și discursuri publice. •Cheltuielile necesare administrării (G) erau suportate de un cetățean bogat numit „gymnasiarh“. •În accepțiunea actuală, prin (G) se înțelege perioada școlară cuprinsă între clasele V-IX. •Adepții corpului gol formează secta gimnosofilor.

GIR (It. „giro“ = *cerc*). •Forme de transmitere a titlurilor la ordin de la posesor la o altă persoană care dobândește astfel dreptul de creanță; girantul își asumă obligația stingerii creanței în cazul în care debitorul nu și-o execută la scadență. •Bunurile aparținând domeniului public nu pot face obiectul nici unei creanțe.

GIVE-AWAY (Engl. „give-away“ = *dă mai departe*). •Material informativ cu caracter publicitar, afiș, reclamă, care sunt oferite pe stradă trecătorilor de către reprezentanții unei societăți comerciale. •În știința administrației se utilizează (GA) pentru a face publicitate unui serviciu public nou creat.

GLOSSA (Lat. „glossa, ae“ = *traducere, tălmăcire*). •Explicarea unui termen rar, greu de înțeles. •Comentariu, notă la un text ce trebuie lămurit; de regulă îmbracă forma scrisă a unei anexe la actul propus.

GOODWILL (Engl. „goodwill“ = *reputație bună*). •Aprecierea de care se bucură un agent

economic/instituție, dincolo de valoarea contabilă. •Prin (G) se are în vedere capacitatea de inovare, valoarea resurselor umane, calitatea produselor firmei pentru consumatori, valoarea cercetării și a proiectelor tehnico-științifice, precum și alte valori non-patrimoniale.

GRAD (Lat. „gradus, us“ = *pas, mers*). •Semnificația actuală a termenului se regăsește în expresia „Ex aedilitate gradum ad censuram facere“ – a avansa de la edilitate la cenzură (Titus Livius). •Treaptă, nivelul atins într-o structură ierarhică de către un funcționar public. •(G) diplomatic, treaptă în ierarhia diplomatică în cadrul administrației centrale a Ministerului de Externe. •(G) militar, nivelul atins într-o ierarhie militară de către un ostaș: soldat, subofițer, ofițer, general.

GRAFICE (Lat. „graphis, idis“ = *desen, schiță, plan*). •Latinii utilizau și termenul de „graphicus, a, um“ cu înțelesul de (lucru) „desăvârșit“. •Planșe folosite pentru a ilustra un anumit fenomen social cu ajutorul liniilor, simbolurilor, sau figurilor geometrice. •În știința administrației se utilizează (G) ca anexe la unele lucrări, materiale didactice, pentru a pune în evidență corelația dintre două sau mai multe variabile.

GRUPURI DE PRESIUNE (It. „Gruppo“ = *colectivitate, mulțime*). •Termen introdus în știința administrației de către D.D. Mc. Kean pentru a defini „Organizațiile interesate fundamental într-un anumit domeniu, dar care nu prezintă candidați proprii la alegeri“. •Pentru Mac Iver orice grup de interese devine (GP) în momentul în care exercită influență asupra puterii politice, fie direct, fie indirect. •După Maurice Duverger trebuie făcută distincția dintre (GP) publice și cele private.

GRUPURI SOCIALE •Noțiune introdusă în politologie de R. Dahrendorf pentru a defini structura socială prin intermediul grupurilor (nu al claselor). •(GS) de centru sunt concepute ca grupuri ce reprezintă interesele oricărei clase și ca atare acționează atât asupra guvernanților, cât și asupra guvernaților,

armonizând societatea. •În opinia lui P.C. De Lauwe orice societate este determinată de un mic grup care dictează destinul pentru că reușește să dețină atât puterea financiară, cât și aparatul administrației. •În teoria (GS) elaborată de J. Bentley societatea se împarte în grupări etnice, economice, religioase, culturale etc., care exercită presiuni asupra guvernanților și determină politica acestora.

GUVERN (*Lat. „gubernare” = a cârmui corabia, a conduce*). •Consiliu de miniștri, Cabinet, autoritatea supremă în ierarhia sistemului administrației publice. •Parte componentă a administrației, chiar dacă are rol conducător în sistem, având din punct de vedere organic putere ierarhică asupra agenților care sunt obligați să-i execute ordinele B. Knapp). •Natura (G) rezidă în capacitatea de a pune în valoare spiritul și voința puterii legislative în cadrul funcției executive a statului (Lorenz

von Stein). •Există deosebire între un (G) de drept, constituit potrivit procedurilor constituționale și un (G) de fapt în cazul unor lovituri de stat, revoluții etc. care exercită efectiv puterea. •Actele administrative specifice (G) sunt „hotărârile”, regulamentele și ordonanțele.

GUVERNĂMÂNT •Conducerea centralizată a statului prin intermediul unor instituții specializate care au, în principal, rolul de a asigura înlăptuirea politicii statului în interior și în exterior. •Conducerea politică generală a societății prin intermediul puterii de stat. •Raportul politic dintre stat (instituțiile sale) și cetățeni. •Ansamblul formelor, tehnicilor, metodelor și instrumentelor prin care se realizează conducerea guvernațiilor de către cei ce guvernează. •(G) directă exercitată de suveran/grup/cetățeni; (G) reprezentativ se realizează prin reprezentanți aleși de cetățeni în baza unui mandat reprezentativ sau imperativ.

H

HATISERIF (*Turc. „hatti şerif“ = titlu executoriu*). •Inițial, (H) însemna ordinul de executare scris pe firmamentul unui document, dar ulterior, semnifica documentul înșăși. •Spre deosebire de „firman“, (H) se referea la acte solemne de importanță deosebită. •În Țările Române au fost (H) de privilegii date după anul 1774 prin care se stipulau obligațiile față de Poartă și se recunoșteau aceste țări ca entități separate de Imperiul Otoman.

HÂRTIE DE VALOARE •Denumire generică pentru orice tip de titlu de credit, sau titlu de proprietate, care permite obținerea unui venit. •Autoritățile administrației publice centrale/locale pot emite (HV) pentru cetățeni în condițiile prevăzute de lege.

HEDGING (*Engl. „Hedging“ = gestiunea riscului*). •Formă de apărare contra riscurilor contractuale prin stipularea unui termen înăuntrul căruia prețul mărfurilor nu se modifică; în acest fel, vânzătorul are garanția că marfa va

fi plătită de cumpărător la prețul stabilit în momentul încheierii contractului. •În contractele administrative clauza (H) asigură pe vânzător de preț, indiferent de modificarea bugetului central/local.

HEGEMONIE (*Gr. „hegemonia“ = conducere unică*). •Dreptul unei cetăți antice de a conduce celelalte orașe din confederație. •Relație de supraordonare, respectiv subordonare între state, în virtutea căroră unul conduce în interior alte state cu care este aliat, și în exterior le reprezintă pe plan internațional.

HOTĂRNICIE (*Lat. „hortus, i“ = curte, ogradă, ocol*). •Stabilirea în mod oficial a limitelor unui teritoriu public, sau al unei proprietăți particulare, de către autoritățile imperiale. •Dreptul proprietarului de a-și îngrădi proprietatea și, la nevoie, de a-l obliga pe vecin să procedeze la grănițuire, urmând ca cheltuielile să fie împărțite pe jumătate.

IDEOLOGIE (Lat. „*idoneus, a, um*“ = *ceea ce este potrivit cu locul, sau cu timpul respectiv*). •Consilia idonea ad hoc nostrum negotium „sfaturi potrivite pentru comerțul nostru“ (Cicero). •Sistemul ideilor/teoriilor care reflectă în formă generalizată un domeniu social, politic, cultural, militar sau religios. •Noțiune creată de Destutt de Tracy în 1796 pentru a defini „știința ideilor“ care exercită putere asupra sufletelor. •Propensiune a științei politice care asigură dominația spirituală asupra cetățenilor (Carl J. Friedrich). •Funcția ideologică a administrației pentru a justifica politica oficială (R.D. Masters).

IMAGINIFER (Lat. „*imago, inis*“ = *chip, icoană, formă imaginară*). •Poetul Albius Tibullus folosea expresia „*nocturnae imagines*“ pentru a defini fantasmеle nopții, în timp ce Ovidiu folosea expresia „*imago picta*“ pentru „portret“. •În armata română (I) era stegarul, soldatul care purta drapelul cu chipul împăratului în timpul războiului. •Prin analogie, ulterior, în societatea civilă s-a folosit cuvântul de (I) pentru a desemna pe șeful unei asociații profesionale pentru că purta prapurul breslei respective la anumite ceremonii.

IMIGRARE (Lat. „*immigro, are*“ = *a trece în, a pătrunde*). •Cea mai veche semnificație se întâlnește la Plaut în expresia „*immigrare in ingenium suum*“ = *a pătrunde în mintea sa*. •Stabilirea unei persoane străine pe teritoriul unui stat după ce și-a părăsit țara de origine. •Reglementarea juridică a (I) aparține exclusiv statului în care persoana se stabilește.

IMPLEMENTAREA ADMINISTRAȚIEI (Lat. „*in = în și „plantare*“ = *a sădi*). •Forme în care structurile administrației penetrează mediul social. •Mod de integrare a instituțiilor/activităților executive în mediul politic,

în sistemul global și în ierarhia socială. •Preponderența structurilor administrative în mediul politic sau, altfel spus, predominanța autorităților administrației publice în raport cu alte autorități publice.

IMPOZIT (Lat. „*impono, osui, ositum, onere*“ = *a pune bir, a lua, a apuca*). •Cicero folosea expresia „*imponere vectigal*“ pentru a defini impozitarea. •Plata bănească obligatorie, cu caracter general și definitiv, efectuată de persoanele fizice/juridice către bugetul statului/local fără nici o obligație din partea statului de a efectua o contraprestație. •(I) are caracter bănesc deoarece plata lui se face în bani; este general, întrucât se aplică asupra tuturor persoanelor; este definitiv pentru că nu se restituie; este unilateral pentru că statul nu are nici o obligație corelativă plății. •În provincia Dacia se plătea (I) direct asupra proprietății funciare fie în numerar (*stipendium*), fie în natură (*vectigal*).

IMPOZIT LOCAL •Plata generală și obligatorie a unei sume de bani de către locuitorii unei unități administrativ-teritoriale în scopul constituirii unui fond general la dispoziția consiliilor locale. •(IL) se clasifică în trei categorii: a) directe (percepute de la fiecare persoană în parte, b) în cote adiționale (calculate la impozitele plătite la alte niveluri de autoritate fiscală) și c) cote-părți (părți din impozitele percepute la nivel statal). •(IL) pe venit se percepe sub forma unei cote adiționale aplicate asupra unui impozit național la o rată stabilită prin lege care rămâne la dispoziția autorităților locale.

IMUNITATE (Lat. „*immunitas, atis*“ = *scutire de dări*). •*Immunitas militiae* însemna „scutit de armată“ (Titus Livius). •În cazul (I) parlamentare este un privilegiu acordat aleșilor

pe durata cât exercită mandatul și constă în faptul că nu pot fi percheziționați, reținuți, arestați sau trimiși în judecată fără ascultarea lor și fără acordul Camerei parlamentare din care fac parte. •În unele state (I) este recunoscută doar în perioada sesiunilor parlamentare (Franța, Belgia, S.U.A.), în alte state, cu 40 zile mai mult decât sesiunile (Australia și Canada), iar în unele, pe viață (Olanda, Suedia).

INALIENABILITATE (Lat. „in“ = *ne* și „alienatio“ = *înstrăinare*). •Inițial, substantivul „alienus“ avea semnificația lui „nefiresc“ așa cum se observa în expresia „aliena verba“ (Cicero). •Restricție impusă domeniului public ce constă în interdicția de a înstrăina bunurile care aparțin acestui domeniu; bunurile publice sunt (I), atât prin acte civile, cât și prin acte administrative. •Caracterul (I) al bunurilor din domeniul public nu interzice însă concesionarea, închirierea sau folosința lor în alte moduri.

INAMOVIBILITATE (Lat. „in“ = *ne* și „moveo“ = *a mișca*). •În expresia „Nec vestigio quisquam movebatur“ se regăsește sensul că „nimeni nu se mișca din loc“ (Titus Livius). •Caracterul unei funcții din care persoana ce o ocupă nu poate fi destituită, înlocuită sau transferată. •Garanție legală pentru stabilitatea în funcție a judecătorilor pentru a le asigura independența funcțională, libertatea de jurisdicție și probitatea morală.

INCINERAȚIE (Lat. „cineraceus, a, um“ = (*a face*) *cenușă*). •Arderea cadavrelor în timpul ceremoniilor funerare. •Activitate reglementară de administrația publică locală prin acte normative referitoare la modul de organizare și funcționare a cimitirelor și crematoriilor umane în unitățile administrativ-teritoriale, în așa fel încât să prezerve sănătatea publică.

INCOGNITO (Lat. „incognitus, a, um“ = *necunoscut*). •La Cicero expresia „incognita causa“ însemna „fără judecată“ (adică fără ca un lucru să fie cercetat). •Situția în care se

găsește un șef de stat sau altă persoană publică, pe teritoriul altui stat fără a-și invoca funcția și fără a beneficia de onorurile cuvenite. •Secretul deplasării (I) se păstrează din curtoazie, dar persoana primește temporar un alt titlu.

INCOMPATIBILITATE (Lat. „in“ = *ne* și „compatibilis“ = *potrivit*). •Interdicția legală pentru o persoană ce a ocupat două funcții, în principiu contradictorii. •Situția expres prevăzută de lege care interzice unei persoane numite/alese într-o funcție publică să exercite în același timp o altă funcție publică. •Interdicția (I) are ca scop asigurarea independenței de acțiune a persoanei ce ocupă funcția publică, precum și rolul de a-i ocroti probitatea profesională și morală.

INCOMPETENȚĂ (Lat. „in“ = *ne* și „competo“ = *a se potrivi, a fi în stare, a cuveni*). •Inițial, verbul „competo, ivi, itum, ere“ avea semnificația unui drept la acțiune, așa cum întâlnim la Ulpianus expresia „Mihi competit adversus te actio“ (am dreptul de a te chema în judecată). •Situție în care o persoană este lipsită de dreptul legal de a cere/judeca o faptă sau act. •Lipsa de aptitudine a unei instituții/stat de a îndeplini anumite acte juridice.

INDEPENDENȚĂ •Atributul fundamental al unui stat de a-și elabora singur politica internă și externă, fără nici un amestec din afară. •Dreptul unei persoane care exercită o funcție publică de a acționa liber, potrivit propriei conștiințe morale și juridice. •Obligație prevăzută de lege pentru magistrați de a-și îndeplini atribuțiile fără a fi influențați, manipulați sau constrânși în luarea deciziilor.

INDULT (Lat. „indulgentia, ae“ = *bunăvoință, îngăduință*). •Privilegiu acordat de Papa de la Roma unei persoane care dobânda astfel puteri excepționale. •Permisiune acordată navelor comerciale străine de a părăsi portul în cazul declanșării unui conflict armat pentru a nu fi capturate. •(I) a fost recomandat la Convenția a VI-a de la Haga din 1907.

INEXISTENȚA ACTULUI (Fr. „*inexistence*“ = *care nu există*). •Situția actului administrativ lipsit de unul dintre elementele sale esențiale: abrogarea legii în temeiul căreia a fost emis; necompetența autorității emitente; încălcarea legii etc. •În situația (IA) acesta nu va produce nici un efect juridic, iar în cazul în care ar fi produs, efectele sunt anulate retroactiv.

INFORMARE SCRISĂ (Lat. „*informatio, onis*“ = *formare, plan*). •Latinii utilizau verbul „*informo, are*” pentru a arăta că cineva învață pe altcineva „*Artibus aliquem informare*” (Cicero). •Acțiunea cuiva de a da informații altcuiva. •Documentul scris care constituie sarcină de serviciu pentru funcționarilor care trebuie să furnizeze superiorilor date, știri, note informative în legătură cu domeniul lor de activitate.

INFORMATIZAREA ADMINISTRAȚIEI

•Totalitatea metodelor, procedurilor și mijloacelor folosite de administrația publică în procesul informațional complex de culegere, transmitere și prelucrare a datelor, sistematizare, păstrare, analiză și valorificare a informațiilor. (Gilles Darcy). •Elementele (IA) sunt: datele și informațiile; circuitele de informații; purtătorii de informații; mijloacele tehnice și operațiunile aferente acestora. •(IA) se realizează la nivel național, județean și teritorial local pentru autoritățile administrației publice, instituțiile subordonate acestora, agenților economici și serviciilor publice din sistemul administrației.

INIȚIATIVĂ (LEGISLATIVĂ) (Lat. „*initium*“ = *început*) •Termenul „*initium*” se înrudește cu „*initiatum*”, care presupune că acela care începe un lucru știe cum trebuie făcut. •Calitatea unei persoane/grup de a începe o activitate din proprie voință. •(I) legislativă presupune un drept recunoscut anumitor persoane de a propune spre adoptare un proiect de lege; deputații, senatorii, Guvernul sau 250.000 cetățeni (care trebuie să reprezinte cel puțin 1/4 din județele României și minimum

10.000 de semnături în sprijinul acesteia în fiecare județ).

INJOCTIUNE (Lat. „*injicio, eci, ectum, icere*”(in *jacio*) = *a arunca, a cere (prin judecată)*). •*Virgini manum injecit* „Arestarea fecioarei învinuite” (Titus Livius). •Ordin învestit cu autoritatea statală care conferă norme juridice forță obligatorie și executorie. •Prin (I), norma juridică devine actuală, continuă și necondiționată, obligativitatea fiind intrinsecă oricărei norme, indiferent dacă se aplică sferei publice sau private.

INOPORTUNITATE (Lat. „*importunus, a, um*“ = *nepotrivit, rău, schimbător, primejdios*). •„*Importuni decemviri*” – deceveri cruzi, tiran (Titus Livius). •Situație în care conținutul actului administrativ vine în contradicție cu faptul/fenomenul pe care îl reglementează. • Condiție de fond a actului administrativ, care, împreună cu ilegalitatea, determină anulabilitatea.

INSESIZABIL (Fr. „*insaisissable*“ = *care nu se poate sesiza*). •Restricție juridică specifică bunurilor ce aparțin domeniului public, caracterizată prin faptul că acestea nu pot fi urmărite în justiție de către creditorii. Creditorii administrației publice se pot îndestula în bani, dar nu și în bunuri ce aparțin comunității ca fiind de interes general.

INSPECTORAT (Lat. „*inspector, oris*“ = *cel ce cercetează cu privirea*). •Serviciul public de specialitate al administrației care are ca atribuție principală supravegherea modului în care agenții/instituțiile din subordine își îndeplinesc obligațiile. •În principiu, (I) are dreptul de a revoca actele administrative considerate ilegale sau inoportune, fără însă a se substitui agentului sau instituției controlate.

INSTITUȚIE (Lat. „*instituo, ui, utum, uere*”(in *statuo*) = *a întemeia, a începe*). •Instituere poenam „*a stabili pedeapsa*” (Cicero). •Structură politică, socială sau administrativă care are ca obiect de activitate un anumit domeniu. •(I) guvernamentală se referă la o organizație

care activează sub autoritatea guvernului. • (I) juridică semnifică ansamblul de norme juridice care au ca obiect același domeniu. • Scriere referitoare la principiile dreptului roman din vremea împăratului Justinian.

INSTITUȚIE POLITICĂ • Structură socială care este organizată și funcționează în domeniul politic. • Organizație cu caracter formal care conferă deciziilor sociale autoritate/putere politică. (Jaques Ellul). • *Stricto sensu*, (I) o formă particulară de organizare a unei funcții publice din societate (justiția, administrația, biserica etc.). • Sistem de reguli cu caracter represiv menit să reproducă inegalități și conflicte sociale (Pierre Bourdieu). • Denumire generică pentru orice organizație care participă la jocul puterii: statul, guvernul, partidele.

INSTITUȚIE SOCIALĂ • Fapt social care, în raport cu individul, are caracter obiectiv, dar interesează administrația (Emil Durkheim). • Modul specific de fuziune între idei/concepte și o structură a societății (W. Summer). • Structură ordonată prin care se reglementează juridic raporturi sociale, independent de voința indivizilor, și cu rol ordonator (J.W. Lapierre). • Organism relativ stabil caracterizat prin legăturile sale reciproce, atât între cei care o compun, cât și cu alte structuri (Maurice Duverger). • Organicitatea specifică grupului instituționalizat care se manifestă relativ independent față de membrii săi (Marcel Prelot).

INSTRUMENT DE RATIFICARE (Lat. „*instrumentum, i*“ = *unealtă, mijloc*). • *Instrumentum regni* = „atributele puterii“ (Cicero). • Documentul prin care se confirmă de către un stat faptul că este de acord cu un tratat bilateral/multilateral. • De regulă, (IR) se semnează de către șeful statului participant la tratat, se remite celuilalt stat/guvern și produce efecte din momentul semnării lui.

INTERDICȚIE (Lat. „*interdictum, i*“ = *edictul pretorului (poruncă)*). • *Interdicitur mihi patria* = „mi-e interzisă patria“ (Seneca). • Interzicerea drepturilor civile/politice pentru o persoană ca măsură de protecție sau de

pedeapsă. • (I) legală corelativă unei pedepse privative de libertate interzice persoanei condamnate atât administrarea bunurilor sale, cât și încheierea de acte juridice. • (I) corecțională a persoanelor condamnate, pronunțată ca pedeapsă complementară sau accesorie, interzice exercitarea unor drepturi politice (de exemplu, de a vota) profesionale (a fi medic, avocat etc.) sau civile (de a fi tutore sau curator).

INTERES PUBLIC (Lat. „*interest*“ (*intersum*) = *a fi de folos*) • Hoc *interest rei publicae* „Asta este de folos statului“ (Cicero). • În sens larg, binele public, interesul general. • *Stricto sensu*, prin (IP) se înțelege nevoia socială specifică unei comunități pe care trebuie s-o satisfacă administrația publică. (J. Bremond). • Orice necesitate socială, caracterizată ca atare de către puterea politică și legiferată care impune administrației publice activitatea specifică de organizare, funcționare și realizare a serviciilor publice aferente (alimentare cu apă, canalizare, salubritate, furnizarea energiei de toate tipurile, transportul etc.).

INTERIMAT (Lat. „*interim*“ = *deocamdată, între timp*). • *Interim specie legum mox* „deocamdată sub forma legilor, dar...“ (Tacitus). • Perioada de timp în care o funcție publică, devenită vacantă, este ocupată de altă persoană decât titularul ei. • De regulă, (I) încetează până la numirea sau alegerea altui funcționar public. • Pe perioada (I) atribuțiile persoanei care îndeplinește funcția sunt în principiu limitate.

INTERNARE (Lat. „*internus, a*“ = *înăuntrul*). • Măsură de ocrotire socială care constă în reclusiunea unei persoane bolnave într-o instituție de specialitate, atât pentru a o trata, cât și pentru a proteja societatea. • Măsura luată de un stat împotriva unei persoane de a o închide într-un lagăr special; prizonieri de război; cetățeni ai statului inamic; militari refugiați.

INTER PARTES (lat. „*inter partes*“ = *între părți*). • Aplicarea principiului latin în relațiile

internaționale (res inter alios acta aliis neque nocent neque prodest) potrivit căruia tratatul încheiat între părți nici nu lezează, nici nu profită unor terți. •Regula (IP) cunoaște excepții, cum ar fi „clauza națiunii celei mai favorizate“, dar efectele sale se produc numai cu acordul statului terț.

INTERPELARE (Lat. „*interpello, are*“ = a întrerupe, a tăia, a soma). •Interpellare aliquem in suo jure = „a împiedica pe cineva de la dreptul său“ (Caesar). •Originea (I) se regăsește în Constituția franceză din 1789, care stipula că miniștrii trebuie ascultați, și numai după aceea puși să dea explicații. •Cerere adresată de regulă Guvernului/miniștrilor de către un parlamentar prin care se solicită explicații cu privire la anumite activități/măsuri adoptate. •Formă de control parlamentar care, dincolo de punerea în discuție a unui act/fapt guvernamental, poate să valideze sau, dimpotrivă, să cenzureze activitatea Guvernului (prin moțiuni).

INTERVENȚIONISM (Lat. „*intervenio, veni, ventum, venire*“ = a sosi, a fi între). •Neque senatu interveniente = „fără ca Senatul să intervină (Suetoni) •Expresie utilizată în știința administrației de Jay M. Schafritz pentru a defini crearea administrației economice de către puterea publică în sec. XX, precum și pentru crearea administrațiilor de serviciu (învățământ, sănătate, cultură) sau tehnico-științifice (ingineria mediului, a informaticii etc.).

INTRAVILAN (Lat. „*intra*“ (deriv de la *in*) = înăuntru). •Potrivit lui Virgilius „*Intra teli jactum*“ reprezenta suprafața de teren, mare atâta cât putea un soldat să arunce lancea. •Totalitatea terenurilor aflate în interiorul unei localități care sunt destinate construcțiilor cu caracter urban. •Potrivit legilor speciale, terenurile extravilane pot fi trecute în (I) prin actul autorității administrației publice din raza administrativ-teritorială respectivă.

INTUITU PERSONAE (Lat. „*intuitu personae*“ = în considerarea unei anumite

persoane). •În sens larg, prin (IP) se înțelege încrederea în partenerul unui contract. •În dreptul administrativ actele (IP) se emit/adoptă și produc efecte juridice numai cu privire la o persoană determinată.

INVENTARIERE (Lat. „*inventarium*“ = socoteală, adunare, totalizare). •Operațiune tehnico-materială pe care administrația publică este obligată s-o efectueze anual cu privire la toate bunurile din patrimoniul statului sau al unităților administrativ-teritoriale pentru a cunoaște atât situația lor fizică, dar și valorică. •Operațiunea (I) a fost reglementată prima dată prin Legea asupra contabilității publice din 1929 și mai târziu prin Legea patrimoniului public din 1937.

INVESTIȚIE PUBLICĂ (Lat. „*inveho, exi, entum, ehere*“ = a trage, a aduce, a căra). •La Plinius apare prima dată expresia „*Invehere limum*“ (a căra mărul) pentru accesiuune. •Fondurile alocate de autoritățile administrației publice centrale sau locale pentru realizarea unor obiective/lucrări de interes general pe raza lor administrativ-teritorială. •Etapetele (I) sunt: pregătirea, realizarea, exploatarea și post-utilizarea. •Fondurile pentru (IP) sunt de regulă plafonate; în cazul în care se depășesc fondurile alocate inițial este posibilă fie obținerea de alocații, fie transferuri de la bugetul central.

INVIOABILITATE (Lat. „*inviolabilis, e*“ = care nu poate fi călcat, neatins). •Imunitatea de care se bucură o persoană publică (șef de stat, de guvern etc.) pe durata cât se află într-o țară străină. •În cazul diplomaților (I) este cea mai importantă imunitate ce constă în faptul că nu poate fi reținut, arestat pe cale judiciară sau administrativă. •Obligația de a asigura (I) revine statului de reședință, care trebuie să ia măsuri pentru respectarea onoarei, demnității, libertății diplomatului.

IPOTECĂ (Lat. „*hipoteca, ae*“ = ipotecă). •Dreptul real care grevează asupra unui bun

imobil al cărui proprietar l-a dat creditorului său drept garanție. •Pe durata (I) proprietarul debitor nu-și pierde dreptul de proprietate asupra bunului cu care a garantat; în cazul în care la scadență proprietarul nu-și achită datoriile, bunul immobil trece în proprietatea creditorului.

IREMENTISM (Lat. „reddo, didi, ditum, dere“ = a da înapoi, a restitui). •Mișcare naționalistă apărută în sec. al XIX-lea în Italia care cerea Imperiului austro-ungar teritoriile locuite de populație italiană. •În sens larg, se folosește noțiunea de (I) pentru a desemna ideile, teritoriile sau acțiunile unor grupuri în scopul anexării teritoriilor în care locuiesc conaționali.

IRENOLOGIE (Gr. „eirene“ = pace). •Știința care studiază pacea. •Ramură a politologiei care studiază factorii materiali, umani, militari sau de altă natură, care influențează menținerea păcii. •După deceniul al V-lea conceptul păcii a fost reformulat dincolo de semnificația negativă (lipsa războiului) în sens pozitiv (ca lipsă a oricărei violențe structurale ce poate duce la violența armată).

ISOPOLIȚIE (Gr. „isopoliteia“ = egalitate de drepturi). •Acordul încheiat între două cetăți (polisuri) prin care se acordau aceleași drepturi pentru locuitorii din fiecare cetate în sfera civilă, politică și religioasă. Acest acord specific dreptului public elen era caracteristic

perioadei de scădere a autonomiei cetăților grecești, concomitent cu apariția regatelor și a federațiilor regionale.

IURE IMPERII (Lat. „jura imperium“ = în virtutea dreptului de stăpân). •Imperare gentibus „a domni peste națiuni“ (Cicero). •Expresia (II) se utilizează pentru a defini actele pe care, un stat le încheie în virtutea suveranității sale, pentru a le deosebi de actele pe care le încheie ca subiect de drept civil/comercial. Actele săvârșite sub (II) sunt ca atare de drept public, iar celelalte, de drept privat. •Potrivit principiului (II), statul se bucură de imunitate de jurisdicție.

IZOLAȚIONISM •Doctrină apărută în sec. XIX în Anglia, potrivit căreia țara trebuie să se mențină în „splendidă izolare“ față de celelalte state. •În sens larg, se utilizează termenul de (I) ori de câte ori o structură/instituție refuză să colaboreze cu altele pentru a-și realiza atribuțiile.

IZVOR DE DREPT •Fenomenul social (izvor material) și actele juridice (izvor formal) care stau la baza dreptului. •După formă, (ID) pot fi scrise: constituție, legi, tratate, ordonanțe, hotărâri, sau nescrise cutuma, jurisprudența, doctrina. •Forma specifică în care se exprimă o normă de drept internațional ca urmare a acordului de voință dintre state, tratatul internațional și cutuma internațională.

ÎNCADRARE (Fr. „encadrer“ = a pune în ramă). •Angajarea unei persoane în funcție pe bază de examen/concurs sau prin numire de către autoritatea competentă. •A include o anumită contravenție/infracțiune într-un text de lege/act normativ. •Lato sensu, a introduce într-o structură ierarhizată un funcționar cu toate atribuțiile ce-i revin din poziția ocupată.

ÎNCĂLZIRE (Lat. „calidus, a, um“ = cald, fierbinte). •Sistem de ridicare a temperaturii locuințelor a cunoscut încă din preistorie când erau folosite vetrele; civilizația greco-romană a inventat mangalele din metal în care ardeau cărbuni și care se puteau muta dintr-o cameră în alta; în epoca imperială edificiile publice (insulae) și conacele (villae) erau încălzite prin sistem „hipocaust“. •(Î) centrală, sistem de utilizare a apei calde care circulă într-un circuit închis asigurând aceeași temperatură în toate încăperile. •(Î) centralizată, sistem de alimentare cu energie termică de la o termocentrală a imobilelor dintr-un cartier/oraș.

ÎNCETAREA CĂSĂTORIEI •Mod în care se sfârșește o căsătorie, legal, încheiată, ca urmare a decesului unuia dintre soți sau ca urmare a declarării judecătorești a morții unuia dintre soți. •Obligația serviciului de stare civilă din cadrul administrației publice locale de a înscrie în registrul de căsătorii mențiunea referitoare la (ÎC).

ÎNCETAREA FUNCȚIEI •Situția în care funcționarul public încetează raporturile de muncă din cauza demisiei, eliberării din funcție, pensionării pentru limită de vârstă sau pentru invaliditate, ori destituirii din funcție. •Încetarea raporturilor de serviciu se realizează efectiv numai după trecerea unui interval de timp (preaviz) în care funcționarul este obligat să-și continue activitatea.

ÎNCHIRIEREA LOCUINȚELOR •Contractul prin care o autoritate a administrației publice, în calitate de reprezentant al statului, atribuie o locuință unei persoane pe o perioadă determinată contra unei sume de bani numite chirie. •Prelungirea duratei de (ÎL) se realizează fie printr-un act administrativ cu caracter normativ (pentru toți locatarii), fie prin perceperea chiriei după expirarea perioadei (tacita relocațiune). •Întrucât statul/unitatea administrativ-teritorială își păstrează calitatea de proprietar, chiriașul nu poate subînchiria locuința fără acordul locatorului.

ÎNCHISOARE CONTRAVENȚIONALĂ (Lat. „contra“ (adv.) = împotriva). •Contra quam censuisset senatus „împotriva hotărârii senatului“ (Cicero). •Sanctiune specifică răspunderii administrative care se execută prin reclusiunea contravenientului. •(ÎC) se stabilește numai prin lege (guvernul sau autoritățile administrației publice locale neavând competență în acest domeniu).

ÎNCUVIINȚAREA ÎNFIERII •Actul juridic (administrativ sau judecătorec) prin care autoritatea publică își exprimă acordul cu privire la înfierea unui copil, cu toate efectele sale (restrânse sau depline). •Adopțiune, luare de suflet. •(II) are ca temei de fapt și de drept interesul exclusiv al celui înfiat, interes pe care administrația publică, prin serviciul de stare civilă trebuie să-l demonstreze prin ancheta socială.

ÎNDRUMARE •Acțiune specifică autorităților de control a executării deciziilor administrative. •Dreptul recunoscut de lege autorităților publice ierarhic superioare de a coordona activitatea subordonaților în sensul executării corecte a deciziei luate. •În cazul în care (Î) cuprinde și dreptul unei autorități

publice de a reforma actul persoanei controlate se manifestă tutela administrativă. • (Î) este semnificația majoră a elaborării deciziei (R.J.S. Baker).

ÎNFIERE (Lat. „*filius, ii*“ = *fiu*). •Inițial termenul desemna copilul mic (prunc) dar ulterior a semnat copilul de orice vârstă. •Este posibil ca termenul să fie derivat de la „*felius*“ (fela) care însemna țâță. •Actul juridic prin care o persoană fizică intră în raporturi de rudenie civilă cu altă persoană. •Instituția (Î) cuprinde două tipuri: cu efecte depline (prin stabilirea de raporturi de rudenie între înfiat și înfiătorul cu rudele sale), sau cu efecte restrânse (prin stabilirea de raporturi de rudenie exclusiv între înfiat și înfiător). •Pentru realizarea (Î) este nevoie de actul condiție eliberat de autoritatea administrației publice locale pentru încuviințare.

ÎNMORMÂNTARE (Lat. „*mortalis, e*“ = *care ține de mort, doliu*). •Morta era denumirea uneia dintre cele trei Parce. •Ceremonia funebă în cadrul căreia se desfășoară ritualul de așezare a persoanei decedate în pământ (înhumare) sau de ardere (incinerare). •(Î) este reglementată prin acte administrative emise de autoritățile administrației publice locale, sau parohii, care conțin norme obligatorii de protecție sanitară, a mediului și de urbanism.

ÎNREGISTRAREA NAȘTERII (Lat. „*nascor, natus sum, nasci*“ = *a se naște*). •Actul administrativ de înscriere în registrul special de nașteri a faptului produs de către autoritatea administrației publice de la locul nașterii. •În cazul copiilor născuți pe nave, aeronave, trenuri, în interiorul granițelor țării (ÎN) se face la locul de debarcare. •În cazul copiilor născuți în afara granițelor (ÎN) se face în carnetul de bord al navei sau în registrul proceselor verbale și se comunică în țară.

ÎNSĂRCINAT CU AFACERI (Lat. „*sarcina, ae*“ = *legătură, bocceluță*). •Inițial, termenul desemna lucrurile pe care soldatul le căra agățate de sulită (arme, hrană, unelte). •Șeful unei reprezentanțe diplomatice de rang inferior, acreditat pe lângă ministerul de

externe al unui stat. •(ÎA) curente este o persoană fără rang diplomatic, împuternicită pe durata absenței șefului reprezentanței, de a rezolva problemele curente ale misiunii diplomatice.

ÎNSCRIS •Mijloc legal de probă materializat într-un act sau document scris (stricto sensu) sau orice lucru care poartă o informație scrisă (lato sensu) cu privire la un raport juridic. •(Î) autentic este actul încheiat în forma cerută de lege și conform unei proceduri speciale de recunoaștere (autentificare). •(Î) sub semnătură privată este întocmit și semnat personal de către persoanele care încheie actul, fără a fi necesară confirmarea din partea unei autorități publice.

ÎNSEMNE OFICIALE (Lat. „*signo, avi, atum, are*“ = *a pecetlui, a închide, a semna*). •Imprimere signa pecori „A însemna turmele“ (Virgiliu). •Desenele, semnele heraldice, formele așezate pe drapele sau panouri pentru a reprezenta statul/autoritatea de stat. •Utilizarea (ÎO) de către persoane neautorizate constituie infracțiunea.

ÎNSTRĂINARE •Actul de dispoziție prin care un bun mobil sau imobil trece din proprietatea deținătorului în proprietatea altei persoane, potrivit unei proceduri legale. •Cu privire la bunurile ce aparțin domeniului public, (Î) este interzisă. •În cazul unor categorii de bunuri cu caracter special (opere de artă, metale prețioase și înscrisuri de valoare) pentru (Î) este nevoie de autorizarea autorității administrației publice.

ÎNȘTIINȚARE LEGALĂ •Obligația prevăzută în legi sau regulamente potrivit căreia o autoritate a administrației publice trebuie să înștiințeze pe cei interesați cu privire la vânzarea/cumpărarea de bunuri, sau servicii ori organizarea de licitații în acest scop. •Practic, (ÎL) se realizează fie sub forma anunțurilor afișate în locuri publice sau publicate în presă sau prin comunicarea directă către furnizori/cumpărători a anunțului.

ÎNTREBARE •Cerere verbală adresată de către un parlamentar guvernului sau miniștrilor

asupra unui subiect determinat. • Spre deosebire de interpelări, care au sancțiune politică, posibilă o motiune de cenzură, în cazul (Î) nu există o sancțiune imediată. • La (Î) trebuie dat răspunsul în cadrul aceleiași ședințe. • Începând cu anul 1849, procedura parlamentară britanică a inclus o perioadă de timp necesară răspunsului (question time). • În practica internațională se întâlnesc și (Î) suplimentare, precum și (Î) cu dezbateri.

ÎNTREPRINDERI PUBLICE (Lat. „*intrepidus, a, um*“ = *curajos*). • Societăți comerciale la care statul sau o autoritate a administrației publice locale deține majoritatea capitalului și ca atare dreptul de decizie. • Persoanele juridice care produc bunuri sau servicii în regim economic independent, pe bază de autogestiuie financiară, dar în scopul satisfacerii unui interes general, conform contractelor cu administrația publică.

ÎNTREȚINERE • Acordarea de mijloace necesare traiului unei persoane în virtutea legii sau a unui contract. • Suma de bani datorată de chirias către furnizorul de servicii edilitare (apă caldă, apă rece, salubritate, încălzire). • Situația persoanei lipsite de surse de venituri care trăiește din mila altuia sau pentru un profit (proxenetism).

ÎNȚELEGERE (Lat. „*intelligo, exi, ectum, igere*“ = *a pricepe, a simți*). • *Intelligere plus quam ceteros* „a fi mai inteligent ca alții“.

• Acord între două sau mai multe părți, încheiat în formă scrisă sau orală (*gentlemen's agreement*). • Categorie a tratatelor internaționale încheiate de reprezentanții statelor între care există raporturi de bună vecinătate.

ÎNVESTITURĂ (Lat. „*investio, ire*“ = *a îmbrăca pe cineva*). • Actul solemn prin care unei persoane i se acorda o funcție publică (magistratura). • Procedura legală pentru desemnarea unei persoane într-o funcție de către autoritatea publică; fie prin numire, fie prin vot. • Decizia prin care un partid politic își desemnează candidații pentru anumite funcții electiv.

ÎNVOIALĂ (Lat. „*voluntas, atis*“ = *voință, învoire, îngăduire*). • *Voluntatus in veteribus scriptis* obișnuiți cu scrierile vechi. • Acordul de voință între două părți cu privire la asumarea unor obligații reciproce. • Categorie de tratat internațional prin care două state se obligă la același timp de prestație: ex. (Î) de extrădare dintre Moldova și Austria, încheiat la 4 ianuarie 1838.

ÎNZESTRARE • Tip de finanțare caracterizat prin faptul că instituția publică folosește fondurile primite pentru activitatea proprie sau le investește pentru a obține un profit care să fie utilizat pentru activitatea proprie. • Engl. „*Endowment*“

J

JUDE •Cuvânt cu semnificație asemănătoare pentru „cneaz“ prin care se arăta modul de constituire a proprietății asupra obștilor libere în perioada feudalismului prestatal. •Ulterior, prin termenul de (J) se înțelegea clasa nobililor, termenul fiind folosit și după constituirea statelor feudale Românești.

JUDECĂTOR (Lat. „*judex, icis*“ = *arbitru*). •Judicem sumere aliquem „a lua pe cineva arbitru“ (Cicero). •Magistratul roman care avea competența de a cerceta cauzele litigioase; cel care prețuia; cenzor; critic. •Funcționar public al statului însărcinat cu soluționarea legală a proceselor civile, comerciale, administrative și penale. •Întrucât (J) nu poate fi membrul nici unui partid, el nu poate fi ales sau numit în funcții politico-administrative.

JUDEȚ •Unitatea administrativ-teritorială cu personalitate juridică, având în componență municipii, orașe și comune. •Din punct de vedere al comunității umane, (J) este o unitate de locuitori cu aceleași obiceiuri, credințe, relații și interese economice și social-culturale. •Fiecare (J) își are o reședință în care se află sediul autorităților publice statale, precum și ale autorităților locale și serviciilor publice județene.

JUNTĂ (Sp. „*junta*“ = *grup*). •Structură politico-administrativă care își impune puterea prin forța armelor sau a terorii la nivel de stat. •Primele (J) s-au înființat în Spania sub forma adunărilor justițiare conduse de nobili. •Din 1685 Consiliul Inchiziției a fost denumit (J). •Pentru a se opune lui Napoleon Bonaparte spaniolii au creat așa-numitele (J) insurecționale. •Primul guvern din Argentina s-a format în 1810 sub forma unei (J) revoluționare.

JUPÂN •Cuvânt împrumutat de români de la slavii sudici pentru a-i desemna pe conducătorii nobilimii prestatale. •Termenul de (J) apare prima dată într-o inscripție protobulgară din sec. al IX-lea, iar mai târziu în România în timpul lui Mircea Vodă (943).

JURĂMÂNT (Lat. „*juro, avi (atus sum)*“ = *a făgădui, a încredința, a adevări*). •Lex în quam jurati sumus „legea pe care am jurat“ (Cicero). •Formulă solemnă de asumare a unei obligații în antichitate. •Declarație dată de o persoană pe propria răspundere cu privire la faptul că spune adevărul. •Formula solemnă de investitură în funcție pentru autoritățile administrative cu caracter unipersonal prin care cel investit se angajează să-și respecte obligațiile de serviciu.

JURISCONSULT (Lat. „*jurisconsultus*“ = *consultant legal*) •Jurisconsultorum onus est respondere, cavere, agere „Atribuțiile jurisconsultilor sunt să răspundă, să explice, să îndrume. •În antichitate, (J) era persoana care acorda asistență persoanelor aflate într-un litigiu. •Persoana cu studii juridice angajată într-o instituție publică sau privată pentru a soluționa problemele de drept și pentru a o reprezenta în fața instanțelor de judecată.

JURISDICȚIE (Lat. „*jurisdictio, onis*“ = *dreptul de a judeca*). •Uneori, termenul de (J) semnifica numai durata procesului sau dreptul magistratului de a supraveghea acțiunile părților. •Sfera drepturilor pe care o instanță/judecător le poate exercita. •Sfera instanțelor judecătorești care au aceeași competență de a soluționa o anumită categorie de litigii.

JURISPRUDENȚĂ (Lat. „*jurisprudentia, ae*“ = *știința dreptului*). •Iuris prudentia est

divinarum. atque humanarum rerum notiția iusti atque injusti scientia „Știința dreptului constă în cunoașterea celor divine și lumești, știința a ceea ce este drept și nedrept“.

- Totalitatea hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești referitoare la o speță;
- Soluția dată de instanța judecătorească prin interpretarea unei norme legale sau prin determinarea normei aplicabile prin intermediul principiilor de drept.

JURNAL (Fr. „jour“ = ziua). • Un registru care consemnează zilnic anumite fapte/acte. • În cazul (J) de bord aflat pe nave sunt înscrise toate datele referitoare la navigație (condițiile meteo, tehnice etc.) referitoare la manipularea mărfurilor, la îmbarcarea pasa-

gerilor. • În (J) de achiziții se menționează toate cererile de cumpărare primite și ordinele de cumpărare întocmite (numărul cererii, numele furnizorului, codul produselor, valoarea ordinului etc.).

JUSTIȚIE (Lat. „justitia, ae“ = dreptate).

- De menționat că termenul semnifică și datoria cuiva pentru îndeplinirea unei activități „Justitia erga deos“ – împlinirea datoriilor față de zei (Cicero).
- Denumire generică pentru toate instanțele judecătorești, a instituțiilor și funcționarilor care participă la aplicarea legilor.
- (J) internațională este un mijloc de soluționare pașnică a divergențelor dintre state conform recomandării Cartei O.N.U.

L

LAGĂR (*Ger. „lager“ = tabără*). •Formă de constrângere administrativă care constă în lipsirea de libertate și obligarea la muncă a persoanelor ostile regimurilor politice dictatoriale. •Tabără special amenajată pentru izolarea prizonierilor de război. •În sens larg, se folosește noțiunea de (L) pentru orice loc în care sunt obligați să trăiască oameni fără consimțământul lor.

LAISEZ PASSER (*Fr. „laissez passer“ = trecere liberă*). •Actul eliberat de autoritățile publice pentru a facilita deplasarea unei persoane sau a unui autovehicul pe teritoriul statului, fără îndeplinirea altor formalități. •Documentele eliberate de O.N.U. pentru funcționarii săi în scopul de a fi recunoscuți de statele membre. •Act de identitate pentru persoanele care solicită azil politic.

LEGALITATE (*Lat. „legalis, e“ = de lege*). •Condiție de fond a actului administrativ, care constă în conformitatea acestuia cu legea și celelalte acte normative. •Sfera principiilor și normelor de drept ce trebuie respectate de către cetățeni/instituții. •Ordinea de drept în raporturile internaționale potrivit căreia statele acționează conform principiilor suveranității naționale, a independenței, egalității în drepturi, neamenințării cu forța și neamestecului în treburile interne.

LEGAT (*Lat. „legatum, i“ = a lăsa prin testament*). •*Legatum est quod legis modo id est imperativo testamento relinquitur*“ Legatul este ceea ce se lasă prin testament cu putere de lege, adică în mod imperativ“ (Institutiones). •Dispoziție testamentară prin care testatorul lasă unei alte persoane bunuri, drepturi sau obligații. •În cazul (L) cu titlu particular se transmit bunuri individualizate (ut singuli), iar

în cazul (L) cu titlu universal se transmite o masă succesorală de bunuri.

LEGATUS (*Lat. „legatus, i“ = sol, ambasador*“). •După Cicero, (L) era unul dintre cei 10 comisari ai împăratului, cu atribuții de reglementare a tuturor problemelor din teritoriile cucerite de romani. •Locuitori ai magistraturilor Romei trimiși de Senat să conducă o provincie; în provinciile cu mai multe legiuni comanda armatei revenea unui Legatus Augusti pro praetore; în provinciile cu o singură legiune (L) avea și funcția de guvernator. •Reprezentant al Papei de la Roma numit și nunțiu papal care îndeplinește funcții asemănătoare cu ale ambasadorilor.

LEGAȚIE (*Lat. „legatio, onis“ = solie, ambasadă*). •Legationem administrare „conducerea soliei“ (Cornelius Nepos). •Misiuni diplomatice înființate pe teritoriul altor state începând din secolul a XVI-lea. •Reprezentanță diplomatică având rang inferior ambasadei condusă de un trimis extraordinar sau de un însărcinat cu afaceri.

LEGEA DE FIER A BIROCRĂȚIEI
•Concept introdus în știința administrației de O. Michels pentru a defini contradicția dintre procesul de organizare și procesul de democratizare a structurilor administrative. •Potrivit (LFB), existența unor funcționari superiori și a altora inferiori îi determină pe primii să se organizeze în structuri oligarhice astfel că acestea devin antidemocratice. •Consecința acțiunii (LFB) este ruperea structurilor și începerea procesului primar de reproducere a acestora.

LEGI (*Lat. „lex, egis“ = normele scrise spre deosebire de obiceiuri (mos)*). •Inițial, prin (L) nu se înțelegeau numai normele emise de

autoritățile publice, dar și învoielile/contractele dintre persoane fizice. •Acte normative cu forță juridică supremă adoptate de Parlament. •În ceea ce privește (L) organice, acestea reglementează o materie de ordin constituțional, dar se adoptă conform procedurii obișnuite în cazul legilor ordinare.

LEGISLATIV (Lat. „*legislativus*“ = *de la „legifer, era, erum“ = care face legi*). •Denumirea generică pentru ansamblul instituțiilor politice care concură la elaborarea legilor. •Sub denumirea de putere (L), se regăsește în principiul separației puterilor în stat enunțat de Montesquieu. •Instituția politică tampon dintre guvernanți și corpul electoral având ca scop validarea deciziilor guvernamentale (A. Hauriou). •Corpul senatorilor și deputaților în ansamblu său.

LEGITIMĂ APĂRARE (Lat. „*legitimus, a, um*“ = *îngăduit de lege*). •Legitimum impedimentum „împiedicare legală“ (Cicero). •Cauză care înlătură caracterul contravențional al unei fapte deoarece lipsește vinovăția făptuitorului. •Se află în (LA) persoana care săvârșește o faptă pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, îndreptat împotriva sa, a altuia, sau împotriva unui interes obștesc și care pune în pericol grav persoana sau drepturile celui atacat ori interesul obștesc.

LEGITIMITATE (Lat. „*legitimus, a, um*“ = *permis de lege*). •În sens larg, prin (L) se înțelege tot ceea ce este corect, normal, potrivit cu o regulă „*Legitimus est*“ (Plinius). •Potrivit lui Max Weber, (L) înseamnă supunerea față de dominația altcuiva în virtutea unei „rațiuni“ tradiționale (puterea tatălui) a unei seducții (puterea charismatică) sau a legii (puterea funcționarului public). •Conform lui W.H. Davis, (L) este măsura în care puterea guvernului este recunoscută la nivel social și deci libertatea socială este mai reală. •În dreptul administrativ H. Puget afirmă că (L) este expresia concordanței dintre voința alegătorilor și conduita guvernării fie prin modul de a desemna șeful statului în regim prezidențial fie prin modul de numire a miniștrilor în regim

parlamentar. •Pentru A. Hauriou, (L) există numai ca o conformitate între activitatea de guvernare și deciziile politice, nu și cu voința cetățenilor.

LEGIUNE (Lat. „*legio, onis*“ = *unitate militară constituită din 5-6000 de soldați echipați cu armament greu*). •În armata romană (L) era o unitate militară cu caracter permanent recrutată dintre cetățenii romani, formată din zece cohorte, alcătuită fiecare din șase centurii a câte 80 de soldați. •Serviciul în cadrul (L) avea o durată de 20-25 ani, după care militarii lăsați la vatră primeau o soldă sau erau împroprietăriți cu un lot de pământ. După reorganizarea armatei de către Adrian, a crescut numărul soldaților din (L) la 6.800 și a cavaleriștilor, la 726.

LEGIUNEA STRĂINĂ •Corp de armată creat în anul 1831 de regele Ludovic Filip pentru a ține sub control teritoriile africane ocupate de francezi, având cartierul general în Algeria. •În cadrul (LS) numai ofițerii sunt francezi, restul militarilor provenind din alte țări, deoarece nu le sunt verificate antecedentele penale. •De-a lungul timpului, (LS) a intervenit în Spania, Crimeea, Italia, Mexic (alături de Maximilian) Benin, Maroc, Siria, Indochina; în timpul celui de-al doilea război mondial o parte s-a alăturat guvernului de la Vichy, iar alta lui De Gaulle.

LEX (Lat. „*lex, egis*“ = *lege*). •În funcție de conținutul lui (L) se stabilea regimul juridic aplicabil în situația respectivă. •(L) domiciliu stabilește în dreptul internațional privat legea aplicabilă unei persoane în funcție de domiciliul său. •(L) loci actus = legea locului în care s-a încheiat actul. •(L) loci contractus = legea locului unde s-a încheiat contractul. •(L) loci executionis = legea locului unde se execută obligațiile contractuale. •(L) rei sitae = legea locului unde se află situat bunul. •(L) voluntatis = legea pe care părțile o aleg pentru a fi aplicabilă raporturilor juridice născute din contractul respectiv. În cazul contractelor administrative (LV) este subsecventă principiului legalității actelor.

LIBERĂ CIRCULAȚIE (Lat. „*liber, era, erum*” = *slobod, nelegat*). •Liberum iudicium „judecată liberă” (Cicero). •Dreptul constituțional al oricărui cetățean de a-și stabili domiciliul/reședința în oricare localitate din țară, de a călători în străinătate, de a emigra, precum și de a reveni în țară.

LIBERTI (Lat. „*libertus, i*” = *sclav eliberat*). •În Grecia antică sclavii care își răscumpărau libertatea de la stăpâni se numeau „meteci” (străini cu dreptul de a sta permanent pe teritoriul unei comunități). •În Imperiul Roman sclavii eliberați nu beneficiau de drepturi politice, astfel că nu puteau ocupa magistraturi; copiii (L) dobândeau însă drepturi depline (ingenui). •În cadrul administrației romane (L) puteau ocupa unele funcții și unii au devenit celebri prin bogăția acumulată.

LIBERUL ARBITRU (Lat. „*liber*” + „*arbiter*” = *judecător independent*). •Dreptul comunităților locale de a-și stabili singure cheltuielile și veniturile bugetare în concordanță cu necesitățile reale din localitatea respectivă. •În știința administrației se folosește conceptul de (LA) pentru a defini un aspect al autonomiei locale, și anume acela referitor la dreptul de a decide în probleme de interes local, fără nici o intervenție a Guvernului.

LICITAȚIE PUBLICĂ (Lat. „*licitatio, onis*” = *vânzare la mezat*). •Romanii foloseau și termenul „licet” pentru ceea ce este permis. •Quantum liceat vobis „cât de mult vă este îngăduit” (Cicero). •Procedura obligatorie prevăzută de lege pentru concesiunea bunurilor și serviciilor ce aparțin domeniului public sau privat al statului/unităților administrativ-teritoriale. •Trăsăturile specifice (LP) sunt: organizarea licitației de către o autoritate a administrației publice; stabilirea clauzelor obligatorii de către administrație; încheierea contractului rezilierii unilaterale a contractului sau de anulare unilaterală a licitației.

LIDER DE OPINIE (Engl. „*leader*” = *conducător*). •Persoana/grupul de persoane

care emite judecăți de valoare cu privire la evenimentele din viața publică. •Statistic, s-a constatat că (LO) reprezintă 5-10% din totalul populației, dar că părerile lor se impun datorită efectului de cascadă: opinia venită de sus se propagă în jos ca o cascadă stăvilită în drumul ei de mai multe bazine (K. Deutsch). •În sens larg, funcționarul care exprimă poziția instituției sale.

LIMBĂ OFICIALĂ (Lat. „*oficiosus, a, um*” = *îngăduit, legal*). •Limba utilizată de cetățenii unui stat în relațiile cu autoritățile publice din statul respectiv. •În statele care au mai multe naționalități se permite utilizarea limbilor materne în relațiile cu administrația publică pentru a facilita executarea legii de către toți cetățenii. •În administrația diplomatică (LO) este aceea folosită de către fiecare stat în parte (din rațiuni de curtoazie se asigură însă traducerea într-o limbă internațională).

LIMITROF (Lat. „*limes, itis*” = *hotar, graniță*). •În antichitate, prin (L) se înțelegea partea fortificată a frontierei romane, la limita unui teritoriu inamic, fie pe cursul unei ape (flumen) fie pe munte (ripa). •Prin spațiu (L) se înțelege spațiul învecinat. •În dreptul administrativ două unități administrativ-teritoriale alăturate se numesc (L).

LOBISM (Engl. „*Lobby*” = *coridorul principal de la Casa Albă unde erau acostafi funcționarii de stat sau chiar kongresmanii pentru diferite intervenții*). •Grup de presiune format din tehnicieni care influențează luarea deciziilor de către puterea politică (M. Duverger). •Specia de ipocrizie imensă care prezintă fenomenele într-un mod deformat (J. Meynaud). •În știința administrației se folosește (L) pentru a desemna un guvern „invizibil” care prin acte/fapte impune anumite decizii. •Agențiile de (L) sunt birouri specializate pentru intervenții.

LOGISTICĂ (Gr. „*logos*” = *rațiune, gândire*). •Ansamblul procedurilor, metodelor și principiilor utilizate pentru optimizarea unei activități. •În știința administrației se utili-

zează (L) în sens larg ca sfera mijloacelor intelectuale și materiale pentru organizarea și funcționarea unei instituții publice.

LOGOFĂȚ •Funcționar public la curțile domnești, însărcinat cu pecetluirea documentelor oficiale; ulterior, îndeplinea și actele de procedură în procesele pe care le judecat domnitorul. •În Ardeal, (L) se numea „cancelarius“ (secretar).

LOGOTIP •Caracteristică grafică specifică unui agent economic/instituții prin care se distinge față de altele de același tip. •În sens larg, se utilizează termenul de (L) pentru a desemna marca fabricii.

LOMBARD •Specie de împrumut în cadrul căruia garanția constă în efecte publice (acțiuni, titluri de rentă etc.). •Instituția de credit care acordă împrumuturi acceptând drept gaj efecte publice.

M

MAGISTRI (Lat. „magister, tri“ = *învățător, conducător*). •Vergilius folosea termenul de (M) cu înțelesul de baci (șeful păstorilor), în timp ce Titus Livius îl întrebuința pentru mentor (magister liberorum). •În Dobrogea se numeau (M) primarii aleși pe durata de un an care, împreună cu quaestorii se ocupau de administrarea financiară a localităților.

MAJORITATE (Lat. „major, us, oris“ = *mai mare*) •Cel mai mare număr de voturi necesar, conform regulilor de procedură/actului constitutiv, pentru adoptarea hotărârilor în cadrul unui organism deliberativ. •Sistemul (M) absolute se referă la jumătate plus unu din numărul total al voturilor ce se pot exprima. •Sistemul (M) relative se referă la numărul cel mai mare de voturi exprimat de către cei prezenți la dezbateri. •În cazul (M) simple, adoptarea hotărârii se face pe baza numărului cel mai mare de voturi exprimate în raport cu majoritatea absolută. •Pentru (M) calificată numărul de voturi necesar este expres prevăzut în regulile de procedură/lege.

MAJORITATE MORALĂ •Concept al sociologiei americane potrivit căreia (MM) reprezintă un segment al populației cu drept de vot caracterizat prin convingerile moral-creștine. •Această (MM) formată din reprezentanți ai bisericii, ai școlii și ai familiilor americane s-a opus deciziei Curții Supreme a S.U.A. referitoare la legalizarea avorturilor și interzicerea rügăciunilor în școli.

MAJORITATE PROBABILISTICĂ •În știința administrației se utilizează uneori expresia (M) probablistice, conform teoremei lui Douglas Rae & Michael Taylor „În cadrul majorității frecvența evenimentelor A și B este minimă, ceea ce înseamnă că majoritatea este optimă“. În acest fel, domnia majorității maxi-

mizează probabilitatea ca individul să se manifeste conform acestei voințe; pe termen lung, domnia majorității optimizează corespondența dintre valorile politice ale individului și cele ale colectivității.

MAJORITATE TĂCUTĂ •Concept al politologiei americane, apărut în anii '60 prin care se definește poziția pasivă a masei de alegători în intervalul dintre două campanii electorale. •Datorită (MT) nu mai există partide de masă, ci grupuri de presiune care reușesc să canalizeze aspirațiile politice ale cetățenilor în perioadele electorale. •Partea cea mai mare a masei de alegători care nu-și exprimă opiniile nu organizează demonstrații și nu utilizează mass-media în scopuri politice.

MALA FIDES (Lat. „mala fides“ = *rea-credință*). •Mala fides superveniens nocet „existența relei-credințe produce daune (Cicero). •Expresia (MF) este utilizată pentru a defini a atitudine incorectă a persoanei/instituției care încheie un contract fără bună credință. •În raporturile internaționale (MF) în domeniul încheierii tratatelor atrage după sine sancțiunea decăderii din drepturi a statului de rea-credință.

MANDAT (Lat. „mando, are“ = *a încredința, a însărcina*) •Mandare aliqui magistratum „a da cuiva o slujbă“ (Cicero). •Convenția prin care o persoană numită mandatar se obligă să presteze un serviciu gratuit altei persoane numite mandant. •În cazul (M) imperativ parlamentarul/consilierul este ținut să-și manifeste voința într-un singur scop, pentru atingerea unui rezultat determinat; potrivit legii române, (MI) este nul. •În cazul (M) reprezentativ parlamentarul/consilierul este liber să-și exprime opiniile potrivit conștiinței sale și în acord cu politica partidului

care l-a propus. •Prin (M) **parlamentar** se înțelege instituția dreptului constituțional referitoare la reprezentanții aleși; trăsăturile specifice: generalitate (parlamentul fiind raportat la națiune în întregul său), independență (parlamentarul având libertate de voință), irevocabilitate (parlamentarul ales nu se poate revoca) și protecție constituțională. •În ceea ce privește (M) **internațional**, se are în vedere forma de dominație instituită de Pactul Societății Națiunilor după primul război mondial prin care țările învinse trebuiau reprezentate de statele învingătoare.

MANIFEST (Lat. „*manifestus, a, um*“ = *vădit, cert, neîndoios*). •Manifestus dissente „care arată față că are altă părere“ (Tacitus). •Documentul scris prin care o persoană/instituție politică își exprimă opiniile și atitudinea față de un act/fapt al reprezentanților statului. •Actul prin care șeful statului, guvernul sau o altă autoritate a administrației politice își exprimă public programul și măsurile pe care le va adopta într-o anumită situație.

MANIPULARE (Lat. „*manipulus*“ = *companie formată din 200 de soldați*). •În antichitate se utiliza termenul (M) în sens larg pentru „adunătură“, „trupă“, „snop“. •Formă de control social utilizată de puterea politică prin intermediul ideologiei pentru a induce populației anumite idei, convingeri sau comportamente. •Mijloacele de (M) sunt minciunile nobile (Platon) sau persuasiunea mulțimii (Aristotel), forța și viclenia (Machiavelli și V. Pareto) sau dominarea prin călăi și popi (Lenin). •Pentru P. Burdieu (M) este un mecanism prin care: „repreziunea este substituită prin seducție, forța publică prin relațiile publice, autoritatea prin publicitate, maniera dură prin maniera blândă“, (integrându-se astfel simbolic clasele dominate prin impunerea unor trebuințe mai mult decât prin impunerea normelor).

MANSIO (Lat. „*mansio, onis*“ = *han, popas, locuință*). •Prima formă a serviciului public de transport organizat pentru legiuni sau pentru solii armatei romane (cursus publicus). •(M)

era locul de popas pentru curierii oficiali și punctul de schimb al cailor pentru atelajele acestora asigurându-se astfel parcurgerea non stop a drumului până la destinație.

MANUSCRIS (Lat. „*manuscriptum, ae*“ = *scriere de mână*). •Documente scrise de mână înainte de inventarea tiparului. •Forma autografă a lucrării unui autor pregătită pentru tipar. •Orice document scris de mână sau dactilografiat, dar nepublicat

MASĂ ROTUNDĂ •Formă de dezbatere a unei teme la care participă specialiști din domeniul respectiv. •Desfășurarea (MR) se face prin discuții libere la care fiecare participant își expune punctul de vedere, pune întrebări și/sau răspunde la întrebările celorlalți. •Dezbaterile (MR) sunt conduse, de regulă, de un participant care expune cadrul general și în încheiere amintește soluțiile prezentate și trage concluziile.

MAȘINĂ DE GUVERNAT •Concept introdus în știința administrației de tehnocratul JEAN ROUX prin lucrarea „La machine a gouverner“ din 1972. Potrivit autorului, (MG) face posibilă eliberarea indivizilor de constrângeri economice, realizarea unei democrații permanente și integrale prin folosirea computerelor/informaticii. •Potrivit lui Pierre Dubarle statul și orice aparat de guvernare trebuie înlocuite cu (MG) care să facă inutilă intervenția oamenilor politici în procesul decizional. •Reprezentanții doctrinei politico-administrative franceze, J. Baret, L. Armand și Servan-Schreiber, propun înlocuirea vechilor structuri instituționale cu structuri informaționale care să corespundă mai bine revoluției tehnico-științifice.

MAȘINĂ POLITICĂ (Lat. „*machina, ae*“ = *aparat de ridicat greutate, mecanism*). •Concept american „political machine“ prin care se definește aparatul de control al unui partid asupra membrilor săi care funcționează în diferite instituții ale statului. •În perioada patronajului politic în SUA prin (MP) numirea șefilor la oficiile locale ale instituțiilor federale

era apanajul exclusiv al liderilor locali ai partidului de guvernământ.

McCARTHISM • Concept derivat din numele senatorului american Mc. Carthy, președinte al comitetului senatorial pentru probleme guvernamentale, inițiator al anchetelor anti-comuniste, după al doilea război mondial. • În sens larg, se folosește termenul de (M) pentru a defini o perioadă de prigoană împotriva oponenților politici ai unui guvern.

MEDIERE (Lat. „*medius, a, um*“ = *de mijloc, imparțial*). • *Medius dies* „mijlocul zilei“. • Activitatea desfășurată în scopul armonizării a două opinii. • La nivel parlamentar (M) se realizează printr-o comisie paritală, iar dacă nici aceasta nu ajunge la un acord, atunci textul aflat în divergență se supune dezbaterii în plen a Parlamentului. • Mijloc de soluționare pașnică a diferendelor internaționale prin intermediul unui mediator care participă efectiv la tratativele dintre statele implicate (spre deosebire de bunele oficii în care mediatorul nu participă).

MEMORANDUM (Lat. „*memoratus, us*“ = *aducere aminte*). • Memoria minuitur nisi eam exerceas (memoria slăbește dacă nu o exersezi). • Documentul scris prin care un guvern își exprimă poziția față de un eveniment internațional. • Scrisoare diplomatică prin care sunt amintite considerentele juridice referitoare la un aspect al relațiilor internaționale. • Anexă la un contract economic prin care se precizează condițiile și/sau motivele de fapt și de drept ale raportului juridic născut prin contract.

MEMORIU (Lat. „*memoria, ae*“ = *ținere de minte, pomenire, istorie*) • Memoria omnium rerum (istoria tuturor lucrurilor) Cicero. • Documentul scris prin care o persoană/instituție își expune opiniile/instrucțiunile. • În practica Curții Internaționale de Justiție, după sesizarea instanței cu un anumit litigiu, părțile depun câte un (M) prin care își argumentează acțiunea/apărarea în fapt și în drept.

MERCENAR (Lat. „*mercennarius miles*“ = *soldat plătit*). • (M) erau soldați specializați în

mănuirea unei arme, care primeau simbrerie, precum și o parte din pradă (dinainte stabilită). • Potrivit Protocolului I de la Geneva din 1977 (M) este: recrutat pentru a lupta într-un conflict armat; participă direct la ostilități; are un avantaj patrimonial/soldă superioară celorlalți; nu este resortisant al nici unei părți aflate în conflict; nu desfășoară o misiune oficială din partea vreunui stat.

MESAJ • Conținutul de idei/informații transmis în procesul comunicării. • Prin (M) (prezidențial se înțelege documentul transmis de către Președintele Republicii spre informarea Parlamentului. • În doctrina occidentală se consideră că (MP) constituie stricto sensu un „comunicat“ pentru că el nu se supune dezbaterii (fiind opinia politică a președintelui).

METODĂ (Gr. „*methodos*“ = *procedură medicală*). • Ansamblul sistematizat de acțiuni și procedee utilizate în scopul atingerii unui obiectiv. • Clasificarea (M) în știința administrației cuprinde organizarea și funcționarea instituțiilor publice; executarea deciziei administrative; controlul executării; cercetarea și elaborarea deciziei. • Aplicarea legii prin (M) constrângerii presupune utilizarea puterii publice pentru executarea ei, iar (M) convingerii care presupune adeziunea cetățenilor la conținutul actului normativ.

MIJLOACE DE INFORMARE ÎN MASĂ • Termen generic pentru desemnarea oricărui mijloc de transmitere a informațiilor către și pentru opinia publică: presa scrisă, televiziunea, mijloace audio-video, CD-urile, cinematografia etc. • Mass-media. • Instrumente pentru manipularea opiniei publice.

MILIARIU (Lat. „*milliarium*“ = *piatră de hotar*). • Borne din piatră așezate la distanță de o milă de-a lungul drumurilor publice romane care conțineau informații cu privire la distanțele până la alte localități, numele împăratului în timpul căruia s-a construit drumul, numele guvernatorului care întreține drumul. Aceste borne militare constituie primul izvor de cunoaștere a traseelor pe care se deplasau în antichitate armatele romane.

MILITARISM (Lat. „*militaris, e*“, = *referitor la arme, soldătesc, ostășesc*). • Doctrină enunțată de H.K.B. Moltke, general-feld-mareșal în armata prusacă (1857-1871) ulterior conducător al armatei germane (1871-1888) autor de tratate militare. • Politică promovată de unele partide/state pentru a justifica necesitatea înarmărilor și supremația militară. • În sens larg, prin (M) se înțelege orice formă de aplicare a metodelor militare într-un alt domeniu decât cel al armatei.

MILIȚIE (Lat. „*militia, ae*“ = *slujbă la oaste, datorie*). • Militia disciplina „a învăța meșteșugul războiului“ (Cicero). • Corp de armată cu caracter nepermanent care era chemat la arme numai în caz de război în timpul Republicii Romane. • Armată neregulată compusă din țărani și orașeni. • Aparatul specializat de menținere a ordinii publice utilizat și ca instrument de constrângere în perioada de dictatură. • În dreptul internațional se recunoaște (M) dacă are un conducător responsabil pentru trupa sa, dacă are un semn distinctiv, dacă poartă arme la vedere și dacă respectă regulile militare.

MINISTER (Lat. „*minister, tri*“ = *servitor, slugă, slujitor la altar*). Titus Livius arată că „*ministerium*“ exprimă faptul că o anumită slujbă poate deveni o artă (Quod fuerat, ars haberi coepta). • Autorități ale administrației publice de specialitate care realizează la nivel central politica guvernamentală. • Politica sectorială a (M) se realizează în teritoriu prin intermediul serviciilor publice descentralizate (administrația exterioară). • Actele administrative emise de (M) sunt instrucțiunile (care stabilesc reguli general obligatorii); ordinele (acte juridice fără caracter normativ prin care se soluționează probleme curente); circularele (acte cu caracter explicativ și de îndrumare cu privire la activitatea ministerului); rezoluțiile (acte de soluționare a unor probleme curente).

MINISTER PUBLIC • Autoritate judecătorească îndeplinind în cadrul activității justiției funcția de autor al urmăririi penale sau funcția de control a poliției judiciare. • (MP) participă

la actul de justiție de pe poziții similare cu apărătorii inculpaților, susținând acuzarea și apărând interesele generale ale societății, precum și ordinea publică. • (MP) este format din Parchete organizate pe lângă fiecare instanță judecătorească și funcționând sub autoritatea Ministerului Justiției. • Originea (MP) se află în perioada sec. XIII-XIV în persoana „procurorului regal“ care apăra interesele monarhului așezat pe un piedestal de lemn mai înalt (parchet).

MINISTRU (Lat. „*ministro, avi, atum, ave*“ = *a sluji (de obicei la masă)*). • Ministrare cibos „a aduce de mâncare“ (Tacitus). • Șeful autorității administrației publice centrale de specialitate. • Persoană care cumulează funcția politică și funcția administrativă fără a le fi aplicabile normele juridice privind funcționarii publici pentru că pot fi revocați prin simplul joc al responsabilității parlamentare (E. Fosthoff). • (M) plenipotențial îndeplinește permanent funcția de șef al unei misiuni diplomatice cu rang de legație; (M) consilier îndeplinește o funcție în ministerul de externe sau o misiune diplomatică.

MINORITATE (Lat. „*minor, oris*“ = *mai mic, mai tânăr*). • În sociologia juridică (M) este partea de populație a unui stat, inferioară numeric și care se deosebește de majoritate prin trăsături specifice (rasă, religie, limbă etc.). • Situația specifică a grupului care întrunește un număr mai mic de voturi în cadrul alegerilor sau al dezbaterilor din cadrul unei autorități cu caracter deliberativ a administrației publice.

MINORITATE A FĂPTUITORULUI (Lat. „*minor, ori*“ = *mic de vârstă*). • În got. „*mins*“, iar în germ. „*minder*“. • Cauză care înlătură caracterul contravențional al faptei și, pe cale de consecință, și răspunderea contravențională, datorită faptului că minorii sunt lipsiți de discernământ sau au capacitatea de discernământ redusă. • Din punct de vedere al dreptului administrativ, (MF) sub 14 ani înlătură răspunderea, în cazul (MF) între 14-16 ani amenzile sunt reduse la jumătate, iar în

cazul (MF) de peste 16 ani închisoarea convențională se reduce la jumătate.

MISIUNE (Lat. „*misio, onis*“ = *eliberarea unui condamnat, concediu din armată, iertarea gladiatorului căzut*). • *Missio sanguinis* „luare de sânge“ (Cornelius Celsius). • Înșărcinare, funcție, rol încredințat unei persoane. • (M) diplomatică a luat naștere ca instituție după Pacea de la Westfalia din 1648 și ulterior a fost reglementată pe plan internațional prin Regulamentul de la Viena din 1815. • (M) specială este o delegație reprezentativă cu activitate temporară trimisă de un stat cu scopul de a trata cu un alt stat probleme de interes comun.

MIT POLITIC (Lat. „*mythos, i*“ = *basma, poveste*). • Formă de comunicare în care se folosesc simboluri cu scopul de a explica și de a justifica practicile puterii politice în fața cetățenilor (H. Laswell). • Scopul comunicării politice urmărit de putere care vrea să formeze artificial o opinie publică favorabilă prin conducerea și controlul asupra mijloacelor de informare și propagandă (W.J. Lapierre). • În știința administrației (MP) se definește ca o doctrină ce reproduce într-o formă accesibilă maselor voința puterii politice și care se impune cu ajutorul administrației publice în virtutea faptului că ea trebuie să execute deciziile politice.

MODIFICAREA ACTULUI (Lat. „*modificatus, a, um*“ = *măsurat, cadențat*). • Operațiune specifică unei autorități a administrației publice prin care se schimbă o anumită parte a actului emis; un cuvânt, un alineat, un articol sau paragraf. • În principiu, (MA) se realizează de către autoritatea emitentă. • În cazul tutelei administrative (MA) se poate face de către autoritatea subordonată celei care a emis actul, fără acordul acesteia.

MODUS VIVENDI (Lat. „*modu vivendi*“ = *mod de viață*). • Modalitate de înțelegere între persoane pe baza unor concesiuni reciproce/acceptarea unor compromisuri. • Acorduri internaționale cu caracter provizoriu prin care se soluționează temporar anumite probleme

urmând ca ele să fie înlocuite ulterior printr-un tratat cu caracter definitiv. • În știința administrației se utilizează uneori expresia (MV) pentru a defini o stare de lucruri nereglementată juridic, dar care poate fi acceptată prin acordul părților/instituțiilor.

MONARHIE (Gr. „*monos*“ = *singur și „arhe*“ = *conducere*). • Forma de guvernământ specifică statelor în care puterea se exercită de către monarh (rege, prinț, împărat, sultan etc.) și se transmite ereditar. • În cazul (M) absolute activitatea executivă se realizează exclusiv de către suveran și un consiliu de coroană numit de acesta. • În cadrul (M) constituționale activitatea executivă se exercită prin primul ministru și guvernul rezultat din alegeri; autoritatea supremă a administrației publice fiind, de regulă, numită în persoana liderului partidului care a câștigat alegerile.

MONEDĂ (Lat. „*moneta, ae*“ = *nume al Junonei care avertizase pe romani asupra producerii unui cutremur*). • Prin „*nummi monetales*“ se desemnau banii care erau fabricați în templul (BREAL) zeiței Junona Moneta. • În antichitate (M) avea bătut pe avers chipul împăratului în timpul căruia s-a emis, iar pe revers, un simbol: templu sau numele unor magistrați (ca garanție pentru autenticitate). • Ban din metal sau hârtie care are curs legal într-un stat. • Emiterea (M) este atribut al suveranității de stat și, ca atare, reproducerea ei constituie infracțiune.

MONOCRAȚIE (Gr. „*monos*“ = *înseamnă unul și „cratia*“ = *putere*). • Situația în care puterea politică este deținută de o singură persoană. • În cazul (M) monarhice regele deține atât puterea legislativă, cât și puterea executivă (Belgia). • În (M) prezidențială președintele statului este concomitent și șeful absolut al administrației publice (SUA). • În cazul așa-numitului (M) al executivului primul ministru și guvernul său sunt singurii responsabili pentru aplicarea și executarea legii (J.M. Shafritz).

MONOPARTIDISM • Sistem politic în care funcționează un singur partid politic. • În unele

state comuniste se permitea și funcționarea unor partide mici, lipsite de putere, pentru a contracara ideea (M) și a da o fațadă democratică statului respectiv. •În sens larg se folosește uneori termenul de (M) pentru a defini situația unei anumite țări în care există un partid mai puternic decât celelalte.

MONOPOLISM DE STAT (Gr. „*monos*“ = *singur* și „*polein*“ = *a vinde*). •Doctrină elaborată de J.A. Schumpeter conform căreia monopolul și oligopolul sunt forțe progresiste ale societății pentru că din punct de vedere tehnic au forță mai mare decât întreprinderile mici și, ca atare, își pot impune voința în politica economică a statului. •Fuziune (specifică statelor capitaliste dezvoltate) între sectorul privat al producției, care este monopolist, și sectorul public al administrației de stat (J.K. Galbraith).

MORATORIU (Lat. „*morator, oris*“ = *care întârzie, care împiedică*). •Amânarea îndeplinirii obligațiilor contractuale la cererea unei părți (dispusă de instanța judecătorească). •Amânare cu caracter general a plății datoriilor publice acordată prin lege. •În cazul (M) de război se admite amânarea executării unor obligații datorită situației excepționale în care se află un stat beligerant.

MOTIVAREA ACTULUI ADMINISTRATIV (Lat. „*motus, a, um*“ = *mișcat, ațâțat*). •Expunere, notă de fundamentare, raport scris care cuprinde sintetic temeiurile de fapt și de drept care fac necesară emiterea actului. •Partea de preambul a actului administrativ care cuprinde mențiunea referitoare la îndeplinirea procedurii legale pentru adoptare. •În cazul actelor administrative jurisdicționale (MAA) este obligatorie).

MOTIVAREA DECIZIEI •Activitatea specifică administrației publice de explicare a cauzelor care determină adoptarea/emiterea unui act. •Activitatea teoretică și practică a unei autorități publice de atragere a cetățenilor la îndeplinirea misiunilor administrației pe baza respectării legalității, a drepturilor și li-

berăților fundamentale ale omului, în contextul interesului general. •Dimensiune a democrației participative care justifică activitatea administrației publice în fața cetățenilor pentru a-i atrage la aplicarea și executarea legii.

MOTIVAREA PERSONALULUI •Ansamblu de procedee și mijloace folosite pentru a determina pe funcționarii publici să-și realizeze atribuțiile de serviciu la nivel corespunzător. •Constituie factori în (MP) munca și gradul de realizare a obiectivelor, răspunderea, avansarea în funcție, recunoașterea meritelor, relația cu șefii ierarhici, condițiile de muncă, salariul, stabilitatea și securitatea funcției.

MOTIUNE (Lat. „*motio, onis*“ = *mișcare spirituală, emoție*). •Propunere făcută în cadrul unei autorități cu caracter deliberativ care se adoptă prin vot majoritar. •În cazul (M) de cenzură se propune retragerea încrederii acordate guvernului, ca formă de răspundere politică pentru nerealizarea programului anunțat. •În cadrul conferințelor internaționale (M) exprimă o rezoluție cu privire la recunoașterea meritelor unei persoane/instituții sau dimpotrivă dezaprobarea pentru ceva/cineva.

MUNICIPIU (Lat. „*municipium, ii*“ = *oraș*). •Comunitate urbană din Imperiul Roman cu teritoriu propriu și autonomie administrativ-juridică ai cărei locuitori aveau numai drepturi civile (*ius Latii*) nu și drepturi politice. •Conducerea (M) revenea unor colegii de „*duoviri*“ (uneori *quatroviri*) doi „*aediles*“ și doi „*questores*“ care alcătuiau senatul local. •Oraș organizat ca atare prin lege, având denumire și personalitate juridică proprie, cu activitatea economică, socială, culturală și spirituală influentă în teritoriu și care exercită funcția urbanizatoare asupra zonelor limitrofe.

MUSTRARE •Notificare scrisă prin care o instituție pune în vedere funcționarului care a săvârșit o abatere disciplinară faptul că a încălcat o atribuție de serviciu sau o regulă de conduită și i se indică să nu o mai repete în viitor. •În sens larg, prin (M) se înțelege atenționarea oricărui salariat care săvârșește

fără intenție o abatere, pentru prima dată, și care nu poate aduce prejudicii instituției.

MUTATIS MUTANDIS (Lat. „*mutatis mutandis*” = *dacă se schimbă ceea ce trebuie schimbat*). •Expresia (MM) se folosește pentru a desemna faptul că deși împrejurările sau persoanele sunt altele, totuși efectele produse de un eveniment sunt aceleași.

MUZEU (Lat. „*muŕeum, i*” = *templu al muzelor*). •În antichitate, prin (M) se înțelegea o instituție de cercetare sau de învățământ care funcționa pe lângă o bibliotecă și care asigura condiții de studiu unui număr restrâns de inițiați. •Instituție publică având ca obiect colecționarea și păstrarea unor obiecte de artă, relicve, documente istorice sau științifice, a căror funcționare este asigurată de autoritățile administrației publice.

N

NARODNICISM (*Rus. „narod” = popor*).

•Doctrină sociopolitică din sec. al XIX-lea care considera că singurele forțe progresiste ale societății sunt țărănimea și intelectualitatea. •Unul dintre ideologii (N) în Rusia a fost Danielson Nikolai Franțevici, economist, scriitor, traducător al „Capitalului” 1844-1918.

NATURALIZARE (*Lat. „naturalis, e” = firesc, obișnuit*). •Naturalis historiae libri „cărți despre istoria naturăii (Plinius). •Actul prin care se acordă unui străin dreptul la cetățenia statului în care locuiește. •În sens larg, prin (N) se înțelege adaptarea unei persoane la regulile/normele unei comunități sau faptul că s-a integrat în acea comunitate.

NAȚIONALIZARE (*Lat. „natio, onis” = trib, popor*). •Nationes equorum „rasele de cai” (Terentius Varro). •Act al puterii politice prin care sunt trecute în proprietatea statului bunuri mobile/imobile aparținând persoanelor fizice și juridice private. •În România (N) s-a realizat prin actul de la 11 iunie 1948 când toate mijloacele de producție principale au fost preluate de statul popular. •În dreptul internațional (N) este recunoscută juridic ca efect al suveranității statelor și dreptul de a dispune de averea lor națională.

NAZISM •Doctrina politică a Partidului muncitoresc național-socialist german creat în anul 1920 și ajuns la putere în 1933. •Caracteristică (N) este transformarea administrației publice în poliție politică, funcționarea ei în regim militarizat și scoaterea ei de sub control jurisdicțional. •Sub aspect ideologic, (N) considera poporul german ca „rasă pură” superioară celorlalte rase, dreptul de a se extinde ca

„spațiu vital”, necesitatea distrugerii comunismului, antisemitismului.

NECOMBATANT •Persoană care deși face parte din serviciile armatei nu participă la acțiuni militare: personal medical, administrativ, confesional etc. •În categoria (N) intră și persoanele care însoțesc trupele, dar nu aparțin armatei: atașați de presă, furnizori etc. •În sens larg, prin (N) se înțelege populația civilă.

NECONFORMITATE (*Lat. „conformatio, onis” = chip, formă*). •Lipsa de corespondență dintre conținutul actului administrativ și normele juridice aplicabile. •(N) actului administrativ cu ipoteza unei norme juridice rezidă în faptul că autoritatea emitentă refuză să emită actul deși condițiile prevăzute prin ipoteză există sau, dimpotrivă, actul este emis deși condițiile prevăzute în ipoteză nu există. •(N) actului administrativ cu dispoziția normei juridice se manifestă și ea în mai multe feluri: fie autoritatea publică refuză să aplice dispoziția legală la raportul social respectiv, fie aplică o altă dispoziție, sau aplică o dispoziție corespunzătoare în alt scop decât cel legal.

NEGLIJENȚĂ (*Lat. „neglegentia, ae” = nepăsare, lipsă de considerație*). •Neglegentia caeremoniarum „lipsă de interes pentru ceremonii”. •Formă a culpei manifestată prin atitudinea unei persoane care nu prevede consecințele păgubitoare ale faptelor sale. •În cazul (N) în serviciu se are în vedere fapta funcționarului public care încalcă din culpă o sarcină de serviciu prin executarea ei defectuoasă, sau neexecutarea ei, dacă se cauzează o vătămare a intereselor unei persoane, o pagubă a avutului public, ori o tulburare gravă a activității instituției.

NEGOCIERE (Lat. „*negotium purum*“ = *actul pur (care nu conține condiții și termene, dar poate fi desființat condiționat)*). • Activitate menită să atingă neînțelegerile dintre persoane fizice sau juridice prin discuții, tratative și concesiuni reciproce. • În cazul (N) contractelor colective de muncă din instituțiile publice discuțiile se poartă între conducerea acestora sau a departamentelor și funcționari/sindicat. • În cazul (N) dintre patronat și sindicate acțiunea de mediere se realizează de către guvern.

NEMO CENSETUR IGNORARE LEGEM (Lat. „*nemo censetur ignorare legem*“ = *nimeni nu este scutit de cunoașterea legii*). • Principiu aplicabil în dreptul administrativ și penal potrivit căruia necunoașterea (ori cunoașterea greșită) a legii nu înlătură vinovăția făptuitorului și nici caracterul contravențional/penal al faptei.

NEOANARHISM (Gr. „*an*“ = *fără și „arche*“ = *conducere*). • Doctrină politică actuală care preia unele concepte ale ideologiei anarhismului, cum ar fi inutilitatea statului, dar care adaugă ideea superiorității organizării locale, autonome a indivizilor, a instituțiilor proprii și a formelor de autoconducere și administrare.

NEOARBITRAJ • Doctrină a dreptului internațional public potrivit căreia arbitrajul poate și trebuie să fie extins asupra diferendelor politice, nesoluționate pe calea tratatelor diplomatice. • După al doilea război mondial (N) a fost prevăzut în Pactul Ligii Arabe din 1945, în Pactul de la Bogota din 1948 și în Convenția europeană pentru reglementarea pașnică a diferendelor din 1957.

NEOLIBERALISM • Doctrina economică actuală care recunoaște necesitatea intervenției statului în plan economic și juridic, spre deosebire de liberalismul clasic. • Ideologia promovată de economistul Friedrich von Hayek, laureat al premiului Nobel, care consideră că succesul socialismului se datorează utopiei, și ca atare trebuie preluată de capita-

lism. • (NL) reprezintă o posibilitate de creștere a coeziunii sociale în mod particular prin reînvierea spiritului revoluționar al liberalismului în contextul desființării oricărei birocrății statale (C. Mongardini).

NEPUBLICARE (Lat. „*publicus, a, um*“ = *care aparține statului*). • *Publico consilio* „prin dezbaterea Senatului“ (Cicero). • Lipsa publicării actului normativ care atrage ca sancțiune inexistența lui. • Publicarea actelor normative este obligatorie pentru a se putea aplica principiul „*nemo censetur ignorare legem*“ (nimeni nu poate invoca necunoașterea legii pentru a justifica încălcarea ei).

NEUTRALITATE (Lat. *neuter, tra, trum*“ = *nici unul din doi*). • „*Neutram in partem moveri*“ a nu fi atras în nici o parte (Tacitus). • În sens larg, prin (N) se înțelege politica permanentă a unui stat de neaderare la blocuri militare, neparticiparea la alianțe cu caracter armat, abținerea de la intervenții pe teritoriul altor state. • În caz de război, (N) se manifestă prin nebeligeranță, ale cărei reguli s-au stabilit în anul 1907 prin Conferința de la Haga.

NEUTRALIZARE (Lat. „*neuter, tra, trum*“ = *nici unul din doi*). • În *neutram*, „nici în bine, nici în rău“ (Tacitus). • Regimul juridic acordat unor teritorii prin tratate internaționale în virtutea căruia acestea nu pot fi utilizate în scopuri militare: ex. Canalul de Suez conform Convenției de la Constantinopol din 1888; Canalul Panama conform Tratatului din 1903; Strâmtoarea Magellan, conform Tratatului din 1881 și din 1959.

NEWSLETTER (Engl. „*news*“ = *știri și „letter*“ *scrisoare*). • Pagină de informare trimisă cetățenilor referitor la noutățile din activitatea unei instituții sau/și apariția altor activități. • În știința administrației (N) se utilizează pentru a informa publicul cu privire la crearea serviciilor publice sau execuția lucrărilor publice.

NIVEL DE COMPETENȚĂ (Fr. „*niveau*“ = *înălțime, treaptă, poziție*). • Poziția pe care o

ocupă o autoritate a administrației publice în sistemul de autorități. •În Gradul de competență generală pe care îl are o autoritate a administrației publice în funcție de locul pe care îl ocupă în sistemul social.

NIVEL DE GUVERNARE (Lat. „*guberno, are*“ = a conduce (corabia). •Termen utilizat de știința administrației pentru a desemna modul în care s-a construit sistemul administrativ pe baza dispersării structurale a puterii între autoritățile federale, cele statale și cele locale (D.J. Elazar) •Concepția referitoare la ierarhizarea sistemului politic în formă piramidală, potrivit căreia puterea se exercită la vârf de autorități federale, la mijloc, de autorități statale și la bază, de autoritățile locale.

NOMENCLATURĂ (Lat. „*nomenclator, oris*“ = sclavul care-și anunța stăpânul cum se numesc vizitatorii). •Nomen-nume și clamare – a striga. •Lista cu numele funcționarilor/instituțiilor aflate în subordinea unei autorități publice. •În perioada comunistă, prin (N) se înțelegea aparatul politic al statului format din activiștii de partid care ocupau funcții în administrația publică, și/sau organele de conducere ale partidului comunist.

-**NORMATIV** (Lat. „*norma, ae*“ = echer, dispozitiv pentru măsurat în agricultură). •Caracteristică specifică fiecărei ramuri de drept prin faptul că stabilește reguli de conduită într-un anumit domeniu. •Complex de reguli care au ca scop să reglementeze într-un anumit mod conduita previzibilă a oamenilor (A. Naschitz). •Tabel care cuprinde duratele medii pentru efectuarea unor operațiuni/activități în producție, prestări de servicii etc.

NORMĂ (Lat. „*normo, atum, are*“ = a urma o regulă). •Regulă de conduită obligatorie cu caracter general și impersonal stabilită prin lege sau alt act normativ. •În sens larg, (N) este o regulă de comportament, gândire sau acțiune, fixată în principiu prin lege, sau prin obișnuință, și a cărei aplicare se asigură de justiție, societate, tradiție sau prescripție axio-

logică (A. Biron). •(N) de **recomandare** se referă la reguli propuse unor instituții fără ca respectarea lor să fie obligatorie și ca atare lipsite de sancțiuni. •(N) de **trimitere** se referă la faptul că o (N) este absolvită de alta pentru a o completa, spre deosebire de (N) de **referire**, care privește altă normă ca fiind complementară și împreună cu care acționează.

NORMĂ DE DREPT ADMINISTRATIV

•Specie a normelor juridice care reglementează raporturi sociale specifice activității administrației publice centrale și locale, organelor de jurisdicție administrativă, instituțiilor publice și altor organisme care au funcție executivă. •(NDA) se referă la: organizarea autorităților și serviciilor publice de la înființare până la desființare; la funcționarea autorităților și serviciilor publice sub aspectul competenței acestora; la procedura administrativă și contenciosul administrativ; la raporturile dintre autoritățile administrației publice și cetățeni sau instituții neguvernamentale.

NORMĂ TEHNICĂ •Categorie a normelor sociale prin care o autoritate publică reglementează relații practice, specifice, concrete pentru anumite activități: producție, transporturi, comerț, servicii etc. •Autoritățile administrației publice centrale elaborează (NT) prin acte administrative numite instrucțiuni sau regulamente pentru utilități publice. •Unele (NT) devin obiect al reglementării juridice datorită importanței lor pentru siguranța cetățenilor și sunt garantate de stat prin legi speciale: ex. circulația pe drumurile publice.

NOTAR (Lat. „*notarius, ii*“ = copist, stenograf). •Secretar al primăriei în fostele comune rurale, care redacta și autentifica actele administrative și aducea la îndeplinire legile și regulamentele de administrație publică. •Funcționar public investit cu autoritate de stat care redactează, certifică sau autentifică, după caz, acte/contracte civile la cererea persoanelor fizice și juridice, oferă consultații notariale, îndeplinește procedura succesorală și alte atribuții prevăzute de legea notarilor publici.

NOTĂ (Lat. „*nota, ae*“ = *semn, scriere, arsură cu fierul înroșit care se aplica pe fruntea sau umărul sclavilor fugiți*). •Notari pecori inurere „a însemna vitele“ (Iunius Moderatus Columela). •Însemnare, adnotare la un text, calificativ. •În cazul (N) **de recepție** este vorba de un formular care cuprinde produsele și serviciile livrate de un furnizor/prestator pentru a se putea face comparația cu ordinul/factura și chitanța înainte de efectuarea plății. •În (N) **diplomatică** se înscrie corespondența dintre Ministerul de Externe și altă autoritate a administrației publice centrale din străinătate; ea poate avea și caracter comun în cazul în care reprezentanții diplomați ai mai multor state au păreri identice într-o anumită problemă. •În (N) de audiență se face rezumatul convorbirilor dintre un demnitar și petent.

NOTIFICARE (Lat. „*noto, avi, atum, are*“ = *a face semn, a muștra, a condamna*). •Dignus notari „bun de criticat“ (Horațiu). •Actul prin care se aduce la cunoștința unui debitor, prin intermediul executorilor judecătorești, modul de stingere al obligației. •Comunicare oficială prin care se aduce la cunoștința unui stat terț conținutul unui act în așa fel încât să fie făcută dovada sub aspect juridic al transmiterii actului.

NOUA CLASĂ (Engl., „*new class*“ = *clasă nouă*) •Noțiune introdusă în știința administrației de B. Kristol pentru a desemna pe toți specialiștii din mass-media, profesorii din universități, specialiștii din instituțiile publice și din întreprinderile private, care au în comun o ideologie anticapitalistă. •În concepția lui D. Bell, noțiunea (NC) exprimă doar o mentalitate, întrucât stratificarea socială depinde în primul rând de distribuția ocupațională a populației.

NOUA DREAPTĂ •Curent ideologic de sorginte franceză care susține restructurarea me-

diului cultural, preponderența metapoliticii, formarea unui cadru spiritual din care să se inspire politicul pentru a modela convingerile și comportamentul cetățenilor. •Curent politico-juridic american reprezentat prin J. Rawls, P. Nozick și J. Buchanan potrivit căruia societatea civilă trebuie restructurată în favoarea dreptei, reideologizarea politicii datorită faptului că partidele nu sunt în stare s-o facă și impunerea principiului inegalității și eliminarea tradiției egalității.

NULITATE (Lat. „*nullus, a, um*“ = *nici unul, nimic, care a fost nimic*). •Nulla lex satis commodo omnibus est „nici o lege nu poate mulțumi pe toată lumea“ (Cato). •Sanțiune juridică prin care actul/contractul se desființează cu efect retroactiv atunci când s-a încheiat cu încălcarea legii. •În cazul (N) absolute sanțiunea desființării intervine pentru încălcarea condițiilor de fond sau a procedurii prin care se ocrotește interesul public; ea poate fi invocată de oricine are interes sau din oficiu. •În cazul (N) relative (anulabilitate) sanțiunea desființării se aplică pentru încălcarea unui interes individual sau a unor reguli de procedură neesențiale; ea se poate cere numai de persoana în cauză, dar poate fi „acoperită“ dacă și numai dacă se poate îndeplini condiția încălcată.

NUMERUS (Lat. „*numerus, i*“ = (*probabil de la numesus*) = *mărime, rang*). •Miles qui numeri sui causam succipit „soldat care ia apărarea trupei sale“ (Ulpian). •Formațiune militară constituită din soldați recrutați de la popoarele barbare care își păstrau specificul național (arme, mod de luptă, forma de organizare etc.). Aceste trupe ușoare erau folosite împotriva unor populații cu același mod de luptă, iar soldații se lăsau la vatră după 20-25 ani. La sfârșitul Imperiului roman aceste trupe au fost incluse în armata romană regulată.

O

OBICEI •Datină, tradiție. •Regulă de conduită apărută ca formă de relație socială prin repetarea îndelungată în cadrul unei comunități. •Unele (O) constituie izvoare de drept, așa cum s-a întâmplat cu „obiceiul pământului“ care a fost sursă de inspirație pentru Pravilniceasca Condică din 1780, pentru Codul Calimachi din 1817 și pentru Legiuirea lui Caragea din 1818. •În administrația publică se folosește de (O) salutul cazon față de șeful ierarhic, deși statutul funcționarului public nu prevede acest lucru.

OBIECTIV (Lat. „*obicio, eci, iectum, icere*“ = a pune înainte, a arunca, a da cuiva o idee). •Alicui mentem, ut obicere – a da cuiva o idee (Titus Livius). •Ținta unei activități, rezultatul care trebuie atins. •Pentru administrația publică (O) este scopul social și politic stabilit prin legi și alte acte normative ce trebuie realizat de către autoritățile publice și cetățeni. •Administrația publică are obligația de a-și organiza mijloacele materiale, financiare și informaționale pentru atingerea (O) propus de puterea politică.

OBLIGAȚIILE FUNCȚIONARULUI PUBLIC (Lat. „*obligo, avi, atum, are*“ = a lega, a îndatora, a sili). •Obligavi caput suum votis – a-și risca viața dacă nu-și va îndeplini făgăduința dată zeilor (Horațiu). •Îndatoriri legale pe care funcționarul public trebuie să le respecte. •(O) de a-și **exercita funcția personal** interzice funcționarului să delege atribuțiile sale altei persoane; în caz contrar, va răspunde personal, chiar dacă altcineva a îndeplinit un act în locul său. •(O) de a se **subordona ierarhic** impune funcționarului să execute dispoziția șefului indiferent dacă o consideră netemeinică sau inoportună; în fața legii va răspunde cel care a dat dispoziția. •(O) de a **exercita exclusiv funcția publică** interzice funcționarului public să exercite alte

funcții în sectorul public sau privat (cu excepția funcțiilor didactice). •(O) de **confidențialitate** impune funcționarului să păstreze secretul profesional corelativ cu dreptul său de a exercita autoritatea publică.

OBOL (Gr. „*obolos*“ = a șasea parte dintr-o *drahmă*). •Moneda de argint care cântărea circa 0,73 grame. •În sens larg, se folosea cuvântul (O) pentru a defini banii mărunți. •În administrație prin (O) se plătea un anume serviciu sau era recompensată o anumită faptă.

OBSERVATOR (Lat. „*observo, avi, atum, are*“ = a privi cu băgare de seamă). •Observari, în genere, însemna a fi respectat (Cicero). •Persoana împuternicită legal de o autoritate a administrației publice pentru a participa la o reuniune, întâlnire, sau discuție internă/internațională. •Persoanele care au calitatea de (O) nu au drept de vot, dar au dreptul de a expune poziția autorității care i-a investit.

OBȘTE (Slav. „*obiști*“ = comun). •Formă de organizare a societății umane bazată pe proprietatea comună asupra bunurilor. •În cazul (O) **gentilice** comunitatea se baza pe legăturile de sânge dintre membrii săi; proprietatea, munca și repartitia produselor erau de tip egalitar. •În cazul (O) **sătești**, rămân în proprietate publică iazurile, pășunile și pădurile, dar devin proprietate privată terenurile arabile.

OBȘTESC •Termen utilizat de știința administrației socialiste pentru a defini tot ceea ce aparține/folosesc organizațiile socialiste de stat, organizațiile cooperatiste și alte organizații cu activitate socială utilă. •Interesul (O) definește în fond interesul public.

OCROTIREA MINORILOR •Obligație ce revine instituțiilor publice specializate de a

proteja anumite categorii de minori. •Sunt incluse în (OM) categoriile: a) copii fără părinți care nu au mijloace proprii de subzistență în cazul că nu există persoane ce pot fi obligate, sau care să dorească, să-i întrețină; b) copii cu deficiențe care au nevoie de îngrijire medicală; c) copii a căror dezvoltare fizică, morală sau intelectuală ar fi primejduite în familie; d) minorii care au săvârșit infracțiuni, dar nu răspund penal, sau care contribuie la răspândirea de vicii sau deprinderi imorale. •În toate cazurile (OM) se realizează cu sprijinul și mijloacele administrației publice prin serviciile de specialitate ale autorității tutelare.

OFENSĂ ADUSĂ AUTORITĂȚII (Lat. „*offensa, ae*“ = *lovitură, împotrivire, insultă*). •Infracțiune care constă în fapta unei persoane de a aduce atingere onoarei, sau de a amenința în public o altă persoană care îndeplinește o funcție publică, în legătură cu activitatea acesteia, dacă fapta este de natură să știrbească autoritatea.

OFENSĂ ADUSĂ UNOR ÎNSEMNE (Lat. „*offensa, ae*“ = *lovitură, împotrivire, insultă*). •Infracțiunea ce constă în orice manifestare prin care o persoană exprimă dispreț pentru însemnele statului, ori pentru emblemele sau semnele pe care le folosesc autoritățile publice.

OFERTĂ (Lat. „*offero, obtuli, oblatum, offere*“ = *a arăta, a da, a făgădui*). •Cerere, de regulă în formă scrisă, prin care o persoană/instituție face propuneri pentru încheierea actului/contractului. •După modul de prezentare (O) poate fi **deschisă**, adică vizibilă sau (O) **închisă**, adică în plic sigilat pentru a nu se dezvălui condițiile înainte de termenul de primire a acestora. •În cazul (O) de **licitație**, cererea este depusă de un posibil client/beneficiar și trebuie să îndeplinească toate condițiile prevăzute în cererea neoficială de licitație.

OFICIAL (Lat. „*officiosus, a, um*“ = *drept, legiuit*). •Document cu caracter legal emis de o autoritate a administrației publice în exercitarea atribuțiilor sale. •Știre, comunicat care

provine de la un stat/guvern prin care se exprimă poziția acelei autorități cu privire la un eveniment intern sau internațional. •În sens larg prin caracter (O) se înțelege orice act/fapt care poartă girul unei autorități publice centrale sau locale.

OFICIOS (Lat. „*officiosus, i*“ = *sclavul care păzea hainele celor care se scâldau*). •Document care provine de la o autoritate a administrației publice fără a fi însă validat conform procedurii legale. •Caracterul unor agenții de presă care exprimă punctul de vedere guvernamental fără a avea caracter oficial. •Situția unui organism de mass-media care se află în relații cu autoritățile publice și le prezintă programul politic, fără a depinde formal de acestea și fără a le angaja răspunderea.

OFICIU (Lat. „*officium, ii*“ = *datorie, dovadă de cinste, paza legii*). •Referitor la persoane (O) înseamnă „ajutători“ (Quintilianus). •Denumire acordată unor structuri internaționale cu caracter administrativ, tehnic și de specialitate. •Executarea din (O) a unui act reprezintă îndeplinirea unei proceduri de către instanța de judecată sau o instituție publică fără a fi necesară cererea părților sau a altor persoane. •Denumirea unor servicii publice de specialitate: ex. Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci.

OFIȚER •Funcționar public care are atribuții de poliție militară, sanitară, vamală, a transporturilor etc., și care aplică sancțiunile contravenționale celor ce încalcă normele legale din aceste domenii. •(O) de stare civilă este funcționarul public care îndeplinește serviciul de administrație statală la nivel local în calitate de șef al serviciului public de stare civilă; primar.

OMISIUNE (Lat. „*omitto, misi, missum, ere*“ = *a lăsa la o parte, a uita*). •Cicero utiliza verbul (O) pentru „a disprețui“. •Fapta funcționarului public care nu-și îndeplinește o atribuție deși era obligat să o execute. •(O) sesizării organelor judiciare este infracțiunea comisă de un funcționar public care, deși cu-

noștea săvârșirea unei fapte în legătură cu serviciul, omite sesizarea imediată a procurorului sau a organului de urmărire penală.

ONOARE (Lat. „*honor, oris*“ = *cinste, slavă, moștenire*). •Se pare că la origine înțelesul lui „honors“ ar fi fost sarcină, îndatorire, conform lui „onus“ (Bréal). •Ad honores niti „a năzui la funcții publice“ (Sallustius). •Considerația de care se bucură o persoană din partea societății. •Respectul de sine al individului care apreciază sistemul de valori sociale și acționează pentru salvagardarea lui. •Legea penală pedepsește faptele care aduc atingere (O) sau sentimentului respectiv.

OPERAȚIUNI ADMINISTRATIVE (Lat. „*operatio, onis*“ = *muncă, lucrare, jertfire*). •Activități îndeplinite de funcționarii publici pentru realizarea sarcinilor administrației în contextul general al legalității. •(OA) de **pregătire** a actelor/contractelor administrative rezidă în culegerea, prelucrarea și transmiterea de informații, întocmirea rapoartelor, notelor, referatelor și sintezelor anterior emiterii; •(OA) **concomitente** constau motivarea, semnarea, ștampilarea și înregistrarea în momentul întocmirii actului/contractului; •(OA) **ulterioare** se realizează prin afișarea, comunicarea către persoanele fizice și juridice a actului/contractului după emiteră.

OPINIE INDIVIDUALĂ (Lat. „*opinio, onis*“ = *părere, credință*). •Actul declarativ al unui membru dintr-un organism deliberativ care, deși este de acord cu hotărârea adoptată, nu este de acord cu motivarea acesteia și o înlocuiește, sau o completează, cu argumentația proprie. •Părere separată de aceea a majorității exprimată conform regulamentelor sau procedurii legale de către o persoană ce face parte dintr-o instituție publică.

OPINIE PUBLICĂ (Lat. „*opinio, onis*“ = *părere, credință*). •Grecii foloseau ca sinonim „nomos“, romanii utilizau noțiunea de *farma popularis*“ sau „*vox populi*“. La Machiavelli întâlnim expresia „*publica voce*“, iar la Montesquieu „*L'espirt general*“. •Colecție de

părerii individuale despre o problemă de interes public care influențează comportamentul individual, de grup și politica guvernamentală (Ph. Davidson). •Arbitrul sau conștiința comună care constituie forul interior al unei națiuni (W. Bauer). •Conștiința generalizată din interiorul unui grup nu poate fi considerată (OP) deoarece ea se manifestă ca atare numai în raport cu altă opinie contrară (G. Bourdeau). •Răspunsul social dat unei anumite întrebări, într-o anumită situație determinată (Lane & Sears).

OPORTUNITATE (Lat. „*opportunitas, atis*“ = *prilej bun, împrejurare favorabilă*). •Opportunitates corrumpere „a pierde ocazia“ (Sallustius). •Condiția de valabilitate a actului administrativ care rezidă în concordanța dintre conținutul actului și fenomenul/raportul social real pe care-l reglementează. •Lipsa (O) atrage ineficiența actului administrativ. •În cazul (O) executării actului se are în vedere momentul cel mai propice pentru ducerea la îndeplinire a dispozițiilor sale (nici mai devreme, dar nici mai târziu).

OPOZIȚIE (Lat. „*oppositus, us*“ = *apărare, împotrivire*). •Termen utilizat în perioada interbelică pentru a desemna calea de atac prevăzută de lege împotriva hotărârilor judecătorești pronunțate în lipsă. •Grupul politic format din parlamentarii aflați în minoritate care se opune grupului majoritar aflat la putere. •Strategie de grup prin care membrii unei minorități legale acționează pentru o contracararea deciziilor grupului majoritar în cadrul unui organ deliberativ; protestul, abținerea de la vot, tergiversarea lucrărilor etc.

OPȚIUNE (Lat. „*optio, onis*“ = *alegere*). •Ca substantiv, (O) însemna locșitor desemnat de tribun sau de centurion (Breal). •Rezultatul procesului de decizie politică prin care se alege o variantă de acțiune socială, economică sau administrativă. •În știința administrației (O) reprezintă procesul conștient de alegere, dintre mai multe posibilități, a mijloacelor și metodelor cele mai favorabile pentru atingerea unui scop și adoptarea unei hotărâri/decizii în acest sens.

ORDALIE (*Franc. „ordal“ = judecată*).
 •Mijloc de probă îngăduit de procedurile judiciare feudale care constau în supunerea învinutului la tortură pentru a-l determina să mărturisească: proba focului, a fierului încins, a apei clocotite și a înecului (acuzatul era legat de mâini și de picioare și aruncat în apă; dacă scăpa cu viață era considerat nevinovat).

ORDIN (*Lat. „ordo, inis“ = a pune în șir, a așeza după rangul fiecăruia*). •În sens larg, prin (O) se înțelege dispoziția superiorului ierarhic care trebuie dusă la îndeplinire de subordonați. •În dreptul administrativ (O) este actul emis de o autoritate a administrației publice unipersonale fie la nivel central (ministru) fie la nivel local (prefect) în executarea legii. •Ca orice act administrativ (O) trebuie să îndeplinească atât condiția de legalitate, cât și pe cea de oportunitate; în caz contrar el poate fi atacat potrivit contenciosului administrativ.

ORDINE PUBLICĂ •Condiție a executării legii prin care se înțelege atât ansamblul de norme juridice prin care este protejată societatea, cât și activitatea de aplicare în fapt a acestor norme, inclusiv prin intermediul forței atunci când este necesar. •Suma condițiilor esențiale pentru o viață socială normală și al cărei conținut depinde de stadiul încrederii sociale (G. Vedel). •(OP) constituie temei pentru limitarea aplicării legii străine pe teritoriul unui stat care are reglementări diferite pentru un anumit raport juridic.

ORDONANȚĂ (*Lat. „ordo, inis“ = a așeza în șir*). •Ordinem dare studiis „a pune reguli la învățătură“ (Quintilianus). •Actul emis de o autoritate judiciară prin care aceasta dispune cu privire la unele acte/măsură procesuale. •În dreptul administrativ (O) este actul emis de Guvern, în baza unei competențe legislative delegate de către Parlament pentru reglementarea unor situații excepționale. •În cazul (O) de urgență actul guvernamental este emis fără ca să existe o lege de abilitare. •Intrarea în vigoare a (O) intervine după aprobarea lor de către Parlament.

ORDONATORI DE CREDITE (*Lat. „ordo, inis“ = a înșira*). •Conducătorii autorităților/instituțiilor publice având dreptul, prevăzut de lege, de a utiliza creditele bugetare. •Ordonatorii **principali** repartizează creditele bugetare între unitățile administrativ-teritoriale de sub autoritatea lor în raport de sarcinile acestora și aprobă angajarea și efectuarea cheltuielilor din bugetul propriu (președinții consiliilor județene, primarul general al capitalei, primarii municipiilor). •Ordonatorii **secundari** sunt conducători de instituții sau servicii publice de sub autoritatea consiliilor județene, a CGMB sau al municipiilor care primesc fonduri bugetare de la ordonatorii principali, atât pentru acoperirea cheltuielilor proprii, cât și pentru repartizarea de credite unităților componente. •Ordonatorii **terțieri** sunt conducători de instituții sau servicii publice împuterniciți să dispună numai asupra fondurilor ce le-au fost repartizate pentru nevoi proprii.

ORGAN (*Lat. „organum, i“ = instrument, unealtă*). •Denumire utilizată de doctrina administrativă socialistă pentru a desemna persoana/grupul investit cu autoritate de stat pentru a îndeplini o funcție administrativă. •După competență se delimitau (O) judecătorești, administrative, de influențare obștească, de constatare și de cercetare penală (securitatea, miliția și alte structuri speciale).

ORGANIGRAMĂ (*Lat. „organicus, a, um“ = armonios*). •Organicus administratio telarum „a lucra pânza cu suveica“ (Vitruviu). •Reprezentare grafică a structurii interne a unei instituții/serviciu public sub formă lineară, ideatică sau mixtă. •Ansamblul de relații dintre compartimente și persoane organizate ierarhic potrivit competențelor. •Autoritățile administrației publice aprobă (O) aparatului propriu și a instituțiilor și serviciilor din sub-ordine.

ORGANIZARE (*Lat. „organum, i“ = unealtă, instrument (muzical)*). •În sens larg, prin (O) se înțelege ansamblul de măsuri adoptate de o persoană/instituție pentru a asigura desfășurarea eficientă a activității sale conform cu

scopul urmărit. •Ca funcție a conducerii (O) înseamnă procesul operațional prin care se delimitează atribuțiile și răspunderea fiecărei persoane/compartiment, precum și a relațiilor dintre ele, pentru realizarea unui scop social, economic, sau de altă natură. •Noțiunea de (O) a administrației publice cuprinde atât procedura de structurare în sistem a autorităților care compun administrația, cât și stabilirea structurilor și funcțiilor acestora.

ORGANIZARE ADMINISTRATIV-TERRITORIALĂ

•Delimitarea teritoriului național în unități administrative și de populație relativ compacte, (din punct de vedere geografic, economic, tradițional, spiritual etc.). •Proces de decizie politică prin care teritoriul se organizează în unități administrative pentru a putea fi coordonate de la centru (prin autoritățile statale descentralizate în teritoriu) în paralel cu asigurarea unei autonomii (prin autoritățile administrației publice alese la nivel local).

ORGANIZAȚII NEGUVERNAMENTALE

•Persoane juridice constituite sub forma fundațiilor sau asociațiilor care nu realizează activități lucrative și nu îndeplinesc funcții publice. •(ON) sunt considerate, în știința administrației, instituții civile de presiune asupra administrației publice în special pentru promovarea unor intere-

se cetățenești la nivelul autorităților de decizie: guvern, consilii locale etc.

ORIGINAL (Lat. „origo, inis“ = loc de naștere, neam, strămoș). •Origo gentis „întemeietorul unei ginte“ (Tacitus). •Înscris care emană de la autorul său și este semnat de acesta spre deosebire de alte înscrisuri copiate. •Exemplarul prim, autentic, al unui act/contract semnat de către părți. •În practica administrației publice se semnează un singur document de către toți participanții la convenție, urmând ca acesta să fie încredințat unui depozitar, și fiecare parte să primească o copie conformă cu originalul.

OSTATIC (Lat. „hostis, is“ = străin). •În Legea celor XII Table „Adversus hostem aeterna auctoritas“ (dreptul cetățeanului roman nu se prescrie în raport cu dreptul străinului). •Persoană reținută pe teritoriul unui stat drept garanție pentru executarea unor convenții/obligații de către statul căruia îi aparține (O). • Se citează un document al Guvernatorului Moesiei, Ti. Plautius Silvanus Aelianus care se mândrea cu faptul că a asigurat pacea provinciei luând (O) de la barbarii care amenințau hotarele (D.M. Pippidi).

P

PACIFISM (Lat. „*pax, pacis*“ = liniște, nonviolență, tratat). •„Pax civilis“ înțelegere între cetățeni (Cicero). •Teză enunțată de Immanuel Kant la 1795 privind necesitatea unei păci veșnice între popoare. •Doctrină liberală care susține pacea socială ca mod de coexistență internă și internațională, opunându-se oricărei manifestări de violență civică, sau luptă, împotriva instituțiilor statului. •Concepția propagată de gânditorul indian Mahatma Ghandi cu privire la iubirea dintre oameni ca principiu suprem al existenței.

PACT (Lat. „*pactum, i*“ = învoială, convenție). •Pacta sunt servanda „învoielile trebuie respectate“ (Ulpianus). •„Pacta vestita“ erau învoielile cu putere de lege născute dintr-o convenție cu efecte juridice. •În dreptul internațional (P) este un tratat încheiat de mai multe state, cu caracter solemn, prin care se reglementează probleme politice, militare sau economice: ex. pactul nord-atlantic N.A.T.O. •În sens larg, se folosește termenul (P) pentru orice înțelegere privind neagresiunea dintre părțile semnatare.

PAGUS (Lat. „*pagus, i*“ = sat, așezare). •Cea mai mică unitate administrativ-teritorială la romani. •Diviziunea teritorială (P) a fost folosită de administrația romană și în provincii, sub conducerea magistrilor sau a prefectilor, până când populațiile cucerite și-au format propriile structuri.

PAPIRUS (Gr. „*papyros*“ = plantă acvatică din familia *cyperaceelor*). •În antichitate se folosea la fabricarea colilor de scris numite de greci „chartes“, iar de către romani, „charta“. •Foile de (P) se lipeau între ele formând suluri oricât de lungi și erau folosite pentru scrierea legilor, a contractelor și altor documente

oficiale. •Ultimul (P) s-a descoperit în anul 1960 în Macedonia.

PARADOX ELECTORAL (Gr. „*para*“ = *contra* și „*doxa*“ = *gândire*). •Sintagmă introdusă în știința administrației de R. Arrow pentru a defini situația în care opțiunea celor care au votat este fie falsă, altfel spus să nu reflecte preferințele reale ale electoratului, din cauza numărului mare de nevotanți. •În sens larg, (PE) apare ori de câte ori rezultatul alegerilor diferă de convingerile/opțiunile majorității.

PARAFARE •Pecetluirea unui registru la sfârșit cu ceară roșie și sigiliu pentru a împiedica scoaterea sau adăugarea de foi. •Semnare prealabilă a tratatelor, sau a unor paragrafe din acestea, numai cu inițialele numerelor celor împuterniciți. •Operațiunea (P) are ca efect faptul că textul rezultat din negocieri nu mai poate fi modificat; pentru autoritatea administrației publice care urmează se semneze tratatul (P) constituie o certificare.

PARITATE (Lat. „*pariter*“ (*adv.*) = *deopotrivă, pe același rând*). •În cazul (P) de voturi numărul voturilor exprimate „pentru“ este egal cu numărul voturilor exprimate „împotriva“. •În cazul (P) monetare este vorba de un raport între două monede naționale sau dintre o unitate monetară națională și un alt mijloc de plată internațional (aur, valută, DST, euro).

PARLAMENT (It. „*parlare*“ = *a vorbi*). •Autoritate publică supremă care exercită funcția legiuitoare în stat, fiind constituit din reprezentanți ai partidelor politice aleși de cetățeni, având ca principiu suveranitatea națională. •(P) este adunarea deliberativă a unei singure națiuni având același interes și funcționând ca un întreg (E. Burke). •Ca

putere deliberativă, (P) realizează mai multe funcții: a) de legiferare, b) de conducere a vieții politico-juridice, sociale și economice, c) de reglementare a altor instituții publice, d) de conducere a politicii externe, e) de control.

PARLAMENTAR •Persoană fizică aleasă direct de către cetățeni pentru a le reprezenta interesele în cadrul adunării deliberative. •În unele cazuri (P) aparține unui partid politic sau este o persoană independentă; în ambele situații (P) are mandat reprezentativ, fiind liber să-și exprime voința conform conștiinței proprii. •Persoană împuternicită de un stat beligerant să poarte tratative cu comandantii armatei inamice și care este, de regulă, militar de carieră.

PARLAMENTARISM •Sistem de guvernământ în care Parlamentul deține puterea absolută. •Noțiunea de (P) cu sens peiorativ definește ineficiența activității parlamentarelor. •În administrație prin (P) se înțelege ineficiența oricărei autorități deliberative care se complăce în discuții sterile, interminabile și fără rezultat. •Principiu potrivit căruia deși puterea de stat este unică, totuși ea se exprimă prin mai multe voci și se înfăptuiește prin mai multe instituții (J. Giquel).

PARTICIPARE (Lat. „*participo, avi, atum, are*“ = a lua parte). •Participare aliquem consilii sui „a face părtaș pe cineva la planul său“ (Plaut). •În știința administrației (P) **cetățenilor** la activitatea instituțiilor publice ca formă de autogovernare. •În dreptul administrativ **raporturile** de (P) se referă la faptul că membrii unui organism colegial își exercită atribuțiile în activitatea acestuia (în afara lui fiind subordonați); ex. raporturile miniștrilor cu guvernul.

PARTICIPATIV (Lat. „*participo, avi, atum, are*“ = a lua parte). •Principiu conform căruia cetățenii pot și trebuie să participe direct la luarea deciziilor în problemele care-i privesc la toate nivelurile. •Cadrul legal prin care cetățenii participă la gestionarea serviciilor publice, la creșterea autonomiei locale, la elabo-

rarea deciziilor cu caracter economic, social, cultural și de altă natură în comunitățile în care trăiesc.

PARTICIPAȚIE (Lat. „*participo, avi, atum, are*“ = a lua parte). •Formă a pluralității de infractori care constă în săvârșirea unei fapte de către mai multe persoane decât era necesar conform naturii acelei fapte. (autori, coautori, instigatori, complici). •În dreptul administrativ se regăsește (P) la săvârșirea de contravenții, atât sub formă materială, cât și sub aspect moral.

PARTID POLITIC (Lat. „*partim*“ (adv.) = *parțial*). •Partim hominum... „parte din oameni“ (Gellius). •Instituție politică formată din persoane care împărtășesc aceleași concepții, au aceleași interese și motivații sociale, care aspiră să cucerească puterea în stat și să aplice propriul program de guvernare. •(PP) contemporane organizează interesele materiale ale grupurilor sociale, propun idei și teorii pentru interpretarea societății și modul în care se constituie sistemul politic (Giorgio Galli). •Formă de asociere politică chemată să contribuie la definirea și exprimarea voinței politice a cetățenilor, dar numai în condițiile respectării suveranității, integrității teritoriale, ordinii de drept și principiilor democrației. (I. Muraru).

PARTIDUL-STAT •Sintagmă care definește fuziunea dintre un partid și administrația publică prin cumularea de funcții publice în persoana unui lider politic; în Germania interbelică „gualeiterii“ fiind organe de partid erau numiți în fruntea diviziunilor administrative ale celui de al III-lea Reich; în Italia fascistă autoritățile centrale și locale ale administrației publice erau sub controlul partidului condus de Mussolini. •În cazul statelor totalitare partidele politice aflate la putere funcționează ca instituții ale statului (J. Habermas). •În doctrina socialistă **partidul de masă** trebuia să aibă o bază socială cât mai largă pentru a-și legitima poziția conducătoare în stat. •Uneori se face referire la partidele **parlamentare** datorită faptului că acestea

participă la reglementarea vieții economice și sociale prin reprezentanții lor în Parlament, unde elaborează legile statului respectiv.

PARTITOCRAȚIE • Concept utilizat de H. Kelsen pentru a sublinia faptul că importanța partidelor în stat este cu atât mai mare cu cât este mai fermă și mai extinsă democrația. • Modalitatea în care exponenții marelui capital folosesc partidele politice pentru a-și realiza interesele (A. Gramsci). • În știința administrației se utilizează noțiunea de (P) pentru a defini fenomenul actual al transferului de putere de la nivelul autorităților statului la nivelul conducerilor de partid; deciziile guvernamentale fiind rezultatul voinței unui partid.

PATENTA (Lat. „*pateo, ui, ere*“ = a se deschide, a fi liber). • Portae patenes „uși deschise în lături“ (Virgiliu). • Dreptul exclusiv acordat unei persoane/instituții de a folosi sau comercializa o invenție (autorizația care atestă acest drept) • (P) **consulară** se referă la documentul oficial cu care este împuternicit un consul de către Guvern pentru a conduce un oficiu consular în străinătate. • (P) de **sănătate** este actul pe care-l primește o navă la plecarea dintr-un port prin care se confirmă starea sanitară a acestuia. • În sens larg, prin (P) se înțelege modul specific, propriu, unei persoane/instituții de a proceda într-o situație dată.

PATOLOGIE SOCIALĂ (Gr. „*phatos*“-*boală* și „*logos*“-*știință*). • Starea de „sufărință“ a unei societăți cauzată de lipsa de valori morale sau de încălcarea normelor juridice și sociale. • Situația societății în care se manifestă contradicția dintre proiectele propuse de guvernanți și profețiile liderilor religioși (Raphael Dral). • În știința administrației se folosește sintagma (PS) pentru a defini situația în care autoritățile publice nu pot stăpâni fenomenele sociale.

PASCUA (Lat. „*pascua, orum*“ = *pășune, imăș*). • În Legea celor XII Table (P) erau pământurile pentru care se plătea o taxă. • Terenurile destinate pășunatului care se aflau în domeniul public, fiind administrate de stat.

• În Dacia (P) erau administrate de către romani printr-un serviciu public format din funcționari conduși de „conductor pascui et salinarum“.

PAȘAPORT (Fr. „*passer*“ = a trece). • Act de identitate internațional care dă dreptul posesorului să părăsească un stat și să intre pe teritoriul altuia! • De regulă, (P) certifică apartenența la cetățenia unui stat; în cazul apatrizilor se folosesc documente speciale. • Categoriile de (P) recunoscute internațional sunt: **diplomatice** (folosite de reprezentanții oficiali ai unui stat) de **serviciu** (utilizate de persoane care se deplasează cu scop de afaceri) **simple** sau turistice și cele colective. • (P) Nansen a fost instituit în anul 1922 de către Societatea Națiunilor în scopul dovedirii identității refugiaților care nu puteau apela la statul pe care-l părăsiseră (Oficiul internațional Nansen pentru refugiați s-a desființat în 1936).

PATRIMONIUM (Lat. „*patrimonium, ii* = *avere* = avere). • Inițial, latinii foloseau (P) pentru a desemna bunurile familiei în care erau incluse și vitele și sclavii; jurisconsultul Justinian definea esența (P) ca fiind drepturile reale și cele personale. • Totalitatea bunurilor mobile și imobile, a veniturilor și a creanțelor ce aparțin statului sau unei unități administrativ-teritoriale. • Bunurile din (P) pot fi afectate unui interes general, făcând parte din domeniul public, sau unui interes propriu persoanei juridice deținătoare, făcând parte din domeniul privat.

PATRONAJ (Lat. „*patronus, i*“ = *ocrotitor al plebeilor, avocat*). • Cicero menționează că (P) era cetățeanul însărcinat să aperse la Roma interesele provinciilor. • Prin (P) **politic** se înțelege protecția acordată funcționarilor publici de către partidele politice; în Marea Britanie s-a păstrat denumirea de „Secretar al Patronajului“ pentru șeful trezoreriei. • Prin (P) **penitenciar** se definește modalitatea de asistență a deținuților pe durata executării pedepsei și/sau după aceea.

PECULIU (Lat. „*peculium, i*“ = *darul făcut de stăpân către sclavul său; banii sau averea*

fiului de familie neemancipat; darul făcut femeii măritate). •Partea care se cuvine deținuților ca remunerație pentru munca prestată pe durata executării pedepsei; (P) disponibil se dă condamnatului în timpul executării pedepsei, iar (P) de rezervă, în momentul eliberării.

PEDEAPSĂ •Formă de constrângere morală și/sau fizică aplicată în scopul reeducării unei persoane care a comis o contravenție/infracțiune. •(P) principală se aplică în scop educativ și represiv prin amendă și/sau închisoare; (P) complementară, nu se aplică de sine stătător, și constă în interzicerea unor drepturi, confiscarea unor bunuri, degradarea militară etc. •(P) **morală** constă în dezaprobarea publică a făptuitorului; cea **contravențională** prin aplicarea unei amenzi; **corporală** prin bătaie ori mutilare; **privativă de libertate** prin închisoare.

PEREGRINI (Lat. „*peregrinus, a, um*“ = străin, fără cetățenie). •Denumire generică pentru orice individ din provinciile romane aparținând unei forme de autonomie locală (*civitas, gentes*) care nu primise cetățenie romană (*civitas romana*). •Situția juridică a (P) se definea în raport de „*civis Romanus*“, întrucât orice străin care primea cetățenia romană se elibera de obligațiile pe care le avea față de fosta lui comunitate. •Pe măsură ce numărul (P) care dobândeau cetățenia romană a crescut sub împăratul Augustus aceștia au fost obligați să îndeplinească în continuare sarcini administrative pe plan local; raporturile lor cu statul roman erau stabilite prin contracte conform lui „*ius gentium*“.

PERIOADĂ DE AUTONOMIE (Lat. „*periodicus, a, um*“ = repetabil, din timp în timp). •Concept introdus în știința administrației de către Elliot Jaques în anul 1917 pentru a defini intervalul de timp dinaintea exercitării controlului ierarhic asupra funcționarilor publici. •*Mutatis mutandis* prin (PA) se înțelege perioada de timp în care comunitățile locale își realizează autoguvernarea prin intermediul autorităților proprii (consilii locale).

PERMIS (Lat. „*permissus, a, um*“ = îngăduire, învoire, încredințare). •Consuli *permissum est ut...* „I s-a îngăduit consulului să...“ (T. Liv). •Actul administrativ prin care autoritatea publică, în limita competenței sale, autorizează o persoană să desfășoare anumite activități în anumite condiții: ex. (P) de port armă; (P) de conducere auto. •Ca orice act administrativ care poate fi revocat și (P) poate fi retras atunci când posesorul încalcă condițiile stabilite.

PERSOANĂ (Lat. „*persona, ae*“ = masca din bronz a actorilor greci). •Sensul inițial a fost preluat în limbajul juridic așa cum se confirmă în expresia lui Cicero „*Tantum personam sustinere*“ (avea rolul de reclamant în proces). •(P) **fizică** este individul ca subiect al drepturilor și obligațiilor juridice recunoscute de lege. •(P) **juridică** este un colectiv de oameni, având o structură organizatorică bine determinată, dispunând de independență patrimonială și care urmărește un scop în acord cu interesele obștești, recunoscută ca subiect de drept civil (C. Stănescu). •(P) de **drept public** este un colectiv de oameni instituit conform legii, înzestrat cu patrimoniu, care se organizează și funcționează în scopul realizării unor funcții statale sau al interesului general. •(P) **morală** este instituția publică înzestrată cu personalitate juridică pentru a realiza un serviciu de interes general.

PERSONA GRATA (Lat. „*persona grata*“ = persoană agreată). •Oricare dintre persoanele cu rang diplomatic care primesc din partea statului acreditat permisiunea de a-și îndeplini funcția în statul respectiv; notificarea numirii în funcție este prevăzută de Convenția de la Viena din 1961. •**PERSONA NON GRATA** este persoana care nu primește agrementul din partea unui stat în care urma să-și îndeplinească misiunea; chiar după acceptarea unui diplomat, statul acreditat poate declara (PNG) un bun funcționar diplomatic și, ca atare, acesta trebuie să părăsească statul respectiv. •În sens larg, se folosește (PG) pentru a defini o persoană numită în conducerea unei instituții publice și care este acceptată de către auto-

ritățile administrației publice cu care se află în raporturi de colaborare.

PERSONAL (Lat. „*personatus, a, um*“ = *mascat (înșelător)*). •Trebuie amintit că termenul „*personae*“ era utilizat de Pliniu pentru a defini un lucru impersonal, așa cum regăsim în expresia „*caentia personnis*“ (vorbe lipsite de persoană, nepersonale). •Totalitatea persoanelor care constituie o instituție/serviciu public. •(P) **angajat**, salariații care prestează activitate pe baza unui contract de muncă; (P) **diplomatic**, membrii unei misiuni: ambasador, consul, consilieri, secretari și atașați diplomatici.

PERSONALIZAREA PUTERII •Concept introdus în știința administrației de exponentul tehnocrației A. Frisch pentru a justifica faptul că vidul creat în conducerea științifică a societății trebuie umplut cu specialiști/tehnicieni. •Fenomenul de (PP) se opune democrației reprezentative prin faptul că între conducerea societății și cetățeni se formează un hiatus sau, altfel spus, pentru că nu toți cetățenii sunt specialiști într-un domeniu pentru a putea participa la conducere. •În sens larg prin (PP) se înțelege înlocuirea unor instituții cu oameni politici.

PETIȚIE (Lat. „*petitio, onis*“ = *cerere, jalbă*). •Interesant că semnificația originară a termenului era aceea a unui viclășug, a unui interes, după cum afirmă Cicero în sintagma „*Petitioni se dare*“ (umbra să obțină avantaje). •Cerere pe care o persoană fizică o adresează unei autorități a administrației publice pentru a-și realiza un interes personal.

PIAȚĂ (It. „*piazza*“ = *intersecție de străzi, rond*). •În sens larg, prin (P) se înțelege totalitatea schimbului de mărfuri realizată prin vânzare-cumpărare la un moment dat și într-un spațiu determinant. •(P) **agroalimentară**, spațiu special amenajat de comunitatea locală pentru vânzare-cumpărare de produse agricole și alimentare a cărei activitate se realizează conform regulamentelor stabilite de autoritățile administrației publice. •(P) **de gros**, formă or-

ganizată de stocare, conservare, transport și distribuție a mărfurilor amenajată în afara spațiului urban pentru a facilita convergența dintre producători și comercianți.

PIRATERIE (Lat. „*pirata, ae*“ = *hoț de mare*). •Act ilegal, comis cu violență prin care o persoană/grup deposedează de bunuri și valori ale persoanelor. •(P) **aeriană** este fapta comisă în zbor de către persoana/grupul care fie că dorește capturarea aeronavei în scopuri politice, fie dorește jefuirea ei în scop personal. •(P) **maritimă** sau brigandajul, este fapta comisă pe mare în scopul de a jefui, a captura sau a scufunda o navă.

PLANIFICARE (Lat. „*planus, a, um*“ = *drept, lat, orizontal*). •După Lucretius „de plano“ însemna un lucru ușor, iar după Cicero „*planum facere*“ însemna a dovedi. •Funcție a statului contemporan care rezidă în stabilirea direcțiilor și ritmurilor de dezvoltare economico-socială conform interesului general al societății. •Activitate de prognoză și fundamentare, pe baza studiilor și analizelor de specialitate, a sarcinilor și modului de realizare a acestora, pentru atingerea obiectivelor fixate de către putere. •În știința administrației (P) este a treia etapă a procesului de conducere, suport al managementului administrativ, având cinci componente: previziunea, timpul, planul, principiile și instrumentele planificării (M. Jaques). •Formă de evaluare tehnologică elaborată de tehnicienii care reprezintă interesele claselor sociale care posedă atât cultura, cât și puterea (A. Ch. De Lauwe).

PLANURI URBANISTICE (Lat. „*planus, a, um*“ = *întins, plat*). •În planul „la șes“ – (Sallustius). •În limbaj curent, planul este un desen, executat la scară și cotate, reprezentând grafic suprafața de teren, construcții etc. •Ca reprezentări planurile sunt folosite în sistematizarea unităților administrativ-teritoriale, telecomunicații, cadastru, topo. •Prin (PU) se înțelege: a) Planul de urbanism general, act de autoritate a administrației publice, prin care se stabilesc direcțiile mari de dezvoltare, sistematizare, circulație, mediu și construcții

dintr-o unitate administrativ-teritorială; b) planul de urbanism zonal, care stabilește reguli tehnice și urbanistice pentru o parte din localitate; c) planul de urbanism de detaliu, care stabilește reguli doar pentru un obiectiv.

PLATĂ • Mod de stingere a obligațiilor fiscale care se realizează prin achitarea de către contribuabili a sumelor datorate statului cu titlu de impozite și taxe. • De regulă, (P) se face de bunăvoie de către persoanele fizice/juridice, dar, în caz de neplată se aplică metoda constrângerii prin executare silită. • Termenele de (P) sunt zilnice, decadaie, chenzinale, lunare, trimestriale, semestriale și anuale. • Fundamentarea (P) se face luând în considerație mărimea venitului impozabil, necesitatea alimentării bugetului, posibilitățile de plată ale contribuabilului, condițiile specifice de realizare a veniturilor și altele.

PLÂNGERE (Lat. „*plango, xi, ctum, gere*“ = *a-și lovi pieptul de supărare*). • Tibul folosea expresia „Plângere aliquem“ pentru a „plânge pe cineva“. • Cererea prin care o persoană fizică sau juridică solicită anularea unei măsuri administrative pe motiv de nelegalitate. • (P) împotriva procesului verbal de constatare a contravenției se depune în termen de 15 zile la autoritatea publică de la care provine; în cazul contravențiilor stabilite prin Hotărâri de Guvern soluționarea (P) revine conducătorului autorității publice din care face parte agentul constator; în cazul contravențiilor stabilite de consiliile locale (P) se soluționează de primar sau funcționarul public delegat. • Actul prin care se soluționează (P) se numește „încheiere“ și trebuie motivată (fiind un act administrativ jurisdicțional).

PLEBISCIT (Lat. „*plebiscitum, i*“ = *vot popular* (din „*plebe*“ mulțime și „*scitum*“ decizie). • Consultare prin vot a cetățenilor unui stat în probleme de interes general: stabilirea formei de guvernământ, modificarea Constituției, adoptarea unor legi (Elveția). • Forma de consultare a cetățenilor prin (P) a apărut în perioada afirmării drepturilor naționale și a mișcărilor de autodeterminare

(ex. Crearea Statului Italian unitar la mijlocul sec. XIX-lea).

PLENIPOTENȚIAR (Lat. „*plenus*“ = *plin și „potentia*“ = *putere*). • Persoana investită de către o autoritate publică să negocieze, să semneze sau să participe la adoptarea unui act, cu puteri depline. • Ministru (P) este un rang diplomatic stabilit la Congresul de la Viena în anul 1815. • Termenul (P) este utilizat în preambulul unor acte finale pentru a desemna persoana împuternicită să negocieze, să redacteze sau să semneze tratatul.

PLURALISM (Lat. „*plurimus, a, um*“ = *în număr mare, mulți*). • Caesar folosea „*plurima simulacre*“ pentru a spune că sunt prea multe statui. • Termen generic pentru a defini multitudinea de instituții, de doctrine, de partide sau de persoane publice care participă la conducerea societății. • (P) politic se referă la pulripartidism, adică la democrația constituțională care permite funcționarea mai multor partide în stat. • În știința administrației se folosește noțiunea de (P) pentru a desemna participarea mai multor factori sociali la adoptarea deciziilor (cetățeni, syndicate, partide, organizații nonguvernamentale).

PLURIPARTITISM (Lat. „*plurimus*“ = *mulți și „partim*“ = *grupare*). • Principiu politico-juridic care garantează exercitarea liberă a acțiunilor politice prin intermediul partidelor și conform legii. • Motorul care menține în funcțiune dezbaterile sociale la nivelul structurilor și instituțiilor politice, fără de care interesul public s-ar neutraliza (G. Lavau). • Concept fundamentat de Bentley în teoria grupurilor și preluat după al doilea război mondial de teoria behavioristă a lui R. Dahl. • În știința administrației (P) interesează sub aspectul constituirii autorităților publice cu caracter deliberativ din reprezentanți desemnați de către partidele politice.

POLIS (Gr. „*polis*“ = *oraș*). • Forma de organizare politică specifică vechilor greci încă din perioada arhaică. • La început (P) reprezenta partea ridicată a unei cetăți, care s-a

numit ulterior akropolis. •În cadrul (P) se realiza conducerea populației grupate în triburi și fratii, cu conducătorii responsabili în fața adunării poporului (de fapt a bărbaților liberi și majori ai comunității). •Caracteristic (P) grecești era ideea autodeterminării și a independenței economice, preluată ulterior de teoreticieni ca Platon (Statul) și Aristotel (Politika).

POLITICĂ (Gr. „politike“ = *arta de a administra bine*). •După M. Weber (P) este monopolul violenței legitime pe care se întemeiază puterea de stat. •Esența (P) constă în relațiile dintre cel care se supune, dintre public și privat, dintre amic și inamic (Julien Freund). •Știința (P) se află între filosofia dreptului și dreptul pozitiv, astfel că ea nu poate ignora filosofia fără a cădea în empirism, dar nici dreptul, pentru a nu ajunge la utopie. (Georgio del Vechio). •În știința administrației (P) reglează raporturile dintre instituțiile publice în conformitate cu interesul puterii, iar în interiorul instituțiilor, conform interesului majorității.

POLITICĂ DE CONJUNCTURĂ •Termen generic prin care se definește utilizarea unor mijloace economice (prețuri, salarii, taxe) în scopul atingerii unor obiective dorite de puterea politică. •(PC) este o formă nemediată a politicii economice pe termen scurt. •În sens larg, (PC) se aplică ori de câte ori autoritățile administrației publice au resurse financiare limitate și sunt nevoite să-și adapteze activitatea la acestea.

POLITICĂ DE PERSONAL •În știința administrației prin (PP) se înțelege ansamblul de principii după care se realizează pregătirea, recrutarea, promovarea și perfecționarea funcționarilor publici. •În dreptul administrativ prin (PP) se definește sfera de norme juridice care reglementează încheierea, modificarea sau încetarea raporturilor de muncă dintre o instituție publică și un salariat.

POLITICI PUBLICE •Ansamblul mijloacelor tactice folosite pentru relațiile dintre

guvern și public (G. Edward). •Ansamblul de programe guvernamentale pentru realizarea unor obiective de interes general: eradicarea sărăciei, construcția de locuințe, îmbunătățirea protecției sociale etc. •Forma de activitate socială organizată de instituțiile statului pentru reglarea raporturilor cu cetățenii conform deciziilor politice a principiilor și formelor democratice, de participare a cetățenilor la conducere.

POLITICI REGIONALE •Concept utilizat în știința administrației pentru definirea politicii de solidaritate națională prin care să se realizeze concret fuziunea dintre descentralizarea serviciilor publice și dezvoltarea unitară, echilibrată a tuturor regiunilor. •Politicele de dezvoltare elaborate la nivel local, ca urmare a descentralizării puterii, prin care se asigură folosirea resurselor proprii pentru rezolvarea problemelor de interes local.

POLITICI TEHNOCRATE •Tactica folosită de autoritățile administrației publice pentru influențarea deciziilor politice prin prezentarea unei singure variante de soluționare a unei probleme ca fiind cea mai bună. •Metodă de conducere prin care puterea politică delegă autorităților administrației publice competența de a soluționa probleme economice sau sociale astfel încât administrația se supraordonează politicului. •Formă de transfer al procesului decizional către administrația publică pentru faptul că dispune de gradul de tehnicitate necesar, de informatică și de specialiști care pot soluționa optim problemele sociale. •Utilizarea specialiștilor statului științifico-tehnic care sunt capabili să exprime interesul general în comparație cu politicienii care nu reprezintă acest interes (H. Schelsky). •Dreptul de control al celor guvernați asupra guvernanților ca urmare a multiplicării structurilor de comandă (Robert Dahl).

POLIȚIA ȘEDINTELOR •Activitatea de supraveghere a regulamentului după care se desfășoară ședințele unei autorități deliberative. •(PS) trebuie să asigure toate materialele necesare dezbaterilor, aplicarea

sancțiunilor prevăzute în lege sau reglementul de organizare și funcționare.

POLIȚIE (Lat. „*politia, ae*“ = *organizare politică*). •Serviciul public militarizat folosit în activitatea executivă a statului pentru menținerea sau restabilirea ordinii publice. •Activitatea specifică a autorităților administrației publice prin care se supraveghează respectarea normelor general obligatorii în domeniul sanitar, veterinar, al construcțiilor, apelor, circulației etc. •(P) de **navigație** se exercită de către autoritățile polițienești ale statului căruia îi aparțin apele în care navighează vasele. •(P) **frontalieră** efectuează controlul vamal, al pașapoartelor și al persoanelor care trec granița dintr-un stat în altul. •(P) **portuară** se organizează de către statul căruia îi aparține portul în care funcționează. • (P) **militară** este o structură internă a armatei care supraveghează respectarea regulamentelor militare de către ostași.

POND (Lat. „*pondus, eris*“ = *greutate*). •Ponderibus praesentibus rem dejudicare – „a aprecia lucrurile după situația prevăzută“ (Gellius). •Greutatea pe care o avea o monedă; în antichitate a existat totdeauna un raport direct între greutate și valoare. •După (P) se poate recunoaște denumirea unei monede și a sistemului monetar folosit, ex. sistemul ponderal grecesc cuprindea în ordinea mărimii talantul, mina, drahma, obolul, sistemul ponderal roman folosea asul, semis, quadrans, sextans și uncia.

PONTARH (Gr. „*arche*“ = *a conduce*). •Magistrat, conducător al comunității pontice. •Ca președinte al federației pontice (P) îndeplinea și funcția de mare preot (archiereus) pentru cultul împăraților (organizând pe socoteala sa spectacole, lupta cu animale în amfiteatru, lupte între gladiatori). •(P) se alegea dintre cetățenii de vază ai orașelor care făceau parte din federație.

PONTIF (Lat. „*pontifex, icis*“ = *preot*). •Membru al colegiului sacerdoților în Roma antică. •(P) maximus era șeful cultului roman;

inițial, preoții romani aveau dreptul de construcție și administrare a drumurilor și a unităților de măsură. •(P) asista pe magistrat la îndeplinirea unor acte rituale, dând încuviințare pentru desfășurarea ceremoniilor religioase. •În prezent, suveranul (P) este Papa de la Roma.

POPRIRE •Modalitate de executare silită a unei obligații care se realizează prin indisponibilizarea altei obligații pe care debitorul urmărit o are față de un debitor al său (terț poprit). •Decizia de (P) o ia instanța judecătorească asupra veniturilor pe care le are o persoană, a premiilor, pensiilor, drepturilor de autor și alte asemenea: sunt exceptate sumele pentru asigurări sociale, bursele de studii, alte ajutoare. •Executarea (P) se face de către instituția publică la care este angajată persoana debitoare sau prin serviciul financiar al administrației publice.

POPULAȚIE (Lat. „*populus, i*“ = *poporul* (de la „*plebs*“ = *civil*)). •Totalitatea persoanelor fizice care locuiesc pe teritoriul unui stat și ca atare se află sub jurisdicția acelui stat. •În ansamblul (P) se includ: cetățenii, numiți și resortisanți; străinii, care au cetățenia altui stat; persoanele fără cetățenie numite apatrizi; persoanele cu dublă cetățenie. • Prin (P) **civilă** se înțelege acea categorie de persoane fizice care nu fac parte din instituțiile militarizate (armată, poliție, jandarmerie etc.). •Prin (P) **ocupată** se înțelege categoria persoanelor care desfășoară o activitate cu caracter permanent sau temporar de pe urma căreia obține un venit sau instruire (ex. populația școlară).

POPULISM (Lat. „*popularis, e*“ = *care privește poporul, plăcut poporului*). •Românii foloseau și termenul „populator, oris“ pentru prădător, nimicitor, după cum rezultă din expresia lui Quintilianus „Luxus populator opum“ – luxul distruge averea. •Termen generic utilizat în politologie în legătură cu mișcările populare din țările Americii Latine prin care se înțelege mobilizarea maselor sărace la luptă contra instituțiilor statului. •Noțiune introdusă de F. Venturi, premergător

al socialismului rusesc până în anul 1881, pentru a defini conducerea prin popor. •Teoria descriptivă a democrației (Robert Dahl).

PORTORIUM (Lat. „*portorium, ii*“ = *taxă vamală*). •Impozitul perceput de romani pentru circulația mărfurilor; acesta era mai cuprinzător decât vămuirea, întrucât cuprindea și taxele pentru intrarea în orașe, folosirea drumurilor și trecerea podurilor. •(P) aparține categoriei de impozite numite „*vectigalia*“, adică a acelor percepute de pe „*ager publicus*“ •(P) a fost stabilit sub domnia lui Tiberius, când Imperiul Roman a fost împărțit în mai multe districte vamale.

POSESIUNE (Lat. „*possesio, onis*“ = *stăpânire, avere*). •În *possessionem mittere* „a pune pe cineva în posesie“ (Ulpianus). •Starea de fapt caracterizată prin stăpânirea materială a unui bun. •Dreptul unui stat de a-și exercita autoritatea asupra unui teritoriu. •Dreptul unei metropole de a administra teritoriul din afara statului respectiv.

POSTELNIC •Funcționar domnesc (numit inițial statornic) care avea în grijă dormitorul domnitorului; ulterior, a devenit secretar particular cu sarcina de a introduce delegațiile străine în audiență. •În Principatele române Marele (P) era șeful curierilor și secretar pentru relațiile externe. •În sec. al XVI-lea în Moldova (P) îndeplinea și funcția de judecător în pricinile în care erau implicați slujbașii Curții Domenști.

POSTLIMINIU (Lat. „*postliminiu, ii*“ = *redobândirea unui drept*). •Principiu de drept roman potrivit căruia oricare cetățean care se întoarce în țară își redobânda exercițiul drepturilor civile ca și când nu le-ar fi pierdut niciodată. •Dreptul persoanelor care își redobândeau bunurile după ce teritoriul pe care locuiesc revine statului titular (după perioada de administrare temporară de către alt stat). •În cazul restaurării unui stat, după ce încetează anexiunea lui la alt stat, cetățenii își redobândesc integral toate drepturile avute anterior anexiunii.

POZITIVISM (Lat. „*positivus, a, um*“ = *întâmplător*). •Noțiune introdusă de juristul german Rudolf Jhering pentru a caracteriza sistemul său de drept practic pragmatic. •Concept utilizat de sociologul Auguste Comte pentru a justifica cercetarea științifică asupra „*faptelor sociale*“ și a legăturilor dintre ele care se manifestă cu putere de lege. •În știința administrației se utilizează conceptul de (P) pentru a defini o activitate practică a unei autorități în comparație cu activitatea teoretică a acestuia.

PRECARITATE (Lat. „*precario*“ = *dat de pomană, binefacere*). •Romanii utilizau termenul „*precarium*“ pentru a caracteriza un contract prin care o persoană permite alteia folosința unui bun cu condiția de a-l restitui la cerere. •Situția unui bun ce aparține domeniului public, dar este folosit în scopuri private în schimbul unor taxe. •Caracterul autorizației de folosință a unui bun sub condiția tragerii ei oricând și în mod unilateral de către administrație. •(P) este variabilă între „*permisiune*“ și „*concesiune*“, efectuate prin acte administrative unilaterale sau contracte.

PREALABIL (Fr. „*prealable*“ = *anterior, înainte*). •Activitatea care trebuie executată înaintea acțiunii principale. •Acordul (P) este o manifestare de voință a unei autorități publice cu privire la emiterea unui act administrativ de către o altă autoritate publică. •Operațiunile (P) sunt activități cu caracter tehnic prin care se pregătesc actele/contractele administrative.

PREAMBUL (Lat. „*ambulo, are*“ = *a umbla, a merge la judecată*). •Partea introductivă a unui act normativ în care sunt precizate considerentele care stau la baza emiterii lui și se justifică necesitatea noii reglementări. •În (P) nu sunt incluse norme juridice, dar sunt menționate cele pe baza cărora se emite actul. •Partea introductivă a unui tratat internațional în care se face referire la reprezentanții statelor, la obiectul și scopul actului, la motivele și utilitatea acestuia.

PRECEDENT (Lat. *praecedo, essi, essum, edere*“ = *a merge înainte*). •Verbul indica și

poziția socială sau vârsta mai mare a cuiva. •Actul sau faptul social pe care cineva îl invocă drept exemplu bun de urmat în situații asemănătoare. •(P) **judiciar** – soluție dată de o instanță judecătorească în trecut și invocată pentru soluționarea unei spețe în prezent. •(P) **diplomatic** – practică unanim acceptată de state în unele situații internaționale considerată ca o cutumă. •(P) **administrativ** – actul funcționarului care, deși nu era competent, produce totuși efecte juridice ulterior prin confirmarea lui de către autoritatea competentă.

PRECEPT (Lat. „*praeceptio, onis*“ = *poruncă, regulă de purtare*). •Parte a normei juridice în care se ordonă destinatarilor să facă ceva (*jussum*), să nu facă ceva (*vetitum*) sau să respecte anumite condiții (*permissum*). •În sens larg în știința administrației se folosește termenul de (P) pentru a defini anumite reguli stabilite de autoritățile administrației publice.

PREFECT (Lat. „*praefectus, i*“ = *ofițer de rang ecvestru în armata romană*). •În perioada Principatului (P) comandau cohortele pretoriene (*praefectus praetorio*), gărzile urbane (*praefectus urbi*), unitățile flotei imperiale și unitățile auxiliare, precum și castrule legiunilor (*praefecti castrorum*). •Agent public numit de Guvern în teritoriu pentru conducerea serviciilor publice de specialitate descentralizate și supravegherea legalității actelor emise de celelalte autorități ale administrației. •În exercitarea atribuțiilor (P) emite acte administrative numite ORDINE prin care se stabilesc măsuri cu caracter tehnic și/sau de specialitate, după consultarea și semnarea lor de către șefii serviciilor de specialitate.

PREMEDITARE (Lat. „*praemeditatio, onis*“ = *prevedere*). •Activitatea mentală concretizată în hotărârea unei persoane de a comite o contravenție/infracțiune exteriorizată prin operațiunile de pregătire a condițiilor propice pentru săvârșirea ei. •(P) constituie o circumstanță agravată pentru stabilirea răspunderii contravenționale sau infracționale a făptuitorului. •În sens larg, prin (P) se înțelege a plănuși o anumită acțiune și a prevedea efectele ei.

PREROGATIVĂ (Lat. „*praerogativa, ae*“ = *dreptul de a vota primii*). •Cato și Cicero utilizau termenul (P) cu sensul de „mărturie“, iar Ulpian, în sens de „privilegiu“. •În dreptul administrativ noțiunea de (P) este sinonimă cu dreptul unei persoane/instituții de a-și exercita atribuțiile stabilite de lege. •În știința administrației prin (P) se înțelege în general ansamblul de privilegii și/sau imunități pe care le au anumite persoane în relațiile interne sau internaționale.

PRESCRIPȚIE (Lat. „*praescribo, psi, ptum, bere*“ = *a scrie înainte*). •Praescribere jura civibus – a da legi cetățenilor (Cicero). •Mijloc de dobândire sau pierdere a unui drept prin trecerea timpului sau stingerea unui drept la acțiune prin neexercitarea lui în termenul prevăzut de lege. •Prin (P) **achizitivă** se înțelege dobândirea unui drept real asupra unui bun prin exercitarea posesiei asupra lui în perioada de timp stabilită de lege. •Prin (P) **extinctivă** se stinge dreptul la acțiune în sens material prin neexercitarea acestuia în intervalul de timp prevăzut de lege. •(P) **înlătură**, după caz, răspunderea contravențională/penală sau executarea sancțiunii contravenționale/penale.

PRESTATORI DE SERVICII (Lat. „*praesto*“ (*adv.*) = *a fi de folos, a fi la îndemână*). •Praesto esse aliqui – a fi de ajutor cuiva (Lucretius). •Denumire generică pentru orice persoană fizică sau juridică prin care se prestează un serviciu public. •În dreptul administrativ (PS) sunt persoanele/întreprinderile a căror activitate este circumscrisă normelor juridice administrative. •După forma juridică, (PS) pot fi asociații, fundații, instituții cu și fără personalitate juridică, societăți comerciale și regii autonome. •Cel mai important (PS) este administrația însăși care prestează cetățenilor serviciile de interes general, vital și statal. •Persoana privată care desfășoară o activitate de interes general, având prerogativele puterii publice și fiind sub controlul administrației (Andre de Laubadere).

PRESTAȚII (Lat. „*praesto, iti, atum, are*“ = *a da, a îngriji, a împlini o datorie*).

• „Praestare mille milites“ – a da o mie de militari (Titus Livius). • Obligațiile stabilite de stat în sarcina cetățenilor pentru executarea unor activități de interes public. • În regimul totalitar (P) se execută forțat și/sau prin constrângere politică în folos obștesc. • În statele de drept (P) sunt posibile numai în cazuri excepționale cum ar fi calamitățile naturale.

PRESTĂRI DE SERVICII • Activitățile desfășurate de prestatorii de servicii publice. • Principiile de organizare și funcționare a prestărilor de servicii sunt eficiența (acoperirea costurilor din beneficii) echitatea (distribuirea egală a serviciului către toți cetățenii) și descentralizarea. • Regulile impuse de administrația publică pentru (PS) se referă la continuitate (asigurarea fără întrerupere a serviciului) adaptabilitatea (adaptarea cantitativă și calitativă la nevoia publică) și cuantificarea (măsurarea serviciului).

PREȘEDINTELE REPUBLICII (Lat. „praesideo, sedi, sessum, sidere“ = a fi în frunte, a conduce). • Persoana publică aleasă în cea mai înaltă funcție din stat de către cetățeni pentru a conduce republica, pentru a garanta independența națională și unitatea și integritatea teritorială, pentru a exercita funcția de mediere între puterile statului, între stat și cetățeni. • (PR) nu este doar arbitru politic sau autoritate supraguvernamentală, ci autoritatea supremă a administrației publice (Georges Vedel). • În calitate de șef suprem al administrației (PR) numește prin decret prezidențial pe primul ministru și membrii guvernului (în urma votului de încredere dat de Parlament), consultă sau participă la ședințele de guvern (pe care le conduce), numește și revocă miniștrii, conduce servicii publice statale de siguranță națională, (comandant al forțelor armate) acordă grade și distincții, numește și revocă reprezentanți diplomatici, încheie tratate internaționale (negociate de guvern).

PRETORIAN (Lat. „praetorium, ii“ = cortul în care era cazat generalul). • Romanii foloseau și termenul „praetorius, a, um“ pentru a face referire la actul de conducere al

generalului. • Jus praetorium – dreptul format prin edictele date de pretori (Papinian) și „praetoria actio“ acțiunea înaintea pretorului. (Gaius). • Împăratul Augustus a înființat Garda pretoriană formată din 9-10 cohorte sub comanda „praefecti praetorio“ desființată abia în timpul lui Constantin cel Mare.

PREVIZIUNE (Lat. „visio, onis“ = privește, arătare, închipuire). • Activitatea mentală de elaborare a ideilor despre viitor pe baza analizei logice a informațiilor deținute. • În știința administrației (P) definește o funcție a conducerii sociale prin care se anticipează modul, în care evoluează fenomenele politice, sociale, economice sau de altă natură, pe baza studiului științific al realității, având în vedere acțiunea legilor de dezvoltare a societății și a sistemului politic. • Pentru lideri (P) este un proces de fundamentare a deciziilor, concretizat în strategii, tactici și programe de acțiune pentru ei sau partidul pe care-l conduc.

PRIMAR (Lat. „primarius, a, um“ = cel dintâi, primul). • Autoritate publică aleasă prin vot direct de către cetățenii unei localități pentru a exercita conducerea serviciilor publice de interes local, și a serviciilor statale din unitatea administrativă. • (P) are caracter unipersonal, în sensul că este o autoritate teritorială cu o singură persoană și rol executiv, în sensul că îndeplinește legile și celelalte acte normative, inclusiv hotărârile consiliului local. • În exercitarea atribuțiilor sale, (P) emite acte administrative numite dispoziții în sfera sa de competență: edilitar-gospodăresc, social, cultural, administrativ, apărarea ordinii publice, rezolvarea intereselor cetățenilor și alte domenii expres prevăzute de lege.

PRIMĂRIE • Aparatul propriu al consiliilor locale format din primar, viceprimar, secretar și funcționari publici. • Instituție publică, având activitate permanentă care duce la îndeplinire efectivă hotărârile consiliului local și soluționează problemele curente ale comunității locale. • Întrucât unitățile administrativ-teritoriale au personalitate juridică, (P)

realizează drepturile și îndeplinește obligațiile acestei persoane juridice. •Funcționarea (P) se realizează prin compartimentele tehnice și de specialitate care realizează operațiunile pregătitoare adoptării hotărârilor consiliului și dispozițiilor primarului.

PRIM-MINISTRU (*Lat. „primarius, a, um“ = primul și „minister“ = slujbaş*). •Autoritate publică desemnată de președintele țării și investită în funcție de către Parlament, prin votul de încredere, care exercită conducerea guvernului și administrației publice. •După modul de investire în funcție a (PM) distingem investitura politică, potrivit căreia liderul partidului câștigător devine de drept (PM) sau prin numirea în funcție, potrivit căreia șeful statului devine și (PM) în S.U.A. (sau variante ale acestor două). •În sistemele în care (PM) își păstrează calitatea de parlamentar el reprezintă atât interesele politice ale partidului din care provine, cât și interesele generale ale celor guvernați.

PRIMIRE DE FOLOASE NECUVENTITE

•Modalitate de corupere care constă în fapta funcționarului public care primește, direct sau indirect, bani sau alte foloase pentru îndeplinirea unui act în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acesteia. •(PFN) constituie infracțiune și atrage după sine atât sancțiunea penală, cât și cea administrativă a destituirii din funcție.

PRINCIPALES (*Lat. „hi sunt milites principales qui privilegiis muniuntur“ = „principales sunt soldații scutiți de corvoadă“ (Vegetius)*). •Corpul subofițerilor dintr-o legiune folosită în statul major al generalului cu diferite denumiri: beneficiarii, actarii, stratores, librarii etc.). •Prin analogie, dregătorii diferitelor „collegia“ purtau denumirea de principales.

PRINCIPAT (*Lat. „principatus, us“ = oțărnuire, domnie, puterea cea mai mare*). •Denumirea atribuită formei de guvernământ instituită la Roma la sfârșitul războaielor civile de către Octavian Augustus. •Ca durată, (P) a

cuprins trei secole (27 î.e.n.-285 e.n.) și exprima raportul dintre „princeps“ (cum se autointitula Augustus) și Senatul Roman. •Sub aspect juridic (P) se caracteriza prin faptul că Senatul investea pe „princeps“ în magistratura supremă și lua deciziile cele mai importante; după urcarea pe tron a lui Dioclețian începe perioada „dominatului“.

PRINCIPII DE ORGANIZARE A ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE

•Regulile după care se organizează și funcționează autoritățile administrației publice în unitățile administrativ-teritoriale. •**legalitatea** prin care se asigură conformitatea actelor și faptelor administrative cu legea (lato sensu). •**autonomia** prin care se asigură funcționarea independentă a autorităților alese și absența subordonării. •**descentralizarea** serviciilor publice prin care se asigură dreptul autorităților alese de a-și organiza servicii proprii pentru satisfacerea intereselor generale ale comunității. •**eligibilitatea** autorităților publice, prin care se permite cetățenilor să-și aleagă persoanele care urmează să-i reprezinte în administrația locală; •**consultarea cetățenilor** care impune organizarea referendumului în cazul adoptării unor decizii cu caracter extrem de important.

PRINCIPIILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

(*Lat. „principia“ îndrumător, îmbolditor (Titus Livius)*). •(PAP) al **egalității** care garantează accesul și tratamentul egal pentru toți cetățenii care se adresează administrației; •(PAP) al **indisponibilității** garantează stabilitatea raporturilor juridice administrative întrucât nici administrația, nici cetățenii nu le pot modifica prin voința proprie. •(PAP) **necontradictorialității** garantează aplicarea actului administrativ în virtutea faptului că el are caracter unilateral și nu implică acordul altei părți, cu atât mai puțin contradictorialitatea. •(PAP) al **sesizării din oficiu** care garantează acțiunea din oficiu a autorităților administrației publice spre deosebire de instanțele judecătorești care acționează numai la cerere. •(PAP) al **nepublicității** conform căruia activitatea administrației nu trebuie făcută publică (cu excepția procedurilor de jurisdicție).

PRIVILEGII (Lat. „*privilegium, ii*“ (din *privus* și *lex*) = o lege pentru ceva anume).

• Dreptul izvorât dintr-o dispoziție expresă a legii prin care un creditor este garantat în ceea ce privește satisfacerea creanței sale înaintea altor creditori. • Drepturi speciale acordate unor funcționari publici pentru îndeplinirea atribuțiilor lor. • (P) **diplomatice** cuprinde facilitățile acordate personalului diplomatic dintr-o țară în condiții de reciprocitate cu personalul țării respective din cealaltă țară.

PROCEDURĂ (Lat. „*procedo, essi, essum, edere*; = a merge înainte, a scoate la capăt).

• Procedere dicendi laudae – a face progrese în oratorie (Cicero). • Ansamblul de principii, reguli și forme juridice pe care le folosește o autoritate publică pentru soluționarea unei cauze/proces sau pentru realizarea atribuțiilor sale. • În cazul (P) **inchizitoriale** procesul penal se pornea din oficiu de către tribunalul care aduna și administra singur probele și se baza pe smulgerea mărturiei cu ajutorul torturii. • (P) **administrativă** cuprinde regulile juridice instituite de dreptul administrativ pentru elaborarea actelor, activitatea de soluționare de constatare și de executare a sarcinilor, realizarea atribuțiilor, jurisdicție și competență.

PROCES TEHNICO-ȘTIINȚIFIC (Lat. „*progressio, onis*“ = înaintare, evoluare).

• Evoluție a societății determinată de aplicarea metodelor științifice și de înaltă tehnicitate în toate domeniile sociale. • (PTS) are o triplă dimensiune: tehnică, umană și structurală, ultima referindu-se la modificarea instituțiilor sociale. Întrucât progresul instituțiilor a rămas în urma celorlalte, Jules Romain consideră societatea ca o ființă cu membrele dezvoltate enorm, dar cu sistemul nervos staționar. • Evoluția necontrolată a (PTS) poate duce la distrugerea suportului său, planeta însăși, astfel că este preferabilă moartea progresului (Bernard James). • (PTS) poate determina societatea să evolueze atât pentru lichidarea marilor bogății, cât și a marii sărăcii (Maurice Duverger).

PROCES-VERBAL (Lat. „*procedo*“ = a face și „*verba*“ = cuvinte). • Documentul încheiat în forma scrisă, de către o autoritate publică, în care se consemnează împrejurările în care s-a comis sau nu o faptă susceptibilă de a constitui contravenție/infracțiune. • Ca **operațiuni pregătitoare** pentru elaborarea actelor administrative (PV) sunt lucrări întocmite de funcționari/servicii de specialitate în legătură cu existența/inexistența unor fapte sau situații care să justifice emiterea actului. • (PV) de **constatare a contravenției** cuprind date referitoare la fapta comisă, contravenient, agentul constatator, data, locul și împrejurările comiterii, numele și datele de identificare ale martorilor și actul normativ prin care s-a instituit contravenția. • (PV) de **ședință** sunt documentele în care se consemnează participanții, ordinea de zi, dezbaterile, hotărârile adoptate și altele ce interesează activitatea autorităților cu caracter deliberativ.

PROCURATOR (Lat. „*procurator, oris*“ = cel care îngrijește în locul altuia). • În perioada Republicii romane (P) erau persoane angajate de particulari pentru a administra bunurile acestora. • Sub împăratul Augustus (P) era administrator public însărcinat cu administrarea unor provincii de mică importanță. • O dată cu dezvoltarea aparatului administrativ imperial (P) s-au ierarhizat; astfel, în funcție de salariu, ei se împărțeau în trecenari, d. cenari, centenari și sexagenari.

PROGNOZĂ (Gr. „*gnosis*“ = cunoaștere).

• Evaluare a modului în care se va desfășura un fenomen pe baza analizei științifice a cauzelor și condițiilor de producere. • În practica socială (P) ține seama de caracterul de continuitate al administrației publice pentru aplicarea deciziilor politice. • În știința administrației (P) estimează evoluția calitativă și cantitativă a sarcinilor, competenței, organizării și funcționării instituțiilor publice.

PROHIBIȚIE (Lat. „*prohibeo, ui, itum, era*“ = a da la o parte, a interzice). • Politică de stat care interzice producerea și comercializarea unor mărfuri pe teritoriul său din considerente

politice, economice sanitare sau de altă natură.
 • Interdicția de a importa sau exporta o anumită marfă. • În știința administrației se utilizează noțiunea de (P) referitor la desfășurarea anumitor activități pe raza administrativ-teritorială a unei localități: ex. interdicția de a se comercializa carne în perioada unei epizootii.

PRO MEMORIA (Lat. „pro“ = *pentru* și „memoria“ = *aducere aminte*). • Document scris în care sunt notate actele/faptele ce trebuie îndeplinite la anumite date. • În administrația diplomatică (PM) este un document nesemnificativ pe care un diplomat îl înmânează altuia pentru a-i aminti de anumite evenimente. • În știința administrației se folosește noțiunea de (PM) pentru documentele în care sunt consemnate discuții/texte „pentru memorie“.

PROMOVARE (Lat. „promoveo, movi, motum, movere“ = *a înainta, a ridica*). • În dreptul administrativ (P) reprezintă trecerea unui funcționar public dintr-o funcție inferioară în alta superioară. • Metodele de (P) sunt bazate fie pe vechimea în funcție, astfel că la împlinirea termenului o persoană trece automat într-o funcție superioară, fie pe bază de concurs (când există mai mulți candidați) sau examen. • În știința administrației se mai folosește termenul de (P) în legătură cu activitatea desfășurată de autoritățile publice pentru a crea o imagine favorabilă unui serviciu/produs.

PROMULGARE (Lat. „promulgatio, onis“ = *publicarea unui act*). • Etapa finală a procesului legislativ prin care șeful statului declară un act normativ ca fiind executoriu și ordonă autorităților publice punerea lui în aplicare (Henri Nezard). • De regulă, (P) unei legi se face în intervalul de timp prevăzut de Constituție. • În cazul în care șeful statului refuză (P), Parlamentul poate relua votul asupra unei legi și poate decide cu 2/3 validarea ei, astfel încât șeful statului să fie obligat la promulgare.

PROPAGANDĂ (Lat. „propago, avi, atum, are“ = *a înmulți prin mlădițe (vița de vie)*).

• Activitate dirijată pentru propagarea unor idei/acțiuni în masă. • (P) **politică** rezidă în răspândirea publică a ideilor, programelor și acțiunilor politice ale unui partid pentru atragerea de adepți. • (P) **de război** constă în fapta unor persoane care are drept scop amenințarea păcii, o violare a ei sau un act de agresiune (Rezoluția 110 a ONU). • (P) **oficială** este activitatea instituțiilor de stat ce are ca obiect promovarea unor structuri/practici sociale conform voinței puterii politice.

PROPRIETATE PUBLICĂ (Lat. „proprietas, atis“ = *înșușire, stăpânire (a unui bun)*). • Potrivit dreptului ginților (P) se dobânda prin „ocupatio“, „traditio“, „accessio“ și „specificatio“. Conform dreptului civil roman (P) se dobânda prin „usucapio“, „adjudicatio“, „jure cesio“, „lex“ și „mancipatio“. • Potrivit lui Ulpianus bunurile publice sunt reglementate prin dreptul public, în timp ce bunurile proprietate privată, prin dreptul civil. • Termen generic prin care se desemnează dreptul statului și al autorităților administrativ-teritoriale de a dispune de bunurile din patrimoniul lor. • După afectare (PP) poate fi destinată folosinței generale (domeniul public) sau unei folosințe particulare (domeniul privat). • (PP) a statului, sintagmă folosită în dreptul socialist pentru a consfinți faptul că bunurile aparțin întregului popor. • Geneza (PP) derivă din încălcarea proprietății private care provoacă o gravă desocializare umană și totodată o dezagregare a ordinii posesiunilor, pe care societatea nu le mai poate ține sub control decât prin comasări indivize, adică prin decretarea accesului tuturor la toate posesiunile (M. Giacobbi & J.P. Roux).

PROTECTORAT (Lat. „protectum, i“ = *acoperiș*). • Formă a dependenței statale ca urmare a unui tratat prin care statul „protejat“ transferă statului „protector“ atribuțiile ale suveranității politice, în special a relațiilor externe și cu autonomie internă limitată. • În virtutea (P) statul „protector“ încheie sau denunță tratate internaționale, participă la organizații internaționale în numele celui

protejat, și decide fără consultarea cu cel „protejat” •Exemple de (P) în Europa sunt cele ale Italiei asupra San Marino, Franța asupra Monaco și Elveția asupra statului Liechtenstein.

PROTECȚIE (Lat. „*protego, exi, ectum, egere*” = *a acoperi, a pune streășină*). •Ansamblul măsurilor luate de autoritățile publice pentru ocrotirea anumitor categorii de cetățeni sau a tuturor cetățenilor împotriva unor fenomene sociale, naturale sau artificiale periculoase. •(P) **civilă** cuprinde toate mijloacele și formele de apărare a populației în cazul unei agresiuni armate: echipamente de protecție, depozite de alimente, medicamente, adăposturi etc. •(P) **legală** ansamblul de măsuri stabilite prin lege pentru protejarea funcționarului public în exercițiul funcțiunii; pentru aceasta legea penală incriminează insulta, calomnia, amenințarea, lovirea sau alte acte de violență împotriva funcționarului ca fiind infracțiune de „ultraaj”. •(P) **socială** se referă la normele și mijloacele instituite de stat pentru ocrotirea anumitor categorii de cetățeni: minori, handicapați, șomeri etc. •(P) **mediului**, a sănătății, a consumatorilor etc. includ măsuri pentru ocrotirea cetățenilor în domeniile respective.

PROTECȚIONISM (Lat. „*protectum, i*” = *acoperire, apărare*). •Politica economică prin care un stat restrânge importurile sau instituie taxe vamale ridicate pentru anumite mărfuri în scopul de a proteja industria națională a acelor mărfuri. •(P) **politic** se referă la protecția oferită de un partid politic funcționarilor publici care provin din acel partid. •(P) **local** formă de menținere a unor industrii publice locale de către autoritățile administrației sub autoritatea cărora se află cu scopul de a-și asigura, în caz de nevoie, posturi și funcții.

PROTOCOL •Acordul încheiat în formă scrisă prin care părțile convin să desfășoare anumite activități comune sau să încheie anumite acte juridice comune. •Formă de conduită impusă de anumite reguli de politețe în cazul unor raporturi inter și intra autorități

publice: Parlament, Președinție, Guvern etc. •Înțelegere internațională cu privire la schimbul sau depunerea instrumentelor de ratificare sau pur și simplu pentru a se consemna o înțelegere între state.

PROZELITISM (Lat. „*prosilio, ui, ivi*” = *a sări, a se avânta*). •Scintillam prosluisses „răspânda scânteii” (Ovidiu). •Activitatea desfășurată de o persoană/grup pentru a atrage adepți la doctrina, programul sub acțiunile sale. •(P) **religios** se referă la atragerea indivizilor către anumite culte religioase prin mijloace adecvate: distribuția de cărți, participarea la reuniuni etc.

PSEFISMA (Lat. gr. „*psephisma*” = *decret, decizie*). •Hotărârea adoptată de Adunarea poporului în sistemul democratic al cetățenilor grecești, cu privire la relațiile externe și religioase. •(P) erau săpate în piatră și expuse în locuri publice pentru a putea fi cunoscute de cetățeni. •Unele (P) cuprind texte de mulțumire pentru serviciile făcute cetății de oamenii deosebiți ai comunității.

PUBLICARE (Lat. „*publico, avi, atum, are*” = *a da poporului*). •Inițial, termenul latin avea semnificația scoaterii la meza a bunurilor. •Condiție de existență a actului administrativ care constă în aducerea la cunoștință publică a conținutului acestuia prin mass-media, afișare și/sau comunicare în masă. •(P) **tratatelor** constă în aducerea la cunoștința tuturor cetățenilor a actelor internaționale, de regulă prin reproducerea lor în „Monitorul Oficial” sau altă publicație guvernamentală. •Nepublicarea legilor sau a altor acte normative implică inexistența acestora.

PUBLICITATE (Lat. „*publicum*” = *care aparține publicului, interes obștesc*). •În publicum redigere „a da niște bunuri statului prin meza sau hotărârea magistraților” (Titus Livius). •Totalitatea metodelor utilizate de o persoană/instituție pentru aducerea la cunoștință publicului acte/fapte de interes general. •(P) **ședințelor** se referă la faptul că activitatea autorităților cu caracter deliberativ este

deschisă, astfel că publicul poate participa la ședințe. •(P) **proceselor** exprimă atât obligația instanțelor judecătorești a ține ședințe publice, cât și dreptul cetățenilor de a asista la ședințele de judecată.

PUTERE EXECUTIVĂ (Lat. „*potior, iris (eris), itur, itus sum, iri*“ = *a se face stăpân*).

•Potiri urbis „a stăpâni orașul“ (Sallustius).
•Cicero utiliza termenul „potiri“ când se referea la cucerirea puterii de către cineva.
•Denumirea generică pentru activitatea specifică de conducere a societății la nivel central și local de către autoritățile administrației publice.
•Capacitatea pe care a dobândit-o administrația în statul contemporan de a decide la nivel statal sau local ca urmare a aparatului tehnic de care dispune, a serviciilor publice pe care le gestionează și a relativei autonomii în care funcționează.
•(PE) se manifestă ca cea de a patra putere în stat datorită faptului că se sprijină pe propriile sale forțe (J.A. Schumpeter).
•(PE) derivă din capacitatea discreționară a administrației publice de a-și alege mijloacele și a utiliza metodele în mod autonom, astfel că se face o aplicație a suveranității de stat fără intermedierea puterii legislative (B. Knapp).

PUTERE PUBLICĂ (Lat. „*potior, iris (eris), itur, itus sum, iri*“ = *a stăpâni*).

•Ansamblul de prerogative atribuite administrației publice pentru a promova interesul general ori de câte ori vine în contradicție cu interesul particular (J. Rivero).
•Dreptul autorităților administrației publice de a reglementa în domeniile nedefinite de lege sau de a emite norme speciale pentru aplicarea legii.
•Concept complex prin care se definesc mai multe caracteristici: a) voința de a conduce a unui grup și autoritatea cu care acesta este investit, prin lege, sau alte condi-

ții; b) competența, adică aptitudinea de a lua decizii juste pentru întreaga comunitate; c) existența coeziunii și absența constrângerii (A. Hauriou).
•Modul specific de sistem multipartid propriu democrației care constă atât în reglementarea juridică a accesului la putere pentru orice grup, cât și în instituționalizarea sistemului de valori.

PUTERE RAȚIONALĂ •Sintagmă introdusă în știința administrației de J. Romaines pentru a defini un „sfat al înțelepților“ ca autoritate supremă de reflectare, planificare, alegere și control social.
•(PR) are un caracter pur tehnic pentru că rezolvă sarcini cu caracter tehnic sau, mai exact, pentru că aplică metodele tehnice în toate domeniile vieții economico-sociale.
•Mod de organizare a oamenilor de știință într-o rețea care să devină „putere științifică“ și care să participe alături de guvernanți la elaborarea deciziilor în așa fel încât această putere să fie „preventivă, organizată, permanentă, globală, instituționalizată și de intervenție“ (Jean Roux).

PUTERE TEHNICĂ •Denumirea generică a oricărei forme de putere publică întemeiată pe capacitatea tehnică a aparatului administrației, pe competența științifică a tehnicilor și pe eficiența metodelor tehnice de conducere.
•În concepția lui H. Schelsky puterea este expresia tehnică a legilor social-istorice în virtutea cărora guvernul devine un instrument de administrare a necesității obiective, iar parlamentul, un instrument de control al corectitudinii obiective.
•După G. Lavau talentul tehnic este singurul criteriu pentru dobândirea puterii deoarece numai acesta permite organizarea cunoștințelor de specialitate necesare exercitării controlului social și orientării acțiunilor sociale.

Q

QUAESTOR (Lat. „*quaestor, oris*“ = *cel ce caută*). •Magistrat cu rang senatorial care exercita atribuții financiare (urbanus) sau de conducere a provinciilor (provincialis). •La Roma funcționau doi (Q) însărcinați cu administrarea tezaurului public; existau și (Q) militare care plăteau solda ostașilor.

QUATORVIRI (Lat. „*quatorviri, orum*“ = *patru bărbați*). •Colegiu format din patru magistrați care îndeplineau funcții administrative; de întreținere a străzilor (in urbe purgandis) de monetărie (auro argento aere flando feriundo) ș.a.m.d. •În municipii și provincii (Q) aveau atribuții judecătorești (iure dicundo) financiare și organizatorice.

QUID NULLUM EST CONFIRMARI NEQUIT •Ceea ce este nul nu poate fi confirmat. •Principiul de drept conform căruia lipsa condițiilor ce determină nulitatea absolută a actului juridic nu se poate acoperi ulterior.

QUI PRO QUO •Înlocuire de persoane. •În cazul substituirii unor lucruri se utilizează expresia „quid pro quo“.

QUI TACET CONSENTIRE VIDETUR •Cine tace pare să consimtă. •În știința administrației persoana/grupul care nu-și exprimă nici o părere față de un act/fapt administrativ se prezumă că este de acord cu el.

QUITUS (Lat. „*quitus*“ = *recunoaștere*). •Actul prin care adunarea generală a acționarilor validează activitatea desfășurată de-a lungul anului de către consiliul de administrație.

QUOD AB INITIO NULLUM EST NULLUM PRODUCTI EFECTUM •Ceea ce nu există nu poate să facă ceva să existe. •Principiu de drept potrivit căruia actul nul din momentul inițial nici nu poate fi validat și nici nu poate produce efecte.

QUORUM (Lat. „*quorum*“ = *ansamblu (număr)*). •Numărul minim de membri ai unei instituții care trebuie să participe pentru adoptarea valabilă a actului raportat la numărul total de membri. •(Q) nu este un număr fix, ci diferă de la un caz la altul fiind exprimat de regulă matematic: ex. la ședințele guvernului (Q) este de jumătate plus unu din totalul membrilor; la ședințele consiliilor locale (Q) poate fi de două treimi din numărul total; în adunările generale ale acționarilor (Q) poate fi de trei pătrimi.

Q.W.L: (Engl. „*Quality work life*“ = *calitatea vieții în timpul muncii*). •Complexul de factori care oferă satisfacție funcționarului public la locul său de muncă. •Factorii cei mai importanți ai (QWL) sunt gradul de implicare în instituție, pregătirea profesională, cointeresarea materială și recompensele morale, siguranța și climatul locului de muncă.

R

RABAT (Ger. „Rabatt“ = *reducere*). •Facilitate acordată de vânzător pentru cumpărătorul care îndeplinește anumite condiții (cumpără o cantitate mai mare de produse, cumpără produse extrasezon, introduce produsele pe o piață nouă etc.) și care constă în reducerea prețului. •Bonificație acordată de producător cumpărătorului în cazurile în care marfa livrată nu corespunde condițiilor contractuale. •Element specific contractelor de comerț exterior pe bază de comision care se aplică la prețul intern de facturare a mărfii și se deduce de către exportator din prețul convenit producătorului.

RADĂ (Lat. „rado, si, sum, dere“ = *a răzui, a face curat*). •În legile celor XII Table (R) însemna „a sfâșia“. •Suprafață de apă care se întinde de la ieșirea dintr-un port pe o distanță de două mii marine înspre larg. •In (R) sunt ancorate navele ce urmează să intre în port sau să părăsească portul, să efectueze manevre, reparații etc. •Statele riverane au atribuția de a stabili precis zona maritimă sau fluvială ce reprezintă (R) și să o indice pe hărțile speciale.

RANG (Fr. „rang“ = *poziție*). •Poziția pe care o ocupă un funcționar public în ierarhia instituției la care este angajat. •(R) **militar** se referă la treapta ierarhică pe care se află un ofițer într-o structură militară, indiferent de gradul avut. •(R) **diplomatic** privește poziția pe care o au funcționarii diplomați în cadrul misiunii: șeful misiunii, consilier, secretar, atașat (cultural, economic, militar etc.). Pentru șefii misiunilor diplomatice prin Convenția de la Viena din 1963 s-au stabilit patru clase: consul general, consul, viceconsul și agent consular.

RAPORT (Fr. „rapport“ = *legătura*). •Documentul scris întocmit de o persoană/compartiment de specialitate cu privire la legalitatea și oportunitatea unui proiect de

act normativ. •În cazul (R) de **personal** documentul conține date referitoare la angajare, disponibilizare, perfecționare și alte informații în legătură cu funcționarii publici. •(R) **militar** se referă la informațiile orale pe care un subordonat le prezintă șefului său ierarhic cu ocazia inspecției. •(R) **diplomatic** este o expunere, scrisă sau orală, prin care un reprezentant diplomatic al unei țări informează organizația internațională din care face parte cu privire la activitatea țării sale.

RAPORT DE DREPT ADMINISTRATIV

•Specie a raportului juridic caracterizat prin faptul că unul din subiecte este întotdeauna o autoritate publică, regimul juridic aplicabil este administrativ și poziția părților inegală. •Obiectul (RDA) îl constituie acțiunea/inacțiunea persoanei sau instituției care participă la raport; conținutul (RDA) este dat de sfera drepturilor și obligațiilor pe care o au părțile; modificarea (RDA) este de regulă unilaterală, exprimând voința autorității publice; stingerea (RDA) se face de regulă printr-un act administrativ (revocare, retractare, anulare).

RAPORT FISCAL •Specie a raportului juridic caracterizat prin faptul că una din părți are dreptul de a încasa, iar cealaltă de a plăti, obligația, taxele și impozitele stabilite de stat. •(RF) fac parte din relațiile de impunere sau de taxare, cele de urmărire, de încasare sau executare silită a obligațiilor pe care persoanele fizice și juridice le au față de bugetul de stat.

RAPORT STADIAL •Documentul scris prin care funcționarul/compartimentul de specialitate informează conducătorul ierarhic cu privire la stadiul în care se află un proiect/program. •(RS) se întocmesc pe toată durata proiectului și au menirea de a informa

dacă activitățile se încadrează în limitele temporare și bugetare stabilite. •În principiu prin (RS) se precizează care sunt activitățile deja realizate și care sunt activitățile ce urmează a se desfășura.

RATIFICARE •Latinii foloseau verbul „ratiocinor, atus, sum, ari“ = a raționa, a cântări, dacă un lucru este bun. •Actul administrativ prin care o autoritate ierarhic superioară declară valabil un act emis de o autoritate ierarhic subordonată. •Act parlamentar prin care autoritatea legislativă consfințește un tratat internațional semnat de șeful statului și negociat de guvern. •Actul diplomatic prin care un stat își exprimă consimțământul de a fi parte într-un tratat internațional semnat de plenipotențiarilor săi.

RATIONE LOCI (Lat. „rationae loci“ = luând în considerare locul). •Principiu de drept care se referă la ipoteza stabilirii competenței unei autorități publice funcție de locul în care s-a încheiat actul, s-a comis fapta ori se află domiciliul/sediul unei persoane fizice sau juridice.

RATIONE MATERIAE (Lat. „rationae materiae“ = luând în considerare domeniul). •Regula de drept potrivit căreia stabilirea competenței unei autorități publice se face în funcție de caracteristica actului/faptului sau a activității specifice unei persoane sau instituții. •În dreptul administrativ se aplică regula (RM) în cazul actelor administrative presupus ilegale care atrag competența de judecată a instanțelor de contencios administrativ.

RATIONAE PERSONAE (Lat. „rationae personae“). •Regula de drept potrivit căreia competența unei autorități publice este atrasă de calitatea pe care o are o persoană fizică. •În dreptul administrativ regula (RP) se aplică în cazul persoanelor care au calitatea de militar, fiind judecate de instanțele militare.

RAȚIONALIZARE (Lat. „ratio, onis“ = judecată, regulă, socoteală). •Homo rationis est particeps „omul este înzestrat cu rațiune“

(Cicero). •Concept preluat în știința administrației din teoria hegeliană a dreptului potrivit căreia „numai ceea ce este rațional este real“. •Metodă de perfecționare a vieții sociale și conducerii politice pe baza unor raționamente fundamentate științific. •După J. Habermas (R) politiciii cunoaște trei curente: a) modelul decizionist după care politicienii se ocupă de scopuri, iar oamenii de știință, de mijloacele tehnice pentru realizarea acelor scopuri; b) modelul tehnocratic în care rolurile sunt inversate în sensul că tehnocrații elaborează deciziile, iar politicienii le aplică; c) modelul pragmatic care separă domeniul tehnicii, de nevoia socială, și propune cooperarea dintre politic și științific în elaborarea deciziei.

RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIEI PUBLICE •Formă a răspunderii juridice potrivit căreia autoritățile administrației publice răspund patrimonial pentru daunele cauzate de actele și faptele lor ilegale. •Condițiile (RAP) sunt: a) ilegalitatea actului/faptului cauzator de prejudiciu; b) existența pagubei certe cauzate de actul respectiv; c) raportul de cauzalitate dintre actul ilegal și pagubă; d) culpa autorității administrative. •În dreptul administrativ (RAP) implică acțiunea în regres a autorității administrative împotriva funcționarului public vinovat de actul/faptul ilicit.

RĂSPUNDERE CIVILĂ •Formă a răspunderii juridice care intervine în cazul în care funcționarul public cauzează un prejudiciu în paguba patrimoniului public sau în paguba unei persoane fizice ori juridice. •(RC) este o răspundere delictuală întrucât intervine în virtutea calității de funcționar public a autorului, a raporturilor juridice de natură administrativă dintre funcționar și serviciul în care funcționează. •(RC) este denumită și răspundere patrimonială întrucât repararea prejudiciului cauzat de fapta funcționarului public se face bănește.

RĂSPUNDERE ADMINISTRATIVĂ (Lat. „respondeo, di, sum, dere“ = a-și asuma o obligație). •Inițial termenul (R) se folosea exclusiv pentru răspunsul dat de oracole sau

haruspicii, ulterior căpătând mai multe înțelegeri. •Respondere nomins „a răspunde chemării la oaste“ (Titus Livius). •Formă a răspunderii juridice antrenată de neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare, a atribuțiilor de serviciu de către un funcționar public. •Abaterile administrative ale funcționarilor publici care antrenează (RA) sunt de regulă stabilite prin lege sau alte acte normative care prevăd contravenții.

RĂSPUNDERE DISCIPLINARĂ •Formă a răspunderii juridice care intervine pentru săvârșirea unei abateri de la disciplina muncii. •(RD) a funcționarului intervine fie în cazul că fapta este o acțiune (nepermisă) sau o inacțiune (nepermisă) care a perturbat buna funcționare a serviciului/instituției. •Sancțiunile disciplinare sunt mustrarea, avertismentul, reducerea salariului, retrogradarea, în grad sau treaptă profesională, desfacerea contractului de muncă.

RĂSPUNDERE JURIDICĂ •Formă a răspunderii funcționarului public pentru încălcarea obligațiilor de serviciu în virtutea raporturilor de drept administrativ care există între acesta și administrația publică. •(RJ) îmbracă formele răspunderii disciplinare, penale, civile (patrimoniale) și administrative.

RĂSPUNDERE PENALĂ •Formă a răspunderii juridice antrenată de cazurile în care funcționarul public comite o infracțiune de corupție (luare sau dare de mită, trafic de influență, primirea de foloase necuvenite) ori altă infracțiune în legătură cu serviciul său. •În cazul în care funcționarul public comite o infracțiune prin exercitarea atribuțiilor de serviciu (RP) este mai gravă decât în cazul comiterii acelei infracțiuni de o persoană civilă.

RĂSPUNDERE POLITICĂ •Denumire generică pentru sancțiunea aplicată persoanelor/instituțiilor politice pentru neîndeplinirea obligațiilor și care constă în pierderea funcției/calității dobândite politic. •În cazul Guvernului (RP) se referă atât la răspunderea fiecărui membru, solidar cu ceilalți, cât și a întregului

Guvern, și se concretizează prin demitere, de către Parlament, prin moțiunea de cenzură. •În cazul membrilor consiliilor locale și al primarilor (RP) intervine prin sancționarea de către cetățeni, la vot, a activității acestora (nu mai primesc alt mandat). •În cazul membrilor de partid (RP) intervine prin pierderea funcțiilor politice pe care aceștia le dețin ca urmare a nerespectării disciplinei de partid.

REABILITARE (Lat. „*habilis, e*“ = *în stare bună, sănătos, deplin*). •Vigor *habilis* „putere ce poate fi folosită“ (Virgilius). •Instituție juridică prin care se repune în drepturi o persoană condamnată; (R) **de drept** operează conform legii (*ope legis*) după trecerea unui anumit timp, iar (R) **judecătorească** operează prin actul unei instanțe de judecată. •În sens larg se folosește termenul de (R) pentru a consemna faptul că o persoană/instituție și-a redobândit prestigiul pierdut.

REBELIUNE (Lat. „*rebello, avi, atum, are*“ = *a lua armele, a se răscula*). •Denumire generică pentru orice acțiune armată îndreptată împotriva autorităților publice cu scopul de a împiedica activitatea acestora ori de a le constrânge să ia, sau să nu ia, anumite decizii. •În mod impropriu se folosește termenul de (R) pentru a defini revolta angajaților împotriva patronilor, a funcționarilor împotriva șefilor ierarhici, a militarilor împotriva comandanților.

RECHEMARE (Lat. „*clamo, are*“ = *a chema*). •Actul administrativ al șefului statului prin care un reprezentant diplomatic își înțețează misiunea, fiind chemat înapoi în țară. •Actul (R) poate veni din inițiativa statului acreditat sau din inițiativa statului acreditant și se realizează în formă solemnă în cazul șefilor de misiune sau prin simplă înștiințare a Ministerului de Externe, în celelalte cazuri. •Cazurile de (R) au fost reglementate prin Convenția de la Viena din anul 1961.

RECHIZITORIU (Lat. „*requiro, sivi, situm, rere*“ = *a căuta, a cerceta (mental)*). •Actul procesual prin care procurorul pune în mișcare acțiunea penală și dispune trimiterea în

juste a persoanei inculpate. •În sens larg, se folosește noțiunea de (R) pentru a scoate în evidență caracterul incriminant al unui raport sau alt document de control efectuat asupra unei persoane/instituții.

RECHIZIȚIE (Lat. „*requisitus, a, um*“ = *dorit, a vrea ceva ce-ți lipsește*). •Preluarea de către stat a unor bunuri contra unei despăgubiri plătite imediat sau angajate pentru viitor, în cazuri excepționale (război, calamități naturale) pentru apărarea țării și cetățenilor. •În cazul (R) **militare** statul preia doar bunurile susceptibile de folosință în scop militar. •Mod de dobândire excepțional a bunurilor domeniului public, care se deosebește de expropriere prin faptul că nu implică o justă și imediată despăgubire.

RECIPROCATATE (Lat. „*reciproco, avi, atum, are*“ = *a mișca înainte și înapoi*). •Istae reciprocantur – sunt (lucruri) corelative (Cicero). •Principiu de drept conform căruia părțile unei convenții se angajează în egală măsură și beneficiază de aceleași condiții. •În știința administrației se folosește termenul de (R) pentru a defini egalitatea de tratament a cetățenilor care-și îndeplinesc obligațiile pentru a beneficia de serviciile publice oferite de stat. •Principiu de drept internațional potrivit căruia statele recunosc drepturile cetățenilor străini aflați pe teritoriul lor.

RECLUZIUNE (Lat. „*reclusus, a, um*“ = *închis din nou*). •Pedeapsă privativă de libertate pentru condamnații care comiteau crime, instituită de codul penal român în 1864. •În timpul (R) condamnații erau obligați să muncească. •În sens larg prin (R) se înțelege în prezent situația unei persoane obligată, din varii motive, să stea închisă într-un anumit loc.

RECOMANDARE (Lat. „*commendatio*“ = *propunere și particula „re”*) •Actul administrativ prin care o instituție sau serviciu public propune o persoană pentru ocuparea unui post pe baza rezultatelor bune obținute în activitatea anterioară. •În relațiile dintre state (R) este o rezoluție adoptată cu privire la un

anumit mod de acțiune în cadrul unei organizații; ea conține atât norme obligatorii, cât și norme facultative. •Pentru ocuparea anumitor funcții publice este obligatorie (R) autorității administrației publice competente: ex. numirea secretarului la nivelul consiliilor județene se face la propunerea departamentului de administrație publică.

RECONSTITUIRE (Lat. „*constituo*“ = *face și particula „re” (refacere)*). •Operațiune prin care autoritățile administrației publice competente refac acte cu caracter individual. •Pentru actele de stare civilă (R) se poate cere în cazurile când registrele de stare civilă s-au distrus (pierdut) sau actele au fost emise în străinătate și nu pot fi procurate. •De principiu, actele administrative cu caracter normativ nu se (R) întrucât este posibilă adoptarea altora conform procedurii legale.

RECRUTARE (Lat. „*reccido, idi, casum, cidere*“ = *a cădea iar în robie*). •Activitatea desfășurată de compartimentele pentru resurse umane în vederea selecționării și angajării candidaților pentru ocuparea funcțiilor publice. •Formele de (R) se clasifică în două: prin numire sau prin alegere. •(R) **militară** este operațiunea prin care tinerii apti sunt înregistrați în vederea încorporării lor în armată. •(R) **politică** se referă la selecționarea candidaților pentru funcții publice pe criterii politice prin alegeri censitare sau universale, prin examene de testare a cunoștințelor, prin atribuire (pe bază de status social) sau pe baza loialității față de partidul aflat la guvernare.

RECTIFICARE (Lat. „*Recte*“ = *ceea ce este drept*). •Operațiunea prin care autoritățile administrației publice competente îndreaptă erorile materiale comise în acte. •Practic, (R) se realizează fie prin corectarea unei greșeli, fie prin completarea actului cu elementele lipsă ori prin ștergerea mențiunilor greșite. •În cazul actelor de stare civilă (R) se face numai pe cale judiciară.

RECURS ADMINISTRATIV (Lat. „*recursus, us*“ = *posibilitatea de a se în-*

toarce). •(RA) privesc legalitatea activității administrative unilaterale, contractuale sau a responsabilității (Giles Darcy). •Procedură administrativă internă (precontencioasă) care constă în soluționarea plângerilor, sesizărilor sau contestațiilor de către autoritatea emitentă a actului (recurs grațios) sau de către autoritatea superioară ierarhic emitentului (recurs ierarhic).

REDEVENȚĂ (*Fr. „redevance“*). •Cota din beneficiu plătită de concesionarea administrației publice pentru folosința bunului concesionat. •Procentul calculat din valoarea totală obținută prin fabricarea unui produs sub licență, care revine deținătorului de know-how. •Procentul obținut de proprietarul bunului concesionat pe toată durata concesiunii și care se calculează fie asupra prețului global, fie asupra prețului pe unitatea de produs.

REDISTRIBUIREA PUTERII (*Lat. „distribuo“ = a împărți*). •Concept utilizat de administrația americană pentru a defini faptul că puterea se împarte între instituțiile publice statale, regionale și locale. •Concept utilizat de W. Berns pentru a arăta că națiunea americană este cea mai liberă națiune pentru că distribuie puterea la mai mulți factori de decizie. •Concept utilizat de doctrina tehnocrată pentru a defini separația puterii politice între politicieni și tehnicieni/specialiști.

REFERENDUM (*Lat. „refero, retuli, relatum, reffere“ = a aduce, a scoate, a da*). •Ut usque Romam voces referantur „pentru ca vocile să se audă până la Roma (Cicero). •Formă de guvernare semidirectă care permite cetățenilor unui stat să se pronunțe cu privire la o lege, într-un interval de timp determinat, astfel încât ea poate fi respinsă dacă nu întrunește majoritatea voturilor exprimate. •Forma de consultare directă a cetățenilor cu privire la adoptarea unor măsuri de interes local la cererea autorității administrației publice. •În cazul (R) cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin da sau nu cu privire la actul supus votului.

REGIE AUTONOMĂ •Latinii utilizau termenul de „regio, onis“ în trei sensuri: ca „linie dreaptă“, ca „hotar“ și ca „regiune“. •Denumirea sub care în administrația publică anglo-saxonă se regăsesc „corporațiile publice“, adică întreprinderi economice ale statului care funcționează însă în regim de drept civil. •Formă de organizare a serviciilor publice având capital integral de stat sau județean (chiar și municipal) înființate prin act administrativ de către autoritățile administrației publice și funcționând în regim de drept administrativ. •Denumirea, sediul, patrimoniul, conducerea, obiectul de activitate și funcționarea (RA) se stabilesc de către autoritățile administrației publice astfel că au o capacitate de folosință limitată.

REGIM AUTORITAR (*Lat. „regno, avi, atum, are“ = a stăpâni, a domni*). •Fenomen specific al dictaturii în care administrația publică se subordonează exclusiv Guvernului sau șefului statului în condițiile în care Parlamentul a fost dizolvat, sau redus la o cameră pentru aplauze (Henri Puget). •Caracteristicile (RA) sunt: numirea în funcții a persoanelor loiale dictatorului fără a se mai apela la votul universal; restrângerea libertății presei; eliminarea oricărei forme de control al administrației; întărirea birocrăției și ierarhizarea excesivă (pe vârful acesteia aflându-se dictatorul); prevalența deciziilor politice asupra legilor.

REGIM DE FRONTIERĂ •În dreptul administrativ (RF) înseamnă regimul juridic aplicabil granițelor terestre, maritime, fluviale sau aeriene ale statului. •În sens larg, prin (RF) se au în vedere atât reglementarea juridică internă, cât și cea internațională cu privire la paza frontierelor, trecerea lor, folosința zonelor aferente, soluționarea diferendelor, autorizarea persoanelor care locuiesc în zonă ș.a.m.d. •În zonele de graniță (RF) este aplicat de autoritățile administrației publice prin intermediul serviciilor de specialitate: poliția de frontieră, serviciul vamal și alte instituții de control.

REGIM DE PUTERE PUBLICĂ •Regim juridic caracterizat prin faptul că autoritățile administrației publice se supun unor constrângeri exorbitante de la dreptul de consum și exercită anumite prerogative, recunoscute ori impuse, pentru exercitarea suveranității naționale (Jean Rivero). •(RPP) semnifică esența administrației: aplicarea legii ca obiectiv, respectarea legalității ca sarcină, organizarea executării legii ca atribut și subordonarea față de lege ca principiu. •(RPP) implică atât derogări „în plus“ (cum este dreptul de a-și manifesta voința în mod unilateral), cât și derogări „în minus“ (obligația de a respecta procedura licitațiilor publice sau de a contracta numai în interes public).

REGLEMENTARE (Lat. „regula, ae“ = linie dreaptă). •Denumire generică pentru orice activitate având ca scop stabilirea unor reguli prin acte cu caracter normativ sau individual. •Trăsătură specifică activității executive prin care autoritățile publice organizează executarea și execută în concret legea și celelalte acte normative. •(R) excesivă se referă la situația în care autoritățile publice emit mai multe regulamente pentru a organiza aceeași activitate sau instituție. •Referitor la ținuta sau comportamentul funcționarilor publici se utilizează termenul de (R) pentru a arăta că acestea sunt în acord cu normele din instituția în care funcționează.

REGULAMENT (Lat. „regula, ae“ = linia dreaptă, regulă de purtare). •Actul administrativ de organizare internă prin care o autoritate a administrației publice stabilește norme cu caracter general – obligatoriu pentru funcționarii, instituțiile și serviciile publice de sub autoritatea lor. •(R) de **ordine interioară** cuprinde normele de disciplină pentru funcționarii publici din instituția în care funcționează. •(R) de **organizare și funcționare** cuprinde reguli obligatorii pentru serviciile publice și instituțiile de stat sau locale, în funcție de obiectul lor de activitate (economic, cultural, social). •(R) de **procedură** stabilește normele de desfășurare a unei activități de control, de jurisdicție, de adoptare a actelor

(convocarea, organizarea ședinței, conducerea ședinței, secretariatul, modalitatea de vot, sancțiunile etc.).

RELAȚII DE AUTORITATE (Lat. „relatio, onis“ = incriminare, raport, dezbateri și „auctoritas“ = putere). •Forma concretă de realizare a puterii executive prin subordonarea cetățenilor față de autoritățile publice statale și/sau locale. •Conținutul (RA) rezidă în: poziția inegală a subiecților raportului juridic administrativ; prevalența voinței unilaterale a administrației; posibilitatea de a obliga, la nevoie prin constrângere, orice persoană să execute legea. •Subordonarea cetățenilor în cadrul (RA) derivă fie din situația lor materială (impozit pe venit), fie din situația lor subiectivă (obligația de a satisface serviciul militar).

RELAȚII DIPLOMATICE (Lat. „relatio, onis“ și „diploma“ = atestat, certificat). •Relațiile politice stabilite prin voința reciprocă a statelor pentru înființarea, menținerea și dezvoltarea legăturilor economice, tehnico-științifice, juridice ș.a.m.d. •(RD) **consulare** se realizează pe baza consimțământului mutual dintre state cu privire la funcționarea consulatelor pe teritoriul lor, în special pentru promovarea comerțului, transporturilor și turismului. •(RD) externe se referă la relațiile guvernamentale stabilite de către un stat cu alte state sau cu organizații internaționale în mod oficial, cu caracter permanent și consens politic; în cazul relațiilor neguvernamentale nu este necesar consensul, permanența și oficialitatea. •(RD) **internaționale** cuprind sfera tuturor activităților desfășurate de un stat pe plan internațional prin intermediul aparatului său diplomatic.

RELAȚII FORMALE (Lat. „relatio, onis“ și „forma“ = țipar, structură). •Denumire generică pentru toate relațiile care se stabilesc între funcționarii publici pe temeiul reglementărilor legale; în aceste relații se stabilesc raporturile de serviciu, de supraordonare și de subordonare sau de colaborare. •Relațiile **neformale** sunt raporturile care nu sunt reglementate nici prin lege, nici prin regulamentele

de ordine interioară (simpatie, considerație, aversiune, dispreț ș.a.m.d.).

RELAȚII IERARHICE (Lat. „*relatio, onis*“, și „*ierarh*“ = *conducător*). •Relațiile specifice modului de ierarhizare a autorităților publice în sistemul administrației, conform cărora între acestea se manifestă subordonarea, respectiv supraordonarea. •La nivel **teritorial (RI)** cu cât o autoritate a administrației publice funcționează la nivel mai mic, cu atât crește gradul său de subordonare. •Având în vedere competența materială, cu cât o autoritate a administrației publice este mai specializată, cu atât crește gradul său de subordonare. •În cazul serviciilor publice de specialitate funcționează principiul **dublei subordonări**, atât față de autoritățile administrației publice alese (consilii locale), cât și față de cele numite (ministere).

RELAȚII PUBLICE (Lat. „*relatio, onis*“ și „*publicus*“ = *de stat*). •Noțiune introdusă de avocatul american Verdie în anul 1882 în definirea obligațiilor profesionale ale juriștilor față de clienți. •Modul concret de realizare a comunicării dintre un serviciu public sau instituție și beneficiarii acestora (J. Grunig). •Funcție a managementului care folosește comunicarea în dublu sens pentru a îmbina interesele instituției publice cu interesele acelora cu care trebuie să comunice (Watson Dunn).

RENUNȚARE (Lat. „*renuntio, avi, atum, are*“ = *a anunța că nu mai vrea*). •Renunțiere emptionem „ a strica vânzarea“ (Cicero). •Actul juridic unilateral și solemn prin care o persoană/instituție își exprimă în mod expres voința de a nu exercita un drept al său. •(R) **internațională** se realizează prin consimțământul mutual al două sau mai multor state de a înceta aplicarea unui act/tratat. •(R) **la cetățenie** este actul unilateral de voință prin care cetățeanul unui stat solicită autorității publice competente retragerea calității de cetățean și, pe cale de consecință, încetarea drepturilor și obligațiilor lui cetățenești.

REPATRIERE (Lat. „*patria, ae*“ = *țara și particula „re*“). •Denumire generică pentru

orice fel de revenire în țară a persoanelor fizice după o absență îndelungată. •Întoarcerea în țară a prizonierilor și/sau refugiaților de război potrivit unor convenții internaționale. •Redobândirea drepturilor și obligațiilor cetățenești de către persoana care se restabilește în țara de origine.

REPLICĂ (Lat. „*replico, ui*“ = *a îndoi, a întoarce*). •Răspunsul oral dat de către o persoană în cadrul unei ședințe, ca urmare a unor afirmații făcute de altă persoană. •Act de procedură în justiția internațională prin care reprezentantul statului reclamant răspunde la contramemoriul statului pârât. •Intervenția orală a procurorului și/sau a părților într-un litigiu după ce au luat cuvântul pe fond, pentru a combate o afirmație/negație venită din partea adversă.

REPREZENTARE (Lat., „*repraesento, avi, atum, are*“ = *a face să fie de față*). •Latinii utilizau și cuvântul „*repraesentatio*“ pentru „*icoană*“ sau „*portret*“ (Horațiu). •Acțiunea recunoscută de lege prin care o persoană participă la un raport juridic în numele și pentru altă persoană. •În Evul Mediu, suveranul, ca exponent al puterii și șef absolut al statului se bucura de prezumția „*juris et de jure*“ a (R). •(R) **legală** se referă la acțiunea unei persoane care are dreptul și obligația de a asista, ocroti și participa la încheierea unor acte în locul minorilor sub 14 ani, sau a persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu. •(R) **internațională** prerogativă a persoanei/misiunii diplomatice de a susține interesele instituției/statului care a împuternicit-o.

REPUBLICĂ (Lat. „*res publica, ae*“ = *lucru public*). •Forma de guvernământ caracterizată prin procedura democratică de alegere a șefului statului de către cetățeni prin vot universal, direct, egal, secret și liber exprimat. •În cazul (R) **prezidențiale** funcția executivă a statului se exercită direct de către președinte și guvern, unele autorități ale administrației publice fiind subordonate direct șefului statului. •În cazul **republicilor semipreziden-**

țiale, prerogativele președintelui sunt limitate la domenii ca medierea, reprezentarea, diplomația statului în care funcționează. •În (R) **federale** funcția executivă se realizează prin cancelar și Guvern, cancelarul fiind de fapt liderul partidului politic învingător în alegeri în landul respectiv (în unul din cele 51 state în cazul SWW).

REPUDIARE (Lat. „*repudio, avi, atum, are*“ = *a respingere*). •Cicero folosea termenul „repugnantia“ pentru a defini contrariile în sfera retoricii. •Uxorem repudio demittere – a se despărți de soție (Justinian). •În sens larg prin (R) se înțelege lipsa de considerație față de o persoană sau instituție. •În drept prin (R) se are în vedere renunțarea la o moștenire sau la un, legat. •În plan internațional prin (R) se are în vedere denunțarea unilaterală, aparent fără temei legal, a unei convenții și refuzul de a îndeplini obligațiile rezultate din acea convenție.

REPUTAȚIE (Lat. „*reputo, avi, atum, are*“ = *a ține seama, a lua în considerație*). •Considerația de care se bucură o persoană pe plan socio-moral concretizată în aprecierea pozitivă de către celelalte persoane sau instituții cu care intră în relații. •(R) ca valoare socio-morală este ocrotită în plan juridic de norme de drept; atingerile aduse onoarei unei persoane fiind considerate infracțiuni de insultă sau calomnie.

RES NULLIUS (Lat. „*res nullius*“ = *lucruri care nu aparțin nimănui*). •Principiu de drept conform căruia lucrurile care nu se află în proprietatea nimănui pot fi însușite de oricine, inclusiv de statul pe teritoriul căruia se află, devenind astfel parte din patrimoniul public. •Unii autori consideră că (RN) aparțin folosinței tuturor ca „res communis“.

RES PERIT DOMINO (Lat. „*res perit domino*“ = *proprietarul suportă pierrea lucrului*). •Principiu de drept civil roman potrivit căruia riscul pieririi unui bun revine, (dacă părțile nu dispun altfel) proprietarului, nu arendașului sau chiriașului. •Principiu

(RPD) nu acționează în cazul existenței unor convenții de transport intern sau internațional în care se stipulează expres cine suportă consecințele pieririi bunurilor.

RESORTISANT (Fr. „*ressortissant*“ = *aparținător*). •Denumire generică pentru orice persoană care se află sub protecția unui stat, fie în virtutea raportului juridic de cetățenie, fie în virtutea unor acte administrative care permit unei persoane să locuiască într-o anumită localitate. •Jurisprudența franceză folosește termenul de (R) cu privire la bunurile, interesele sau drepturile unei persoane care a servit în armata unui stat, fără a avea cetățenia aceluia stat.

RESPONSABILITATE (Lat. „*respondeo, di, sum, dere*“ = *a-și asuma o obligație*). •Latinii foloseau termenul (R) cu mai multe semnificații; a răspunde la chemare, a satisface serviciul militar, a-și achita la timp datoria. •Qui salvam rempublicam fore responderent „cei care răspundeau de salvarea statului“ (Papinianus). •Capacitate psihică a unei persoane de a-și reprezenta consecințele actelor/faptelor pe care le comite. •(R) constituie o premisă a vinovăției și ca atare a răspunderii contravenționale sau penale. •(R) **atenuată** se referă la capacitatea diminuată de conștientizare a faptelor sale de către o persoană și se ia în considerație la individualizarea sancțiunii/pedepsei.

RESTITUTIO IN INTEGRUM (Lat. „*restitutio in integrum*“ = *restituire integrală*). •Principiu de drept conform căruia prejudiciul cauzat printr-un act ilegal trebuie reparat integral restabilindu-se astfel situația juridică existentă înainte de producerea actului ilegal. •În principiu, (RIN) se realizează în natură, dar atunci când nu mai este posibil, repararea prejudiciului se face printr-o justă despăgubire bănească.

RESURSE PUBLICE (Lat. „*publicus*“ = *care aparține tuturor*). •Totalitatea bogățiilor naturale ale solului și subsolului, a stocurilor de materii prime și materiale, a rezervelor de

aur și valută, a creanțelor și a celorlalte valori de care dispune un stat sau o unitate administrativ-teritorială pentru a-și realiza sarcinile economico-sociale și de care dispune în mod autonom.

REȘEDINȚĂ (*Fr. „residence“ = sediu*).

•Locul în care o persoană fizică își stabilește locuința sau o persoană juridică își stabilește sediul social. •**Localitatea** de (R) este unitatea administrativ-teritorială în care locuiește o persoană fizică și în funcție de care se stabilește condiția juridică a cetățeanului, a apatrizilor, sau a străinilor. •**Statul** de (R) este țara în care funcționează o reprezentanță diplomatică, fiind ocrotită juridic de prevederile dreptului public internațional.

RETORSIUNE (*Lat. „retorqueo, rsi, rtum, rquiere“ = a întoarce, a respinge*).

•Actul juridic prin care o persoană/instituție își exercită un drept legitim pentru a determina altă persoană/instituție să înceteze un drept similar. •În relațiile statale (R) deși este considerată un act inamical este totuși acceptată ca modalitate de a restabili raporturile normale dintre două țări: ex. un stat ai cărui reprezentanți au fost declarați „persona non grata“ folosește ca (R) aceeași formulă pentru reprezentanții celui alt stat.

RETRACTARE (*Lat. „retracto, avi, atum, are“ = a trage înapoi, a reveni*).

•Latinii foloseau și verbul „retraho, axi, actum, ahere“ pentru „a refuza“ sau „a aduce înapoi cu forță“ (Catullus). •Actul prin care o persoană/instituție publică își retrage o afirmație anterioară sau se dezice de o faptă anterioară. •În sens larg, prin (R) se înțelege orice denunțare unilaterală a unei convenții (tractatus) de către o persoană care refuză să-și mai exercite drepturile și obligațiile asumate.

RETRAGERE (*Lat. „retro ego“ = a acționa înapoi*).

•Termenul „retrago“ se folosea pentru a arăta că un lucru a fost pus înapoi (Quintilianus). •Actul de renunțare a unei persoane/instituții cu privire la participarea sa într-o activitate sau organizație. •(R) dintr-o

funcție presupune renunțarea expresă la exercitarea acelei funcții printr-un act unilateral de voință; demisie, pensionare înainte de termen, mutare într-un alt loc de muncă. •(R) din instituțiile politice internaționale se face printr-o notificare, fie la termen, fie oricând cu acordul celorlalți parteneri.

RETROACTIVITATE (*Lat. „retro“ = înapoi, și „agere“ = a acționa*).

•Principiu de drept care permite anumitor acte juridice să producă efecte pentru trecut. •În dreptul administrativ, datorită obligației autorităților publice de a pune în executare legea, (R) acționează în cazul actelor individuale tocmai pentru a proteja drepturile persoanelor fizice recunoscute de lege, anterior emiterii actului. •În regim contravențional (R) intervine ori de câte ori există un act normativ care prevede sancțiuni mai ușoare, chiar dacă o contravenție a fost săvârșită sub imperiul unei legi mai aspre.

RETROGRADARE (*Lat. „retro“ = înapoi și „gradus“ = treaptă, loc orânduit*).

•Non de gradu dejici – „a nu fi scos din poziția sa“ (Cicero). •Trecerea unui funcționar public din funcția pe care o ocupă în funcția imediat inferioară, (în cadrul aceleiași profesii) ca urmare a săvârșirii unor abateri. •Sancțiune disciplinară care constă în reducerea salariului pe o anumită perioadă de timp ca urmare a schimbării funcției. •(R) nu este posibilă pentru trecerea într-o funcție care necesită altă calificare, chiar dacă ar fi echivalentă ca nivel al studiilor cerut de lege.

REUNIUNE (*Lat. „unio, onis“ = unitate*).

•În sens larg prin (R) se înțelege în știința administrației adunarea mai multor persoane/instituții într-un loc comun pentru dezbaterea unor probleme de interes comun. •În drept, prin (R) se înțelege formarea unui grup mai mare de trei persoane care realizează astfel condiția publicității prevăzută de lege pentru comiterea unor infracțiuni: insultă, calomnie, ofensă adusă autorității ș.a.m.d. •În cazul (R) **familiale** nu se realizează condiția publicității, indiferent de numărul membrilor de familie care participă când se comite fapta.

REVIZUIRE CONSTITUȚIONALĂ (Lat. „reviso, si, sum, sere“ = a veni să vadă din nou). •Procedeu juridic de modificare a legii fundamentale. •În funcție de caracteristicile Constituției se întâlnesc mai multe proceduri de (R) a legii fundamentale: În Belgia și Danemarca este suficientă o majoritate calificată, ca și posibilitatea dizolvării Parlamentului astfel încât modificările să fie adoptate de legislativul nou ales; În Spania modificarea constituției se aprobă de Cortes-uri, dar există și posibilitatea organizării unui referendum dacă 1/10 din parlamentarii unei Camere solicită acest lucru; în Franța și Italia procedura (R) se face în două etape, întâi prin votul Parlamentului și apoi prin referendum; în SUA este posibilă (R) constituției cu votul a 2/3 din numărul parlamentarilor sau la cererea a 2/3 din Adunările legiuitoare din statele membre.

REVOCARE (Lat. „revocatio, onis“ = chemare înapoi). •Etimologic, (R) înseamnă a lua înapoi numele, ceea ce duce la concluzia că numai actele administrative cu caracter intuitu personae pot fi retrase de către emitent, celelalte acte fiind supuse retractării. •În cazul (R) actului administrativ pe motiv de ilegalitate vor înceta efectele juridice din chiar momentul emiterii lui (ex. tunc.); •În cazul (R) atacului administrativ pe motiv de inoportunitate efectele produse în trecut rămân valabile, dar nu se vor produce altele pentru viitor (ex. nune).

REVOLUȚIA MANAGERIALĂ (Lat. „revolvo, i, lutum, olere“ = a rostogoli, a desfășura). •Latinii utilizau și termenul „revulsio, onis“ pentru a defini smulgerea, scoaterea. •Sintagmă utilizată de J. Burnham pentru a caracteriza faptul că puterea suverană s-a mutat din sala parlamentelor în birourile administrației publice deoarece managerii sunt cei care iau deciziile majore. •Formă de organizare a birocrăției care „neagă marxismul în favoarea unui economism elementar“ (G. Bouthoul). •În știința administrației se folosește sintagma (RM) pentru a indica faptul că tehnicienii și/sau specialiștii din diverse domenii exercită puterea politică în virtutea

competenței lor, politicienii având doar rol decorativ.

REZERVĂ (Lat. „reservo, avi, atum, are“ = a păstra, a cruța). •(R) **succesorală** – partea din masa succesorală asupra căreia testatorul nu poate dispune deoarece legea o atribuie anumitor categorii de moștenitori. •(R) **în tratatele internaționale** se referă la declarația unilaterală a unui stat cu privire la obligativitatea tuturor clauzelor din tratatul la care doarește să adere, deoarece unele dintre acestea nu convin statului aderent. •(R) **funcționarului public** se manifestă prin obligația acestuia de a se abține să comenteze actele și faptele administrative la care participă în afara instituției.

REZILIERE (Lat. „resilio, ui, ivi, ire“ = a sări înapoi, a respinge). •Desfacerea unui contract sinalagmatic cu executarea succesivă în timp ca sancțiune pentru neexecutarea obligațiilor de către una din părți, spre deosebire de rezoluție, efectele (R) nu au caracter retroactiv. •În cazul contractelor administrative (R) se realizează direct de către autoritatea publică – parte în contract – fără a fi necesară o hotărâre judecătorească. •În dreptul public internațional (R) se referă la desfacerea unui contract economic încheiat la nivel ministerial sau departamental.

REZOLUȚIE (Lat. „resolutio, onis“ = dezlegare, desfacere). •Actul administrativ prin care o autoritate publică finalizează o acțiune, o procedură sau un contract, și prin care se exprimă punctul său de vedere. •În știința administrației prin (R) se înțelege orice răspuns (confirmare, refuz, opinie, părere ș.a.m.d) pe care funcționarul public competent sau autoritatea publică și-o exprimă cu privire la solicitarea unei persoane. •Hotărârea adoptată de o adunare cu caracter deliberativ referitoare la o problemă pusă în discuție; ea cuprinde o parte introductivă (în care se expun motivele) și partea dispozitivă (în care este redat conținutul hotărârii).

RIVERAN (Lat. „rivus, i“ = râu, izvor, fir de apă). •Persoana fizică sau juridică având

domiciliul respectiv reședința, pe malul unui râu. •Statul care are granița la țărmul unei mări sau curs de apă internațional și are deplină suveranitate asupra mării teritoriale precum și asupra sectoarelor respective din fluviile internaționale cu care se învecinează.

ROL (*Germ. „Rolle“ = condică*). • Registrul fiscal în care sunt înscrise bunurile imobile supuse impozitării, de regulă, după locul în care se găsesc. •Condica zilnică de procese ce revin instanțelor de judecată într-o zi, precum

și registrul în care sunt înscrise cauzele judecate. •Lista navelor cu caracteristicile tehnice ale acestora care au arborat pavilionul național.

RUBRICAȚIE (*Lat. „rubrica, ae“ = titlu scris cu culoare roșie pe un document*).

•Forma de prezentare a unui raport informal care cuprinde mai multe secțiuni și subsecțiuni, aranjate pe rânduri (orizontal) și coloane (vertical).

S

SABOTAJ (Lat. „*saburra, ae*“) = nisipul folosit pentru echilibrarea navei). •Acțiune organizată și desfășurată de către o persoană/grup cu intenția de a împiedica funcționarea unui utilaj, a unei instalații sau a unei întreprinderi. •În timpul unei agresiuni armate (S) este una din formele de rezistență a populației ocupate.

SALINĂ (Lat. „*salinae, arum*“ = *ocna de sare*). •În Roma antică, atât în timpul Republicii, cât și al Imperiului exploatarea și comercializarea sării constituia monopol de stat. •Vânzarea și cumpărarea sării era supravegheată de magistrați, iar exploatarea minelor de sare revenea unor concesionari privați (*conductores salinarum*).

SALUBRITATE (Lat. „*salubritas, atis*“ = *starea de sănătate*). •Serviciu public comunal care colectează, sortează, transportă și depozitează gunoiul menajer și deșeurile industriale sau de altă natură, în locuri special amenajate sau pentru incinerare. •Organizarea și funcționarea serviciului public de (S) se face prin hotărârea autorității administrative în raza unității administrativ-teritoriale în care prestează serviciul, fie în sistem de regie proprie, fie prin gestiune delegată.

SALVOCONDUCT (Lat. „*salvus, a, um*“ = *teafăr, sănătos*). •*Sana et salva respublica* = „statul fiind întreg și înfloritor“ (Cicero). •Actul domnesc prin care se asigura securitatea fizică a trimișilor ce veneau la suveranul respectiv sau treceau prin teritoriile stăpânite de acel suveran. •Domnitorii Țărilor Române acordau (S) solilor, negustorilor și altor categorii de călători ce tranzitau teritoriul lor. •Uneori, se acordă (S) unei persoane care părăsește țara având azil diplomatic.

SANCTUAR (Lat. „*sanctus, a, um*“ = *sfințit*). •*Sanctissimi milites* – soldați (morți) presfințiți (Cicero). •Edificii construite și folosite special pentru desfășurarea unor ritualuri sacre, a ceremoniilor religioase sau pentru cinstirea unor persoane reale sau fictive. •În administrație se folosește uneori noțiunea de (S) pentru a scoate în evidență importanța unei instituții: ex. (S) al dreptății – tribunalul, sau (S) al suveranității – parlamentul.

SANCTIUNE CONTRAVENȚIONALĂ (Lat. „*sanctio, onis*“ = *pedeapsă*). •Latinii utilizau termenul de (S) și în cazul contractelor pentru a defini o clauză sau un articol special. •Constrângere cu caracter administrativ care se aplică unei persoane ce săvârșește o contravenție. •Dreptul comun în materie (legea contravențiilor) prevede ca (SC) avertismentul și amenda; în mod excepțional se poate aplica (SC) a închisorii. •În aplicarea (SC) se are în vedere pericolul social al faptei pentru a se asigura atât rolul preventiv-educativ al constrângerii, cât și rol reparator al prejudiciului produs prin contravenție.

SANCTIUNE DISCIPLINARĂ (Lat. „*sanctio, onis*“ = *pedeapsă* și „*disciplina*“ = *materie, domeniu*). •Formă a constrângerii administrative ce se aplică funcționarului public ce încalcă disciplina muncii din instituția în care sunt angajați. •Dreptul comun în materie (Statutul funcționarului public) prevede ca (SD) mustrarea, avertismentul retrogradarea în funcție, diminuarea salariului și desfacerea contractului de muncă. •În aplicarea (SD) se urmărește apărarea ordinii și disciplinei în cadrul instituției, educarea funcționarilor în spiritul executării corecte a sarcinilor de serviciu, prevenirea altor abateri. •(SD) speciale se aplică anumitor categorii de

salariați și numai în anumite domenii: ex. transporturi, armată etc.

SANTINELĂ (Fr. „*santinelles*“ = paznic).
 • Militarul care are sarcina de a păzi un obiectiv militar sau de stat, de a asigura securitatea unei instituții sau garda unei persoane/organizații. • Încălcarea de către (S) a regulilor serviciului său de pază constituie infracțiunea numită „călcare de consemn“.

SARCINILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE (Lat. „*sarcina, ae*“ = lucrurile pe care soldații le duceau în spate (legate de sulită)). • Sarcinile sociale care se regăsesc la nivelul administrației publice, cu excepția celor tehnice, care trebuie concentrate la nivelul unor organisme speciale (Roland Drago). • Obligațiile pe care le are administrația, în funcție de specificul destinatarilor (minori, majori, delinvenți, civili sau nu etc.) pentru că în raport cu aceștia se realizează raporturile de drept public, se stabilesc misiunile și se specializează structurile administrative (Charles Debasch). • Misiunile pe care le îndeplinește administrația publică, sau ar trebui să le îndeplinească, conform voinței puterii politice și a constanțelor tehnice (W. Buckley) în special informaționale.

SARCINILE AUTORITĂȚILOR PUBLICE (Lat. „*sarcina, ae*“ = bagaj, greutate). • Sfera drepturilor și obligațiilor stabilite prin lege sau alte acte normative, care trebuie îndeplinite de persoanele și/sau autoritățile alese sau numite în funcții publice. • După finalizarea lor, (SAP) pot fi de **decizie**, adică de stabilire a normelor obligatorii pentru autoritățile publice din subordine, sau de **execuție**, adică de ducere la îndeplinire a normelor primite. • După conținutul lor, (SAP) pot fi **generale**, adică referitoare la toate domeniile de activitate, sau **speciale**, numai pentru un domeniu. • După teritorialitate (SAP) sunt **naționale și locale**.

SCĂDERE • Mod de stingere a obligațiilor fiscale pentru persoanele care nu au venituri sau bunuri urmăribile ori ale căror bunuri, deși

urmărite, nu au putut fi valorificate, astfel că sunt insolabile. • Starea de insolabilitate se constată de către serviciile publice financiare ale autorităților administrative în raza cărora domiciliază debitorul.

SCHEMĂ (Lat. „*schema, atis*“ = îmbrăcăminte, formă). • Documente desenate folosite ca anexe pentru emiterea unui act administrativ și care, după emitere, fac corp comun cu acesta. • În principiu, (S) redă sub formă de linii și figuri geometrice un anumit obiect imobil pentru a vizualiza conținutul actului la care este anexat: ex. schema apartamentului.

SCHIȚĂ (Lat. „*schistos, a, um*“ = despăcat, despărțit). • Documente care cuprind desene aproximative ale obiectelor. • La fel ca planurile, graficele și schemele (S) pot fi utilizate ca anexe la actul administrativ ce urmează a se emite/adopta (ex. schița terenului pe care urmează a se realiza o construcție autorizată de primărie).

SCHIMB DE DOCUMENTE • Procedură prin care două autorități publice își transmit reciproc documente referitoare la aceeași problemă sau la același conținut al unui act și având aceeași dată. • În relațiile internaționale (SD) se face prin remiterea de către ministerul de externe a documentelor diplomatice către misiunea străină aflată pe teritoriul statului.

SCHIMB DE POPULAȚIE • Procedura prin care două state transferă reciproc populații de pe teritoriul lor ca urmare a modificării frontierei. • Prin (SP) se poate asigura transferul unor minorități etnice, religioase sau de altă factură dintr-un stat în altul. • Primul acord privind (SP) s-a realizat prin Tratatul de la Lausanne din 1923 între Turcia și Grecia.

SCHIMB DE TERITORIU • Mod de dobândire convențională (derivată) a unor teritorii ca și în cazul actelor de vânzare-cumpărare, cesiunii, arende și donației, prin liberul consimțământ al statelor interesate. • Primul acord diplomatic referitor la (ST) s-a

realizat între Anglia (care a cedat insulele Helgoland) și Germania (care a dat în schimb un teritoriu din Africa Orientală) în anul 1890.

SCRIB (Lat. „*scriba, ae*“ = *copist, scriitor, caligraf*). •La Roma, (S) era persoana însărcinată cu transcrierea actelor publice în condică. •Secretarii particulari se numeau **librarii**. •În sens peiorativ, se folosește termenul de (S) pentru un funcționar care scrie fără să gândească sau îndeplinește o funcție minoră.

SCRISOARE DE ACREDITARE (Lat. „*scribo, psi, ptum; bere*“ = *a scrie*). •Scribere legem „a da prin testament“ (Ulpianus). •Actul oficial semnat de șeful statului prin care o persoană este împuternicită să reprezinte statul respectiv într-o altă țară, la nivel de ambasador sau ministru plenipotențiar. •În cazul însărcinărilor cu afaceri actul poartă denumirea de **scrisoare de cabinet**.

SECHESTRU (Lat. „*sequestro*“ *adv.* = *de parte de...*). •Măsură asiguratorie dispusă de instanța de judecată, care constă în indisponibilizarea bunurilor mobile și imobile ale contravenientului în vederea reparării pagubei produse prin contravenție ori pentru garantarea executării pedepsei amenzii sau a pedepsei confiscării averii. •În caz de război se aplică (S) asupra bunurilor susceptibile a fi folosite în scopuri militare: mijloace de transport, arme, muniție, mass-media ș.a.m.d.

SECRET (Lat. „*secretum, i*“ = *loc retras, tainic*). •Prin „*secretae artes*“ romanii denuneau magia și vrăjitoria. •Denumire generică pentru orice tip de informație care nu poate, sau nu trebuie, făcută publică. •Prin (S) **profesional** se înțelege obligația funcționarului public de a nu dezvălui informațiile aflate în virtutea exercitării funcției sale, cu privire la viața intimă a unei persoane. •Prin (S) **corespondenței** se înțelege protecția pentru conținutul scrisorilor comunicărilor și altor forme de transmitere a informațiilor. •Prin (S) de **serviciu** se definește ansamblul informațiilor pe care le accesează un funcționar public

în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nefiind destinate publicității.

SECRETARIAT (Lat. „*secretum, i*“ = *loc tainic*). •Compartiment tehnic în cadrul unei instituții publice prin care se asigură redactarea, multiplicarea și transmiterea actelor oficiale, înregistrarea și arhivarea lor, traducerea și alte operațiuni de birou. •Prin (S) **de stat** se înțelege o autoritate a administrației publice de specialitate care se organizează și funcționează la nivel central în subordinea Guvernului, cu misiunea de a realiza politica statului într-un anumit domeniu. •În cazul (S) O.N.U. este vorba de compartimentul condus de Secretarul General, cel mai înalt funcționar al organizației, numit pe o perioadă de cinci ani de Adunarea Generală. Acest (S) cuprinde **oficii** pentru probleme juridice, de personal și bugetare, precum și **departamente**, pentru probleme politice, economice, sociale etc.

SECTOR PRIVAT (Lat. „*sector, oris*“ = *tăietor, cosaș*). •Denumire generică pentru toate persoanele fizice și juridice care acționează în sectorul economiei private. •Sfera bunurilor mobile și imobile proprietate privată. •În știința administrației prin (SP) se înțelege ansamblul angajaților care lucrează în afara sectorului public.

SECTOR PUBLIC (Lat. „*sector, oris*“ = *tăietor, cosaș*). •Denumire generică pentru serviciile, instituțiile și autoritățile cu caracter de stat sau comunal, alimentate de la bugetul central sau local. •Sectorul care dispune de mijloacele și instrumentele politice pentru a controla societatea prin producție, prețuri, finanțe și administrația publică (J.K. Galbraith). •În știința administrației prin (SP) se înțelege totalitatea funcționarilor din serviciile și instituțiile publice.

SEDIU (Lat. „*sedes, is*“ = *loc pe care se poate sta*). •Sedere ad gubernacula „a sta la cârmă (conducere) Cicero. •Locul determinat în spațiu unde se află un serviciu sau o instituție publică. •Prin (S) **social** se înțelege locul stabilit prin actul de înființare pentru

funcționarea unui serviciu public sau instituție.

•În Evul Mediu (S) asociațiilor de meșteșugari se numea **dom** (de la „domus” - casă).

SELECȚIA FUNCȚIONARILOR (Lat. „seligo, egi, ectum, igere” = a alege). •Mod de recrutare a persoanelor care urmează să ocupe funcții publice pe baza anumitor criterii: politice, profesionale etc. •Modul de verificare a persoanelor destinate posturilor de conducere în administrația publică din perspectiva adeziunii lor la sistemul politico-social (establishment) și al loialității (J.K. Galbraith). •Activitatea desfășurată de autoritățile administrației publice pentru verificarea competenței profesionale a funcționarilor publici în vederea promovării în funcție.

SEMNĂTURĂ (Lat. „signo, avi, atum, are” = a însemna, a pecetlui). •Signare tabellas „a face semn pe tăbliță” (Ovidius). •Prin (S) **socială** se înțelege semnătura individualizată depusă la Oficiul Registrului Comerțului, prin grafie proprie, de către persoanele fizice în nume propriu sau ca reprezentanți ai unor instituții publice. •Prin (S) **oficială** se înțelege semnarea unui act de către persoana competentă, conform legii.

SENATOR DE DREPT (Lat. „senator, oris” = senator, decurion = șeful unui serviciu la Palatul imperial). •Membru al Parlamentului, care, potrivit legii, a dobândit calitate de senator, fără a fi ales de către cetățeni (sau de consilii ale cetățenilor). •Legislația unor state recunoaște calitatea de (SD) foștilor șefi de stat sau altor persoane care au avut funcții publice ori pe baza unor criterii censitare.

SENTINȚĂ (Lat. „sententia, ae” = părere, cugetare, hotărâre). •Quot homines, tot sententiae „câți oameni, atâtea păreri” (Terentius). •Hotărârea prin care o instanță de judecată soluționează o cauză în primă instanță ori se dezinvestește (fără să o soluționeze). •Prin (S) **arbitrală** se înțelege hotărârea finală a unui arbitru sau colegiu arbitral. •Prin (S) **indeterminată** nu se prevede termenul până la care o persoană condamnată va executa

pedeapsa; ex., în cazul minorilor se pot lua măsuri pe durată nedeterminată (fără a se depăși însă vârsta de 18 ani).

SEPARAȚIA PUTERILOR ÎN STAT (Lat. „separatio, onis” = despărțire). •Germenii teoriei (SPS) apar în lucrarea „Politika” prin care Aristotel își imaginea statul perfect constituit din trei părți: Adunarea generală, corpul funcționarilor și corpul judecătoresc. •Fundamentele teoriei (SPS) sunt enunțate de John Locke în „Schita privind guvernarea civilă”, conform căruia în stat acționează trei puteri: legislativă, executivă și federativă (regală). •Elaborarea teoriei (SPS) aparține lui Montesquieu, care, în „Spiritul legilor”, afirmă că libertatea este posibilă numai dacă cele trei puteri ale statului sunt independente. •În drept pentru noțiunea de putere se folosește termenul de funcțiune: astfel, funcțiunea legislativă a statului se realizează prin Parlament, funcțiunea executivă, prin șeful statului și guvern, iar funcțiunea judecătorească, prin instanțe judecătorești.

SERVICIILE PUBLICE DESCENTRALIZATE •Serviciile publice subordonate ierarhic ministerelor sau altor instituții guvernamentale, care se organizează la nivelul unităților administrativ-teritoriale: județe, orașe, municipii, comune. •Conducerea (SPD) revine pe plan local prefectului care exercită atribuțiile de propunere/numire în funcție a șefilor acestora, de coordonare și control prin acte administrative (ordine) cu caracter obligatoriu. •Se organizează și funcționează ca (SPD) unitățile de învățământ, sănătate, cultură, sanitar-veterinar, ecologice ș.a.m.d.

SERVICIILE PUBLICE LOCALE •Serviciile organizate de autoritățile administrației publice locale fie pentru administrarea bunurilor de utilitate publică, fie pentru furnizarea unor bunuri de necesitate generală sau prestarea de activități de interes general. •Clasificarea (SPL) după natura activității se împarte în: a) servicii cu caracter exclusiv **administrativ**, cum sunt cele prestate exclusiv de autorități ale administrației publice în domeniul autorizării construcțiilor, stării civile etc.; b) servicii cu

caracter **comercial**, care se pot realiza prin intermediul regiilor, societăților comerciale, instituțiilor și agenților la care o autoritate a administrației este partener, cum sunt cele de exploatare a spațiilor comerciale; publicitate; turism etc.; c) servicii cu caracter **tehnico-edilitar** care se realizează atât în regie proprie, cât și prin gestiune delegată, în domeniile alimentării cu apă, a transportului public, salubrității, întreținerea drumurilor, furnizării energiei termice etc.

SERVICII PUBLICE STATALE •Sintagmă utilizată în știința administrației occidentale prin care se definesc activitățile organizate de puterea politică pentru producerea bunurilor de utilitate publică și asigurarea serviciilor de interes general: învățământ, asistență și protecție socială, apărare (cu precizarea că unele state, cum este Germania, nu recunosc armata ca organ al administrației publice). •În dreptul administrativ prin (S.P.S.) se înțelege activitatea cu caracter obligatoriu pe care trebuie să o desfășoare autoritățile centrale și locale pentru satisfacerea unui interes statal: organizarea alegerilor, paza și ordinea publică, evidența populației etc.

SERVICIU CIVIL (Lat. „*servitium, ii*” = *starea de robie*). •Denumirea generică pentru orice activitate prestată individului sau comunității, care are valoare de întrebuițare, dar nu se realizează prin vânzarea de bunuri materiale cum sunt cele prestate de medici, profesori, preoți, funcționari (J. Bremond & A. Geledan). •Denumire acordată în dreptul anglo-saxon funcționarilor (civil service), chiar dacă aceștia fac parte din structură unei autorități publice centrale sau locale (local government officers).

SERVICIU DE RELAȚII PUBLICE •Compartiment din structura autorităților publice prin intermediul căruia se realizează: informarea completă și continuă a funcționarilor publici asupra sarcinilor specifice; informarea cetățenilor din localitate cu privire la politicile publice adoptate; organizarea de acțiuni pentru perfecționarea relațiilor instituției cu cetățenii, cu presa și cu alte instituții;

supunerea spre dezbatere publică a programelor de dezvoltare edilitar-gospodărescă a localităților etc.

SERVICIU PUBLIC (Lat. „*servitium, ii*” = *robie*). •Activitatea pe care guvernarea sunt obligați să o presteze în interesul celor guvernați (Leon Duguit). •Activitatea de interes general, prestată de o persoană privată având prerogativele puterii publice, sub controlul administrației (Andre de Laubadere).

SERVITUTE (Lat. „*servitudo, inis*” = *robie, supunere*). •Exuere jugum servitutis „a scutura jugul sclaviei” (Titus Livius). •În dreptul civil prin (S) se înțelege o sarcină impusă asupra unui imobil pentru folosința altui imobil având alt stăpân. •(S) stabilite în folosul unui fond dominant neconstruit se numesc **rurale**, în timp ce (S) asupra unui fond dominant construit se numesc **urbane**. •În cazul (S) **internaționale** se întâlnesc atât sarcini active (dreptul de trecere pe teritoriul unui stat), cât și sarcini negative (interdicția de a face ceva).

SESIUNE (Lat. „*sessio, onis*” = *așezare, a sta pe ceva*). •Perioada de timp în care se desfășoară activitatea Parlamentului (sau altui organism deliberativ). •Potrivit dreptului român prima (S) începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lui iunie, iar a doua (S) începe în septembrie și nu poate depăși sfârșitul lui decembrie. •În afara (S) ordinare pot avea loc și (S) **extraordinare** la cererea șefului statului, a biroului permanent dintr-o Cameră, sau la cererea unei treimi din numărul parlamentarilor.

SESIZARE (Lat. „*essor, oris*” = *care stă și privește*). •Actul procedural reglementat prin lege, sau alte acte normative, prin care o persoană fizică ori juridică declanșează activitatea de jurisdicție a unei autorități publice: instanță judecătorească, colegiu de arbitraj, organ de jurisdicție etc. •În știința administrației prin (S) se înțelege orice plângere adresată autorităților administrației publice de către cetățeni fie cu privire la activitatea

proprie, fie cu privire la activitatea altor instituții de subordonare locală.

SFAT •Corpul deliberativ care lua decizii între două întruniri ale Adunării poporului în cetățile din Grecia antică. •După reformele lui Clistene (S) era alcătuit din 500 de membri aleși prin tragere la sorți dintre bărbații trecuți de 30 de ani (câte 50 de reprezentanți pentru fiecare din cele 10 triburi). Reprezentanții triburilor (prytani) asigurau permanența supravegherii treburilor publice locuind zi și noapte în „prytaneu“; în fiecare seară din rândul acestora se trăgea la sorți un șef care timp de 24 de ore era conducătorul întregului aparat administrativ.

SFATUL ADMINISTRATIV •Autoritate publică având legislativ și executiv și fiind compusă din Domn, mare vornic, marele vistier și secretarul statului potrivit normelor din Regulamentul Organic. •Proiectele de legi supuse aprobării (SA) se întocmeau în departamentele de resort și erau însoțite de un ofis (decret) domnesc; după vot, Domnul primea de la Adunare o înștiințare semnată de președintele de ședință și toți deputații, după care trimitea răspuns de aprobare sau respingere a legii. •Fiecare departament avea un director și mai multe secții, cu șefi de secții care, la rândul lor, se împărțeau în „mese“ cu un cap de masă și mai mulți scribi.

SFETNICI DOMNEȘTI •Categorie formată din capii familiilor nobiliare și care participau la adunările convocate de domnitor pentru dezbaterile anumitor probleme de interes general. •Uneori erau numiți (SD) și persoane care nu făceau parte din nobilime, dar se remarcaseră prin merite deosebite, din care ulterior se naște prima aristocrație „funcționarească“. •Domnitorii Țărilor Române se foloseau de persoane angajate la Curtea Domnească numite „slugi“ și care, dobândind competență, devin „slujitori ai statului“.

SIGILIU (Lat. „sigillum, i“ = *chip scos în relief pe un obiect*). •Romanii aveau sărbătoarea numită „Sigillaria“ (după Saturnale) în

timpul căreia făceau cadouri statuete. •Pecete, semn distinctiv utilizat de suverani pentru a conferi autenticitate actelor proprii. •Prin (S) **statului** se înțeleg însemnele suveranității naționale prezentate prin stema și denumirea țării. •Distrugerea (S) aplicat pe documente sau obiecte constituie infracțiune prevăzută și sancționată de codul penal.

SIGURANȚA CIRCULAȚIEI •Serviciul public de poliție comunală care are ca sarcină supravegherea modului în care sunt respectate normele de circulație pe drumurile publice, a fluenței traficului și a siguranței transportului de mărfuri și persoane. •După domeniul în care se exercită serviciul de (SC) distingem transportul pe căile ferate, pe străzi și autostrăzi, pe apă și aerian.

SIMULAREA DE CALITĂȚI OFICIALE (Lat. „*simulatio, onis*“ = *imitare, prefăcătorie*). •Folosirea de către o persoană, fără a avea nici un drept, a unei calități oficiale (adică a unei funcții care prin natura sa implică exercițiul autorității). •În dreptul administrativ prin (SCO) se înțelege fapta persoanei care își atribuie calitatea de funcționar public și încheie acte sau comite fapte pentru a obține un avantaj material; (ex., persoana care simulează că este ofițer de poliție și pretinde bani pentru o contravenție imaginară).

SINDICAT (Fr. „*syndicat*“ = *organizație profesională*). •Organizație apolitică, înființată în scopul apărării și promovării intereselor profesionale, economice, sociale, cultural-sportive ale membrilor și a drepturilor acestora stipulate prin legislația muncii și contractele colective de muncă. •Lipsa caracterului politic al (S) asigură independența acestora față de autoritățile publice alese/numite politic. •În știința administrației se admite că (S) se încadrează în categoria grupurilor de presiune, întrucât prin acțiunile lor încearcă să-și impună interesele.

SISTEM BIROCRATIC (Gr. „*systema*“ = *organism*). •Mecanismul prin care accesul la putere este limitat de existența unui grup care

selecționează noii membri în conformitate cu interesele grupului. (J. Bremond & A. Geledan). •O serie de mecanisme cibernetice așezate unul într-altul (Paul Bandet). •Denumire generică pentru orice tip organizațional care are o structură ierarhizată, un tip specific de relații (supraordonare-subordonare) și interacționează cu alte structuri strict formal.

SISTEM ELECTORAL (Lat. „*eligo, egi, ectum, igere*“ = a selecționa, a alege). •Denumire generică pentru descrierea mediului social în care se desfășoară alegerile, normele juridice și procedeele tehnice de desfășurare, precum și modalitatea de formare a autorităților publice. •În cadrul (SE) se are în vedere: propaganda și campania electorală, modalitatea de participare la alegeri a candidaților, sistemul de vot, controlul și finalizarea rezultatelor, caracterul normelor juridice care reglementează alegerile, drepturile și obligațiile cetățenilor în cadrul sistemului. •(SE) are rolul de a reglementa social lupta politică prin care se asigură obținerea puterii în stat (G. Eisermann).

SISTEM POLITIC (Lat. „*politicus, a, um*“ = referitor la ocârmuire). •Sintagmă introdusă în știința administrației de politologul american David Easton în 1953 în lucrarea „Political System“ pentru a defini „sistemul relativ închis care asigură integrarea tuturor elementelor societății și însuși existența acesteia ca organism integrat, condus centralizat de puterea politică“. •În sens larg, prin (SP) se înțelege modul de manifestare a partidelor în competiția pentru putere (sistem monopartid, bipartid sau pluripartid), modul de alegere a autorităților publice (prin vot universal sau nu), tipul de conducere socială (democratic sau dictatorial), precum și sfera drepturilor și libertăților cetățenești referitoare la adoptarea deciziilor.

SISTEM SOCIAL TEHNICIZAT •Concept introdus în știința administrației de teoria tehnocrată pe baza celor patru cerințe fundamentale ale oricărui sistem social enunțate de Talcott Parsons: adaptarea, realizarea scopului,

integrarea și conservarea. Pentru fiecare dintre aceste cerințe se formează instituții politice și administrative specializate în cadrul cărora tehnicienii elaborează soluții. •Conform lui Jaques Ellul, universalizarea sistemului tehnicizat determină identitatea dintre bazele și structurile diverselor societăți, apropierea materială dintre grupurile umane, pe care le situează inevitabil într-un conflict de putere, deoarece tehnica a fost totdeauna un mijloc de putere.

SOCIETATE (Lat. „*societas, atis*“ = asociație, parteneriat). •Societates conductores „asocieri între arendașii de exploatare miniere, saline, vămi etc.“. •Ansamblul acțiunilor reciproc durabile, în special ale acelor care s-au obiectivat în forme specifice, cum sunt statul, familia, biserica, clasele sociale, grupurile de interese (Georg Simmel). •Prin (S) civilă se are uneori în vedere că regula socială specifică este convenția, iar forma raportului social este contractul (Tonnie). •Prin (S) privată se are în vedere orice tip de asociere cu caracter civil între persoane fizice/juridice, fără participarea statului, sau al altei instituții publice. •Prin (S) publică se definește orice persoană juridică înființată în scop lucrativ la care statul sau o unitate administrativ-teritorială participă cu capital ori bunuri aparținând domeniului lor privat.

SOCIETATE POSTINDUSTRIALĂ •Termen lansat de Daniel Bell la Conferința de la Boston în 1962 pentru a sublinia transformările sociale și tehnologice specifice statelor capitaliste dezvoltate. •Conceptul de (SP) poate fi sintetizat în următoarele idei: abundența materială, în sensul existenței surselor pentru un venit minim garantat; caracterul terțiar al economiei; urbanizarea mării majorități a populației; planificarea statală a distribuției de bunuri; formarea unei noi elite din oameni de știință, tehnicieni, administratori etc.; prevalența teoriei asupra practicii; apariția unei tehnologii intelectuale bazate în special pe informatică; impunerea de noi valori morale ca pluralismul, participarea, plăcerile mentale.

SOL (Lat. „sol, olis“ = soare). • La Roma a existat un cult al soarelui, dar numai în ultima perioadă a Republicii i s-a înălțat un templu pe Quirinal; începând cu Nero, împărații romani se identifică cu (S) și vor să fie reprezentați cu cununa de raze pe cap. • În Țările Române (S) era recrutat dintre boieri și trimis cu scrisori de încredințare pentru a încheia un tratat, o căsătorie sau un împrumut în numele domnitorului; în timpul lui Ștefan cel Mare (S) Moldovei au stabilit relații cu Veneția, Sfântul Scaun, Lituania și Rusia pentru a contracara expansiunea otomană. • Prin(S) se înțelege orice persoană împuternicită de un stat sau altă autoritate publică de a transmite altui stat/autoritate anumite mesaje.

SOLEMNITATE (Lat. „sollemnis, ii“ = obișnuit, normal, potrivit obiceiului). • Denumire generică pentru orice formă de manifestare publică a unei persoane în acord cu regulile sociale. • (S) **căsătoriei** rezidă în îndeplinirea condițiilor cerute de lege pentru încheierea valabilă a unei căsătorii în fața ofițerului de stare civilă. • Prin (S) **ședințelor** se înțelege protocolul de desfășurare a adunărilor unui corp deliberativ: ținuta participanților, modul de a participa la dezbateri, forma oficială de încheiere a actelor, ceremonialul etc.

SOLIDARITATE (Lat. „solidus, a, um“ = întreg). • Semnificația termenului (S) s-a păstrat cel mai bine în limbajul juridic, în expresii ca „solidam succesionem obtinere“ a dobândi moștenirea în totalitate (Breal). • Denumire generică pentru fenomenul social caracterizat prin unitatea dintre oamenii care au aceleași interese și acționează în același sens în societate. • (S) este o formă de constrângere a maselor, o amputare și o anestezie a vitalității individului, pentru a răspunde sarcinilor stabilite de sistemele tehnice integrate (I. Granstedt). (juridic) • (S) **civilă** înseamnă o modalitate a obligației, faptul că ea rămâne nedivizată (ca excepția la principiul divizibilității obligațiilor), în sensul că dacă sunt mai mulți debitori fiecare poate fi obligat să plătească întreaga datorie, (similar pentru

creditori). • (S) **politică** înseamnă răspunderea tuturor membrilor unei autorități publice pentru actele/faptele comise de autoritatea respectivă în ansamblul ei (a miniștrilor pentru Guvern, a consilierilor pentru Consiliu etc.). • (S) **penală** intervine în cazul în care mai multe persoane au comis o infracțiune pentru care sunt judecate împreună, probele administrate fiindu-le opozabile tuturor sau, dimpotrivă, o cale de atac fiind favorabilă tuturor.

SPAȚIU VITAL (Lat. „spatiosus, a, um“ = întins, larg și „vitalis“ – de viață). • Sintagmă utilizată de antropologul Friedrich Ratzel în anul 1897 ca lege fundamentală de creștere geografică a statelor. • În anul 1916 întemeietorul geopoliticii, Rudolf Kjellen, preia noțiunea de (SV) pentru a argumenta tendința naturală de creștere a națiunilor care posedă vitalitate. • Ideologul geopoliticii germane din perioada interbelică folosea termenul (SV) în sensul determinismului demografic, justificând dreptul unui stat cu populație densă de a cuceri alte spații, vitale pentru existența sa, de la statele care au spații întinse dar nepopulate.

SPECIFICAȚIE (Lat. „species, iei“ = privire, frumusețe, vedere interioară, ideal). • Parte componentă a documentațiilor pentru licitațiile publice în care administrația face descrierea stării fizice și a caracteristicilor funcționale a produsului/serviciului ce urmează a se concesiona, închiria sau locata. • În (S) de **performanță** se precizează caracteristicile cantitative și calitative pe care trebuie să le atingă bunul/serviciul și/sau procedurile ce trebuie urmate pentru determinarea acestor caracteristici.

SPECULATOR (Lat. „speculor, atus sum, ari“ = a pândi, a spiona). • Ostaș din armata romană care făcea parte din corpul cercețașilor, agent de supraveghere într-o localitate, sau subofițer în garda unui guvernator de provincie. • Persoana care cumpără în scop de revânzare produse interzise comerțului particular ori care cumpără produse în scop de prelucrare în vederea revânzării, dacă ceea ce

rezultă din prelucrare este interzis comerțului particular.

STAFF (Engl. „Staff“ = *bastonul (simbol al autorității)*). •Grupul care conduce o anumită instituție sub autoritatea unui șef. •Prin (S) **electoral** se înțelege grupul de persoane din conducerea unui partid politic însărcinat cu desfășurarea campaniei electorale. •În sens larg prin (S) se înțelege grupul funcționarilor publici care au o anumită misiune în cadrul instituției în care activează, de regulă conducerea, îndrumarea și controlul celorlalte structuri ale administrației.

STANDARD (Engl. „standard“ = *tip, model*). •Actul oficial prin care sunt precizate toate prescripțiile tehnico-economice pe care trebuie să le îndeplinească un produs/serviciu pentru a satisface o anumită nevoie. •Prin (S) **internațional** se înțelege un anumit tip de produs/serviciu unanim acceptat de statele semnatare ale unui tratat comercial. •În știința administrației prin (S) se înțelege actul/faptul administrativ realizat conform modelului elaborat de o autoritate publică în sfera ei de competență.

STARE DE NECESITATE (Lat. „*necessitas, atis*“ = *constrângere, nevoie*). •Cauză care înlătură caracterul contravențional al unei fapte deoarece făptuitorul a comis-o constrâns de împrejurări, deci fără vinovăție. Chiar dacă fapta comisă în (SN) înlătură caracterul contravențional, totuși fapta va produce efecte juridice de altă natură, de regulă civile, în cazul în care s-a produs un prejudiciu ce trebuie reparat. •Situția proclamată de șeful statului în împrejurări excepționale pentru apărarea țării, a ordinii publice sau securității naționale.

STARE DE URGENȚĂ (Lat. „*urgeo, ursi, urgere*“ = *a împinge, a grămădi, a apropia*). •Onus urget – „sarcina (obligația) presează“ (Plaut). •Situția caracterizată prin măsuri politico-militare adoptate de șeful statului pentru pregătirea populației și mobilizarea armatei într-un timp cât mai scurt pentru a face

față unui război iminent. •Președintele poate institui (SU) în întreaga țară sau în unele localități, după care solicită aprobarea Parlamentului în termen de cinci zile; dacă Parlamentul nu este în sesiune, se va convoca în 48 ore de la instituirea stării (SU).

STARE EXCEPȚIONALĂ (Lat. „*exceptio, onis*“ = *abatere de la regulă*). •Denumire generică pentru orice situație deosebită, cauzată de calamități naturale, epidemii și epizootii sau alte cauze, în care șeful statului sau Guvernului instituie măsuri de protecție a persoanelor sau bunurilor amenințate de această situație. •(SE) se declară fie pe întreg teritoriul unui stat, fie în localitățile amenințate de pericol.

STAT DE DREPT (Lat. „*statuo, i, utum, uere*“ = *a așeza, a fonda, a hotări*). •Concept introdus de juristul german Hans Kelsen în lucrarea „Teoria pură a dreptului“, prin care definea natura identică a statului și dreptului; nu poate exista stat fără drept, așa cum nu poate exista dreptul fără stat și deci (SD) este statul ca sistem de norme juridice care se autoprotejează. •În cadrul (SD) acționează trei principii: organizarea și funcționarea instituțiilor publice numai pe criterii de legalitate; aplicarea justiției de către instanțe nesubordonate politic pentru a putea distribui dreptatea socială; supremația legii în exercitarea celor trei funcții statale (legislativă, executivă, judecătorească). •În sfera administrației publice (SD) implică organizarea și funcționarea autorităților numite sau alese conform unui sistem principial-juridic prestabilit.

STAT MINIMAL (Lat. „*statuo, i, utum, uere*“ = *a așeza, a fonda, a hotări*). •Concept introdus de juristul R. Nozick pentru a demonstra că dreptatea nu este altceva decât reflecția ideii de proprietate conform următoarei definiții inductive: un individ care dobândește o proprietate conform principiului dreptății în achiziție are drept de proprietate; un individ care dobândește o proprietate conform principiului dreptății în transfer, de la altcineva îndreptățit la acea proprietate, are

drept de proprietate; nimeni nu poate fi îndreptățit la proprietate decât prin respectarea primelor două principii.

STAT SOCIAL (Lat. „statuo, i, utum, uere“ = a așeza, a fonda, a hotărî). •Model de stat contemporan, care are ca model liberalismului democratic și în care nu există discrepantă între sistemul de valori sociale și instituțiile care asigură aceste valori (M. Duverger). •Puterea imensă, care se ridică deasupra oamenilor și care își stabilește ca scop să le asigure existența, să vegheze la soarta lor în mod absolut, detaliat, prevăzător și blând (A. de Tocqueville). •Statul care apără interesele cetățenilor, atât sub aspectul protecției drepturilor constituționale, cât și al asigurării unui nivel de trai decent; concret, (SS) trebuie să asigure egalitatea de șanse (sprijinind pe cei dezavantajați) să protejeze viața, sănătatea și spiritualitatea cetățenilor (prin servicii publice adecvate) și dezvoltarea economică (subvenționând chiar sectoarele vitale).

STAT TEHNIC (Lat. „statuo, i, utum, uere“ = a așeza, a hotărî). •Sintagmă utilizată de doctrina tehnocratismului pentru a scoate în evidență necesitatea reglementării raporturilor sociale pe baze științifice, fie prin utilizarea informaticii și ciberneticii, fie prin implementarea unor soluții tehnice la nivel macro. •În opinia lui H. Schelsky (ST) nu este nici expresia voinței poporului, nici materializarea națiunii, nici corolarul unei misiuni filosofice, nici creație a divinității, nici un instrument al unei clase; forța constrângătoare a mijloacelor tehnice înlătură orice dubiu cu privire la esența statului. •După cercetătorul A. Frisch, (ST) trebuie condus de specialiști deoarece oamenii politici nu au nici competența științifică, nici răspunderea necesară. •Potrivit concepției lui J. Ellul, (ST) nu mai este președintele republicii plus una, sau două Camere; nu mai este nici măcar un Dictator înconjurat de miniștrii atotputernici; este o organizație cu complexitate crescândă, care pune în acțiune toată sfera de tehnici a lumii moderne. Ceea ce se naște este un stat tehnician, un stat care are exclusiv

funcții tehnice, organizare tehnică și un sistem de decizii raționalizate.

STATUL BUNĂSTĂRII (Lat. „statuo, i, utum, uere“ = a așeza, a fonda, a hotărî).

•Regem statuere – „a pune un rege pe tron“ (Mühl). •Concept utilizat în știința administrației anglo-saxone prin care se definește forma de guvernământ în care statul asigură o redistribuire rațională a venitului național în favoarea păturilor sociale defavorizate. •Concepția (SB) s-a cristalizat după marea criză economică din S.U.A. când în locul principiului „liberalismului“ s-a impus conceptul „dirijismului“. •Unele state au creat instituții speciale de planificare economică prin care să se asigure un anumit nivel al producției și deci al venitului național necesar redistribuirii: ex. C.O.R.D.E. în Franța.

STATUT (Lat. „statuo, i, utum, uere“ = a așeza, a hotărî).

•Denumire generică pentru codurile de conduită profesională și morală a diferitelor categorii de funcționari publici: militari, polițiști, medici, profesori ș.a.m.d. •Prin (S) **funcționarilor publici**, act juridic de natură administrativă, se definește atât caracterul obligatoriu al exercitării autorității de către un funcționar investit într-o funcție publică, cât și obligația de a nu renunța la prerogative cu care a fost investit deoarece acestea sunt conferite în considerația interesului de stat, nu al interesului funcțional. Aceste (S) cuprind norme referitoare la selectarea, recrutarea, încadrarea, promovarea, modificarea și încetarea raporturilor de drept administrativ și, pe cale de consecință, a raporturilor de muncă, a funcționarilor publici. •Prin (S) **aleșilor locali** se reglementează condițiile pentru exercitarea funcțiilor de primar, viceprimar, consilier local, respectiv președinți și vicepreședinți de consilii județene.

STAȚIUNE (Lat. „statio, onis“ – static, nemișcător, santinelă, tabără, așezare).

•Romanii foloseau termenul de (S) pentru a desemna posturile fixe de vamă, militare sau de poștă (cursus publicus). Supravegherea acestor stații era încredințată unui „bene-

ficiarius“. •Localitate, fără personalitate juridică, parte componentă a unei unități administrativ-teritoriale și fără autorități ale administrației publice. La nivelul (S) pot funcționa însă servicii publice descentralizate: agenți de poliție, sanitari, fiscali etc.

STEMĂ (Lat. „*stemma, atis*“ = *coală de pergament împodobită cu ghirlande*). •Pe (S) romanii înscrisu spîța neamului, titlurile de noblețe, pentru a le agăța la statuile strămoșilor. •Însemnul heraldic prin care este simbolizat statul național, suveran, independent, unitar și indivizibil. •(S) se expune la sediul autorităților publice, al misiunilor diplomatice, al reprezentanțelor comerciale, al navelor (în salon), precum și pe sigiliul folosit pentru autentificarea actelor emise de autoritățile statului.

STIL (Lat. „*stylus, i*“ = *lemn ascuțit la un capăt (pentru scriere) și plat la celălalt capăt (pentru ștergere)*). •Inițial, cuvântul se referea exclusiv la modalitatea de scriere. •Ansamblul de reguli care trebuie respectate în redactarea unui act oficial: concizia (fraze mai scurte de 25 de cuvinte); politețea (utilizarea unor formule de respect); organizarea testului (pe capitole, paragrafe, articole etc.) aspectul (înscrisuarea într-un chenar a textului pentru a permite îndosarierea), semnătura olografă (semnăturile nu se xerografiază) ș.a.m.d.

STIPENDIU (Lat. „*stipendium, ii*“ = *solda militarilor*). •Homo emeritis stipendiis – persoana care și-a îndeplinit serviciul militar (Titus Livius). •Suma de bani plătită zilnic unei persoane pentru a presta o anumită activitate. •În administrația publică se utilizează uneori termenul de (S) pentru subvenția acordată unei instituții.

STIPULAȚIE (Lat. „*stipulatio, onis*“ = *cerință*). •În limbaj juridic, romanii foloseau termenul (S) pentru întrebare (stipulatio) la care se aștepta un răspuns (sponsio). •În drept prin (S) se înțelege orice clauză înscrisă într-un contract civil sau administrativ. •În știința administrației termenul de (S) are semnificație

mai largă, referindu-se la orice prevedere dintr-un document folosit în administrația publică de care se ține seama la întocmirea unui act/comiterea unui fapt administrativ.

STRATEGIE (Lat. „*stratagema, atis*“ = *viclenie (în război)*). •La Atena funcționau zece strategii, aleși pe o perioadă de un an, care luau hotărâri în mod colegial; ex. Pericles a fost ales strateg timp de 24 ani la rând. •Partea constitutivă a științei militare care cuprinde principiile, regulile și, metodele de conducere a acțiunilor desfășurate de forțele armate pe o lungă durată de timp. •În știința administrației se folosește noțiunea de (S) pentru a defini ansamblul de măsuri pe care administrația publică le aplică pentru realizarea obiectivelor stabilite de puterea politică, în scopul satisfacerii nevoii sociale.

STRATIOTI (Gr. „*stratiotai*“ = *soldat*). •Trupe de infanteriști din armata romano-bizantină, recrutate de regulă din rândul populației locale. •În armata bizantină (S) erau acei țărani recrutați în armată care primeau în schimbul serviciului militar un lot de pământ cu titlu ereditar. •Trupele de (S) constituiau principala forță de apărare a granițelor.

STRICT SECRET (Lat. „*strictus, a, um* (part. de la *stringo*) = *strânsă, cules*). •Caracteristică specifică, stabilită prin lege, pentru unele acte, informații sau proceduri aflate sub paza și protecția autorităților publice și care nu pot fi divulgate. •Pentru funcționarii publici asigurarea caracterului (SS) al documentelor cu care lucrează este obligație de serviciu.

STRUCTURA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE (Lat. „*structura, ae*“ = *alcătuire, fel de a construi*). •Sistemul care include toate autoritățile administrației publice locale și centrale, relațiile dintre acestea conform nivelurilor de competență, precum și modul de organizare și funcționare a fiecărei autorități publice în parte. •În principiu, (SAP) este un sistem ierarhizat, sub conducerea unei autorități supreme (șeful statului sau guvernului) în subordinea căreia funcționează servicii publice

descentralizate în relații de tip supraordonare-subordonare și care se organizează și funcționează la nivelul fiecărei unități administrative-teritoriale. În cadrul (SAP) se regăsesc și autorități ale administrației publice alese care nu se subordonează unele față de altele, dar între care se stabilesc relații de colaborare.

STRUCTURĂ FUNCȚIONALĂ (Lat. „*structura, ae*“ = *alcătuire, fel de a construi*).

• Modul în care se organizează și funcționează autoritățile administrației publice potrivit domeniilor și sectoarelor în care își exercită atribuțiile. • Prin (SF) se realizează distribuirea sarcinilor administrației publice între autorități diferite și în conformitate cu competența lor materială; unele autorități au competență materială generală (drept de reglementare în orice domeniu), iar alte autorități, numai competență materială specială (drept de reglementare într-un singur domeniu).

STRUCTURĂ ORGANIZAȚIONALĂ (Lat. „*structura, ae*“ = *alcătuire, fel de a construi*).

• Modalitatea în care este constituită o organizație/instituție publică. • În cazul (SO) se au în vedere tipul relațiilor de conducere, modul în care este coordonat ansamblul compartimentelor care compun instituția, stilul de conducere, raporturile de subordonare, colaborare sau cooperare dintre compartimente, statul de funcții și organigrama specifică.

STRUCTURĂ TERITORIALĂ (Lat. „*structura, ae*“ = *alcătuire, fel de a construi*).

• Modul în care este organizat sistemul autorităților publice în raport de teritoriul unui stat. • În cadrul (ST) se regăsesc autorități publice locale, care funcționează la nivelul județelor, orașelor, municipiilor și comunelor, precum și autorități centrale, care au competență teritorială la nivelul întregii țări. • În (ST) trebuie incluse și serviciile publice locale descentralizate în teritoriu care se subordonează pe verticală autorității deliberative, iar pe orizontală, autorității executive.

STUDIU (Lat. „*studium, ii*“ = *sânguință, voință, învățătură*).

• Studium fallens laborem

– sânguința nu te obosește (Ovidius).

• Operațiuni executate de compartimentele de specialitate, de regulă de cercetare, care au ca scop furnizarea tuturor informațiilor posibile cu privire la un fapt/fenomen pe baza căruia să se poată adopta un act cu caracter normativ. • Prin (S) de caz se înțelege analiza aprofundată, multilaterală a unui fenomen social sau a unui grup social, asemănător cu metoda de cercetare monografică potrivit căreia cazul studiat este considerat „unitar“; primii cercetători care au inițiat (S) de caz au fost F. LePlay în sec. XIX și R&H. Lind în sec., XX; în România metoda a fost promovată de Dimitrie Gusti. • Prin (S) de fezabilitate se înțelege orice lucrare prin care se demonstrează teoretic posibilitatea realizării unui proiect/obiectiv în scopul obținerii surselor de finanțare.

SUBAMENDAMENT (Lat. „*amentatus, a, um*“ = *gata de întrebuințat*).

• Romanii utilizează verbul „amento, are“ pentru a arăta că o suliță se leagă cu o curea. • Propunerea de modificare a unui amendament făcută de altă persoană decât cea care a propus amendamentul. • Prin (S) se înțelege suprimarea sau, dimpotrivă, adăugarea unui nou element la un amendament. • Prin procedură se supun votului întâi (S) care au cele mai puține elemente comune cu amendamentul și ulterior (S) cele mai apropiate de conținutul amendamentului.

SUBIECT DE DREPT (Lat. „*subjectus, a, um*“ = *supus, rob*).

• Persoană fizică sau juridică implicată într-un raport juridic. • În raporturile juridice de drept administrativ (SD) este întotdeauna o autoritate a administrației publice, celălalt subiect putând fi: altă autoritate publică, o instituție, regie, societate comercială sau persoană fizică. • Specifică pentru (SF) în cazul raportului juridic de drept administrativ este poziția lor inegală.

SUBORDONARE (Lat. „*ordino, avi, atum, ure*“ = *a așeza (soldații) a cârmui*).

• Relație specifică sistemului autorităților administrației publice potrivit căreia dispozițiile șefului ierar-

hic sunt obligatorii pentru funcționari/instituțiile de sub autoritatea sa. • Prin (S) **administrativă** se înțelege dreptul unei autorități publice de a: organiza autoritățile inferioare; de a da instrucțiuni obligatorii; de a supraveghea activitatea subordonaților; de a numi conducătorii instituțiilor/serviciilor publice; de a sancționa administrativ abaterile. • Prin (S) **ierarhică** se înțelege raportul dintre o persoană/autoritate publică supraordonată (poziționată în vârful ierarhiei) și altă persoană/instituție subordonată (poziționată la nivel inferior) în virtutea căruia prima poate conduce, îndruma și controla pe cealaltă.

SUBMINARE A PUTERII DE STAT (Lat. „*subministro, avi, atum, are*“ = *a produce, a pricinui*). • Infracțiune prevăzută și pedepsită de codul penal care constă în săvârșirea unei acțiuni armate de natură să slăbească puterea de stat, precum și orice alte acțiuni violente săvârșite de mai multe persoane, împreună, de natură să atragă aceleași urmări. • Infracțiunea de (SPS) se realizează și în cazul unui atac armat asupra unei autorități a administrației publice locale sau împotriva măsurilor luate de o astfel de autoritate.

SUBROGAȚIE (Lat. „*subrogo, avi, atum, are*“ = *a înlocui*). • Subrogare legis – „a schimba legea“ (Ulpianus). • Instituția juridică prin care se permite înlocuirea unei persoane cu o alta sau a unui lucru cu altul. • În cazul (S) **personale** un creditor este înlocuit de altă persoană, care, plătind creditorului inițial datoria debitorului, devine creditorul acestuia, preluând toate drepturile celui pe care l-a plătit. • În cazul (S) **reale**, un lucru este înlocuit cu un altul astfel încât patrimoniul nu se diminuează, iar bunurile și valorile înlocuitoare capătă situația juridică a celor înlocuite.

SUBSIDIARITATE (Lat. „*subsideo, edi, essum, idere*“ = *a sta în urmă, a fi de rezervă*). • Principiu de organizare politică potrivit căruia puterea nu trebuie să intervină la nivelul structurilor sociale decât atunci când acestea nu-și pot satisface trebuințele. • În dreptul administrativ (S) definește dreptul și obligația

autorităților publice de a soluționa direct problemele de interes local fără a fi necesară intervenția statului. • În știința administrației (S) exprimă fenomenul descentralizării intervenției publice până la nivelul la care o activitate devine mai eficientă (Alen Norton).

SUBVENȚIE (Lat. „*subvenio, eni, entum, enire*“ = *a veni, a ajuta*). • Remediis subveniunt putavit „a crezut că trebuie ajutat cu leacuri“ (Tacitus). • Mijloace financiare acordate de un buget central la bugetul unei unități administrativ-teritoriale, cu destinație specială și cu titlu definitiv. • În cazul (S) de **consum** sumele atribuite bugetelor locale sunt destinate finanțării unui serviciu public; de transport, de producere a energiei termice, pentru alimentarea cu apă ș.a.m.d.

SUPLINIRE (Lat. „*suppleo, evi, etum ere*“ = *a înlocui, a completa*). • Latinii foloseau termenul „*suppletus*“ pentru tânărul recrut. • Instituția juridică prin care se permite înlocuirea unei persoane titulare a funcției cu altă persoană care să exercite funcția pe timpul cât titularul lipsește. • Instituția (S) operează potrivit legii, adică este o înlocuire de drept a titularului de către o altă persoană: a ministrului de către secretar, a prefectului de către subprefect, a primarului de către viceprimar.

SUPREMAȚIA LEGII (Lat. „*supremus, a, um*“ (*superl. de la „superus“*) = *cel mai de sus*). • Principiu de drept potrivit căruia toate autoritățile publice, indiferent de sistemul căruia îi aparțin (legislativ, executiv sau judecătoresc) trebuie să se subordoneze numai legilor. • Regulă esențială a statului de drept conform căreia autoritățile publice sunt obligate să respecte legile, atât pentru stabilitatea sistemului de drept, cât și pentru ocrotirea drepturilor și libertăților cetățenești. • În drept se folosește sintagma (S) **constituției** pentru a defini funcționarea instituțiilor statului în anumite limite juridice, respectiv în limita Constituției.

SURSĂ DE DOCUMENTARE (Lat.: *surgo, rrexi, rrectum, rgere*“ = *a se scula, a ieși la*

lumină). •Date, informații, acte sau documente care servesc pentru studierea unui fapt/fenomen. •Prin (S) **primare** se înțeleg orice suporturi de informații care pot fi cercetate direct: cărți, filme, discuri, grafice, hărți etc. •Prin (S) **secundare** se definesc sursele de informare pentru căutarea surselor primare: fișiere, bibliografuri, cataloage etc.

SUSPENDARE (*Lat. „suspendo, i, sum, dere“ = a spânzura, a atârna*). •Suspendare aliquem expectatione – „a ține pe cineva în așteptare“ (Suetoniu). •Instituție juridică prin care un act încetează, temporar, să producă efecte, deși nu a fost desființat. •(S) intervine „ope legis“ în cazul în care actul administrativ presupus ilegal este atacat de prefect; în cazul în care o instanță de judecată decide; în cazul în care părțile unui contract administrativ convin în acest sens. •Efectele (S) încetează fie prin anularea actului de către autoritatea competentă, fie prin repunerea în vigoare a actului suspendat atunci când se constată legalitatea lui. •În cazul actelor administrative inoportune (S) încetează la sfârșitul perioadei stabilite sau când încetează condițiile care au determinat suspendarea.

SUVERANITATE (*Lat. „superus, a, um“ = deasupra, superior*). •Principiu de drept internațional public prin care se recunoaște fiecărui stat supremația asupra teritoriului său, independența puterii politice și autonomia organizării socio-economice. •Prin (S) **națională** se înțelege faptul că puterea politică aparține națiunii; spre deosebire de teritoriu și populație, care au caracter obiectiv, (S) are caracter subiectiv (voința națiunii). •(S) se poate exercita direct, prin referendum, sau indirect, prin autoritățile publice cărora li se deleagă puterea legislativă, executivă și judecătorească.

SUZERANITATE (*Lat. „superanus, a, um“ = conducător, șef*). •În dreptul feudal prin (S) se înțelege raportul juridic stabilit între un senior și vasalul său în cadrul căruia primul avea dreptul de comandă, iar cel din urmă, obligația de a se supune. •În relațiile internaționale (S) se stabilea între un stat puternic și alte state dependente de primul: Țările Române s-au aflat în această situație începând de la mijlocul sec. al XVI-lea și până la pacea de la Karlowitz din 1699. •Prin raportul de (S) se păstrează autonomia internă, dar se pierde suveranitatea externă.

S

ȘANSE EGALE (Lat. „*caddo, cecidi, casum, dere* = a cădea, a pierde, a se întâmpla). •Principiu politico-juridic prin care se definește posibilitatea oricărui cetățean de a accede la învățătură, muncă, protecție și asistență socială, pensie sau alte drepturi prevăzute de lege. •În știința administrației (SF) se referă strict la posibilitatea tuturor funcționarilor publici dintr-un compartiment de a promova în funcție pe baza competenței lor.

ȘANTAJ (Fr. „*chantage*“ = amenințare). •Constrângerea unei persoane fizice prin violență, ori amenințare, să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul de a dobândi în mod injust un anumit folos. •Actele întocmite de funcționarii publici ca urmare a (S) sunt nule. •Potrivit Convenției de la Viena din 1969, acte internaționale încheiate sub presiunea (S) sunt nule.

ȘEF DE POST DIPLOMATIC •Funcționar public însărcinat cu conducerea unui oficiu consular. •Conform Convenției din 1963, (SPD) are rangul diplomatic corespunzător postului; astfel, consulatele sunt conduse de consuli, viceconsulatele, de către viceconsuli, iar agențiile consulare, de către agenți. •Procedura de numire în funcție a (SPD) constă în eliberarea de către Ministrul de Externe a unei patente consulare și primirea executorului din partea țării în care urmează să funcționeze.

ȘEF DE STAT •Autoritate publică, de regulă cu caracter unipersonal, care conduce administrația și reprezintă statul, fiind garantul independenței, al unității și integrității țării și care mediază între puterile statului, precum și între stat și societate. •În cazul monarhiilor, funcția de (SS) este exercitată de către monarh (rege, șah, principe etc.) de regulă în mod ereditar. •În republicile parlamentare (SS) este

desemnat de către Parlament, având atribuții limitate. •În republicile prezidențiale (SS) este ales direct, are prerogative sporite în raporturile cu parlamentul (veto legislativ) și conducerea executivului (numește miniștrii). •În cazul regimurilor politice semiprezidențiale (SS) nu răspunde politic în fața Parlamentului, dar guvernul trebuie să fie învestit cu încrederea parlamentului.

ȘENAL (Fr. „*chenal*“ = canal). •Canalul navigabil de-a lungul râurilor sau fluviilor, precum și între acestea, deschis circulației navelor. •Statele riverane au obligația de a executa lucrările curente de curățire și întreținere a (S) navigabil. •Lucrările necesare îmbunătățirii navigației pe (S) se pot executa de către unul din statele riverane, după care, prin perceperea de taxe asupra navelor care circulă pe râu, pentru recuperarea cheltuielilor efectuate.

ȘERIF (Engl. „*sheriff*“ = comandant, ofițer). •În Scoția (S) este judecătorul cel mai înalt în grad dintr-un district sau dintr-un comitat. •În S.U.A. prin (S) se denumește funcționarul administrativ împuternicit cu supravegherea ordinii și liniștii publice, cu strângerea impozitelor și altor obligații statale.

ȘOMER (Fr. „*chomeur*“ = șomer). •Persoana fizică aptă de muncă, dar care nu poate fi angajată într-un post/funcție deoarece nu există locuri disponibile corespunzătoare pregătirii ei profesionale. •Autoritățile administrației publice realizează și sarcini de reconversie profesională sau/și de asistență socială pentru inserția (S) în activitate.

ȘTIINȚA ADMINISTRAȚIEI (Lat. „*scientia, ae*“ = învățătură, iscusință). •Apariția (SA) datează din sec. XVII-lea în cadrul

învățământului universitar german și austriac sub denumirea de „științe camerale”.
•Precursorii (SA) au fost Lorenz von Stein cu lucrarea „Teoria administrației” și Alexandre-François Vivien, care, împreună cu Charles-Jean Bonin, a pus bazele acestei științe în Franța. •Specie a științelor sociale care are ca

obiect studiul activității administrației publice locale și centrale, principiile, formele și metodele utilizate în administrație pentru realizarea scopului său. •Știință privind aplicarea principiilor raționale în administrația publică (Constantin Dissescu).

T-T

TABULAR (Lat. „*tabula, ae*“ = scândură, masă, tablou). •În antichitate romanii foloseau (T) pentru a înscrie diverse date: testamentare, de prescripție, de vânzare la meazt etc. •Constituie înscrieri (T) înregistrările bunurilor aparținând domeniului public: străzi, piețe, parcuri, poduri, monumente etc. •Se întocmeau tablouri (registre) cu lucrurile „în afara comerțului“ atât în municipii, cât și în comune.

TACITA RELOCATIONE (Lat. „*tacita relocatione*“ = prelungirea contractului de închiriere în mod tacit). •În cazurile în care statul sau o unitate administrativ-teritorială este proprietatea unui bun închiriat și primește în continuare chiria de la locatar, deși termenul contractului a expirat, se consideră că vechiul contract s-a prelungit automat, fără a fi necesară încheierea altui contract.

TALION (Lat. „*talio, onis*“ = pedeapsă). •Potrivit Legilor celor XII Table (T) însemna pedepsirea vinovatului prin aplicarea unei pedepse identice cu fapta comisă: ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. •În sens larg prin legea (T) se invocă uneori necesitatea folosirii aceleiași metode pentru sancționarea delincvenților ca și cea folosită de aceștia pentru comiterea unei infracțiuni.

TALON (Lat. „*talus, i*“) (*taxillus*) = talpă, călcâi). •Partea imprimată care rămâne într-un chitanțier, sau registru, după ce s-au rupt părțile detașabile, pentru a se putea face recapitularea/totalizarea sumelor încasate. •În știința administrației prin (T) se înțelege și înscrisul eliberat de către o autoritate a administrației publice pentru beneficiarii unor servicii publice: talon de pensie, de salubritate, de subvenționare a costului energiei termice ș.a.m.d.

TANTIEMĂ (Fr. „*tant*“ = atât) •Cota procentuală acordată unui autor dramatic din încasările realizate de un teatru prin reprezentarea unei piese a autorului. •Indemnizația acordată funcționarilor superiori care ocupă funcții de conducere în consiliul de administrație al unei societăți comerciale. •În sens larg, prin (T) se înțelege orice fel de indemnizație primită de o persoană, ca urmare a faptului că este numită într-o funcție, fără a contribui cu nimic la producerea de venit.

TARIF (Fr. „*tarifer*“ = a calcula prețul). •Suma de bani pe care beneficiarul unui serviciu public o achită prestatorului de servicii, indiferent dacă serviciul s-a prestat în regie proprie de către administrație sau prin intermediul unui prestator delegat. •În cazul (T) de **transport** se definește costul transportului de călători pe mijloace auto, aeriene, navale sau feroviare. •În cazul (T) **vamale** se are în vedere suma achitată drept contravaloare pentru serviciile primite în vamă: depozitare, tranzit etc. •Perceperea de (T) **ilegale** (adică mai mari decât cele stabilite de către stat/unitățile administrației publice locale) constituie infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor.

TAXĂ (Lat. „*taxo, avi, atum, are*“ = a prețui, a estima valoarea). •Hoc super omnem taxationem est – „asta este mai presus de orice preț“ (Plinius). •Prin (T) se înțelege plata făcută de persoanele fizice/juridice unei autorități publice de stat/administrației locale pentru asigurarea prestării unui serviciu. •Prin (T) de **timbru** se înțeleg sumele de bani stabilite de către stat/o autoritate a administrației publice locale, pentru plata unor servicii, acte sau fapte: cereri adresate instanțelor judecătorești, notariale, arbitrale sau pentru eliberarea actelor de stare civilă, a autori-

zațiilor, a permiselor de conducere și alte asemenea. •Prin (T) locale se înțeleg acele sume de bani care sunt încasate de autoritățile administrației publice locale și constituie venit la bugetul local: taxe pentru folosința terenurilor, pentru ocuparea domeniului public, pentru vizionarea muzeelor ș.a.m.d.

TAXIARHI (Gr. „taxiarhoi“ = *colegiu de magistrați*). •În Grecia antică (T) era un colegiu format din 10 magistrați militari, fiecare conducând câte un corp de armată, recrutat din triburile în care era împărțită cetatea. •Corpurile de armată conduse de magistrații (T) erau formate din infanteriști (hopliți) formând armata regulată în regimurile democratice ale cetăților antice.

TEATRU (Lat. „*theatrum*, i“ = *construcție destinată spectacolelor*). •Latinii foloseau noțiunea de (T) pentru a defini mulțimea de spectatori ale jocurilor publice (Quintilian). •La originea (T) ca tip arhitectonic a existat o arenă circulară pe care cântau himnozi (cântăreți de imnuri); după formarea trupelor de actori, spectatorii se separă pe trepte așezate în semicerc în jurul „orchestra“-ei. Ulterior se ridică și fundaluri (skene), de unde și etimologia cuvântului „scenă“. •Uneori se folosește sintagma de (T) public pentru a arăta că imobilul respectiv constituie proprietatea statului sau a unei autorități a administrației publice: (T) municipal, (T) național etc.

TEHNOCRAT (Lat. „*tehnicus*“ (*instructor*) și „*cratia*“ (*putere*)). •Denumire generică pentru orice absolvent cu studii superioare tehnice, economice, financiare sau administrative care lucrează în aparatul administrației publice. •În doctrina americană (T) se înțelege specialistul care îndeplinește o funcție publică fiind recrutat din tehnostuctura unei societăți comerciale private. •Membrul unei categorii aparte a funcționarilor publici, caracterizat prin faptul că decide independent de ideologia de clasă (nu are avere) independent de structură (se impune prin merit) și independent de autorități (conduce agenți economici, comerciali, finanțe etc.). •Persoana care exercită

funcția în baza „competenței publice“ fără a fi necesar un raport juridic civil, sau administrativ, cu structura din care face parte.

TEHNOCRAȚIE (Lat. „*technos*“ și „*cratia*“ = *putere*). •Doctrină care argumentează superioritatea conducerii politice prin perfecționarea instituțională, adică prin adaptarea structurilor sociale la nivelul tehnicii actuale (J.S. Schreiber). •Ca regim de putere (T) exprimă regula conform căreia titularii puterii sunt recrutați pe baza competenței științifico-tehnice, fără a mai utiliza metodele democratice de selecție, prin vot, a reprezentanților cetățenilor (Bernard Gournay). •Ca metodă de conducere (T) instituie principiul guvernării prin acte de putere care se întemeiază pe criterii pur obiective sau calcule strict științifice. •Fenomenul prin care, o dată cu transformarea politicianilor în specialiști, și politica se transformă în tehnică de stat, devenind cel mai eficient mod de administrare a tuturor sectoarelor societății (Helmut Schelsky).

TEHNOCULTURĂ (Lat. „*technos*“ (*instrument*) și „*cultura*“ (*cunoștință*)). •Termen utilizat de doctrina tehnocrată pentru a defini sfera tehnicilor și metodelor administrative utilizate ca elemente ale deciziei politice (F. Bon & F. Burnier). •Modalitatea de perfecționare a democrației prin promovarea progresului tehnic ca factor social prin care se lichidează atât marile bogății, cât și dimensiunile sărăciei (M. Duverger). •Concept specific puterii politice care justifică activitatea de guvernare ca rezultat al aplicării teoriilor științifice, iar decizia politică, drept rezultat al analizei obiective, raționale.

TEHNODEMOCRAȚIE (Lat. „*technos*“ (*instrument*) și *democrație*). •Doctrină care justifică îndepărtarea cetățeanului de la conducerea treburilor publice pornind de la incompatibilitatea dintre competența structurilor de conducere și incompetența instituțiilor democratice (L. Armand). •Sistem de conducere socială asigurată de specialiști care, datorită complexității fenomenelor economico-sociale,

trebuie să utilizeze metode specifice științei și tehnicii (E. Forsthoff). •Termen contradictoriu, întrucât democrația (puterea poporului) nu poate fi în același timp tehnocrație (puterea tehnicii).

TEHNOSTRUCTURĂ (Lat. „*technos*“ (*instrument*) și „*structura*“ (*alcătuire*)). •Termen introdus de cercetătorul american J.K. Galbraith pentru a defini simbioza dintre sectorul public și sectorul privat al producției de bunuri/servicii astfel încât interesul public devine în fapt interesul structurilor de conducere. •Denumire generică pentru orice structură de conducere în care: decizia aparține capitalului majoritar; controlul, de către deținătorul de capital al producției/serviciilor; monopolul asupra unei activități prin protecția funcționarilor de stat.

TEMPUS REGIT ACTUM (Lat. „*tempus regit actum*“ = *timpul guvernează actul*). •Principiu de drept conform căruia actele juridice se subordonează legii existente în momentul emiterii/adopției lor. •În cazul retroactivității principiul (TRA) acționează numai dacă exista aceeași lege pentru trecut; în cazul ultraactivității, principiul lui (TRA) va acționa numai dacă legea va rămâne aceeași.

TEORIA ADMINISTRAȚIEI (Lat. „*theoria, ae*“ = *știință, ansamblu de principii*). •Prin (TA) Lorenz von Stein considera că știința administrației, ca știință politică, înglobează și dreptul administrativ, întrucât abordează complet politico-juridic fenomenul administrativ. •În cadrul (TA) s-au conturat: a) principiul egalității cetățenilor în raport cu administrația, respectiv echitatea în distribuirea serviciilor administrației (nici un cetățean nu poate fi lezat, nici chiar în cazul unor măsuri de interes public, deoarece s-ar produce o inegalitate între el și ceilalți); b) principiul riscului (conform căruia răspunderea administrației are caracter obiectiv chiar dacă prin actele și faptele sale a cauzat o pagubă și c) principiul relei funcționări (obligația administrației de a acționa conform legii, în

caz contrar suportând efectele juridice ale anulării actelor/faptelor ilegale).

TERITORIALITATE (Lat. „*territorium, i*“ = *suprafața care aparține unei unități administrativ-teritoriale (oraș, municipiu, colonie)*). •Principiu de drept potrivit căruia efectele actelor juridice se produc numai asupra unui teritoriu determinat de competența autorității emitente; astfel, potrivit principiului (T) actele guvernului produc efecte asupra întregului stat, în timp ce actele autorităților locale, numai asupra unității administrativ-teritoriale în care sunt investite (comună, oraș, municipiu, județ).

TERITORIU (Lat. „*territorium, i*“ = *suprafața de pământ care aparține unei comune, municipiu, colonie*). •În timpul republicii romane (T) era pământul supus jurisdicției Romei conform edictelor Senatului. •Prin (T) de stat se înțelege întreaga suprafață de teren, ape teritoriale și maritime, spațiul aerian și subsolul respectiv, asupra căruia poporul își exercită suveranitatea. •În teoria administrației (T) este un factor determinat al organizării puterii în sensul constituirii autorităților publice la nivelul fiecărei diviziuni administrativ-teritoriale. •În dreptul administrativ organizarea teritoriului reprezintă atribut al puterii publice care, prin intermediul normelor juridice, stabilește mărimea, gradul, tipul și celelalte caracteristici specifice subdiviziunilor politico-administrative.

TERMEN (Lat. „*termino, qvi, atum, are*“ = *a pune hotar, a încheia*). •Intervalul de timp în care trebuie exercitat un drept, trebuie sau nu îndeplinit un act/fapt sau trebuie executată o cerință a legii. •În cazul că este stabilit prin lege (T) se numește **legal**, iar în cazul că se stabilește prin acordul părților (T) este **convențional**. •În ceea ce privește (T) de **decădere** este vorba de perioada de timp înăuntrul căreia titularul unui drept își poate exercita prerogativele. •În cazul (T) de **prescripție** se are în vedere perioada de timp în care creditorul își poate valorifica dreptul de creanță față de debitorul său. •Evenimentul viitor și sigur de care depinde intrarea în

vigoare sau încetarea unui act juridic; poate fi suspensiv (a quo) sau rezolutoriu (ad quem).

TERȚI (Lat. „*tertius*“ = *al treilea*). •Denumire generică pentru orice persoană fizică/juridică străină de un contract, în sensul că nu a participat la încheierea lui și ca atare nu are nici un fel de drepturi și obligații izvorâte din acel contract. •Potrivit principiului de drept „*pacta sunt servanda*“ convențiile produc efecte numai între părți, celelalte persoane fiind (T).

TICHET (Engl. „*ticket*“ = *bilet*). •Bilete emise de regulă de către unele servicii publice statale sau locale pentru a permite deținătorilor să beneficieze de o anumită prestație: transport public, alimentare cu carburanți etc. •Întrucât (T) sunt asimilate cu înscrisurile oficiale, contrafacerea lor constituie infracțiune și se pedepsește conform codului penal.

TIRANIA MAJORITĂȚII (Lat. „*tyranus, i*“ = *despot, stăpân*). •„Major et valentior pars“ = partea cea mai mare și mai valoroasă a statului (Marsilius de Padova). •Sintagmă elaborată de Madison și Jefferson pentru a sublinia pericolul pe care îl reprezintă puterea absolută acordată Parlamentului în detrimentul celorlalte puteri ale statului ca formă a „despotismului electiv“. •În știința administrației se folosește (TM) pentru a defini acțiunea majorității contra drepturilor minorității, adică de îngădire a accesului minorității la funcții de conducere.

TIRANIE (Lat. „*tyranus, i*“ = *despot, stăpân*). •Formă de guvernământ specifică cetăților grecești în perioada de trecere de la oligarhia aristocratică la democrația sclavagistă, caracterizată prin domnia despotică asupra comunității locale, a provinciilor sau a statului. •Noțiune utilizată în contemporaneitate pentru a defini purtarea abuzivă a unei persoane (grup) investită cu funcție de conducere.

TITLU (Lat. „*titulus, i*“ = *tăbliță, inscripție*). •Titulo officii – „datorie de împlinit în mod

oficial“ (Justinian). •Înscrisul prin care se face dovada dreptului invocat. •Prin (T) de **creanță fiscală** se înțelegea actul juridic prin care se constată și se individualizează obligația bănească a unui cetățean față de bugetul central/local. Este un act juridic declarativ de obligații, cu caracter de titlu de creanță întrucât se execută direct și îmbracă forma scrisă. •Prin (T) de **proprietate** se înțelege înscrisul eliberat de autoritățile administrației publice locale (prefecturi) prin care se face dovada dreptului de proprietate a unei persoane asupra unei suprafețe de teren.

TOGĂ (Lat. „*toga, ae*“ = *haina cetățenilor romani*). •Îmbrăcăminte constituită dintr-un cupon de lână, de formă pătrată, care se prinde pe umăr cu o „fibula“ purtată la început de femei și bărbați romani (interzisă străinilor sau exilaților). Ulterior, veșmântul se acorda tinerilor cu ocazia majoratului (T) virilis. •Înălții demnitari ai statului aveau dreptul să poarte o (T) vopsită cu purpură; în funcție de lățimea benzilor de purpură se puteau distinge senatorii (*latus clavus*) de cavaleri (*augustus clavus*).

TOPARH (Gr. „*toparchus*“ = *conducător*). •Șeful administrativ al unei provincii grecești. •(T) **bizantin** era conducătorul unei regiuni situate la nordul Dobrogei care avea probabil capitala în cetatea Capidava. Vestigiile cercetate dovedesc faptul că populația locală era nemulțumită de modul de guvernare a (TB) și cerea trecerea sub tutela cneazului Kievului.

TOTALITARISM (Lat. „*totaliter*“ (*superl. de la totus, a, um*) = *total, atotcuprinzător*). •Doctrină caracterizată prin impunerea de către o minoritate a unor valori sociale, politice sau culturale asupra unei majorități prin care să se justifice dominația celor dintâi. •Ca regim politic (T) exprimă un autoritarism dus la extrem prin care statul controlează absolut toate domeniile vieții sociale, și chiar familiale, fără a permite nici un fel de libertate individuală. •Prin (T) tehnologic Ernst Jünger înțelegea răsturnarea funcțiilor tehnicii în așa fel încât aceasta să devină o infrastructură

pentru mobilizarea maselor, profund totalizatoare.

TOXARH (Gr. „*toxarches*“ = *căpetenia arcașilor*). •Comandant al trupelor de mercenari care utilizau arcul și care erau chemați pentru apărarea cetăților de atacurile jefuitorilor.

TREND (Engl. „*trend*“ = *tendință*). •Modul de evoluție în timp a unui fenomen, descrisă printr-o serie dinamică de date statistice disponibile. •În știința administrației se utilizează noțiunea de (T) pentru a defini tendința unui fenomen social ca efect al aplicării actelor/faptelor administrative.

TREZORERIE (Lat. „*tressis, is*“ = *valoarea a trei monede (ași)*). •Ca instituție prin (T) se înțelege serviciul public organizat de stat/unitățile administrativ-teritoriale pentru colectarea, administrarea, păstrarea și utilizarea banului public. •Ca operațiune prin (T) se înțelege totalitatea serviciilor financiare, bugetare și de circulație monetară efectuate de către autoritățile administrației publice pentru mobilizarea mijloacelor bănești necesare îndeplinirii sarcinilor și funcțiilor acestora.

TRIBUN (Lat. „*tribunus, i*“ = *magistrat*). •Magistrat roman de diferite grade, împuternicit cu exercitarea diferitelor atribuții: militare (*militum*), strângerea dărilor pentru vistierie (*aerarius*) etc. •În perioada Republicii Romane (T) plebei asigurau viața și averea plebeilor; în epoca Principatului (T) intră în componența puterii împărătești. •Pentru a avea acces la cariera senatorială prima treaptă de acces era aceea a (T).

TRIBUNAL (Lat. „*tribunal, alis*“ = *sediul tribunilor*). •După Suetonius (T) era locul rezervat împăratului la teatru; după Tacitus și Titus Livius (T) era locul de judecată pentru generali. •Instanță judecătorească de grad superior investită cu competența de a judeca în primă instanță cauze în care sunt implicate autoritățile administrației publice centrale. •Prin (T) **arbitral** se înțelege instanța de

judecată constituită prin acordul mai multor state pentru soluționarea diferendelor și care are dreptul de a pronunța hotărâri obligatorii și definitive. •Prin (T) de **prize maritime** se înțelege o jurisdicție stabilită de beligeranți la începerea ostilităților pentru reglementarea situației navelor capturate. •Prin (T) de **tarife** se înțeleg instanțele specializate în judecarea cauzelor care au ca obiect taxele și tarifele aplicate de corporații (societăți comerciale cu capital public, dar care funcționează în regim de drept civil) în sistemul de drept anglo-saxon.

TRIBUT (Lat. „*tributum, i*“ = *bir, impozit*). •În perioada Republicii Romane (T) era o plată excepțională suportată de cetățenii romani și aliați pentru a se acoperi cheltuielile de război. •În perioada imperială (T) era un impozit perceput asupra proprietății funciare și asupra venitului (*capitis și soli*). •Plata periodică efectuată de o localitate/provincie, în bani sau în natură, către un „*basileus*“ sau altă căpetenie, în schimbul protecției față de jefuitori. (vezi Haraci).

TRIMIS •Persoana împuternicită de o instituție publică să transmită un mesaj, un document sau să participe la o adunare. •În limbaj diplomatic prin (T) se are în vedere împuternicitul guvernamental sau prezidențial care reprezintă instituția respectivă în probleme cu caracter punctual/special. •Prin (T) de **presă** se înțelege corespondentul de presă trimis de către un stat într-un alt stat sau organizație internațională. •Prin (T) **extra-ordinar** se înțelege gradul diplomatic situat imediat după clasa ambasadurilor în ierarhia șefilor de misiuni conform Convenției de la Viena din 1961.

TRIPLEX CONFINIUM (Lat. „*triplex, icis*“ = *întreit*). •Punctul de convergență a granițelor dintre trei state. •Semnul care marchează (TC) are forma unei prisme triunghiulare și care pe fiecare latură are gravate însemnele statului al cărui teritoriu se află pe direcția acelei laturi.

TUTELĂ (Lat. „*tutela, ae*“ = *grijă, ocrotire*).

•Tutela vis ac potestas in capite libere ad tuendum eum qui propter actatem sua sponte se defendere nequit tutela este dreptul și puterea persoanei libere de a proteja pe acela care, datorită vârstei nu se poate apăra singur (Institutiones). •Instituție juridică de ocrotire a minorilor. •Activitatea desfășurată de tutore și de autoritatea tutelară pentru protecția unor categorii de minori. •Instituirea tutelei prin decizia autorității tutelare este un atribut al administrației publice.

TUTELĂ ADMINISTRATIVĂ (Lat. „*tutela, ae*“ = *grijă, ocrotire*). •Instituție a dreptului administrativ care reglementează juridic modul în care autoritățile ierarhic superioare supraveghează, controlează și reformează actele emise de autoritățile ierarhic inferioare; în jurisdicția românească nu funcțio-

nează (TA), dreptul de a reforma actele administrative avându-l numai instanțele judecătorești. •În dreptul public internațional, (TA) se referă la modul de administrare a teritoriilor dependente potrivit Cartei O.N.U. •Aplicarea sistemului de (TA) se referă la teritoriile aflate sub protecția fostei Societăți a Națiunilor; teritoriile desprinse din statele inamice după al II-lea război mondial; teritoriile care se supun voluntar acestui regim.

ȚINUT •Unitate administrativ-teritorială prevăzută în Legea administrativă din 1938 care cuprindea mai multe județe. •În (Ț) funcționa un consiliu compus din membri de drept și membri aleși, având caracter deliberativ cu privire la administrarea bunurilor și banilor publici, precum și caracter consultativ. •Administrarea (Ț) revenea unui rezident regal, numit pe șase ani (echivalent cu un subsecretar de stat), care era ajutat de un secretar general, funcționar de carieră.

U

UBICUITATE (Lat. „*ubique*“ (adv.) = *pretutindeni*). •În sens larg se folosește noțiunea de (U) pentru a defini însușirea unei persoane/instituții de a fi prezentă peste tot. •În drept prin (U) se are în vedere principiul conform căruia se consideră că o contra-venție/infracțiune s-a săvârșit pe teritoriul statului indiferent de locul concret în care s-a consumat ori și-a produs rezultatele.

ULTIMATUM (Lat. „*ultimum*“ = *pentru cea din urmă dată*). •În limba latină termenul de (U) avea atât semnificația temporală (ultima dată în timp), cât și semnificația teritorială (ultimul loc posibil). •Documentul prin care un stat face cunoscute altuia, condițiile sale definitive și revocabile cu privire la condițiile ce trebuie îndeplinite de către cel din urmă pentru aplanarea unui diferend, în caz contrar, rezervându-și dreptul de a trece la acțiunile pe care le crede de cuviință.

ULTRA ACTIVITATE (Lat. „*ultra*“ = *dincolo de*). •Principiul de drept potrivit căruia unele acte administrative pot să producă efecte juridice ulterioare emiterii/adoptării lor. •Logica juridică a principiului (U) rezida în obligația autorității publice de a permite subiectelor de drept să ia la cunoștință conținutul actului într-un interval de timp rezonabil. •În materia dreptului contravențional principiul (U) se aplică în cazul în care, deși fapta se produce sub imperiul legii noi, se aplică legea veche dacă prevede sancțiuni mai ușoare.

ULTRAJ (Lat. „*ultra*“ = *peste limite*). •Infracțiune care se comite fie prin insultă, fie prin calomnie, fie prin amenințare în mod direct, sau prin mijloace de comunicare directă, contra unui funcționar public care exercită autoritatea de stat, se află în exercițiul funcțiunii, sau pentru fapte îndeplinite în exer-

cițiul funcțiunii. •Utilizarea forței în comiterea (U) constituie circumstanță agravantă și se pedepsește cu sancțiuni mai gravă.

ULTRA VIRES (Lat. „*ultra vires*“ = *peste puteri*). •Principiul de drept civil potrivit căruia obligațiile moștenitorilor nu pot fi mai mari decât drepturile dobândite prin succesiune. •În dreptul public internațional prin expresia (UV) se are în vedere limita împuternicirilor acordate de către un stat reprezentanților săi diplomați; săvârșirea unui fapt/act juridic dincolo de împuternicirea acordată se tratează ca (UV).

UNANIMITATE (Lat. „*unanimis, e*“ = *care trăiește în bună înțelegere*). •Situatie specifică procedurilor de vot în care toți participanții la adoptarea unei hotărâri își exprimă aceeași opțiune, fie pentru, fie contra. •Regulă stabilită în principiul de lege, după care unele acte nu pot fi adoptate decât cu votul tuturor membrilor organismului deliberativ competent să adopte respectivul act. •În dreptul public internațional regula (U) funcționează în cazul unor conferințe la care fiecare stat participant trebuie să își exprime acordul.

UNICITATEA PUTERII (Lat. „*unicus, a, um*“ = *singur*). •Concept utilizat de savantul francez Georges Burdeau pentru a defini esența ideală a oricărei puteri pe baza originii ei (fundamentată pe ideea de drept) și realizată prin instrumentul numit aparat de stat, precum și pe baza exercitării ei, ca expresie a forței juridice a ideii de drept.

UNILATERAL (Lat. „*unicus, a, um*“ = *singur*). •Trăsătură definitorie a actului administrativ prin care se exprimă dreptul unei autorități administrative de a emite/adopta un act conform propriei voințe, fără a fi necesar

acordul altor subiecte de drept. •Caracterul (U) al actului administrativ are drept consecință posibilitatea retractării acestuia oricând autoritatea emitentă dorește. În relațiile de drept public internațional (U) se realizează prin orice formă de manifestare a unui stat efectuată în scopul de a produce efecte juridice.

UNITATE ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ (Lat. „*unitas, atis*“ = *unul, unitar*).

•Diviziune a teritoriului național, omogenă din punct de vedere cultural, etnografic, economic, social în care se organizează autorități ale administrației publice prin intermediul cărora se realizează atât politica statală, cât și cea locală. •Până în anul 1950 în România existau ca (UAT) comunele, plășile, județele și regiunile; în anul 1950 s-au constituit după model sovietic (UAT) comuna, orașul, raionul și regiunea; din 1968 pe teritoriul național funcționează ca persoane juridice comunele, orașele și județele. •(UAT) sunt persoane juridice, pot participa în raporturile juridice atât ca subiecte de drept public, cât și ca subiecte de drept privat dispun de autonomie administrativă și sunt gestionate de autorități deliberative (consiliile) și executive (primari).

UNIUNE ADMINISTRATIVĂ (Lat. „*unio, onis*“ = *unul, unitar*).

•Formă de uniune între state constituită pe baza unei convenții internaționale cu scopul de a soluționa în special probleme tehnice și administrative. •Funcționarea (UA) se face conform actului constitutiv și este în principiu deschisă aderării altor state; regulamentul de organizare și funcționare se revizuieste periodic; soluționarea diferendelor se face prin instituții abilitate.

UNIUNE DE STATE (Lat. „*unio, onis*“ = *unul, unitar*).

•Formă de asociere între mai multe state pe baza unor criterii subiective sau obiective. •În cazul uniunii **personale** două sau mai multe state se asociază pentru că au același suveran; ele își păstrează însă suveranitatea. •În cazul uniunii **reale** două sau mai multe state au mai multe instituții politico-administrative comune: suveranul, armata etc.,

și ca atare nu mai au suveranitate. • În cadrul (US) fac parte federațiile și confederațiile.

UNIVERSALITATE (Lat. „*universus, a, um*“ = *totul, întregul*).

•Principiu de drept potrivit căruia sarcinile/atribuțiile unei persoane/instituții trebuie considerate în totalitatea lor. •Regulă de funcționare a unei instituții/autorități cu caracter colegial conform căreia tuturor membrilor ce compun instituția li se aplică aceleași reguli. •În dreptul public internațional (U) se referă la caracterul unei organizații mondiale de a institui și aplica reguli în mod egal tuturor statelor participante.

URBANISM (Lat. „*urbanus, a, um*“ = *de la oraș, orășean*).

•Denumire generică pentru orice activitate având ca obiect adoptarea unor măsuri cu caracter tehnic, administrativ, economic și social pentru dezvoltarea armonioasă, rațională și umană a localităților. •Ca sarcină a administrației publice (U) trebuie să rezolve: dezvoltarea economico-socială echilibrată; ameliorarea calității vieții; utilizarea rațională a terenurilor și construcțiilor; gestionarea responsabilă a resurselor naturale; protecția mediului.

URMĂRIREA SILITĂ A BUNURILOR

•Procedura judiciară de urmărire a bunurilor și veniturilor unei persoane care a comis o contravenție/infracțiune cu scopul de a despăgubi partea civilă sau pentru executarea confiscării averii, care se desfășoară potrivit regulilor de drept civil. •De principiu, (USB) se face ca urmare a unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile în care menționează expres această măsură.

UTI POSSIDETIS (Lat. „*uti possidetis*“ = *cum posedăți*).

•Principiu de drept conform căruia cel care a posedat în trecut, într-un anumit fel, va posedea și în viitor, în același fel. •Formulă utilizată de limbajul diplomatic pentru încheierea unor convenții internaționale bazate pe posesiuni teritoriale. •Principiul (UP) a fost utilizat prima dată în anul 1810 de către țările Americii Latine pentru a-și stabili

granițele pe limita fostelor circumscripții ale Regatului Spaniol.

UZUCAPIUNEA (Lat. „*usus*” = *folosință*).

•Mod de dobândire a proprietății sau a altor drepturi reale, asupra unui bun prin posedarea lui neîntreruptă în intervalul de timp prevăzut de lege. •În cazul bunurilor care aparțin domeniului public (U) nu produce efecte datorită caracterului lor imprescriptibil.

UZUFRACT •*Usus-fructus est ius alienis rebus utendi-fruendi salva rerum substantia* – „uzufructul este dreptul cuiva de a se folosi de bunurile altuia și de a-i culege roadele, cu condiția păstrării substanței lucrului folosit. (Paulus). •Dreptul de (U) nu se poate aplica

bunurilor domeniului public deoarece acestea sunt destinate satisfacerii unui interes general.

UZURPARE DE PUTERE (Lat. „*usurpo, avi, atum, are*” = *a lua în stăpânire*).

•Jurisconsultul Ulpianus folosea termenul de (U) pentru a defini preluarea pe nedrept a unui bun. •Prin (UP) se înțelege acțiunea ilegală a unei persoane/instituții de a prelua și exercita atribuții care nu sunt de competența sa. •Prin uzurpare de **calități oficiale** se înțelege infracțiunea care se realizează prin folosirea fără drept a unei calități oficiale, însoțită sau urmată de îndeplinirea unui act determinat de acea calitate

V

VACANȚA FUNCȚIEI (Lat. „*vacatio, onis*“ = *scutire de o sarcină*). •Situția în care titularul unei funcții publice se află în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile și ca atare funcția respectivă nu se îndeplinește. •Cauzele (VF) pot fi de natură obiectivă (decesul titularului) sau subiectivă (demisie, refuz). •În principiu autoritățile administrației publice sunt obligate să suplinească (VF) fie prin numirea altui titular, fie prin desemnarea unei persoane care să suplinească lipsa titularului.

VACATIO LEGIS (Lat. „*vacatio, onis*“ = *scutire*). •Principiu de drept potrivit căruia între momentul adoptării legii și punerea ei în aplicare trebuie să se scurgă un anumit interval de timp. •Necesitatea (VL) constă în dreptul persoanelor fizice/juridice de a beneficia de o perioadă de timp rezonabilă pentru a putea lua la cunoștință conținutul legii.

VAL (Lat. „*vallo, avi, atum, are*“ = *a întări*). •Fortificație construită în jurul unei localități din pământ și prevăzută spre exterior cu un șanț adânc (*fossa*). •De regulă (V) era întărit cu palisade din lemn ori chirpici, iar pe culmea lui exista o alee pentru circulația santinelor. •În principiu, se ridicau (V) în locurile în care nu existau obstacole naturale; văi, ape etc.

VALIDARE (Lat. „*validus, a, um*“ = *sănătos, tare*). •Operațiunea juridică prin care un act anulabil este validat ulterior printr-un alt act juridic. •De principiu, actele lovite de nulitate absolută nu vor fi (V) decât în condiții excepționale (ex. dacă dispăre cauza nulității). •În ceea ce privește actele anulabile (V) este posibilă printr-o confirmare din partea autorității ierarhic superioare competente.

VALIDITATE (Lat. „*validus, a, um*“ = *sănătos, tare*). •Condiție de recunoaștere a existenței unui act juridic. •În principiu, (V) unui act administrativ depinde de respectarea condițiilor de formă și procedură cerute de lege pentru emiterea/adoptarea lui. •În raporturile dintre instituțiile publice/state prin (V) se are în vedere îndeplinirea procedurii convenite de către părți pentru a intra în vigoare actul respectiv.

VAMĂ •Serviciu public cu caracter statal prin intermediul căruia se verifică legalitatea intrării și ieșirii de persoane și mărfuri cu scopul de a stabili și încasa taxele cuvenite bugetului de stat. •Încălcarea regulamentelor (V) cu scopul de sustragere de la control a unor mărfuri, importate sau exportate, constituie infracțiunea de contrabandă.

VASALITATE (Lat. „*vasarium, ii*“ = *bani de deplasare acordăți magistraților care se deplasau în provincii*). •Instituție a dreptului feudal prin care se stabileau raporturi de dependență între șeful statului (suzeran) și un nobil (vasal). •Raporturile de (V) între statele feudale se caracteriza prin obligația vasalului de a plăti anumite dări statului suzeran, de a-i acorda sprijin militar și de a-i fi loial. •În raporturile de drept public internațional statul suzeran reprezenta pe vasalii săi și putea încheia tratate în numele acestora.

VÂNĂTOARE DE VRĂJITOARE •Sintagmă utilizată în politologia americană pentru a defini operațiunea de purificare a aparatului administrativ declanșată de legea lui McCarthy conform căreia funcționarii socialiști sau cu simpatii comuniste erau excluși din serviciile publice. •Expresia se utilizează în știința administrației ori de câte ori au loc excluderi din aparatul administrației a persoanelor care aparțin altui partid decât cel aflat la guvernare.

VENITURI BUGETARE • Sursele bănești ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale, ale instituțiilor și serviciilor publice, provenite din taxe, impozite și alte resurse prevăzute de lege. • De regulă, (VB) se realizează din: venituri proprii (din impozite directe sau indirecte, venituri nonfiscale și venituri din capital); din transferuri de la alte autorități publice; din împrumuturi de la instituții publice sau de pe piața de capital.

VETERAN (Lat. „*veteranus, a, um*“ = *bătrân militar*). • Prin termenul de (V) romanii denumeau inițial pe soldații lăsați la vatră după serviciul militar de 20-25 ani; ulterior prin (V) se numeau toți soldații din legiuni, cohorte sau trupe auxiliare. • Deși titlul de (V) avea caracter onorific, totuși soldații lăsați la vatră primeau un lot de pământ, o anumită indemnizație sau cetățenia romană.

VETO (Lat. „*veto, ui*“ = *a opri, a sfătui să nu facă*). • Expresia (V) era folosită de tribunii plebei când doreau să oprească dezbaterile Senatului roman. • Dreptul prevăzut de Constituția S.U.A. conform căruia președintele se poate opune prin (V) intrării în vigoare a unei legi; Congresul american poate însă anihila dreptul de (V) dacă reia votul asupra legii respective și obține o majoritate de două treimi. • În sens larg, se utilizează termenul (V) pentru a caracteriza influența de care se bucură o persoană asupra unei instituții/organism colegial.

VIA (Lat. „*via, ae*“ = *drum pavat*). • Tota errare via – a greși drumul (Terentius). • Drum pavat destinat circulației interne construit fie pe domeniul public (*viae publicae*) fie pe domeniul privat (*viae privatae*). • Uneori se construiau drumuri speciale pentru efectuarea expedițiilor militare (*viae militares*) sau transport. • În Dacia Romana rețeaua de drumuri constituia parte integrantă din sistemul imperial de comunicații, traseele sunt menționate în *Tabula Peutingeriana*.

VICECONSUL (Lat. „*consulo, ui, ultum, ere*“ = *a cere sfat, a chibzui*). • *Consulatum*

petere „a cere magistratura de consul“ (Titus Livius). • Funcționar public cu atribuții de reprezentare a statului în altă țară, cu grad diplomatic imediat inferior consulului. • În cazurile în care reprezentanța diplomatică este condusă permanent de către un (V) ea poartă denumirea de viceconsulat. • Ca și alți diplomați, (V) trebuie să primească patenta consulară (V).

VICIU DE CONSIMȚĂMÂNT (Lat. „*vices, ibus*“ = *schimbare*). • *Versa vice* „formă inversă“ (poetic). • Împrejurare de fapt cu caracter fizic sau psihic care alternează voința juridică a unei persoane în momentul încheierii actului/comiterii faptului. • În drept sunt recunoscute ca (VC) eroarea, dolul, violența și leziunea (în anumite condiții). • Persoana care a fost afectată de (VC) poate cere anularea actului pe care judecătorescă pe temeiul încălcării consensualismului în cazul contractelor sau a lipsei de vinovăție în cazul contravenției. • Prin Convenția de la Viena din anul 1969 s-a recunoscut că dolul este (VC) atunci când un stat a fost determinat prin manopere frauduloase să încheie tratatul; eroarea este (VC) când un stat nu cunoștea un element fundamental pentru încheierea tratatului, violența este (VC) dacă un stat a fost forțat să consimtă la încheierea unui tratat; în plus, se consideră (VC) două cazuri speciale (încălcarea legislației interne în materie de încheiere a tratatelor și coruperea reprezentantului țării care a încheiat tratatul).

VICUS (Lat. „*vicus, i*“ = *loc, sat, cartier*). • Subunitate administrativ-teritorială a cetăților romane (*civitas, municipium, colonia*) organizată ca o comună rurală, cu o relativă autonomie, conducere proprie, și proprietăți funciare. • Aceste comunități numite (V) făceau parte dintr-o unitate administrativă mai mare cu caracter militar sau imperial, iar din punct de vedere statal, cetățenii săi depindeau de forurile de conducere ale unității administrativ-teritoriale pe care se aflau (V).

VILLA (Lat. „*villa, ae*“ = *casa de la țară*). • *Villa publica* – clădire situată pe câmpul lui

Marte unde se făceau recrutări pentru armată. •Existau „villa fructuariae“ (hambarul de grâne) „villa rustica“ (locuința arendașului) și „villa suburbana“ (locuința stăpânului de la marginea orașului). •Cele mai importante (V) din România au fost descoperite la Ulpia Traiana și Romula.

VINOVĂȚIE (Lat. „*vinolentia, iei*“ = *alterat de vin, beție*). •Atitudinea subiectivă a unei persoane față de comiterea unei contra-venții/infracțiuni, precum și cu privire la rezultatul faptei sale ilicite. •În dreptul administrativ (V) se manifestă ca **intenție** (în cazul în care făptuitorul prevede rezultatul faptei și urmărește producerea lui direct, sau indirect) sau ca o **culpă** (când făptuitorul poate prevedea rezultatul faptei sale, dar din ușurință sau greșeală consideră că rezultatul nu se va produce). •În dreptul administrativ (V) este una dintre condițiile necesare comiterii contra-venției.

VIOLARE (Lat. „*violatio, onis*“ - *vătămare, încălcare*). •Denumire generică pentru orice faptă care încalcă normele/instituțiile juridice interne sau internaționale. •Prin (V) **teritoriului** se înțelege încălcarea, fără drept, a granițelor terestre, maritime sau aeriene ale unui stat. •Prin (V) **tratadelor** se are în vedere nerespectarea de către un stat a obligațiilor dintr-un tratat la care este parte. În acest caz statul care a încălcat convenția trebuie să repare consecințele fie prin restabilirea situației dinaintea încălcării, fie prin plata unei despăgubiri.

VIOLENȚĂ (Lat. „*violentia, ae*“ = *tăria vântului, forța, furia*). •Noțiune intrată în știința administrației datorită lui J. Galtung care făcea distincția dintre violența **personală** (care afectează direct o persoană prin acțiunea alteia) și violența **structurală** (care afectează o persoană prin intermediul structurilor statului) inclusiv a autorităților publice. •Prin (V) **legitimă** se înțelege definiția weberiană a politicii ca monopol al violenței recunoscute, social sau juridic, statului, și autorităților sale. Utilizarea (V) legitime are ca efect atât degradarea

socială (corecția scade randamentul), cât și exacerbarea aparatului birocratic (care consumă cea mai mare parte a resurselor). A. Etzioni.

VIRĂRI DE CREDITE (Lat. „*virentia*“ (de la *vireo*) = *a fi în putere, a înflori*). •Operațiunea prin care se reduce creditul bugetar de la o subdiviziune a clasificăției bugetare (care are disponibilități) și se măjorează corespunzător o altă subdiviziune la care mijloacele financiare sunt insuficiente, în conformitate cu normele legale ce reglementează bugetul central/local.

VISTIERNIC (Lat. „*vis, vis*“ = *putere, silnicie*). •Vis auri argentine – mulțime de aur și argint. •În limba latină era folosit și termenul „thesaurarius“ pentru funcționarul însărcinat cu păstrarea tezaurului. •În Țările Române (V) avea rolul de a umple vistieria domnească fie din donații (dani), fie din perceperea dijmelor de la colonii și iobagii de pe moșiile domnești. •Unii (V) cumulau și funcția de mari vameși, strângând venituri de pe urma tranzitului de mărfuri. •Atunci când vistieria statului s-a desprins de vistieria domnească apare funcționarul numit „marele cămăraș“ cu funcția exclusivă de administrator al averii particulare a domnitorului.

VIZĂ (Lat. „*viso, i, ere*“ = *a vedea, a cerceta*). •Operațiune tehnico-materială prin care funcționarul public competent își exprimă acordul cu privire la forma/conținutul unui act întocmit de funcționarul ierarhic inferior. •Autorizația prin care o autoritate a administrației publice centrale/locale permite posesorului unui act să-l folosească într-un anumit scop: ex. (V) de intrare sau ieșire din țară aplicată pe pașaport. •Prin (V) **consulară** se înțelege un înscris aplicat pe pașaport prin care titularul acestuia poate intra/ieși dintr-o țară și poate avea scop diplomatic, de serviciu, turistică sau simplă.

VIZITĂ (Lat. „*visito, avi, atum, are*“ = *a vedea des*). •Acțiunea unei persoane care se deplasează pentru a vedea o alta. •Prin (V)

navală se înțelege activitatea de cercetare efectuată de un ofițer al marinei unui stat la bordul navei altui stat pe timp de război (chiar comerciale). • Prin (V) **diplomatică** se are în vedere acțiunea de protocol prin care reprezentantul unui stat se prezintă la șeful protocolului din alt stat pentru a cunoaște procedura de acreditare din statul respectiv, de asemenea se fac (V) la șeful statului, la ministrul de externe, la decanul corpului diplomatic etc.

VOLUNTAR (Lat. „*voluntas, atis*“ = *voință, bunăvoință*). • Latinii foloseau expresia „*voluntarius miles*“ pentru a desemna soldatul care se înrola de bună voie în armată. • Potrivit convențiilor internaționale, (V) este persoana care participă din proprie inițiativă la acțiuni armate în interiorul unei țări și căreia i se aplică aceleași reguli, (în caz de război) ca și militarilor. (Haga-1907 și Geneva-1949). • Corpurile de (V) trebuie să îndeplinească mai multe condiții: să fie conduse de o persoană responsabilă; să poarte semne distinctive; să poarte armele la vedere; să respecte regulile războiului.

VORNIC • Funcționar cu atribuții administrative și judecătorești care reprezenta pe domnitor în relațiile cu supușii. • În sec. al

XVIII-lea s-a înființat serviciul numit „*vornicia obștirilor*“ ca autoritate a administrației publice centrale pentru reglementarea comerțului, lucrărilor publice, învățământului, sănătății și asistenței sociale, sub conducerea unui comitet de boieri; mai târziu conducerea a fost încredințată unui mare dregător numit (V) al obștirilor. • În exercitarea atribuțiilor judecătorești (V) era asistat de „*oameni buni*“ (mai mult cu scop de martori).

VOT (Lat. „*votum, i*“ = *făgăduința făcută zeilor*). • Ex voto – „conform voinței zeilor s-a promis“ (Horațiu). • Mod de exprimare a voinței alegătorilor în desemnarea reprezentanților pentru constituirea autorităților publice centrale/locale. • În funcție de modalitate întâlnim (V) **deschis** (care poate fi la rândul său nominal sau prin ridicarea mâinii) și (V) **secret** (cu buletine sau bile). • După efecte (V) poate fi **consultativ** (atunci când nu influențează adoptarea unei hotărâri) sau **deliberativ** (atunci când este luat în calcul pentru adoptarea unei hotărâri). • Prin (V) **popular** se înțelege dreptul cetățenilor dintr-un anumit stat de a participa la adoptarea unei legi, respectiv de a abroga o lege existentă. Acest tip de vot constituie o formă de guvernare directă (ca și în cazurile referendumului sau inițiativei legislative).

Z

ZONĂ (Lat. „zona, ae) = *cingătoare*).

•Zonam solvere – a dezlega centura (Catullus). •Suprafața de teren, apă, sau aer, de pe teritoriul unui stat care are un regim juridic special, diferit, de restul țării. •Prin (Z) **contiguă** se înțelege porțiune care începe de la limita mării teritoriale spre larg și în interiorul căreia statul riveran își exercită anumite prerogative (sanitare, de securitate etc.). •Prin (Z) **demilitarizată** se înțelege porțiunea unui stat în care nu sunt permise fortificații, instalații militare sau trupe; •Prin (Z) **interzise** se au în vedere teritoriile, apele sau spațiul

aerian în care un stat nu permite altor state folosința; ex. declararea de către Germania în 1940 a (Z) interzise toate mările din jurul Angliei. •Prin (Z) de **securitate** se definesc acele spații terestre sau maritime în care răniții, bolnavii, personalul medical sau de altă natură sunt protejați în timpul războiului, conform înțelegerii dintre beligeranți. (Convenția de la Geneva-1949). •În ceea ce privește (Z) **valutare**, acestea se constituie pe temeiul mai multor state care acceptă o anumită valută.

IINDEX

A	
<i>Abatere</i>	5
<i>Abatere administrativă</i>	5
<i>Abatere disciplinară</i>	5
<i>Abatere politică</i>	5
<i>Abdicare</i>	5
<i>Abilitare</i>	5
<i>Abolire</i>	5
<i>Aboliționism</i>	5
<i>Absenteism</i>	6
<i>Absolutism</i>	6
<i>Absorbție</i>	6
<i>Abstentionism</i>	6
<i>Abuz de autoritate</i>	6
<i>Abuz de drept</i>	6
<i>Abuz de putere</i>	7
<i>Abuz internațional</i>	7
<i>Academism</i>	7
<i>Acceptare</i>	7
<i>Acces</i>	7
<i>Achiesare</i>	7
<i>Achiziția de bunuri</i>	7
<i>Achiziții de teritorii</i>	7
<i>Aclamare</i>	7
<i>Acolit</i>	8
<i>Acord</i>	8
<i>Acord internațional</i>	8
<i>Acord pentru resurse minerale</i>	8
<i>Acreditare</i>	8
<i>Act</i>	8, 9
<i>Act adițional</i>	8
<i>Act administrativ</i>	8
<i>Act administrativ de jurisdicție</i>	8
<i>Act atipic</i>	9
<i>Act cu caracter individual</i>	9
<i>Act cu caracter normativ</i>	9
<i>Act de autoritate</i>	9
<i>Act de control</i>	9
<i>Act de stat (teoria)</i>	9
<i>Acțiune socială</i>	9
<i>Aderent</i>	9
<i>Adeziune</i>	10
<i>Ad-hoc</i>	10
<i>Adhocație</i>	10
<i>Ad interim</i>	10
<i>Ad referendum</i>	13
<i>Administrare</i>	10
<i>Administrarea crizei</i>	10
<i>Administrarea liberală</i>	10
<i>Administrarea patrimoniului</i>	10
<i>Administrarea politică</i>	11
<i>Administrarea probelor</i>	11
<i>Administrarea rațională</i>	11
<i>Administrația informațională</i>	11
<i>Administrația politică</i>	11
<i>Administrația publică</i>	11
<i>Administrația tehnică</i>	11
<i>Administrația teritorială</i>	12
<i>Administrația unipersonală</i>	12
<i>Administrație</i>	12
<i>Admitere</i>	12
<i>Adoptare</i>	12
<i>Adopție</i>	12
<i>Ad referendum</i>	12
<i>Adunare publică</i>	13

<i>Affidavit</i>	13	<i>Angajament</i>	17
<i>Afilieră</i>	13	<i>Anomie</i>	17
<i>Agent</i>	13	<i>Antitrust</i>	17
<i>Agent economic</i>	13	<i>Anualitate</i>	17
<i>Agenție</i>	13	<i>Anuitate</i>	18
<i>Agenție de dezvoltare locală</i>	13	<i>Anularea obligațiilor fiscale</i>	18
<i>Agenție de informații</i>	13	<i>Apatrid</i>	18
<i>Agenciile naționale</i>	14	<i>Apărare civilă</i>	18
<i>Agitație</i>	14	<i>Apărare colectivă</i>	18
<i>Agrement</i>	14	<i>Apel</i>	18
<i>Agresiune armată</i>	14	<i>Apel nominal</i>	18
<i>Aide-memoire</i>	14	<i>Aplicarea sancțiunii</i>	18
<i>Alegerea funcționarilor</i>	14	<i>Apolitism</i>	18
<i>Alegerea postului</i>	14	<i>Apolitismul administrației</i>	19
<i>Alegeri</i>	15	<i>Apolitismul funcționarului public</i>	19
<i>Alianță</i>	15	<i>Aport la capital</i>	19
<i>Alienare</i>	15	<i>Aprecierea funcționarului</i>	19
<i>Aliniament</i>	15	<i>Aprobare</i>	19
<i>Alocație</i>	15	<i>Aprovizionare</i>	19
<i>Alternat</i>	15	<i>Arendă</i>	20
<i>Alternativă</i>	16	<i>Argumentare</i>	20
<i>Alumni</i>	16	<i>Armonigrama</i>	20
<i>Amenajarea teritoriului</i>	16	<i>Arozare</i>	20
<i>Amendament</i>	16	<i>Articol</i>	20
<i>Amendă contravențională</i>	16	<i>Asigurare socială</i>	20
<i>Amficionie</i>	16	<i>Asistență socială</i>	20
<i>Amiabil</i>	16	<i>Asociație</i>	20
<i>Amortizare</i>	16	<i>Așezarea impozitului</i>	20
<i>Analiza muncii</i>	16	<i>Atașat</i>	21
<i>Anarhism</i>	17	<i>Audiență</i>	21
<i>Anarhism comunist</i>	17	<i>Auditoriu</i>	21
<i>Anarho-sindicalism</i>	17	<i>Autentificare</i>	21
<i>Anchetă</i>	17	<i>Autocontrol</i>	21
<i>Anexe</i>	17	<i>Autoextindere</i>	21

<i>Autofinanțare</i>	21	<i>Balanță de verificare</i>	26
<i>Autogestiune</i>	21	<i>Balanță materială</i>	26
<i>Autonomie financiară</i>	21	<i>Balizare</i>	26
<i>Autonomie locală</i>	22	<i>Bancă</i>	26
<i>Autonomie parlamentară</i>	22	<i>Bancă de date</i>	26
<i>Autonomie patrimonială</i>	22	<i>Bancroft</i>	26
<i>Autoritate</i>	22, 23	<i>Barem</i>	27
<i>Autoritate centrală</i>	22	<i>Bază de impozitare</i>	27
<i>Autoritate comunală</i>	23	<i>Bază militară</i>	27
<i>Autoritate deliberativă</i>	23	<i>Behaviorism</i>	27
<i>Autorități publice</i>	23	<i>Bei (beg)</i>	27
<i>Autorități publice independente</i>	23	<i>Beligerant</i>	27
<i>Autorități publice de specialitate</i>	23	<i>Beneficiarius</i>	27
<i>Autorități tutelare</i>	23	<i>Beneficiu</i>	27
<i>Autorizație</i>	23	<i>Beție</i>	27
<i>Autorizație de comercializare</i>	23	<i>Bicefalism</i>	27
<i>Autorizație de construire</i>	23	<i>Bilanț</i>	28
<i>Autorizație pentru prestarea de servicii</i>	24	<i>Bilet de trezorerie</i>	28
<i>Autorizație provizorie</i>	24	<i>Bipartidism</i>	28
<i>Auxiliare</i>	24	<i>Bipatrid</i>	28
<i>Avansare</i>	24	<i>Bipolarism</i>	28
<i>Avansuri</i>	24	<i>Birocratism</i>	28
<i>Avertisment</i>	24	<i>Birocrație publică</i>	28
<i>Avizare</i>	24	<i>Birou</i>	28
<i>Aviz de plată</i>	25	<i>Bloc militar</i>	29
<i>Avocatul poporului</i>	25	<i>Boicot</i>	29
<i>Azil</i>	25	<i>Bon de tezaur</i>	29
		<i>Boss</i>	29
		<i>Brevet</i>	29
		<i>Buget</i>	29
		<i>Buget incremental</i>	29
		<i>Buget public</i>	29
		<i>Buget social</i>	29
		<i>Bulă</i>	30
B			
<i>Bakuninism</i>	26		
<i>Balanța bunurilor și serviciilor</i>	26		
<i>Balanță comercială</i>	26		

<i>Comitet</i>	38	<i>Contencios</i>	43
<i>Companie</i>	38	<i>Contestație</i>	43
<i>Compartiment</i>	38	<i>Contract administrativ</i>	43
<i>Compensare</i>	38	<i>Contravenție</i>	43
<i>Competență</i>	39	<i>Contribuabil</i>	43
<i>Compență personală</i>	39	<i>Contribuție</i>	44
<i>Completiv</i>	39	<i>Control</i>	44
<i>Compromis</i>	39	<i>Control administrativ</i>	44
<i>Compromisoriu</i>	39	<i>Control formal</i>	44
<i>Computerdemocrație</i>	39	<i>Control specializat</i>	44
<i>Comună</i>	39	<i>Contuberniu</i>	44
<i>Comunicare</i>	39	<i>Convenție</i>	45
<i>Comunicat</i>	40	<i>Conversia datoriei publice</i>	45
<i>Comunicație</i>	40	<i>Cooperare locală</i>	45
<i>Comunitate</i>	40	<i>Coordonare</i>	45
<i>Concedent</i>	40	<i>Corecțional</i>	45
<i>Concesiune</i>	40	<i>Corespondență</i>	45
<i>Conciliere</i>	40	<i>Corporatism</i>	45
<i>Conciliabul</i>	41	<i>Corporație publică</i>	45
<i>Concordat</i>	41	<i>Corupția funcționarului public</i>	46
<i>Concurs</i>	41	<i>Cotă de impunere</i>	46
<i>Condiții de fond</i>	41	<i>Credite bugetare</i>	46
<i>Condiții de formă</i>	41	<i>Credit fiscal</i>	46
<i>Confederație</i>	41	<i>Credit funciar</i>	46
<i>Confirmare</i>	41	<i>Criteriu altimeric</i>	46
<i>Confiscare</i>	41	<i>Criză de modernitate</i>	46
<i>Conflict de competență</i>	42	<i>Cronică</i>	46
<i>Conformitate</i>	42	<i>Cubicular</i>	47
<i>Consemm</i>	42	<i>Cultură tehnică</i>	47
<i>Consensual</i>	42	<i>Curatelă</i>	47
<i>Consiliu</i>	42	<i>Curier</i>	47
<i>Consiliu local</i>	42	<i>Curriculum vitae</i>	47
<i>Constrângere</i>	43	<i>Cursul demnităților</i>	47
<i>Consultare</i>	43	<i>Curte constituțională</i>	47

<i>Curtea de conturi</i>	47	<i>Depozit</i>	52
<i>Cutumă</i>	48	<i>Descentralizare</i>	52
<i>Cvorum</i>	48	<i>Desconcentrare</i>	52
D			
<i>Damnatio memoria</i>	49	<i>Desfășurarea căsătoriei</i>	52
<i>Datorie publică</i>	49	<i>Desistare</i>	53
<i>Daună</i>	49	<i>Desuetudine</i>	53
<i>Deces</i>	49	<i>Dezacord</i>	53
<i>Decizie</i>	49	<i>Dezavuare</i>	53
<i>Decizie administrativă</i>	49	<i>Dezbatere</i>	53
<i>Decizionist</i>	50	<i>Dezideologizare</i>	53
<i>Decizion-making</i>	50	<i>Dezmințire</i>	53
<i>Declarație</i>	50	<i>Dezvoltare locală</i>	53
<i>Deficit bugetar</i>	50	<i>Diagramă</i>	54
<i>Delegare</i>	50	<i>Dicaster</i>	54
<i>Delegare de autoritate</i>	50	<i>Dictat</i>	54
<i>Delegare de competență</i>	50	<i>Dictatură</i>	54
<i>Delegare legislativă</i>	50	<i>Dietă</i>	54
<i>Delegat</i>	50	<i>Diferend</i>	54
<i>Delegație</i>	51	<i>Digeste</i>	54
<i>Deliberare</i>	51	<i>Din oficiu</i>	54
<i>Demers</i>	51	<i>Dioceză</i>	55
<i>Demiurg</i>	51	<i>Diplomă</i>	55
<i>Democrație</i>	51	<i>Disciplină</i>	55
<i>Democrație capitalistă</i>	51	<i>Discreționar</i>	55
<i>Democrație industrială</i>	51	<i>Discriminare</i>	55
<i>Democrație militară</i>	51	<i>Disident</i>	55
<i>Democrație socială</i>	51	<i>Dispozitiv</i>	55
<i>Demolatria</i>	51	<i>Dispoziție</i>	55
<i>Denegare</i>	52	<i>Diurnă</i>	55
<i>Derogare</i>	52	<i>Doctrina estrada</i>	55
<i>Deontologia funcționarului</i>	52	<i>Document</i>	56
<i>Departament</i>	52	<i>Documentare</i>	56
		<i>Documentații de urbanism</i>	56
		<i>Domeniul administrativ</i>	56

<i>Fapte sociale</i>	65	<i>Fracționism</i>	70
<i>Fascism</i>	65	<i>Fracțiune</i>	70
<i>Fayolism</i>	65	<i>Fraudă electorală</i>	70
<i>Federalism</i>	65	<i>Fraudă fiscală</i>	70
<i>Federativ</i>	65	<i>Fraudă la lege</i>	70
<i>Federați</i>	66	<i>Frontieră</i>	70
<i>Federație</i>	66	<i>Funcție de execuție</i>	71
<i>Fenomen administrativ</i>	66	<i>Funcție executivă</i>	71
<i>Fief</i>	66	<i>Funcție publică</i>	71
<i>Filială</i>	66	<i>Funcționalism</i>	71
<i>Filibusterian</i>	66	<i>Funcționar</i>	71
<i>Filieră</i>	66	<i>Funcționar internațional</i>	71
<i>Finanțare</i>	67	<i>Funcționar public</i>	71
<i>Finanțare politică</i>	67	<i>Fundație</i>	72
<i>Finanțe locale</i>	67	<i>Fuziune</i>	72
<i>Finanțe publice</i>	67	<i>Fuziune statală</i>	72
<i>Fine de neprimire</i>	67		
<i>Fiscalitate</i>	67	G	
<i>Flexibilitate</i>	67	<i>Garanție</i>	73
<i>Fluctuație de personal</i>	68	<i>Gardă financiară</i>	73
<i>Fond funciar</i>	68	<i>Generare</i>	73
<i>Fond locativ</i>	68	<i>Genrativitate</i>	73
<i>For</i>	68	<i>Gentlemen's agreement</i>	73
<i>Formalism</i>	68	<i>Gestionarea serviciilor publice</i>	73
<i>Format</i>	68	<i>Gestiune delegată</i>	73
<i>Formă</i>	68	<i>Gestiune publică</i>	73
<i>Formă de guvernământ</i>	69	<i>Ghetou</i>	74
<i>Formă instituțională</i>	69	<i>Gimnaziu</i>	74
<i>Formă socială</i>	69	<i>Gir</i>	74
<i>Formulare tipizate</i>	69	<i>Give-away</i>	74
<i>Formulă guvernamentală</i>	69	<i>Glossa</i>	74
<i>Formulă politică</i>	69	<i>Goodwill</i>	74
<i>Forță majoră</i>	69	<i>Grad</i>	74
<i>Forță publică</i>	70	<i>Grafice</i>	74

<i>Grupuri de presiune</i>	74	<i>Insesizabil</i>	79
<i>Grupuri sociale</i>	74	<i>Inspectorat</i>	79
<i>Guvern</i>	75	<i>Instituție</i>	79
<i>Guvernământ</i>	75	<i>Instituție politică</i>	80

H

<i>Hatiserif</i>	76	<i>Interdicție</i>	80
<i>Hârtie de valoare</i>	76	<i>Interes public</i>	80
<i>Hedging</i>	76	<i>Interimat</i>	81
<i>Hegemonie</i>	76	<i>Internare</i>	80
<i>Hotărnicie</i>	76	<i>Inter partes</i>	80

I

<i>Ideologie</i>	77	<i>Intervenționism</i>	81
<i>Imaginifer</i>	77	<i>Intravilan</i>	81
<i>Imigrare</i>	77	<i>Intuitu personae</i>	81
<i>Implementarea administrației</i>	77	<i>Inventariere</i>	81
<i>Impozit</i>	77	<i>Investiție publică</i>	81
<i>Impozit local</i>	77	<i>Inviolabilitate</i>	81
<i>Imunitate</i>	77	<i>Ipotecă</i>	81
<i>Inalienabilitate</i>	78	<i>Iredentism</i>	82
<i>Inamovibilitate</i>	78	<i>Irenologie</i>	82
<i>Incinerare</i>	78	<i>Isopolitiție</i>	82
<i>Incognito</i>	78	<i>Iure imperii</i>	82
<i>Incompatibilitate</i>	78	<i>Izolaționism</i>	82
<i>Incompetență</i>	78	<i>Izvor de drept</i>	82
<i>Independență</i>	78		
<i>Indult</i>	78		
<i>Inexistența actului</i>	79		
<i>Informare scrisă</i>	79		
<i>Informatizarea administrației</i>	79		
<i>Inițiativă (legislativă)</i>	79		
<i>Injocțiune</i>	79		
<i>Inoportunitate</i>	79		

Î

<i>Încadrare</i>	83
<i>Încălzire</i>	83
<i>Încetarea căsătoriei</i>	83
<i>Încetarea funcției</i>	83
<i>Închirierea locuinței</i>	83
<i>Închisoare contravențională</i>	83
<i>Încuviințarea înfierii</i>	83

<i>Îndrumare.....</i>	83	<i>Legat.....</i>	88
<i>Înfiere.....</i>	84	<i>Legatus.....</i>	88
<i>Înmormântare.....</i>	84	<i>Legatie.....</i>	88
<i>Înregistrarea nașterii.....</i>	84	<i>Legea de fier a birocrăției.....</i>	88
<i>Însărcinat cu afaceri</i>	84	<i>Legi.....</i>	88
<i>Înscris.....</i>	84	<i>Legislativ.....</i>	89
<i>Însemne oficiale.....</i>	84	<i>Legitimă apărare</i>	89
<i>Înstrăinare</i>	84	<i>Legitimitate</i>	89
<i>Înștiințare legală.....</i>	84	<i>Legiune</i>	89
<i>Întrebare</i>	85	<i>Legiunea străină.....</i>	89
<i>Întreprinderi publice.....</i>	85	<i>Lex.....</i>	89
<i>Întreținere</i>	85	<i>Liberă circulație</i>	90
<i>Înțelegere</i>	85	<i>Liberti.....</i>	90
<i>Învestitură.....</i>	85	<i>Liberul arbitru</i>	90
<i>Învoială</i>	85	<i>Licitatie publică.....</i>	90
<i>Înzestrare</i>	85	<i>Lider de opinie.....</i>	90
		<i>Limbă oficială.....</i>	90
		<i>Limitrof.....</i>	90
		<i>Lobism.....</i>	90
		<i>Logistică.....</i>	90
		<i>Logofăt</i>	91
		<i>Logotip</i>	91
		<i>Lombard.....</i>	91
		M	
		<i>Magistri.....</i>	92
		<i>Majoritate.....</i>	92
		<i>Majoritate morală.....</i>	92
		<i>Majoritate probabilistică.....</i>	92
		<i>Majoritate tăcută</i>	92
		<i>Mala fides.....</i>	92
		<i>Mandat</i>	92
		<i>Manifest</i>	93
		<i>Manipulare</i>	93
J			
<i>Jude.....</i>	86		
<i>Judecător</i>	86		
<i>Județ.....</i>	86		
<i>Juntă</i>	86		
<i>Jupân</i>	86		
<i>Jurământ</i>	86		
<i>Jurisconsult</i>	86		
<i>Jurisdicție</i>	86		
<i>Jurisprudență</i>	86		
<i>Jurnal.....</i>	87		
<i>Justiție.....</i>	87		
L			
<i>Lagăr.....</i>	88		
<i>Laissez passer</i>	88		
<i>Legalitate</i>	88		

<i>Mansio</i>	93	<i>Moțiune</i>	97
<i>Manuscris</i>	93	<i>Municipiu</i>	97
<i>Masă rotundă</i>	93	<i>Mustrare</i>	97
<i>Mașină de guvernat</i>	93	<i>Mutatis mutandis</i>	98
<i>Mașină politică</i>	93	<i>Muzeu</i>	98
<i>McCarthyism</i>	94		
<i>Mediere</i>	94	N	
<i>Memorandum</i>	94	<i>Narodnicism</i>	99
<i>Memoriu</i>	94	<i>Naturalizare</i>	99
<i>Mercenar</i>	94	<i>Naționalizare</i>	99
<i>Mesaj</i>	94	<i>Nazism</i>	99
<i>Metodă</i>	94	<i>Necombatant</i>	99
<i>Mijloace de informare în masă</i>	94	<i>Neconformitate</i>	99
<i>Miliariu</i>	94	<i>Neglijență</i>	99
<i>Militarism</i>	95	<i>Negociere</i>	100
<i>Miliție</i>	95	<i>Nemo censetur ignorare legem</i>	100
<i>Minister</i>	95	<i>Neoanarhism</i>	100
<i>Minister public</i>	95	<i>Neoarbitraj</i>	100
<i>Ministru</i>	95	<i>Neoliberalism</i>	100
<i>Minoritate</i>	95	<i>Nepublicare</i>	100
<i>Minoritate a făptuitorului</i>	95	<i>Neutralitate</i>	100
<i>Misiune</i>	96	<i>Neutralizare</i>	100
<i>Mit politic</i>	96	<i>Newsletter</i>	100
<i>Modificarea actului</i>	96	<i>Nivel de competență</i>	100
<i>Modus vivendi</i>	96	<i>Nivel de guvernare</i>	101
<i>Monarhie</i>	96	<i>Nomenclatură</i>	101
<i>Monedă</i>	96	<i>Normativ</i>	101
<i>Monocrație</i>	96	<i>Normă</i>	101
<i>Monopartidism</i>	96	<i>Normă de drept administrativ</i>	101
<i>Monopolism de stat</i>	97	<i>Normă tehnică</i>	101
<i>Moratoriu</i>	97	<i>Notar</i>	101
<i>Motivarea actului administrativ</i>	97	<i>Notă</i>	102
<i>Motivarea deciziei</i>	97	<i>Notificare</i>	102
<i>Motivarea personalului</i>	97	<i>Noua clasă</i>	102

<i>Noua dreptă</i>	102	<i>Organigramă</i>	105
<i>Nulitate</i>	102	<i>Organizare</i>	105
<i>Numerus</i>	102	<i>Organizare administrativ-teritorială</i>	107
O			
<i>Obicei</i>	103	<i>Organizații neguvernamentale</i>	107
<i>Obiectiv</i>	103	<i>Original</i>	107
<i>Obligațiile funcționarului public</i>	103	<i>Ostatic</i>	107
<i>Obol</i>	103	P	
<i>Observator</i>	103	<i>Pacifism</i>	108
<i>Obște</i>	103	<i>Pact</i>	108
<i>Obștesc</i>	103	<i>Pagus</i>	108
<i>Ocrotirea minorilor</i>	103	<i>Papirus</i>	108
<i>Ofensă adusă autorității</i>	104	<i>Paradox electoral</i>	108
<i>Ofensă adusă unor însemne</i>	104	<i>Parafare</i>	108
<i>Ofertă</i>	104	<i>Paritate</i>	108
<i>Oficial</i>	104	<i>Parlament</i>	108
<i>Oficios</i>	104	<i>Parlamentar</i>	109
<i>Oficiu</i>	104	<i>Parlamentarism</i>	109
<i>Ofițer</i>	104	<i>Participare</i>	109
<i>Omisiune</i>	104	<i>Participativ</i>	109
<i>Onoare</i>	105	<i>Participație</i>	109
<i>Operațiuni administrative</i>	105	<i>Partid politic</i>	109
<i>Opinie individuală</i>	105	<i>Partidul-stat</i>	109
<i>Opinie publică</i>	105	<i>Partitocrație</i>	110
<i>Oportunitate</i>	105	<i>Patenta</i>	110
<i>Opoziție</i>	105	<i>Patologie socială</i>	110
<i>Opțiuni</i>	105	<i>Pascua</i>	110
<i>Ordalie</i>	105	<i>Pașaport</i>	110
<i>Ordin</i>	105	<i>Patrimoniu</i>	110
<i>Ordine publică</i>	105	<i>Patronaj</i>	110
<i>Ordonanță</i>	105	<i>Peculiu</i>	110
<i>Ordonatori de credite</i>	105	<i>Pedeapsă</i>	111
<i>Organ</i>	105	<i>Peregrini</i>	111
		<i>Periodă de autonomie</i>	111

<i>Permis</i>	111	<i>Postliminiu</i>	116
<i>Persoană</i>	111	<i>Pozitivism</i>	116
<i>Persona grata</i>	111	<i>Precaritate</i>	116
<i>Personal</i>	112	<i>Prealabil</i>	116
<i>Personalizarea puterii</i>	112	<i>Preambul</i>	116
<i>Petiție</i>	112	<i>Precedent</i>	116
<i>Piață</i>	112	<i>Precept</i>	117
<i>Piraterie</i>	112	<i>Prefect</i>	117
<i>Planificare</i>	112	<i>Premeditare</i>	117
<i>Planuri urbanistice</i>	112	<i>Prerogativă</i>	117
<i>Plată</i>	113	<i>Prescripție</i>	117
<i>Plângere</i>	113	<i>Prestatori de servicii</i>	117
<i>Plebiscit</i>	113	<i>Prestații</i>	117
<i>Plenipotențiar</i>	113	<i>Prestări de servicii</i>	118
<i>Pluralism</i>	113	<i>Președintele republicii</i>	118
<i>Pluripartitism</i>	113	<i>Pretorian</i>	118
<i>Polis</i>	113	<i>Previziune</i>	118
<i>Politică</i>	114	<i>Primar</i>	118
<i>Politică de conjunctură</i>	114	<i>Primărie</i>	118
<i>Politică de personal</i>	114	<i>Prim-ministru</i>	119
<i>Politici publice</i>	114	<i>Primire de foloase necuvenite</i>	119
<i>Politici regionale</i>	114	<i>Principales</i>	119
<i>Politici tehnocrate</i>	114	<i>Principat</i>	119
<i>Politia ședințelor</i>	114	<i>Principiile administrației publice</i>	119
<i>Politie</i>	115	<i>Principii de organizare a administrației</i>	
<i>Pond</i>	115	<i>publice locale</i>	119
<i>Pontarh</i>	115	<i>Privilegii</i>	120
<i>Pontif</i>	115	<i>Procedură</i>	120
<i>Poprire</i>	115	<i>Proces tehnico-științific</i>	120
<i>Populație</i>	115	<i>Proces-verbal</i>	120
<i>Populism</i>	115	<i>Procurator</i>	120
<i>Portorium</i>	116	<i>Prognoză</i>	120
<i>Poseziune</i>	116	<i>Prohibiție</i>	120
<i>Postelnic</i>	116	<i>Pro memoria</i>	121

<i>Promovare</i>	121	<i>Raport de drept administrativ</i>	125
<i>Promulgare</i>	121	<i>Raport fiscal</i>	125
<i>Propagandă</i>	121	<i>Raport stadial</i>	125
<i>Proprietate publică</i>	121	<i>Ratificare</i>	126
<i>Protectorat</i>	121	<i>Ratione loci</i>	126
<i>Protecție</i>	122	<i>Ratione materiae</i>	126
<i>Protecționism</i>	122	<i>Rationae personae</i>	126
<i>Protocol</i>	122	<i>Raționalizare</i>	126
<i>Prozelitism</i>	122	<i>Răspunderea administrației publice</i>	126
<i>Psefisma</i>	122	<i>Răspundere civilă</i>	126
<i>Publicare</i>	122	<i>Răspundere administrativă</i>	126
<i>Publicitate</i>	122	<i>Răspundere disciplinară</i>	127
<i>Putere executivă</i>	123	<i>Răspundere juridică</i>	127
<i>Putere publică</i>	123	<i>Răspundere penală</i>	127
<i>Putere rațională</i>	123	<i>Răspundere politică</i>	127
<i>Putere tehnică</i>	123	<i>Reabilitare</i>	127
Q			
<i>Quaestor</i>	124	<i>Rebeliune</i>	127
<i>Quatorviri</i>	124	<i>Rechemare</i>	127
<i>Quid nullum est confirmari nequit</i>	124	<i>Rechizitoriu</i>	127
<i>Qui pro quo</i>	124	<i>Rechiziție</i>	128
<i>Qui tacet consentire videtur</i>	124	<i>Reciprocitate</i>	128
<i>Quitus</i>	124	<i>Recluziune</i>	128
<i>Quod ab initio nullum est nullum producti</i> <i>efectum</i>	124	<i>Recomandare</i>	128
<i>Quorum</i>	124	<i>Reconstituire</i>	128
<i>Q.w.l.</i>	124	<i>Recrutare</i>	128
R			
<i>Rabat</i>	125	<i>Rectificare</i>	128
<i>Radă</i>	125	<i>Recurs administrativ</i>	128
<i>Rang</i>	125	<i>Redevență</i>	129
<i>Raport</i>	125	<i>Redistribuirea puterii</i>	129
		<i>Referendum</i>	129
		<i>Regie autonomă</i>	129
		<i>Regim autoritar</i>	129
		<i>Regim de frontieră</i>	129
		<i>Regim de putere publică</i>	130

<i>Reglementare</i>	130	<i>Rol</i>	135
<i>Regulament</i>	130	<i>Rubricație</i>	135
<i>Relații de autoritate</i>	130		
<i>Relații diplomatice</i>	130	S	
<i>Relații formale</i>	130	<i>Sabotaj</i>	136
<i>Relații ierarhice</i>	131	<i>Salină</i>	136
<i>Relații publice</i>	131	<i>Salubritate</i>	136
<i>Renunțare</i>	131	<i>Salvoconduct</i>	136
<i>Repatriere</i>	131	<i>Sanctuar</i>	136
<i>Replică</i>	131	<i>Sancțiune contravențională</i>	136
<i>Reprezentare</i>	131	<i>Sancțiune disciplinară</i>	136
<i>Republică</i>	131	<i>Santinelă</i>	137
<i>Repudiere</i>	132	<i>Sarcinile administrației publice</i>	137
<i>Reputație</i>	132	<i>Sarcinile autorităților publice</i>	137
<i>Res nullius</i>	132	<i>Scădere</i>	137
<i>Res perit domino</i>	132	<i>Schemă</i>	137
<i>Resortisant</i>	132	<i>Schiță</i>	137
<i>Responsabilitate</i>	132	<i>Schimb de documente</i>	137
<i>Restitutio in integrum</i>	132	<i>Schimb de populație</i>	137
<i>Resurse publice</i>	132	<i>Schimb de teritoriu</i>	137
<i>Reședință</i>	133	<i>Scrib</i>	138
<i>Retorsiune</i>	133	<i>Scrisoare de acreditare</i>	138
<i>Retractare</i>	133	<i>Sechestru</i>	138
<i>Retragere</i>	133	<i>Secret</i>	138
<i>Retroactivitate</i>	133	<i>Secretariat</i>	138
<i>Retrogradare</i>	133	<i>Sector privat</i>	138
<i>Reuniune</i>	133	<i>Sector public</i>	138
<i>Revizuire constituțională</i>	134	<i>Sediu</i>	138
<i>Revocare</i>	134	<i>Selecția funcționarilor</i>	139
<i>Revoluția managerială</i>	134	<i>Semnătură</i>	139
<i>Rezervă</i>	134	<i>Senator de drept</i>	139
<i>Reziliere</i>	134	<i>Sentință</i>	139
<i>Rezoluție</i>	134	<i>Separția puterilor în stat</i>	139
<i>Riveran</i>	134	<i>Servicii publice descentralizate</i>	139

<i>Servicii publice locale</i>	139	<i>Stat minimal</i>	145
<i>Servicii publice statale</i>	140	<i>Stat tehnic</i>	145
<i>Serviciu civil</i>	140	<i>Statul bunăstării</i>	145
<i>Serviciu de relații publice</i>	140	<i>Statut</i>	145
<i>Serviciu public</i>	140	<i>Stațiune</i>	145
<i>Servitute</i>	140	<i>Stemă</i>	146
<i>Sesiune</i>	140	<i>Stil</i>	146
<i>Sesizare</i>	140	<i>Stipendiu</i>	146
<i>Sfat</i>	141	<i>Stipulație</i>	146
<i>Sfatul administrativ</i>	141	<i>Strategie</i>	146
<i>Sfetnici domnești</i>	141	<i>Stratigoti</i>	146
<i>Sigiliu</i>	141	<i>Strict secret</i>	146
<i>Siguranța circulației</i>	141	<i>Structura administrației publice</i>	146
<i>Simularea de calități oficiale</i>	141	<i>Structura funcțională</i>	147
<i>Sindicat</i>	141	<i>Structură organizațională</i>	147
<i>Sistem birocratic</i>	141	<i>Structură teritorială</i>	147
<i>Sistem electoral</i>	142	<i>Studiu</i>	147
<i>Sistem politic</i>	142	<i>Subamendament</i>	147
<i>Sistem social tehnicizat</i>	142	<i>Subiect de drept</i>	147
<i>Societate</i>	142	<i>Subordonare</i>	147
<i>Societate postindustrială</i>	142	<i>Subminare a puterii de stat</i>	148
<i>Sol</i>	143	<i>Subrogație</i>	148
<i>Solemnitate</i>	143	<i>Subsidiaritate</i>	148
<i>Solidaritate</i>	143	<i>Subvenție</i>	148
<i>Spațiu vital</i>	143	<i>Suplinire</i>	148
<i>Specificație</i>	143	<i>Supremația legii</i>	148
<i>Speculator</i>	143	<i>Sursă de documentare</i>	148
<i>Staff</i>	144	<i>Suspendare</i>	149
<i>Standard</i>	144	<i>Suveranitate</i>	149
<i>Stare de necesitate</i>	144	<i>Suzeranitate</i>	149
<i>Stare de urgență</i>	144	<i>Șanse egale</i>	150
<i>Stare excepțională</i>	144	<i>Șantaj</i>	150
<i>Stat de drept</i>	144	<i>Șef de post diplomatic</i>	150
<i>Stat social</i>	145	<i>Șef de stat</i>	150

<i>Şenal</i>	150	<i>Trade-union</i>	156
<i>Şerif</i>	150	<i>Trafic</i>	156
<i>Şomer</i>	150	<i>Transfer bugetar</i>	156
<i>Ştiinţa administraţiei</i>	150	<i>Transfer de populaţie</i>	156
T			
<i>Tabular</i>	152	<i>Tratat</i>	156
<i>Tacita relocatione</i>	152	<i>Trădare</i>	156
<i>Talion</i>	152	<i>Trend</i>	157
<i>Talon</i>	152	<i>Trezorerie</i>	157
<i>Tantiemă</i>	152	<i>Tribun</i>	157
<i>Tarif</i>	152	<i>Tribunal</i>	157
<i>Taxă</i>	152	<i>Tribut</i>	157
<i>Taxiarhi</i>	153	<i>Trimis</i>	157
<i>Teatru</i>	153	<i>Triplex confinium</i>	157
<i>Tehnocrat</i>	153	<i>Tutelă</i>	158
<i>Tehnocraţie</i>	153	<i>Tutelă administrativă</i>	158
<i>Tehnocultură</i>	153	<i>Ținut</i>	158
<i>Tehnodemocraţie</i>	153	U	
<i>Tehnostructură</i>	154	<i>Ubicuitate</i>	159
<i>Tempus regit actum</i>	154	<i>Ultimatum</i>	159
<i>Teoria administraţiei</i>	154	<i>Ultraactivitate</i>	159
<i>Teritorialitate</i>	154	<i>Ultraj</i>	159
<i>Teritoriu</i>	154	<i>Ultra vires</i>	159
<i>Termen</i>	154	<i>Unanimitate</i>	159
<i>Terți</i>	155	<i>Unicitatea puterii</i>	159
<i>Tichet</i>	155	<i>Unilateral</i>	159
<i>Tirania majorităţii</i>	155	<i>Unitate administrativ-teritorială</i>	160
<i>Tiranie</i>	155	<i>Uniune administrativă</i>	160
<i>Titlu</i>	155	<i>Uniune de state</i>	160
<i>Togă</i>	155	<i>Universalitate</i>	160
<i>Toparh</i>	155	<i>Urbanism</i>	160
<i>Totalitarism</i>	155	<i>Urmărirea silită a bunurilor</i>	160
<i>Toxarh</i>	155	<i>Uti possidetis</i>	160
		<i>Uzucapiunea</i>	161

Uzupare de putere.....161
Uzupare de putere.....161

V

Vacanța funcției.....162
Vacatio legis162
Val.....162
Validare.....162
Validitate.....162
Vamă.....162
Vasalitate162
Vânătoare de vrăjitoare..... 162
Venituri bugetare163
Veteran.....163
Veto163
Via.....163
Viceconsul163

Viciu de consimțământ..... 163
Vicus..... 163
Villa 163
Vinovăție 164
Violare..... 164
Violență..... 164
Virări de credite..... 164
Vistiernic 164
Viză..... 164
Vizită..... 164
Voluntar 165
Vornic..... 165
Vot..... 165

Z

Zonă 166

BIBLIOGRAFIE

Tratate de drept administrativ

1. Auby J.M. „Droit administratif des biens; domaines, travaux publics, expropriation“, Ed. Dalloz, Paris, 1995.
2. Baillon G. „Droit des entreprises publiques“, Coll. Delmas, Paris, 1992.
3. Burdeau F. „Histoire du droit administratif: de la revolution au debut des annees 1979“, Coll. Themis in-8, Paris, 1995.
4. Cabanel J. & Gordon J.L. „Droit des contractuels“, Coll. Precis Dalloz, Paris, 1991.
5. Debasch Ch. & Burdon J. „Droit administratif des biens“, Ed. Themis, Paris, 1994.
6. Forsthoef E. „Traite de droit administratif allemand“, (sub. trd. Fromont. M.), Ed. Emile Bruylant, Bruxelles, 1969.
7. Hauriou A. „Droit constitutionnel et institutions politiques“, Ed. Montcrestien, Paris, 1967.
8. Iorgovan A. „Tratat de drept administrativ, vol. I-IV“, Ed. Actami, București, 1993-1994.
9. Knapp B. „Precis de droit administratif“, Ed. Helling & Lichrenhahn, Basel, 1980.
10. Laubadere A. „Traite de droit administratif“ ediția a 6-a L.G.D.J., Paris, 1973.
11. Lebreton G. „Droit administratif general“ Ed. Armand Colin Masson, Paris, 1996.
12. Lepădătescu M. „Sistemul organelor statului“, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1996.
13. Negoiaș A. „Drept administrativ și elemente de știința administrației“, Ed. Universității, București.
14. Negulescu P. „Tratat de drept administrativ“ vol. I. Principii generale, ediția IV-a. Ed. Institutul de arte grafice E. Mârvan, București, 1934.

15. Prelot M. „Les etablissements prives d'ensegnment superieure“, Paris, 1989.
16. Puget. H. „Les institutuons administratives etrangeres“, Ed. Dalloz, Paris, 1969.
17. Rarincescu C.G. „Contenciosul administrativ român“, București, 1936.
18. Richder J.L. „Droit de contrats administratifs“, Coll. Manuel, 1995.
19. Rivero J. „Droit administratif“ ediția a XII-a edition Ed. Dalloz, Paris, 1987.
20. Tarangul E.D. „Tratat de drept administrativ român“, Tipografia Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1994.
21. Teodorescu A. „Tratat de drept administrativ“, București, 1929.
22. Timsit G. „Le role de la notion de fonction administrative in droit administratif francaiçe“, Paris, 1963.
23. Vedel G. & „Droit administratif“ ediția a XII-a, Ed. P.U.F., Paris, 1988.
24. Weil P. „Le droit administratif“, ediția a zecea, Ed. Presse Universitaire Francais, Paris, 1989.
25. White L.D. „Introduction to the study of Public Administration, ediția a patra, New York, 1955.
26. White Jr. „The organization Man“, Ed. Simon & Schuster, New York, 1956.

Lucrări de știința administrației

1. Amaury Ph. „De l'information et de la propagande d'Etat“, Ed. Pochon & Durand, Paris, 1969.
2. Attaly J. „Analyse economique de la vie politique“, Ed. P.U.F., Paris, 1981.
3. Baker R.J.S. „Administrative Theory and Public Administration“, Ed. Hutchinson, Univ. Library, Londra, 1972.
4. Buch H. „La decision“ – în Traite de science administrative Ed. Mouton, Paris, 1966.
5. Button K.J. „Urban economics. Theory and Policy“ Ed. McMillan, Chapman Hall, Londra, 1987.
6. Brocks H. „Le procesus d'evaluation de la Technologie“, R.I.S.S. vol. XXV, 1973.
7. Charmier H. „La documentation administrative“ în Traite de science administrative“, Ed. Mouton, Paris, 1966.

8. Crozier M. „Le phenomen bureaucratique“, Ed. Seuil, Paris, 1964.
9. Darcy G. „Le systeme administratif francaise“ Centre de formation des personnels communaux“, Paris, 1982.
10. Delauney B. „L'amelioration des rapports entre l'administration et les administres...“, gd. in-8 Paris, 1993.
11. Delvole P. „Service public et libertes publiques: R.F.D.A., Paris, 1985.
12. Debasch Ch. „Science administrative“, Ed. Dalloz, Paris, 1971.
13. Duverger M. „Sociologie politique“, Ed. P.U.F., Paris, 1967.
14. Easton D. „A Systems Analysis of Political Inquiring“, Ed. J. Wiley, New York, 1965.
15. Edward G.C. „Inplementing public policy“, New York, 1988.
16. Ellul J. „Le systeme technicien“, Ed. Calman Levy, Paris, 1977.
17. Etzioni A. „The Active Society“ A Theory of Societal and Political Processes“, Ed. Free Press, New York, 1968.
18. Frege X. „Descentralizarea“, Ed. Humanitas, București, 1991.
19. Freedon M. „Drepturile“, Ed. DU Style, București 1998.
20. Freund J. „L'essence du politique“, Ed. Sirey, Paris, 1965.
21. Finifter A. „Dimensions of political alienation“ în Alienation and Social System“ Ed. J.Wiley, New York, 1972.
22. Gournay B. „Introduction a la science administrative“, Ed. Arman Colin, Paris, 1966.
23. Gowan S. „Moving towards a New Society“, Philadelphia, 1967.
24. Guglielmi G. „La notion d'administration publique dans la theorie juridique francaise, de la Revolution a l'aret Cadot“, Paris, 1991.
25. Guedon M.J. „Sur les services publiques“, Ed. M.J. Guedon, Paris, 1982.
26. Habermas J. „The Scientization of politics and Public opinions“, Ed. Heinemann, Londra, 1971.
27. Heilbrun J. „Urban economics and Public Policy“, ediția a treia, New York, 1987.
28. Horowitz I.L. „The Use and Abuse of Social Sciences“, Ed. Transaction Books, New Brunswick, 1971.

29. Hughes A. „Psychology and Political Experiences“, Ed. Cambridge University Press, Londra, 1975.
30. Lasswell H. & Kaplan D. „Power and Society“, Ed. Yale University Press, S.U.A., 1951.
31. Less J.D. „The Political System of Unites States“, Ed. Faber Paper Covered Edition, Londra, 1966.
32. Linotte D. & Mestre A. „Services publique et droit publique economique“, Paris, 1995.
33. Mescheriakoff A.S. „Droit de services publiques“ Ed. Droit fondamentale“, Paris, 1997.
34. Meynaud J. „La technocratie, mythe du realite?“ Ed. Payot, Paris, 1974.
35. McLellan D. „Ideologia“, Ed. DU Style, București, 1998.
36. Minc Alain „Mașinărie egalitară“, Ed. Du Style, 1997.
37. Nemerich J.C. „De la liberte des communes dans l'amenagement du territoire“, Paris, 1981.
38. Parsons T. „The Social System“, Ed. Free Press, New York, 1951.
39. Pauley S.E. & Riordan D. „Limbajul modern al documentelor tehnice“, București, 1992-1994.
40. Prelot M. „Institution politiques et droit constitutionnel“, Ed. Dalloz, Paris, 1963.
41. Profiroiu M. „Managementul strategic al colectivităților locale“, Ed. Economică, București, 1999.
42. Raymundie O. „Gestion deleguee des services publiques“, Coll. Delmas, Paris, 1995.
43. Reynold L.G. „The Three Worlds of Economics“, Ed. Yale University Press, New Haven, 1971.
44. Richer J.L. „Droit des contrats administratifs“, Coll. Manuel, Paris, 1995.
45. Rosenbloom D. „Public administration understanding Management politics and law în the public sector“, New York, 1989.
46. Roux J. „Vers une democratie scientifiqie“, Ed. Plon, Paris, 1973.
47. Russell B. „Power – a New Social Analysis“, Ed. G. Allen, Londra, 1975.

48. Sabiani F. „Merches publics de travaux et contrats voisins“, Coll, Delmas Paris, 1995.
49. Sartori G. „Theorie de la democratie“, Ed. Colin Paris, 1974.
50. Schelsky H. „Der Mensch in der Wissenschaftliche Zivilisation“, Ed. Opladen, Köln, 1961.
51. Schumpeter J. „Capitalism, Socialism, Democracy“, Ed. Harper and Brothers, New York, 1942.
52. Staorsciak J. „Elemente ale științei administrației“, Ed. Politică, București, 1967.
53. Treneyre P. „Responsabilite contractuelle des personnes publique en droit administratif“, Ed. Droit, Paris, 1989.
54. Teutsch K.W. „The Nerves of Government“, Ed. Free Press, New York, 1963.
55. Waline M. „Vocissitude rerentes de la notion de service public“, R.A. Paris, 1948.
56. Wilson J.Q. „The Public Interest“, Ed. Free Press, New York, 1982.

ANUARE ȘI DICȚIONARE

1. ANNUAIRE EUROPEEN D'ADMINISTRATION PUBLIQUE – Ed. Centre National de la Recherche Scientifique, Paris.
2. ANTOLOGIA GÂNDIRII JURIDICE – coord. Philippe Malaure, Ed. Humanitas, București, 1997.
3. DICȚIONAR AL VIEȚII POLITICE ȘI SOCIALE – Dominique Canollaud, Ed. All, București, 1999.
4. DICȚIONAR DE DREPT CIVIL – M. Costin, M. Mureșan, V. Ursa, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
5. DICȚIONAR DE DREPT INTERNAȚIONAL AL AFACERILOR – M.N. Costin Ed. Lumina Lex. București, 1996.
6. DICȚIONAR DE ETNOLOGIE – Romulus Vulcănescu, Ed. Albatros, București, 1979.
7. DICȚIONAR DE EXPRESII JURIDICE LATINE – Felicia Stef, Ed. Oscar Print, București, 1995.
8. DICȚIONAR DE ISTORIE VECHĂ A ROMÂNIEI – coord. D.M.Pippidi, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
9. DICȚIONAR DE MARKETING – coord. Petre Malcomete și colab.. Ed. Junimea, Iași, 1979.
10. DICȚIONAR DE NEOLOGISME – F. Marcu & C. Maneca, Ed. Academiei, București, 1978.
11. DICȚIONAR DE PSIHOLOGIE SOCIALĂ – coord. Ana Bogdan-Tucicov, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981.
12. DICTIONNAIRE DES SYMBOLES – Nadia Julein, Ed. Marabout, Belgia, 1989.
13. DICTIONNAIRE ECONOMIQUE ET SOCIAL – J. Bermond & A. Gélédan, Ed. Hatier, Paris, 1990.
14. DICȚIONAR ENCICLOPEDIC DE FILOSOFIE – E. Clement, Ch. Demonque, L. Hansen-Love, P. Kahn, Ed. All, București, 1999.

15. DICȚIONAR JURIDIC PENAL – G. Antoniu, C. Bulai, Gh. Chivulescu, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
16. DICȚIONAR LATIN ROMÂN – Ioan Nădejde, Ed. Adevărul S.A., Ediția a IV-a.
17. DICTIONARY OF POLITICS – David Robertson, Ed. Penguin Books, Londra, 1993.
18. INITIATION A L'ECONOMIE – J. Bermond & M.M. Salort, Ed. Hatier, Paris, 1986.
19. INITIATION A LA SOCIOLOGIE – M. Giacobbi & J.P. Roux, Ed. Hatier, Paris, 1990.
20. MEDICINĂ LEGALĂ – Definiții și interpretări - coord. T. Ciornea, Ed. Junimea, Iași, 1986.
21. VOCABULAR ECONOMIC ȘI FINANCIAR – Y. Bernard & J.C. Colli, Ed. Humanitas, București, 1994.
22. POLITICS AND SOCIETY – coord. A. Nordlinger, Ed. Engelwood Cliffs, Prentice Hall, 1970.
23. POLITICAL SOCIOLOGY – coord. A. Reader, Ed. Basic Books New York 1971.

